

ແປດຳ-ຸຸ່ດ-ແອເຂບບລຳ

BLACK BOOK ASSEMBLY

More - Than - Half - a - Year - in - Review

半年多報

半年多報

from BBA newsletter issue 01 // Hong Kong

We began simply, with the name as a means to unearth a collaborative position.

Black, not a color or hue, but the unity of light in absentia. *Book*, as a collation, gathering of knowledge and manner of finding publics. And *Assembly*, in contrast to the exchange-based structure of a fair, a mode for the sharing and reciprocity of other values.

Such a deconstruction serves both as a manner of focus and a disclaimer, and it must be repeated here that **BBA** is hardly any institution, club or organised entity, but merely an attempt, via sporadic neuronomic impulses, to rediscover and gather again what possibility may be inherent amidst our silly idealisms about anti-capitalism, commoning and radical equality.

from BBA newsletter issue 02 // Seoul

Members of the **Anarchy Group** participated in Hong Kong's **Black Book Assembly** (2019) and were inspired by the diverse, Asia-based but transnational energies brought together in the **BBA *More-Than-Half-a-Year-in-Review*** newsletter (2020). This year, we wanted to do a project that would keep us coming together without risking regular meetings in person, due to COVID-19.

ด่าใครใครโลกนี้ไม่มีเทียบเทียม

แม่ก็คือแม่ ภาพวาดโดยบรูโน รูอิซ นาวา

ILLUSTRATION // Bruno RUIZ NAVA, based upon a Thai Internet meme which portrays PA PAO, an infamous auntie who frequents all protests and is known for her mastery in cursing. The words read "No one can curse like you do...", parodying lyrics from a well-known Thai Mother's Day song.

ถ้าเราชุมนุมไม่ได้ ลงถนนไม่ได้ แล้วเราทำอะไรได้บ้าง?

WHEN WE ARE NO LONGER ABLE TO ASSEMBLE, WHAT ARE WE DOING NOW?

ปี 2022 เริ่มต้นด้วยข่าวภัยธรรมชาติและการเมืองที่พังพินาศ สารพัดสิ่งชะลอตัวลงเพราะโรคระบาดและบรรยากาศการต่อสู้ด้านอำนาจนำก็อึมครึมไปด้วยความไม่แน่นอน ท่ามกลางความหนักหน่วงเหล่านี้คงไม่มีใครน่าอึดใจไปกว่าการได้นั่งด้วยกันในโรงหนังอีกครั้ง ที่ประเทศไทย “จำ” แกรกตัวเข้าสู่แดนการละคร แบบจริงๆ ด้วยการปรากฏตัวในวิดีโอสั้นๆ ที่บังคับผู้ชมให้ต้องยืนท่าความเคารพจนหนึ่งจะฉายทศวรรษแล้วทศวรรษเล่าผู้ชมในกล่องดำหมอบจามันต่อคำสั่งนั้นด้วยการยืนตัวตรงมาตลอด แต่เมื่อการประท้วงลามกุ่งไปทั่วประเทศเมื่อปี 2020 เหล่าคอหนังในกรุงเทพฯ ซึ่งรู้สึกโล่งใจพอจะขัดขึ้นด้วยการไม่ยืนขึ้นทำความเคารพใคร เป็นการขัดขึ้นอันเรียบง่ายที่เอี้ยวตัวบนธรรม ภาพต้นตาและป๊อปคอร์น

In early 2022, amidst repeated natural and systemic disaster, pandemic-induced delays, and the wearied ambivalence of how to continue our efforts of counter-hegemonic struggle, perhaps there was nothing more satisfying than being able to sit together once in the cinema. In Thailand, the monarchy enters the theatre literally, with a short, animated video comman-ding standing respect to the king before every screening. For decades, audiences in black boxes have stood in obedience. Only since the widespread social unrest of 2020, however, have Bangkok cinema-goers felt comfortable to remain seated—a mundane act of defiance curiously entangled with culture, spectacle, and popcorn.

พวกเราดูสารคดีเรื่อง *I Am Not Alone* ด้วยกันเป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับการ์ตูนซีรีส์ ชาร์กซัน ที่สลัว ดำรงตำแหน่งระหว่างประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีแห่งอาร์เมเนียระหว่างช่วงปี 2007-2018 การประท้วงในครั้งนั้นถูกเรียกว่าการปฏิวัติกำมะหยี่หรือ

The Velvet Revolution สารคดีติดตามผู้นำฝ่ายค้านปีโคลาปาชินยาน ที่เริ่มการประท้วงด้วยการไล่ฟัดตรี

คนเดียวในจัตุรัสไร้ผู้คนและออกเดินเท้าผ่านเมืองหลายเมืองเป็นระยะทางกว่า 200 กิโลเมตรจนสุดท้ายนำไปสู่การลุกฮือของผู้คนที่เห็นนามกับเนื้บนจัตุรัสพิบลิสก์ในยเรวาน

We watched *I Am Not Alone*, a movie about the overthrow of the rule of Serzh Sargsyan, who served alternately as both President and Prime Minister of Armenia from 2007-2018. Known as the Velvet Revolution, the documentary follows opposition leader Nikol Pashinyan, beginning from a solo live stream on an empty public square and eventually walking 200 km through several cities, leading to an upheaval so massive and dense that the pavement of Republic Square in Yerevan could no longer be seen.

ถึงเราจะไม่เห็นด้วยกับการบูชาอิควินผู้มาโปรด แต่ก็อดไม่ได้ที่จะรู้สึกซึ่งไปกับการปฏิวัติภายในเวลาน้อยกว่าสามสัปดาห์ เราต่างนึกถึงความหวังที่เคยเต็มเปี่ยมเมื่อครั้งที่ยืนอยู่บนถนนเคียงข้างคนอื่น ๆ อีกนับไม่ถ้วน น้ำตาที่รินขึ้นไปกับภาพยนตร์ที่ย้ำเตือนว่าความหวังนั้นเคลื่อนตัวห่างออกไปไกลเหลือเกิน การประท้วงเพื่อประชาธิปไตยที่ส่องกบเมื่อ 2019 และที่ไทยเมื่อปี 2020 แฝงลงและพันตัวกลายเป็นการต่อสู้เพื่อปล่อยเพื่อนเรา และคงไว้ซึ่งสิทธิเสียง

Despite our resistance to hail and idolize an individual figure, we could not help but feel moved by this so-called revolution in less than thirty days. Each of us remembers the overwhelming hope of standing in solidarity on the streets with countless others. And we tear up, realising with this cinematic reminder that such a sensation feels so distant now. Daily pro-democracy protests in Hong Kong in 2019, and Bangkok in 2020, have become sluggish, bureaucratic fights to free our friends and save our voices.

ภาพเหล่านี้เพียงชวนให้หอบกลิ่นความหลังหรือเปล่า?

การทวนระลึกสื่อถึงความโหยหาดีต่ออยู่เป็นนัย และในช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยรู้สึกเหมือนการถอดใจจากบางสิ่งที่ผ่านพ้นไปแล้วแล้วร่ายยาวบอกว่ามีโอเค: แต่ที่นี้คือที่เราได้นั่งทำจดหมายข่าวนี้ด้วยกันที่เราหวังจะเผื่อให้เห็นถึงเส้นเรื่องที่ต่อเนื่องและมีความหวังอยู่บ้าง ด้วยการแชร์กันว่าอะไรที่มันไม่โอเค

Is the imprint of seeing such images only a nostalgia? Nostalgia connotes a yearning for the past, and in our most forlorn moments, democratic reform feels only as a defeated resignation to something bygone. We want to say that that's okay. But here, being able to sit together and work on this newsletter, we hope to lay out something with a bit more hopeful continuity. To share what's not okay.

จริงๆ แล้วที่ไทยเองเมื่อปี 2020 พวกตนถูกดันจนทะลุไปแล้ว สำหรับเราหลายๆ คน นั่นคือครั้งแรกที่เราได้มองกลุ่มเบอรี่ และเห็นแสงสว่างแห่งความเป็นไปได้ และจินตนาการอยู่รำไร ไม่มีใครคิดหรือท้อจากวันนั้นที่ยืนหยัดกับบนถนน เราจมานั่งข้างกันในโรงหนังได้ การวางแผนประท้วงของปาซินเนียไม่ได้เกิดขึ้นเพราะตัวเค้คนเดียวแน่นอน เช่นกัน การดิ้นรนขัดขืนไม่ได้ระเบิดตัวขึ้นจากหลุมดำอันลึกสลับว่างเปล่า การขัดขืนก่อตัวขึ้นจากการแสดงออกอันหลากหลายของการเคลื่อนไหว มันคือกระบวนการการทำงานร่วมกัน แรงงาน และบทสนทนาที่ถูกลบด้วยเวลาและดำเนินไปไม่สิ้นสุด การปฏิวัติในอาร์เมเนียปี 2018 การประท้วงในฮ่องกงปี 2019 และการประท้วงในไทยปี 2020 ต่างเป็นจุดหักเหที่เกิดจากการทำงานไม่หยุดนิ่งและไม่ยั้งใจแล้วมีเหล่าของกลุ่มคนที่ล่องหนอยู่หลังเวทีการประท้วง: กบฏลัทธิมนุษยชน สำนักพิมพ์ บุคลากรสาธารณสุข มนุษย์เงินเดือนศิลปิน แม่ค้าแผงลอยนักเรียน แม่ ครู ฯลฯ การลงถนนอาจเป็นภาพจำจากอดีต แต่การเคลื่อนไหวยังมีชีวิตอยู่เสมอ

Actually, in Thailand in 2020, the 'ceiling' was breached. For many of us, it was the first time

to look beyond a caged sky to glimpse other possibilities and imaginaries. No one predicted that after standing together in the square, we would now sit down together in the cinema.

And so just as Pashinyan was not alone in the planning of his initial expedition, our resistance does not erupt out of a mythical void. Rather, it is part of many varied expressions of a movement, the neverending processes of collaborative work, labour, and dialogue nurtured over time. The 2018 revolution in Armenia, 2019 protests in Hong Kong, and 2020 protests in Thailand were all climactic breaking points after years of relentless and fearless efforts from those unseen behind the protest stage: human rights lawyers, publishing presses, healthcare workers, wage workers, artists, street vendors, students, mothers, teachers, etc. And on-the-ground protests may now be in our past, but the movement is not.

เราจึงหันความสนใจจากการประท้วงบนถนนไปสู่งานเชิงข้อจำกัดค่อยๆ กัดกร่อนกำแพงแห่งอำนาจที่ตรงหน้าอยู่ตรงหน้า เพื่อนคนหนึ่งจากฮ่องกงพูดว่าสิ่งที่เราต้องการไม่ใช่การทวนระลึกสู่ความหอมหวานในอดีต หากแต่คือคำย้ำเตือนให้ย่ำอยู่กับปัจจุบันตั้งนั้น ในจดหมายข่าวที่พวกเราช่วยกันทำขึ้นมาในกรุงเทพฯ ฉบับนี้ จึงเป็นเสียงย้ำเตือนและคำถาม ถ้าเราชุมนุมไม่ได้ ลงถนนไม่ได้ แล้วเราทำอะไรได้บ้าง?

We are asked, therefore, to shift focus away from the event of protest and towards the slow-time work of eroding the colossal walls of power. A friend from Hong Kong says that what we need is not nostalgia, but reminders. So this issue of the newsletter, collectively edited from Bangkok, is a simple reminder and a question. When we are no longer able to assemble, what are we doing now?

SANTIAGO 2019/11/20

Las TESIS

สิดาลุยไฟ
UN VIOLADOR EN TU CAMINO

แปลโดยพวกเราทำกันเอง
BBA Variations

⇒ 6

BANGKOK 2021/05/15

น้ำขึ้นคอกอเลคทีฟ NAMKHEUN COLLECTIVE

ประท้วงไปยังไม่ชนะ
**ALTHOUGH WE'LL NEVER WIN,
DO PROTEST!**

กระดาษขากด
Namkheun Notes

⇒ 10

BKK/HKG 2021/08/24

黃朝百晏 x NAMKHEUN COLLECTIVE

เขียนจากสองฝั่งกำแพงเรือนจำ
WRITING IN AND OUT OF PRISON

เมื่อคอกอเลคทีฟคุยกัน
A Dialogue between Collectives

⇒ 14

HONG KONG 2021/12/24

narcissan

菌絲體 (並不擲骰子)
THE MYCELIUM (DOES NOT PLAY DICE)

ไมซีเลียม-ไม่ทอยเต๋าสุ่มเต๋า

⇒ 42

CHINA 2022/01/05

閻 Chuǎng

“难道中国不是蝗灾泛滥的共产主义反乌托邦吗?”

“ISN'T CHINA, LIKE,
A COMMUNIST DYSTOPIA
FULL OF LOCUSTS?”

“เงินมะได้บับเป็นคอมมิวนิสต์
อดอยากปากแห้งหรือเธอ?”

《阎》常见中国问题解答系列节选

Excerpts from Chuǎng's

“China FAQ” Series

บางส่วนจากซีรีส์ “คุยเฟื่องเรื่องจีน”

โดย Chuǎng

⇒ 46

BANGKOK 2022/01/08

กลุ่มคนดูเล่นเอง NO ONE CARES

เราดูแลกันเอง
CARING FOR NO ONE CARES

⇒ 54

CHINA 2022/01/16

閻 Chuǎng

常见中国问题解答系列第二部分
CHINA FAQ PART 2

中国是资本主义国家吗?

Is China a Capitalist Country?

⇒ 74

CHINA 2022/01/16

閻 Chuǎng

常见中国问题解答系列第三部分
CHINA FAQ PART 3

中国是社会主义国家吗?

Is China a Socialist Country?

⇒ 80

BANGKOK 2022/01/17

กลุ่มแรงงานนักเรียนหนัง FILM STUDENT UNION

ลุยเดินฝ่าฤดู
TRUDGING THROUGH THE SEASONS

โปรดระวังช่องว่างระหว่างรุ่น
Please Mind the Generation Gap

⇒ 86

BANGKOK 2022/01/20

มือบวม MOB FEST

มือบวมเมื่อใกล้เที่ยงคืน
MOBS AT ALMOST MIDNIGHT

⇒ 96

BANGKOK 2022/01/20

ชุมชนนางเลิ้ง NANGLERNG COMMUNITY

งานชุมชนนี้แหละ! การชุมนุม
COMMUNITY WORK IS MOBILIZATION

คุยกับน้ำมนต์จากชุมชนนางเลิ้ง
In conversation with Nang Lerng's Nawarat Welployngam

⇒ 108

HONG KONG 2022/01/24

SAND PEOPLE

ฟรุ้งนี้เราขัดเงา
RENOVATION

⇒ 121

BANGKOK 2022/01/24

พรรคฤๅษณ์ โต้ธัม Podcharakrit TO-IM

กลิ่นหอม เกศา
THE SWEET SCENT OF HAIR

⇒ 125

ANKARA 2022/01/27

月白石

HOW IS IT THAT YOU WANT?
เราต้องการให้อะไรที่ว่ามันเปลี่ยน
ไปยังไง

⇒ 132

HONG KONG 2022/02/09

N

給未來某日的自己
FOR A FUTURE SELF
แต่ตัวเองในอนาคต

⇒ 135

TOKYO 2022/02/14

李俊峰 LEE Chun Fung

東亞大笨蛋
EAST ASIAN MANUKE
มานุกะแห่งเอเชียตะวันออก

⇒ 140

SEOUL 2022/02/21

이상한 나라 Isanghan NARA

สารจากชมรมหนังสือปกดำใน
เกาหลี — เราเป็นใคร
KOREA'S LITTLE BLACK BOOK CLUB, WHO ARE WE?

อนาคิสรังยังในโลกเก่าเสมือนใหม่
Intersectional Anarchism in the Shells of the Old

⇒ 145

DIENG 2022/02/25

Doni SINGADIKRAMA

เชื่อมให้ขาด
DIS/CONNECTED

⇒ 154

สี่ดาวยไฟ UN VIOLADOR EN TU CAMINO

แปลโดยพวกเราकिनเอง
BBA Variations

“Un Violador en tu Camino” หรือบางทีก็รู้จักในชื่อ “El violador eres tú” เป็นชื่อเพลงที่ถูกนำไปแสดงเพื่อประท้วงความรุนแรงต่อผู้หญิง วัฒนธรรมการบ่มขืน และการโทษเหยื่อที่มักเกิดขึ้นเป็นผลตามมา กลุ่มเฟมินิสต์จากชิลีชื่อ **ลาส เตสิส** (Las Tesis) เป็นผู้แต่งเพลงและนำไปแสดงเป็นครั้งแรกที่เมืองซานติอาโกเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน ปี 2019 โดยต่อมาอีกหลายกลุ่มมากมายนำเพลงนี้ไปแสดงในพื้นที่ต่างๆ กว่า 400 แห่งทั่วโลก

ก่อน “Un Violador en tu Camino” จากเวอร์ชันต้นฉบับภาษาสเปนอ้างอิงถึงงานเขียนของนักมานุษยวิทยาริตา เซกาโต (Rita Segato) และต่อมาเพลงนี้ได้รับการปรับแต่งเพลงและแปลเป็นภาษาอังกฤษโดยซาราห์ แพลนท์ (Sarah Plant)

เวอร์ชันภาษาอินโดนีเซียได้รับการแปลโดย ซิกส์ตีเทน (sixtyten) เมื่อฤดูหนาวปี 2022

“Un Violador en tu Camino” (also known as “El violador eres tú”) is a performance in protest of the violence against women, rape culture and their consequent victim blaming. It was written and first performed by the Chilean feminist collective **Las Tesis** in Santiago on 20 November 2019, and has been adopted by various groups and performed in over 400 diverse locations across the world.

The original Spanish-language chant “Un Violador en tu Camino” is based upon the writings of anthropologist Rita Segato. The musical arrangement and English version of “Un Violador en tu Camino” is by Sarah Plant.

The Indonesian version has been translated by sixtyten in the winter of 2022.

El patriarcado es un juez
que nos juzga por nacer,
y nuestro castigo
es la violencia que no ves.

El patriarcado es un juez
que nos juzga por nacer,
y nuestro castigo
es la violencia que ya ves.

Es femicidio.
Impunidad para mi asesino.
Es la desaparición.
Es la violación.

Y la culpa no era mía, ni dónde
estaba ni cómo vestía.

Y la culpa no era mía, ni dónde
estaba ni cómo vestía.

Y la culpa no era mía, ni dónde
estaba ni cómo vestía.

Y la culpa no era mía, ni dónde
estaba ni cómo vestía.

El violador eras tú.
El violador eres tú.

Son los pacos,
los jueces,
el Estado,
el Presidente.

El Estado opresor es un macho
violador.
El Estado opresor es un macho
violador.

El violador eras tú.
El violador eres tú.

Duerme tranquila, niña inocente,
sin preocuparte del bandolero,
que por tu sueño dulce y sonriente
vela tu amante carabinero.

El violador eres tú.
El violador eres tú.
El violador eres tú.
El violador eres tú.

The patriarchy is a judge
That judges us for being born.
And as women we are punished
By the violence you don't see.

The patriarchy is a judge
That judges us for being born.
And as women we are punished
By the violence we have seen.

The crime is femicide.
The judges let the killers go.
They make the women disappear;
The crime is rape.

And the fault it wasn't mine;
Not where I went or how I dressed.
And the fault it wasn't mine;
Not where I went or how I dressed.

We know the rapist is you.
We know the rapist is you.

It's the cops.
The judges.
It's the state.
The President.

It's the state that's our oppressor,
It's the rapist government.
It's the state that's our oppressor,
It's the rapist government.

We know the rapist is you.
We know the rapist is you.

Sleep soundly, innocent girl,
And don't you worry about the bandit.
Your loving cop sees your sweet smile,
And watches over you while you dream.

We know the rapist is you.
We know the rapist is you.
We know the rapist is you.
We know the rapist is you.

***Patriarki adalah seorang hakim
Yang menghakimi kami karena telah lahir
Dan sebagai perempuan kami dihukum
Dengan kekerasan yang tidak kamu lihat.***

***Patriarki adalah seorang hakim
Yang menghakimi kami karena telah lahir
Dan sebagai perempuan kami dihukum
Dengan kekerasan yang telah kita lihat.***

***Kejahatan itu adalah femisida.
Para hakim membiarkan para pembunuh pergi.
Mereka menghilangkan perempuan.
Kejahatan itu adalah permerkosaan.***

***Dan itu bukan salahku,
Bukan ke mana aku pergi atau bagaimana aku
berpakaian.
Dan itu bukan salahku,
Bukan ke mana aku pergi atau bagaimana aku
berpakaian.***

***Kami tahu permerkosa itu adalah kamu
Kami tahu permerkosa itu adalah kamu***

***Merekalah para polisi
Para hakim
Negara
Presiden***

***Negaralah yang menindas kami
Pemerintah permerkosa
Negaralah yang menindas kami
Pemerintah permerkosa***

***Kami tahu permerkosa itu adalah kamu
Kami tahu permerkosa itu adalah kamu***

***Tidur yang nyenyak, gadis lugu.
Dan jangan mengkhawatirkan bandit itu.
Polisimu yang penyayang melihat senyum
manismu,
Dan mengawasimu selagi kau bermimpi.***

***Kami tahu permerkosa itu adalah kamu
Kami tahu permerkosa itu adalah kamu
Kami tahu permerkosa itu adalah kamu
Kami tahu permerkosa itu adalah kamu***

ที่ไทย เพลงนี้ถูกแสดงครั้งแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายนปี 2020 ระหว่างการประท้วงไพรพาราเดอ เนื้อเพลงได้รับการแปลโดย**กลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก** (ทวีตเตอร์: @femliberateth) ในขณะกัต้นฉบับเพลง “Un Violador en Tu Camino” เป็นการเสียดสีเพลง “Un Amigo en Tu Camino” ที่ถูกเขียนขึ้นมาเพื่อสร้างภาพบวกให้กับกองตำรวจในชิลีแต่เวอร์ชันภาษาไทยตั้งใจใช้ชื่อ “สิตาลุยไฟ” ซึ่งเป็นตอนหนึ่งในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ “สิตาลุยไฟ” เล่าถึงฉากที่พระรามบังคับให้สิตาลุยไฟเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวเอง หลังจากถูกชายอื่นลักพาตัวไป ฟังดูเป็นเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงอันคุ้นเคย สิตาเป็นเพียงอีกหนึ่งหญิงที่ถูกกล่าวว่ามีหมองด้วยมลทินต่างๆ ที่เป็นผู้ถูกกระทำและกดทับด้วยระบบชายเป็นใหญ่

In Thailand, the Thai translation of the song was performed for the first time during the November 2020 Prai Parade (the Thai name Prai is a homophonic wordplay on “pride”, which means “peasants or commoners subject to nobles”). The song was translated into Thai by the **Feminist's Liberation Front** (Twitter: @femliberateth), previously known as the Women for Freedom and Democracy Group. While “Un Violador en tu Camino” makes references to “Un Amigo en Tu Camino”, a song propagated to promote police enforcement in Chile, the Thai version makes references to the epic Ramayana stories. Named “Sita Through the Fire”, the song refers to the scene where Sita was forced by her husband, Rama, to walk through fire to prove her purity after having been captured by other male characters—a familiar narrative of the violence repeatedly inflicted upon women.

(1)
 เราเกิดมาก็ถูกตัดสิน ถูกกีดกันจาก
 ชายเป็นใหญ่
 คือระบอบที่ย่ำยีเรา คือความรุนแรง
 ที่มึงไม่มอง

เราเกิดมาก็ถูกกดหัว ต้องเซียมตัวให้
 ชายเป็นใหญ่
 คือความเชื่อที่ย่ำยีเรา คือความอัปยศ
 ที่มึงต้องมอง

มึงนั่นแหละ ฆาตกร ทำเป็นสอนให้
 เราหมอบกราบ
 ส่งให้เราอยู่ในโอวาท มึงนั่นแหละ
 ที่ข่มขืนเรา!!

กูจะแรดจะร้านยังไง จะไปเที่ยว
 ไหน มันก็เรื่องของกู (4 รอบ)

มึงต่างหาก ที่ข่มขืนเรา
 มึงนั่นแหละ ที่ข่มขืนเรา

(2)
 ตำรวจ ทหาร ศาลยุติธรรม ทั้ง
 ประเทศ สถาปน

รัฐเพิกเฉยต่อเสียงของเรา ก็คือรัฐ
 ที่ข่มขืนเรา

รัฐเพิกเฉยต่อเสียงของเรา ก็คือรัฐ
 ที่ข่มขืนเรา

โถถถถ ฮีพระราม
 เราเจ็บเรียนตาย
 มึงยังดีใจ/ที่เรา/ลุยไฟ
 มึงทำให้ สิตาเป็นเหยื่อ
 มลทินมัวหมอง/ไม่/ของเรา

มึงนั่นแหละ ที่ข่มขืนเรา
 มึงนั่นแหละ ที่ข่มขืนเรา
 มึงนั่นแหละ ที่ข่มขืนเรา

มึงนั่นแหละ ที่ฆ่าเราตาย

가부장젠 말하지
나 태어날 때부터
일찍 일찍 다녀
짧은 치마는 안돼
여간 조신해야해
네 몸은 내가 지켜
이런 개소리들
거부하겠어 닥쳐

불법촬영
카톡 유포 방관 동조
성차별 성매매 폭력
너네들의 역사

내가 어디를 가건 무엇을 입건 그건 내
맘이야 ·4
성범죄자 바로 너 ·2
바로 경찰
바로 검찰
재판부
이놈의 나라

피해자는 일상으로 가해자는 감옥으로
우리 살아남자 살아남자 살아남자
성범죄자 바로 너 ·2
바로 경찰
바로 검찰
이 모든 폭력에 눈감은 자 공범
우릴 죽인 건
바로 너야
이 모든 폭력에 눈감은 자 공범
성범죄자는 바로 너 ·3
우린 저항하겠어

여성들이 말한다
제2공항은 안돼
군사기지 안돼
제주도민 내쫓고
오를 수십개 깎아
다 막아 동굴 숨글
공군기지될 공항
설리볼라 제2공항

해군기지
예래 단지 신화공원
송악산 꽃자왈 선불
난개밭의 저주

내가 어디에 살건 어떻게 살건 그건 내 맘
이야 ·4
범죄자는 바로 너 ·2
개발 공사
환경부
국토부
원희룡의 도정
삼나무는 비자림로 성산주민 살던데로
우리 내버려둬 내버려둬 내버려둬

파괴범은 바로 너 ·2
개발 공사
원희룡
이 모든 폭력에 눈감은 자 공범
우릴 죽인 건
바로 너야
이 모든 폭력에 눈감은 자 공범

파괴범은 바로 너 ·3
우린 저항하겠어

เวอร์ชันภาษาไทยทาสีได้รับการแปลโดยกลุ่มนักกิจกรรมที่หมู่บ้านทางจงง บนเกาะจู เมื่อต้นปี 2020 เนื้อเพลงส่วนแรกเป็นการวิพากษ์ระบอบประชาธิปไตยในสังคมเกาหลีและส่วนที่สองถูกดัดแปลงให้พูดถึงการต่อต้านฐานทัพโครงการสนามบินแห่งใหม่ และโครงการการพัฒนาอื่นๆ ที่รุกรานเกาะจู การแสดงของพวกเขาเริ่มมีชื่อประมาณว่า "ผู้หญิงจู จงลุกขึ้น กระโดดแล้วเดินต่อต้านฐานทัพ" ผู้อ่านสามารถดูการแสดงของพวกเขาได้ที่ทางบล็อกของแบล็ค-บุ๊ก-เอเชียแบล็ค (BBA) www.blackbook.page/BBBlog

A Korean version was translated by activists living in Gangjeong Village on Jeju Island at the beginning of 2020. The first part of the lyrics is a critique of patriarchal Korean society. The second part was adjusted to more focus on being against the military base, new airport project, and other destructive development projects on Jeju Island. The title of their performance is something like, "As a Jeju Woman, Rise and Jump Up Against the Military Base Resistance Dance" and can be viewed via the BBA blog: www.blackbook.page/BBBlog.

ประท้วงไปยังไม่ชนะ: ALTHOUGH WE'LL NEVER WIN, DO PROTEST!

กระดาษชก

Namkheun Notes

“ประท้วงไปยังไม่ชนะ”

ใช่ - ประท้วงไปก็ไม่ชนะหรอก ถ้าชัยชนะที่ว่าคือการได้มาซึ่งอำนาจเบ็ดเสร็จ หรือ คือการที่บ้านเมืองจะสงบสุขเป็นประชาธิปไตยถ้วนหน้าในทันใด

และไม่ - เราไม่เห็นด้วย เราไม่เห็นด้วยกับการใช้วาทกรรมแพ้-ชนะโดยสมบูรณ์ แบบ zero-sum game เราไม่เห็นด้วยกับการใช้วาทกรรมนั้นขับเคลื่นขบวนการเพื่อประชาธิปไตย

เราคงต้องกลับมาตั้งคำถามกับการต่อสู้ตั้งแต่ต้น ว่าศัตรูของเราคืออะไรกันแน่ สำหรับเราศัตรูไม่ใช่คนคนเดียว ไม่ใช่ประยุทธ์ ไม่ใช่ชุดรัฐบาลใด หรือใครที่ไหน แต่คือโครงข่ายการกดขี่ ความอยุติธรรมที่มีแนวโน้มเป็นเผด็จการทั้งสารบบ การล้มเผด็จการจึงเป็นเรื่องเดียวกับการตั้งตั้งแนวคิดระบอบชายเป็นใหญ่ การต่อสู้แบบเฟมินิสต์จึงเป็นเรื่องเดียวกับการต่อสู้เพื่อสิทธิแรงงาน และโครงข่าย มันเกาะเกี่ยวพัวพันและแทรกซึมอยู่ทุกแห่งหน ไม่ว่าจะในที่ทำงาน ในความสัมพันธ์ ใน “ฝั่งเรา” หรือแม้กระทั่งในตัวเราเอง เราไม่อาจจะล้างแนวโน้มความเป็นเผด็จการที่ว่าเพียงเพราะเราสามนิ้ว เพราะเราอ่านหนังสือถูกเล่มหรือเพราะเราด่าถูกคน การต่อสู้คือการพุ่งชนศัตรูนั้นไม่ว่าจะอยู่ในร่างใด

การต่อสู้ครั้งนี้ (หรือครั้งไหน) จึงไม่ใช่สงครามโลกที่มีเครื่องแบบแบ่งฝ่ายชัดเจน ว่ากันจนราบไปข้าง จนกว่าฝ่ายหนึ่งจะยอมแพ้และอีกฝ่ายประกาศการ “ยึดอำนาจ” ได้สำเร็จ ในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย เพื่อความเท่าเทียม หรือเพื่อความยุติธรรมที่เราใฝ่ฝันถึงไม่ได้มีชัยชนะโดยสมบูรณ์ พุดอย่างนี้ไม่ได้ตั้งใจให้ห้อแท้ไปกว่าเดิม แต่เพื่อย้ำคำว่าเป็นการต่อสู้ระยะยาว การเคลื่อนไหวคือกระบวนการการบั่นทอนกร่อนแะอำนาจนำ และเป็นการหมั่นดินพุดานและถ่างขยายจินตนาการในสังคม มันคือการพรวนดินเพื่อเตรียมพื้นที่ให้เราได้หยั่งรากและเติบโต

“Protests won’t win us victory”

Yes—no matter how much we protest, we will never win—if victory insinuates acquiring that absolute power, or if it means that our society is suddenly transformed into a peaceful and democratic one. But no—we do not agree. We do not agree with the victory-defeat narrative or a zero-sum game. We do not agree with mobilizing the movement with that rhetoric.

Perhaps we could return to the question of the fight itself, to ask again who our “enemy” is exactly? For us, the enemy is not an individual, not Prayut¹, this government, or a particular person. It is the matrix of oppression, a system that breeds injustice and its tyrannic tendency. Hence, the fight for democracy shares struggles with the fight to topple patriarchy, and feminists’ work is one that also fights for labor rights. The matrix is intricate and labyrinthine. It weaves nodes of power. It also infiltrates. It penetrates the workplace, seeps into relationships, lives within “our side,” and even within ourselves. We have not washed off our own rigid tendencies having simply raised the three-finger salute, read the right books, or condemned the right names. To fight for justice is to confront the enemy in all its forms. As such, “enemy” might be too contentious a word. We may not be able to pinpoint an entity, not only because it is hazy and nuanced, but because we are not fighting only to be “against” something. Rather, we are asking, “How can we be otherwise?”

¹ General Prayut Chan-o-cha staged a coup and seized power in 2014. From 2014 to 2019, he governed Thailand as the head of the National Council for Peace and Order (NCPO), and in 2019 was elected as Prime Minister in a questionable election designed to favor his party. Despite ongoing protests that exploded in 2020, he is still in power.

แน่นอนว่าเมื่อเราบรรลุเป้าหมายอะไรบางอย่าง เล็กใหญ่เพียงใด ไม่ว่าจะเป็นการได้เห็นมวลชนรวมตัวกันที่ราชภัฏประสงค์ การปล่อยตัวเพื่อนเรา หรือการเปิดประเด็นข้อถกเถียงในสังคม นั่นก็ถือว่าเป็น “ชัยชนะ” ได้ เราใช้คำนี้เพื่อเฉลิมฉลองผลลัพธ์ที่เรามุ่งหมายไว้ แต่เราไม่มองว่ามันคือชัยชนะโดยสมบูรณ์ที่บ่งชี้ถึงจุดสิ้นสุดของการต่อสู้และอนุญาตให้เราละมือวางใจ แต่พวกเราดีใจเพราะพวกเราได้เห็นดอกผลจากการเฝ้าพรวนดินอย่างไม่ลดละของการรวมหมู่ มวลชน การควบแน่นของกระแสการขัดขืนจากทุกตรอกมุมของสังคม ความงดงามของดอกผลต่างหากที่ยิ่งย้ำบอกให้เราไม่หยุดนิ่ง และย้ำเตือนไม่ให้หยุดเดินบนหนทางของการต่อสู้

เพราะฉะนั้นแล้ว ใช่ เราคิดว่าประท้วงไปยังไงก็ไม่ชนะหรอก เพราะเราไม่ได้เชื่อในชัยชนะแบบเดียวกัน เราต้องไม่จำนนให้กับวาทกรรมชั่วตรงข้ามระหว่างชัยชนะและความพ่ายแพ้ วาทกรรมที่ทำให้เรารู้สึกว่าเราไร้พลัง เราไม่ยอมให้มันทำงานเป็นเครื่องมือของศัตรู นั่นคือเข้ามาสูบพลังในการดิ้นรนและขัดขืน แต่เราจะยืนหยัดไม่ว่าศัตรูจะอยู่ในร่างใด และรู้ว่าการต่อสู้มันไม่มีวันหยุดนิ่ง แต่ฉันไม่ใช่ความเหนื่อยล้าและไร้จุดหมาย หากแต่เป็นความหวังและเชื่อเพลิงในการจินตนาการถึงจักรวาลของความเป็นไปได้อันไร้ขอบเขต

น้ำขึ้นคอลเลคทีฟ

15 พฤษภาคม 2021

This fight (or any other fight) is not a world war in which there are uniforms to designate sides, a literal fight where one obliterates the opponent until one side surrenders or another declares they have “seized control.” Fighting for democracy, equality, or justice, we are not aiming for total victory. We are not trying to discourage saying so, but only to emphasize that this is a long marathon, that mobilization is a process of gradually eroding the power of hegemony, persistently raising the ceiling, and expanding society’s imagination. It is the plowing of soil, taking root, and growing.

Of course, when we accomplish certain goals big or small—like seeing the overwhelming masses at Ratchaprasong intersection, the release of our friends, or the spark of hot debates on pressing issues—they can be considered “victory.” We could and should celebrate the change for which we have been hoping. However, a victory is not an absolute that translates to the end of the road or permission to be complacent. We celebrate because we can witness the fruits of our labor and the manifestations of resistance. But it is victory’s transience that reminds us to keep walking and keep struggling.

So, yes. We agree that we will never win no matter how much we protest, because we don’t believe in the same definition of victory. We should not surrender to the binary narrative between victory and defeat, a narrative that debilitates us. We will not let it become the enemy’s tool to consume our capacity to struggle and resist. We will, however, confront the enemy in whatever form, and recognize that the fight does not end. The endless road is not aimless, but is full of hope that fuels our ability to dream of an expansive universe.

เขียนจากสองฝั่งกำแพงเรือนจำ WRITING IN AND OUT OF PRISON

เมื่อคอลเลกทีฟคุยกัน
A Dialogue between Collectives

ปลายฤดูร้อนปี 2021 น้ำขึ้น คอลเลกทีฟที่ทำงานแปลจากกรุงเทพฯ และ 黃朝百晏 ขึ้นจากฮ่องกง พูดคุยข้ามน่านน้ำผ่านหน้าจอออนไลน์ถึงความสนใจที่ทั้งคู่มีต่อภาษา บทสนทนาด้านล่างถูกปรับแก้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนที่พบบทสนทนาข้ามผนังเรือนจำ ทะลุผ่านกำแพงล่องหนที่กีดกันฝ่ายหนึ่งเล่าเรื่องจากนักโทษการเมืองในประเทศไทย และอีกฝ่ายหนึ่งจากมุมมองของคนที่ต้องการติดต่อกับคนหลังกำแพงในฮ่องกง ➡ 28

Discovering their mutual interests in language, Namkheun, a translation collective from Bangkok, and 黃朝百晏, a zine produced out of Hong Kong, came together for an online discussion at the end of the summer of 2021. The following edited version of their exchange moves in and out of the real and immaterial barriers of prison walls—one from the perspective of political prisoners in Thailand and the other as a way to share from outside to those incarcerated in Hong Kong.

Writing In and Out of Prison

黃朝百晏D: We're from this group—the translation of the name of the zine we put out, it's hard... It's a phrase that expresses something like 'late noon in the day'. We came up with this name because it's like a feeling that everyone has no matter where you are, whether outside or inside a prison. We're called 黃朝百晏 in Chinese, and we've been doing this for a bit more than a year now.

NamkheunK: My name is Kritti, like 'pretty' but with a 'K'. We're from this collective called **Namkheun**, which means in English "Rising Tides".

NamkheunV: I'm Victoria, that's just my English name. I also have other names. So **Namkheun**, we're just two people for now, and we started just a little bit more than a year ago as a literary collective, mainly because that's the only thing that we do better than other things. We started mainly because we talk a lot about things, both of us, just two good friends, and so Kritti was the one who said, 'Oh, manifestos really resonate with me, why don't we translate that because it's also so interesting language-wise. It's not just saying what you want, but in terms of rhetoric, how you want to move people.

So our first project was **Namkheun Manifesto**, where we selected manifestos with which we found resonances, and then we translated

from English to Thai. We're still thinking of ways of how to engage with the manifestos in different ways. But that's just a past and on-going project—just wanted to share with you.

For this new project, it's the one that we want to springboard from. It's called **A Raindrop Caged Awaits a Raging Storm**. It actually is a sentence from a Thai activist. This project was actually started by another collective and publishing press called **soi**. The person who runs this is Judha Su, the editor-in-chief, and Judha came up with this idea that she wanted to translate these letters by these political activists. I think this is also something that I find resonating with the Hong Kong context. It's not just any random law, but a very particular, archaic and brutal law called Lese Majeste law where you cannot talk anything about the king. But it's used as a political weapon to accuse anyone that dissents. So there are a lot of activists being incarcerated for it in the past two years. And what we're doing as **Namkheun** is that we are the translators of these letters.

But we want to have a dialogue with you, and what we want to show instead is the—not the shared struggle—but shared sentiment and shared relationship with politics. In particular the reason why we're translating these letters, is also not because it's political with a big 'P', I think. It's not always like democracy is something abstract that you obtain,

but it's also very much intimate and an everyday kind of language, everyday kind of relationships. And letters are very intimate in that way. So what we want to do, or what we hope to share with you is this dialogue of how we want to relate with this very grand, systemic thing.

D: How do you get in touch with these activists? Is it through **soi**, they already established that network? And the letters, how many of them are you translating?

K: **Soi** is the main collective who has been collecting all these letters. But of all the letters, I think there are up to, maybe around 50 of them? They're added to a collection, some are quite short, some are quite long. So it's **soi**, but there's also this Thailand human rights lawyers' association that works really closely with all the activists that are in prison and in the movement, for the Lese Majeste law reform as well. A lot of these letters also have been posted online on social media, either through the human rights lawyers' association or by the friends and the families of the activists themselves—on their Facebook accounts, on Twitter and stuff. So these letters are not something that the public wouldn't have access to in Thailand. They're quite accessible. But a lot of the time, only the letters by the main, or famous, activists get retweeted or shared widely on Facebook. So **soi** has collected up to 50 or 60 letters, and

บอกกล่าว

ฝ่ายจัดทำวารสารของ อ.ม.ธ. ขอให้ผมอธิบายถึงเหตุผลที่เข้าร่วมขบวนการเรียกร้องรัฐธรรมนูญ เมื่อรับปากไปตามความเคยชินที่เป็นแผนกันแล้ว ก็ให้รู้สึกอึดอัดใจอยู่มีใช้น้อย เพราะเป็นการสารยายเกี่ยวกับตัวเอง เขียนดีอาจหาว่าขี้คุย เขียนช่วยอาจหาว่าขี้ด คิดไปคิดมาก็รู้สึกว่าการคิดมากนั่นมันงมงายหนักใหม่ ปลงเสียให้ตกเหมือนตอนอยู่ในคุก เมื่อรู้ว่าโดน ม.๑๗ และรอแบล็คมันท์ของ นายผู้ จัวยเจริญ หรือรอกองโจรจีนคอมมิวนิสต์ภาคใต้มาดักชิงตัวไป เช่นกรณีของสื่ออดีตรัฐมนตรีที่ถูกยิงทิ้งแถวบางเขนครึ่งกระโถนเสียแล้วกัน"

we've selected as of now eight letters from the collection. We didn't want to select letters that are too grand or too abstract in their understanding of democracy.

V: Too heroic, maybe?

K: Exactly. Too romantic in their understanding of democracy, in their approach to democracy. Some of the letters that we've selected are still very creative and dramatic, but we also have some letters that are quite mundane. Quite simple. Just being very factual and a bit more vulnerable, you could say. When we speak of the letter as a form of communication, a lot of the time, it's very interesting to think about the dynamic of how these letters were written or how they were publicised, because on the one hand, they can be very intimate and very vulnerable, but on the other hand, it's also quite apparent that these activists know these letters will be published on Facebook, that these letters will be shared online. So in a way it's almost them giving their political speeches from the prison, through these letters, and communicating with the mass, with the movement through these letters. I feel like the selection that we've chosen, we have both kinds of letters.

D: So if this is to be put out, who do you expect to read it? Do you have any target audience, or with what group of people or community would you like to share this?

K: For me, I feel like the function of these letters in English would be really different from their function in Thai. In the Thai context, the function of these letters would be to incite anger or some sort of feeling or emotions in the movement, right? But when these letters are translated into English, I do not at all expect the audience to be angered or even sad for the movement. We had this talk with soi as well, how we feel like the way we approach these letters, the way we translate these letters, would be more on a literary ground. Not saying that being literary cannot also be political, but for me, personally, I guess I'm more interested in the rhetoric of democracy in Thailand, and in how democracy is imagined in Thailand through the words of these activists. I don't always agree with the way democracy is being conceptualised and envisioned by these activists—not all of them at least. But I think they are very interesting nonetheless, and so to answer your question, who the target audience is, I feel like it would be interesting just to have a conversation with anyone who is also trying to imagine or conceptualise their own version of democracy, their own version of civility and civil society in their context.

V: I also want to add, even though of I've never been to Hong Kong, and I have only read things available in English, of course I cannot be as angry as Hongkongers would be with the National Security Law, but at the same

time, it was very moving. Once it has been translated into English I could understand, but maybe I could not feel the impact that the original language would do. These kinds of talks about being lost in translation we could go into, but my point is that even if I can just understand and not feel, I find it so important to have these translations, because in the end, I learn so much about Hong Kong. Not just the context of what happened, but also how people want to talk about democracy. Like for example I remember very well I watched the news when the movement just started, and people were raising the flag of America. I really didn't understand it all. Of course I couldn't know so much, but because of these translations I was able to put my hands into this storage of knowledge and also the storage of these sentiments, so in the end I feel like we shared something about that. Even if there's National Security Law and Lese Majeste law, and they are two completely different things, or the context of colonisation and also this occupation is very different, but to be moved by the struggle that you don't even know anything about is the core of what I think is so important about any movement, why we should think about the connections across contexts.

K: I also have a random thought, it just came to me, that actually, what we've been saying is not that different from the manifesto project. It's exactly the same rationale, of we having read these manifestos from a completely different context, completely different time; some of them are from the 90s, from the 80s, some of them are from Edinburgh, which I've never been to. And still when we read these manifestos, which are not that different from letters, we feel their rage. We feel something, and I can't say for sure exactly if I'm also enraged by the struggle, if I also feel the sort of sadness that they do, and I think that's sort of the reason behind us wanting

to translate the manifestos into Thai. To see if these feelings and sentiments could be translated into Thai and if they would make any sense. The letter project is the reverse, but it's the same thing, where we're translating the sentiments and the feelings of the context that we have in Thai. And it's coming also from my own lived experience as a Thai person who has gone through the demonstrations as well.

PORTABLE: For 黃朝百晏 also, the zine you are doing—it's not a translation—but you are speaking to people who are in the prisons now, and it's not that same kind of effort as during the movement. I wonder if there was a change also for you all to think about what your focus is compared to the things you did in 2019. Like for example the interviews you've given to online media in the past, those were a way to communicate to the outside world, but now this is a different kind of project, and I wonder if that's something you've thought about.

D: Maybe I should start answering after we shortly introduce our project. How we started, how it looks like. From last year, constantly, everyday we received news and updates of who's being arrested for something—for National Security Law or for rioting, for something else they did in 2019. The movement has died down because of the force of this law imposed upon us, and then the sentiment and the atmosphere at that time was just really, really like we are in the midst of nothing. We couldn't see what we could do. We were just reading the news, and maybe some of the people would go to the courts to show support or solidarity with the people behind bars, but then, personally, I didn't want to feel that we have nothing left to do and that we're just separated because people have been sent to jail. So I was imagining how it would be to be in jail, what I would be missing if I

went to prison. What would I want to read, what kind of information would I want to get that I couldn't because of this separation? So I just invited some friends and said, 'Do you want to start doing this zine?' We just posted letters to prisoners by putting things inside based upon what we think is interesting, like memes, and maybe some sexy photos of boys and girls. There are articles about memory, about the Czech Republic, revolutions back then. About femicide in Mexico. Also, teaching them how to do exercise without equipment, things like that. We couldn't bind them in any way, because when you post something into prison, it cannot be bound, not with staples or string or anything, so we just print it A4 colour print and then fold it.

黃朝百晏G: [holding up nude photos] For entertainment!

D: More or less like this. We intended to do it once every three weeks, but we didn't manage to keep up with this pace. Now we're doing it once a month, or this time we dragged on for longer, so it's nearly two months. They're being put in different prisons, and different prisons have different censorship standards. It all depends upon the staff, so some readers, they will send letters to us saying that it got rejected for various reasons. Some said the photos were too sexy, some said it's like a magazine and you can't post magazines inside. All kinds of reasons. So we kind of changed the design a bit, less like a magazine that you can flip, but just A4 papers straight on two sides. We have now around 100 readers.

G: Just like a letter.

D: The aim of this project, some of this is because we want to connect to them in some way, and also because we can foresee that there will be a lot of people going to jail, we also want to form a community inside. Because they are all reading this, we imagine, so maybe

they can share something with each other through this. So we also have this column where readers can send us something they wrote or drew, poems, anything. We print it in the zine also, so they can read it and share feelings or anything. This also resonates to what Namkheun believes. We don't always have to talk about 'the struggle' and the movement and democracy, but how they are doing right now, what would they imagine they would be if it's not for this thing?

Also, because back in 2019, the population of this struggle was so huge—it was never like this before—I was also thinking about translation, though it's not always about different languages. Language doesn't mean like Thai or Cantonese or Chinese, because even if we both speak Cantonese, we don't necessarily understand each other. We come from very different backgrounds, have different concerns... So the situation in 2019 was that we as a collective, sometimes we felt desperate. We wanted to say things about the movement, but then people would not necessarily understand, or sometimes they would see things as if, 'You're dragging this back', or 'You're

taking this to some direction we don't agree with'. Like the argument about raising the flag, it's been very binary between people who supported this action and those who have doubt. Doing this zine is kind of like a softer way to build the bridge of what we believe, and then we can put it out in this way. Also, they have a different feeling of time in prison. I would expect they have more and a different space to understand or to try to understand different ideologies and different ways of thinking. How this thing is related to all of us.

One example could be like in the **Black Lives Matter** uprising. On social media at that time, people would say in the forums that we shouldn't speak too much about it because we want the US to support us, to support our democracy, to fight China, things like that. But we would think that's wrong. We have to say what we have to say, so we put out articles that talk about how we should understand Black Lives Matter and that struggle, and what black people are facing in the US.

P: For the same question that you asked to Namkheun about the target audience, does 黃朝百晏 feel that you really try to make a dialogue with people who are very different from you? You try to reach out to people who wouldn't agree with your opinions before?

D: I would imagine yes, but then because I don't really know them, most of the time it's more a one-way thing. Now sometimes we receive their letters or their responses about the content, but not really about political views or ideology. More about the photos we put, like, 'How come the girls have so many clothes on them, but the guy is naked?' Although there's not much discussion going on, they're happy to keep receiving our letters. I would imagine there's something going on.

The Position of Political Prisoners

K: How are the political prisoners received by other prisoners in the same prison in the Hong Kong context?

D: I've heard that other prisoners will think that they are like some idealists, because nobody went to jail before for that. Now a huge amount of people have gone to jail because of something like democracy or the more ideal world that they want, and I've heard that others would be really interested in them, and they will want to talk about it. Some others, maybe they are conservative anyways, they will say some mean things to you, but then the situation is that the population inside is large enough. So say, for example, in the canteen, you form one table only for political prisoners, the yellow ribbons, so they can kind of take care of each other. Someone who's in for longer, when there's someone new coming in, they will actively go to check them out and see if they're a yellow ribbon or not, and if they are, then they will give them tips for the jail, something like that.

K: I think in one of the letters, by one of the Thai activists—**Anon Nampa**, one of the main figures—he wrote about how he was embraced by fellow inmates in the prison. I find it very interesting somehow that going to prison for him—in the way that he presented his story, at least—is that, 'I'm embraced by all these inmates who also suffer from some sort of oppression and inequality from the state.' So they sort of understand what the movement is all about.

D: But then, I also don't really like the binary between these types, as if somebody who's dealing drugs because they want a better life is lower than people who are for democracy. There was one time me and my partners asked one another, 'Are you curious

what kind of crime they committed or for what they are imprisoned?' Actually, I will Google it if I can, and even if it's a political prisoner, I want to know what case they are in for and what kind of procedure they are going through now. So I will Google their name and see if I get any results. So far, a more controversial case for me has been a guy that molested a teenage girl in a [housing] estate at night. But then I still feel like they're all suffering, they're all being repressed in some way, that's why they've acted in a certain way. So what about in Thailand, the political prisoners, do they get any special treatment in jail?

V: In some ways yes, and in some ways no. From the letters and also news reports that are public, they talk about how there's this support system as well, like if you go in and there are seniors, people who are veterans in the prison, they'll tell you some tricks and give you their share of things. But then there are also letters from another guy who has been imprisoned for other cases in other movements, and he said that he was concerned that another activist was being sent to a zone as a convicted prisoner, as opposed to a remand prison. This person who wrote the letter is concerned because the convicted prisoners actually have been proven to have committed the crimes. He was scared that another activist put in that section would be in danger, that they might be harmed by conservative prisoners who might be more physically fit and can harm them, I guess. But actually the mistreatment comes more from the correctional officers, if anything. So it seems almost that mistreatment comes more from the system, like a hierarchical pressure from above, not as much from other prisoners.

K: I was just thinking about the history of political prisoners in Thailand, and I don't know much about the Hong Kong context, so I want to ask you. I feel like

in the Thai context, there have been a lot of different movements since the 30s, where in each decade there will be a group of people who will lead some sort of movement, and they'll be imprisoned for that. What I'm trying to say is that I feel like we're quite used to there being political prisoners. It happened back in the 70s, it happened again in the 90s. It happened during the Red Shirts movement which was back in early 2010, 2011-ish. And now again in 2020. And then some of the prisoners from the previous movement are still in prison. Some have been released, some have not. I wonder if it's the same in the Hong Kong context? What are the implications for us being so used to this kind of situation? Is it the same in Hong Kong, or is it different?

D: There are 'contemporary' political prisoners—actually, the ones who were sentenced in 2017 because of land or territorial struggles—there were 13 of them imprisoned. Actually another riot case happened in 2016 where this one person confronted the police and they were attacking each other during the new year holiday. His name is Edward Leung, I don't know if you've heard about him. He is the most famous political prisoner nowadays, because a lot of youngsters have been following his ideas about Hong Kong autonomy and the independence of Hong Kong from China, that we should get rid of Mainlanders, things like that. But a lot of anonymous people have also gone into jail because of some kind of struggle, they are just not known. A lot of these people that literally nobody knows have been arrested, and this has been happening throughout all these decades. Generally, we're not really familiar with the idea of political prisoners, but we have ideas about it because of foreign struggles or movements. I would say we are all learning, and we are learning fast. We are familiar with political prisoners in China. Because we're anti-Chinese

government, so people are aware of lawyers, or people like Liu Xiaobo or his wife going to jail or being kept in their homes for such reasons.

V: I have another question in follow-up. So in Thailand, another petty harassment is that they request or demand very high bail money. Like if you are accused of something, you have to pay 200,000 Baht each instance. And so there's this movement of crowdfunding for bail funds, but there's also this organisation for Thai human rights lawyers who give free counsel. Is there this kind of support or network as well?

D: We used to have this fund called **612** that was set up in 2019 for the movement, to fundraise for the people who have cases. They were an official fund that followed every regulation and rule very carefully. They had accountants, they had auditors, everything, but then recently, just a week ago, they were forced to close down. Not really directly by the government, but the account holder was being threatened secretly. So the account for fundraising could not be used anymore, and then it was hard

for them to open another account, because the banks nowadays, you have to go through so many troubles. It was impossible for them to do it all over again. So this fund closed. But they had been supporting a lot of people over these few years, and in different ways. For detainees not sentenced yet, they could send food from outside, and they established a lot of different services. Even if you're not detained or in jail but you suffered because of the movement, physically or mentally, if you went to a doctor, you could claim money for that, too.

On Margins, Languages, and Empathy

V: It surprises us about the traditions of political prisoners in Hong Kong. It didn't occur to us that we have such a strong political prisoner tradition in Thailand—until we talked to you. This appears in the language, too. For example, we will make jokes if we talk about something risky or sensitive, and someone will end the conversation saying things like, 'Oh, there's a red light on your head.' As in, a sniper is aimed at you. It's very strong actually, I never really realised how graphic that is.

K: We could also end a conversation with a joke like, 'What would you want from your visitation?' O-liang is this Thai coffee, which is part of visiting someone in prison, you would bring them this coffee. There's also kui gab rag mamuang, meaning that you would end up talking to the roots of a mango tree, meaning that you would be abducted and buried in the ground under a tree.

V: I think it's just very intense in language. I remember growing up, and my parents are not the most progressive people, and they would say those things, too, but in a different kind of tone. They were not joking,

but they're more like, 'No, no, no, you can't say that, otherwise *kui gab rag mamuang*—the mango tree.' So it was very graphic. It's very violent. Well now, it's much more open because of the protests, but before, we had a lot of code words to talk about things. I think maybe it's the same in Hong Kong. To avoid being accused of criticising the king or things like that, you would have these code names for him instead of using his name or saying it's the king. You would use the word '*sia*', a prefix for 'The Tycoon'.

K: That's what I find very interesting about the Thai movement—the use of humour and the use of jokes in our everyday, political communication. It's very prominent. Also when you go to protests, even the posts by the leading activists, the organiser groups, will a lot of the time be very comical and funny. A lot of memes, a lot of jokes.

D: I think memes are one of the tools or weapons that a lot of people use, no matter if you're left or right, racist or fascist. It's just one big thing in this information war. I didn't notice that before 2019. So we're using memes

now as something so daily and easy to read, so easy to remember. There were so many, many memes that I couldn't even keep up with.

V: Because of all of that, I think the tradition's quite strong, but I guess the numbers are very different. We cannot fill a table with political prisoners in one prison, the way that you told us. It seems almost like now in Hong Kong there's a whole community of people. Because of that we were also wondering what kind of legal cases were used and how prisoners are categorised political. For example, in Thailand it would be Lese Majeste law, or if you're involved in a protest then you're immediately called a political prisoner. But, say, if you're protesting for environmental issues, you're not really considered political prisoner at the same level. I was wondering what it is like in Hong Kong.

D: I think it would be similar. The people I talked about before, those involved with land struggle who went to jail, they were political prisoners. Nowadays we have all these rioters or people who are in jail because of NSL. The former, they're also political prisoners, but I think have a different status. I would imagine people still respect those from 2019 more, because it was a broader movement and it's for 'democracy'—good for the whole of Hong Kong, not just a land struggle in a small village. When you talk about who would be called 'political prisoner' or about the tradition of code words, it reminds me about a lot of people in Hong Kong, maybe like transgender, or those not citizens, not local. They come here, maybe prostitutes, and they get caught, and they're thrown into this immigration prison. No one would consider this as political or anything. They are people who receive the least concern from the masses. I know some groups, some NGOs, that will go to visit them, and they use a lot of code words, because they are facing a harsher

environment and conditions. Because they can just keep you there but not send you to trial, and you don't know how long you may be in that prison. It's called Castle Peak Bay Immigration Centre (CIC).

P: Because they're meant to be temporary, and nobody really cares about these immigrant issues, it's worse conditions than normal prisons. They take advantage of the fact that a lot of the people who are put in these detention centres are not aware of their own rights because they're foreigners, and they don't know all the legal rules of the system in Hong Kong, so they can be taken advantage of. There is another zine that deals specifically with an Indonesian domestic worker who was aligned with the protests, because she was also a reporter for an Indonesian newspaper.

D: She wrote a lot of Indonesian-language articles about the protests and the movement in 2019, because they couldn't get much information about it. She would go to the frontlines and take pictures, and try to find out what was going on. One day her work visa became overdue. This is a common situation, so usually you'd just go to the embassy to apply for a new visa, and it will be okay. But then they sent her to this detention centre, and maybe within one or two weeks, they sent her right away back to Indonesia. We think that it's because of what she did for the movement. We held a public assembly to show solidarity with her, and we called her over the Internet. She was telling us a lot about how it is in this detention centre, so it gained more attention. Now a lot more people know about this place. They went on a hunger strike before so as to raise awareness about the situation in there.

V: I'm assuming these issues about immigrants and the Indonesian population are kind of marginalised in the context of political struggle in Hong Kong?

D: Yes.

V: I was thinking about that, too. Say, in the Thai context, the more prominent or secondary struggle is gender struggle, and there are a lot of fights for that. But it's always considered, 'If you don't have democracy, then we can't talk about gender issues right now. But if you don't have democracy we cannot even talk about immigrants right now. We have to get democracy first, then we can talk about other things.' Is it like that in Hong Kong?

D: I think this is kind of the myth of democracy. How people perceive this word or this concept. It's the same. People always put some issues to the side, like we have to give way for bigger issues. But I also know a lot of people who try to smuggle these ideas and values into the mass movement.

I think culture has grown big enough to give nutrition to this mass movement or this population. Yes, we had some patriarchal slogans like: 'I would only marry martyrs from the frontline', some slogans like that. But there were also these BL (boys' love) love stories happening in the movement. People wrote stories and published them on Facebook, and a lot of people shared them, thinking they're so sweet. So yeah, I think things are starting to crack open a little bit. The idea of revolution is already everywhere. It happens in a lot of places.

But of course the majority is still old-fashioned. About the feminist part, because the more outspoken feminists in Hong Kong or in the movement are usually people who are more educated, they have a language that is full of jargon. It's not a very friendly kind of communication. When they speak, they are already ready to criticise everything as they see. I only came to realise this in this movement because of another article written by someone who's in the queer movement. He talked about how if you talk in a

way that lacks empathy and you're criticising somebody else, it won't work. It's just a loop, and nobody's really communicating; we're just scolding each other. I think we all have to learn a new language to be able to talk to each other.

V: I think that's something that I've been trying to articulate for a while. Each time, I keep getting stuck by language. I think, okay, there's this term 'intersectionality' in the movement of the left, especially in the States. I'm trying to crack this language, trying to say I don't think intersectionality works as well anymore because it reinforces identity politics. But at the same time, last year I was trying to talk about empathy in one of the essays I wrote, and now that I look back, I don't think it works either, because I cannot plead for someone's empathy if they simply don't have it. It goes for feminists, too. Sometimes they also falter in their own rhetoric. It's always either political correctness gone wrong—very rigid and without openings for mistakes. There's cancel culture that comes about as a result, and all these things. So I'm trying to find a way to talk about how we share these struggles, and how it goes back to what we share between Thailand and Hong Kong, too. What is this thing that we share, because empathy is not enough, I think. Empathy might not resonate with some people who just don't care. But how do I talk about this connection? Because it's not just between contexts or that we have the same law, but it's something that we feel. I can feel this in race struggles, I can feel this in class struggles. I can feel this in the Thai context, in the Hong Kong context. But I still cannot articulate what this thing is that connects us. I think that's where I'm trying to get at also in all of this work.

D: If we talk about being more connected, what connects us, or what brings us together, I don't know. Although I don't

want to admit it, maybe there's a lot of fear. Fear of the law or fear of a worse version of Hong Kong or the world. And then the trauma that we've been going through. But then there's also this protest, seeing this possibility of ourselves, of how I could live very differently. There was a thread in the LIHKG forum that was being used a lot; people were asking, 'What do you gain in this movement?' There was one answer that said, 'I used to live like I was in two condoms; my life was encased in two condoms. I don't really feel the outside, and I'm in this shell. I just go to work and get off work, buy things that I don't really have feeling for...But now I do. It's like a whole new me. I'm more related to different people, I have drive to do stuff.' It's really like a possibility or parallel universe that was opening up in front of all of us. How things could be. People were also saying, 'Although it brought the consequences we're facing now, a lot of people do not regret it. If we are to choose again, we would still do the same thing.' This will of wanting to be with each other, and struggle together, is something really strong.

P: The hard thing with empathy... I also recently talked about this with a friend because so many people like to talk about care. How care is important for considerations of domestic labour, or care work as something not considered in a lot of movements, or within the general economy. And yet, care is something that you cannot really make a theory about. Care is something that you have to do. Empathy is the same. You can say, 'You have to be more empathetic', but somebody won't just feel something because you tell them to. I don't know how you can nurture it. I'm sure there are tactics, but it's not something you can just talk about. Empathy is about very core, basic feeling. And yes, we can change our feelings, but it's very difficult to address it directly.

K: The concept of empathy is also very Western, somehow. When I was in the UK, I was also involved with quite a lot of queer movements, and they talked a lot about empathy and sympathy as a queer. And I never felt that it applied to me, as in it never resonated with me as a concept, as a Thai person. Because my understanding of empathy in my relationships to other people is very different from the concept of empathy is based upon where things tend to be very indigenous. Where in order to garner empathy from someone you also have to prove to them, or show them, how my struggle would also affect their own struggle as well. Just for me, the concept of empathy itself is very rigid, based on an understanding of what a person is, and how that person relates to other people in a very specific way.

D: I don't know if it's similar to the concept of political correctness.

K: I just had a conversation with someone today about PC, and I don't agree with PC at all, not because I'm not for PC, but because I don't think PC is radical enough in any way or form. Because like what you say, it says there's this system of what it means to be correct, and what it means to be incorrect, when what we're doing is basically trying to figure out where the line should be, where the centre should be. PC stays on this idea that there's something that can't be said in public which can be said in your private whatever life, but for me, if you're going to change, if you're not going to be sexist or racist or whatever, then it has to come from your own personal/private space as well, not just in public, because otherwise it's just very

performative. It's not going to solve racism or sexism or any other -ism.

P: I do think that we can change people's minds with language, though. While the direction of political correctness has turned in terms of being a policing thing, technically, if changing a word can help us to change the way we think about something, I 'empathise' with this effort to do so. If using 'sex worker' is kind of annoying, and instinctively you would say 'chicken' [a derogatory term for 'prostitute' in Chinese], but then because of the discourse, you might think, 'Maybe I should use "sex worker"'. Even having that thought process in your head is already a step further. But of course it's a problem when people use it to police you. That's why I think making up new words is really exciting, a new lexicon can hopefully put us into a whole other framework of thinking.

V: I agree with political correctness until it becomes a rule that limits how you want to say something. It's also maybe in the Thai context very much imported from the West. At least in the feminist movement now it's almost a joke that feminists talk in a mix of English and Thai because they imported this jargon. They use the word 'sex worker' in English, and if you use other words it will be questioned. And I think, why can't I invent words in Thai, or other ways of thinking about these things? I become put off by political correctness when it's limiting. It's supposed to be opening up, but then it defeats its own point. The point is to open up new imaginations of how you want to relate to language with these things.

K: I agree completely. Personally, I do use PC terms all the time. I am a person who says 'sex worker'. What I find most interesting and radical is the process—where you have to reconcile with your own understanding of the world, with your own assumptions and values. And that's what PC is as a

process, not PC as this set of rules you have to follow.

V: I think it's related. For example, there's the word 'non-binary' in English and Western queer theories. A lot of Thai feminists on Twitter will have in their description: 'non-binary', which I have no problem with, of course, but then they will do this pronoun thing that Western people do, like 'she/her' or 'they/them', 'he', whatever, and I question that. Why do we need to do that in Thai? If it was in English I would understand, but they do it in Thai. In Thai you have so many pronouns to choose from, we are already creative with gender fluidity in our own pronouns. What is this political correctness that is caging us in what was already a wonderful playground? This is where I think it also relates back, not just to the gender movement, but also to the democracy movement where you have this correct way of saying and doing things. Even the way that Thai political activists write letters to the outside almost follows certain kinds of formulas. I know that saying that could be bad, but it almost seems that they're following traditions.

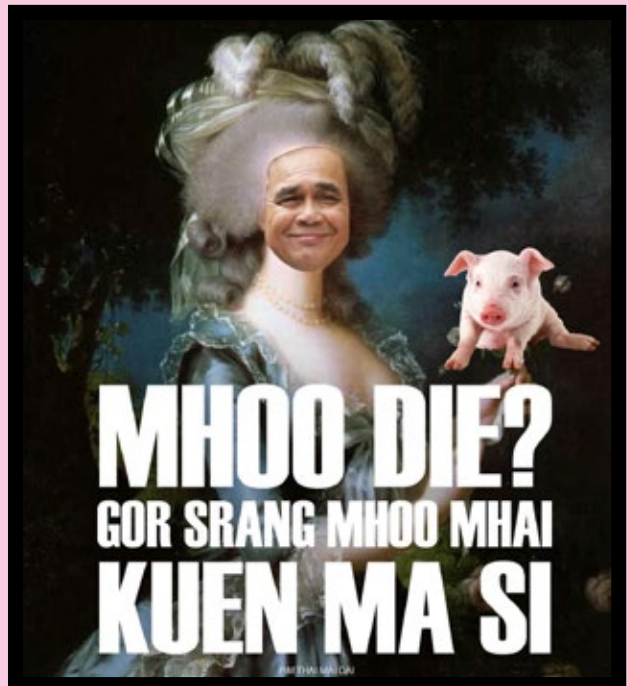
K: I agree a lot. When I was in uni in the UK, I was queer big time, but when I came back to Thailand, I thought I can't be queer here. It feels selfish, almost, to be queer in this context where there are already a lot of different identities that I can choose from. Being queer back in 2018 was not as big as it is now, and I decided not to identify as queer anymore, to define instead as *ka-toey*, which is kind of like a Thai gender identity for any effeminate man, maybe gay, maybe trans, who cares. I've stuck with that identity ever since. For me, it feels like a way to fully embrace the struggle that comes with identity. Because if I kept using the term queer, it would mean that I only attach myself to this very western-centric movement

I'm saying this because I feel like it's also very similar to democracy. A lot of concepts that we have in the Thai political context are imported into the Thai language, and it remains that way. The rhetoric of democracy by a lot of activists—men activists, basically—tends to be very referential and over-intellectualised. Like Victoria has said, the letter by the female activist Rung has a very different tone and very different rhetoric. Her expression of democracy is very rooted in everyday experience, a very mundane interaction between her and her friends, her family, and her

being in prison. That's also what I find very interesting about the rhetoric of democracy that are present in the letters.

I'm very intrigued and interested in that sort of emotion and feeling and sentiment of what it means for a person to go up against this very big and powerful system that we can't even comprehend completely.

D: I appreciate what you do, because I think translation through different languages or mindsets is really important.

เขียนจากสองฝั่งกำแพงเลื่อนจำ

เดนิส: พวกเรามาจากกลุ่ม...อีเลนกาม เหมือนกันว่าจะแปลชื่อกลุ่มเป็นภาษาอังกฤษยังงี้ดี ซึ่งแปลยากมาก แต่แต่ชื่อของจีนที่พวกเรา แปลว่า “บ่ายแก่ของวัน” ตั้งชื่อนี้ขึ้นมาเพราะว่ามันเป็นความรู้สึกที่ทุกคนมีส่วนร่วมไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ไม่ว่าจะอยู่นอกคุกหรือในคุกก็ตาม ส่วนกลุ่มเราตอนนี้ชื่อ 黃朝百晏 ในภาษาจีน พวกเราทำงานด้วยกันมาได้ปีกว่าแล้ว

กฤตธี: เราชื่อกฤตธี เหมือน “พริตตี้” แต่สะกดด้วยก.ไก่ พวกเราทำงานด้วยกันในคอลเลคทีฟชื่อน้ำขึ้น

วิตตอเรีย: ชื่อวิตตอเรียคะ อันนี้เป็นชื่อภาษาอังกฤษ มีชื่ออื่นอีกเหมือนกัน ตอนนี้น้ำขึ้นมีกันอยู่สองคน พวกเราเพิ่งเริ่มทำงานกันปีที่แล้ว (2020) เริ่มต้นด้วยการทำงานกับตัวหนังสือ หลักๆ เพราะว่า เป็นสิ่งที่ทำได้ดีกว่าสิ่งอื่น เราเริ่มคอลเลคทีฟนี้ขึ้นมาเพราะเราสองคนก็คุยกัน แม่กันเป็นปกติอยู่แล้ว กฤตธีเป็นคนเริ่มขึ้นมาว่า “เออ อ่านแมนิเฟสโต้แล้วอินมาก ทำไมเราไม่แปลแมนิเฟสโต้กัน น่าสนใจในเชิงภาษาด้วย มันไม่ได้พูดแต่สิ่งที่ต้องการ แต่ในเชิงสำนวนก็น่าสนใจว่าเขียนเพื่อปลุกใจคนยังไง”

โปรเจคแรกของเราชื่อ น้ำขึ้นแมนิเฟสโต้ เราเลือกแมนิเฟสโต้ที่อ่านแล้วอิน อ่านแล้วอิน แล้วแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย เรายังคิดถึงวิธีการที่จะคุยกับตัวบทแมนิเฟสโต้ในบริบทไทยอยู่เหมือนกัน โปรเจคนี้เลยถือว่าเป็นโปรเจคแรกแล้วก็โปรเจคที่ยังทำอยู่

สำหรับโปรเจคนี้ เราต่อยอดมาจากโปรเจคชื่อ “ซึ่งฝนเม็ดเดียว เขาจะเจอกับท่าฝน” ชื่อนี้เรายืมมาจากประโยคหนึ่งที่นักกิจกรรมคนนึงเขียน โปรเจคนี้จริงๆ ตั้งต้นโดยสำนักพิมพ์ชื่อชอย มีบรรณาธิการชื่อจุกา สุวรรณมงคล จุกาเป็นคนเริ่มโอเคเดียวว่าอยากแปลจดหมายเขียนโดยนักโทษการเมือง ตรงนี้ก็มีส่วนหนึ่งที่คิดว่าแชร์กับบริบทของฮ่องกง คือกฎหมายที่ใช้ลงโทษนักกิจกรรมเป็นกฎหมายที่เฉพาะเจาะจงมาก ที่ไทยคือกฎหมายมาตรา 112 ที่ปิดปากไม่ให้เราพูดเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ได้เลย กฎหมายนี้เลยถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อกล่าวหาใครก็ตามที่เห็นต่าง สองปีที่ผ่านมามีนักกิจกรรมหลายคนถูกขังด้วยกฎหมายข้อนี้ ในส่วนของน้ำขึ้น พวกเราทำงานเป็นนักแปลให้กับโปรเจคนี้

เราเลยอยากคุยกับกลุ่มพวกคุณ

They also said “There’s no need to cry. It’s not too scary in there. It’s just like a boarding school.” Oh okay, a boarding school wasn’t too bad. After a while, friends and comrades sent in food and necessities. Man, who would be able to swallow them all alone? Share them with friends—the soap, the shampoo, everything. A friend took a shampoo and suggested to me “Why don’t you wash your hair? You would feel better.” I was too miserable at the time, so I just shook my head, and laid down amidst the shouting of a foreigner in the next cell. The foreigner shouted about human rights, demanded the police to release him, and claimed he didn’t do anything wrong. How I would love to say to this man with his blue eyes, “This is Thailand. Human rights don’t reach us,” but I was too tired.

สิ่งที่เราอยากเอามาแสดงไม่ใช่การประท้วงที่มีเหมือนกัน แต่อยากแสดงความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่มีต่อการเมืองที่คล้ายกัน ส่วนหนึ่งที่เราแปลจดหมายเหล่านี้เป็นภาษาอังกฤษ ไม่ใช่เพราะมันการเมืองการเมืองนะ ประชาธิปไตยไม่ได้เป็นนามธรรมที่เราต้องไปให้ถึงคว่ำให้ได้ จริงๆ มันก็อยู่ใกล้เรากว่านั้น เป็นภาษาที่ใช้กันทุกวัน เป็นความสัมพันธ์ที่มีทุกรูปแบบ จดหมายก็มีความอ่อนโยนแบบนั้น นี่ก็เป็นสิ่งที่เราอยากทำหรือหวังว่าจะทำได้ แล้วก็อยากคุยกับกลุ่มของคุณด้วยว่าเราจะคิดถึงไอ้สิ่งที่ยิ่งใหญ่และเป็นระบอบอย่างนี้ได้ยังไง

เดนิส: แล้วคุณติดต่อกับนักกิจกรรมยังไง? ผ่านชอยหรือ? ชอยมีคอนเนคชันตรงนี้แล้วหรือว่ายังไง? แล้วจดหมายตอนนี้แปลแล้วก็ฉบับ?

กฤตธี: ที่ผ่านมาชอยเป็นคนรวบรวมจดหมายทั้งหมด ตอนนี้มีประมาณ 50 ฉบับ มีเก็บเป็นคอลเลคชันเลย บางชิ้นก็สั้น บางชิ้นก็ยาวกว่า ก็ใช่ ชอยเป็นคนรวบรวมจดหมาย แต่มีกลุ่มศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนที่ทำงานใกล้ชิดทั้งกับนักกิจกรรมในคุกและกับ

การเคลื่อนไหว แล้วก็ทำงานเรื่องการเปลี่ยนแปลงมาตรา 112 ด้วย จดหมายพวกนี้ส่วนใหญ่ก็ถูกโพสต์ออนไลน์บนโซเชียลมีเดีย บางทีก็ผ่านศูนย์ทนายฯ หรือผ่านเพื่อนและครอบครัวของตัวเอง นักกิจกรรมเอง บนเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ อะไรแบบนี้ ก็แปลว่าจดหมายพวกนี้ไม่ได้เป็นอะไรที่คนทั่วไปเข้าถึงไม่ได้ ไม่ใช่จดหมายทุกฉบับที่จะได้รับความสนใจ ส่วนมากจดหมายมาจากนักกิจกรรมที่เป็นแกนนำที่มีชื่อเสียง จดหมายพวกนี้ก็จะถูกรีวิวหรือแชร์เยอะในเฟซบุ๊ก ชอยรวบรวมจดหมายมาทั้งหมด 50-60 ฉบับ สำหรับนิทรรศการนี้เราเลือกขึ้นมา 8 ชิ้น วิดตอเรียกกับเราก็คูยกันว่าเราตั้งใจที่จะไม่เลือกจดหมายที่ฟังดูยิ่งใหญ่หรือพูดถึงประชาธิปไตยในเชิงนามธรรมมากๆ

วิดตอเรีย: ที่ฟังดูเป็นอีโร่มากมัย?

กฤตธี: ใช่ ที่ฟังดูโรแมนติคมากๆ ในการเข้าใจประชาธิปไตย หรือการเรียกร้องประชาธิปไตย จดหมายบางฉบับที่เราเลือกมาก็ยังตรงมาตึกมากๆ แต่เราก็เลือกจดหมายบางฉบับที่ฟังดูค่อนข้างธรรมดาๆ เรียบง่าย บางชิ้นก็เป็นข้อมูลล้วนๆ บางชิ้นก็คิดจะเรียกว่า

GUE RILLA OPE N ACC ES S MANIFESTO

N A
M
KHEU
N

©2001 Handman Collective

คำอธิบาย

เราขอชื่นชมคุณที่สนใจกับโครงการ
เปิดรับข้อมูลของเรานี้และขอบคุณ
ที่ให้ความสนใจกับโครงการของเรา
เราขอชื่นชมคุณที่สนใจกับโครงการ
เปิดรับข้อมูลของเรานี้และขอบคุณ
ที่ให้ความสนใจกับโครงการของเรา

เหตุที่เรารวมกัน

เรารวมกันเพื่อปกป้องสิทธิ์ของเรา
ในฐานะปัจเจกบุคคล และในฐานะ
สมาชิกของสังคม เราต้องการ
ที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

เราต้องการที่จะสามารถเข้าถึง
ข้อมูลได้ เราต้องการที่จะสามารถ
เข้าถึงข้อมูลได้ เราต้องการที่จะ

English to Chinese Translation:
Yin Yi, Yin A, Qin Lu, Anis Wuu, Ke Yingling

อ่อนไหวกว่า เวลาเราพูดถึงจดหมายใน
ฐานะรูปแบบของการสื่อสาร เราสนใจ
ว่าจดหมายพวกนี้ถูกเขียนขึ้นมาอย่างไร
หรือมันถูกเผยแพร่อย่างไร เพราะในแง่หนึ่ง
จดหมายก็เป็นอะไรที่ส่วนตัวและอ่อน
ไหวมาก แต่ในอีกแง่หนึ่งก็เห็นชัดว่า
นักกิจกรรมกลุ่มนี้รู้ว่าจดหมายจะถูก
โพสต์ในเฟซบุค ว่ามันจะถูกแชร์บนโลก
ออนไลน์นะ ในแง่หนึ่งก็เหมือนพวกเขา
สามารถปราศรัยผ่านกำแพงคุกมาได้
ผ่านจดหมายเหล่านี้ เป็นการสื่อสารกับ
มวลชน กับการเคลื่อนไหว เราคิดว่า
จดหมายที่เลือกมามีทั้งสองแบบ

เดนิส: ถ้าสุดท้ายแล้วโปรเจกต์นี้จะถูกเผยแพร่
คิดว่าใครเป็นคนอ่าน? มีกลุ่มเป้าหมาย
มั๊ย? หรือมีกลุ่มไหนหรือสังคม
ไหนที่อยากแชร์ด้วยเป็นพีเศษธิเปล่า?

ภฤทธิ: เราคิดว่าการทำงานของจดหมาย
พวกนี้เป็นภาษาอังกฤษต่างกับภาษาไทย

ไทยมากกว่า ในบริบทของภาษาไทย
จดหมายพวกนี้ก็ถูกเขียนขึ้นมาเพื่อ
ปลุกระดมหรือพยายามกระตุ้นให้เกิด
อารมณ์ความรู้สึกอะไรบางอย่างกับ
การเคลื่อนไหวนะ แต่พอจดหมาย
ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้ว เราไม่
ได้หวังว่าคนอ่านจะรู้สึกโกรธแค้นหรือ
เศร้าไปกับการเคลื่อนไหวเลย เราคุย
เรื่องนี้กับชอยด้วยเหมือนกัน คุณกัน
ว่าวิธีที่เราทำงานกับจดหมาย คง
เป็นการแปลที่ไปในเชิงวรรณกรรม
มากกว่า นั่นไม่ได้หมายความว่า
วรรณกรรมเป็นการเมืองไม่ได้ แต่ส่วน
ตัวเราว่าเราคงสนใจว่าทฤษฎีเกี่ยวกับ
ประชาธิปไตยในไทย สนใจด้วยว่านัก
กิจกรรมเหล่านี้จินตนาการประเทศไทย
ผ่านตัวอักษรกันอย่างไร เราไม่ได้เห็น
ด้วยตลอดกับแนวทางที่นักกิจกรรม
มองประชาธิปไตย และทิศทางที่พวก
เค้ากำลังจะไป ไม่ได้เห็นด้วยกับทุกคน

ก็แล้วกัน แต่ยังไงก็ยังคงคิดว่าน่าสนใจ
ถ้ากลับไปตอบคำถามว่าใครเป็นกลุ่ม
เป้าหมาย เราคิดว่าก็น่าสนใจที่จะคุย
กับใครก็ตามที่กำลังพยายามคิดสร้าง
ประชาธิปไตยในแบบของตัวเอง หรือ
การพยายามคิดรูปแบบของการเป็น
พลเมืองในสังคมขึ้นมาใหม่ในบริบท
เฉพาะของตัวเอง

วิศตอเรีย: อยากจะเสริมนิดนึงว่าถึงเรา
จะไม่เคยไปฮ่องกง แล้วก็อ่านได้แต่
บทความที่ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้ว
แน่นอนว่าคงไม่มีทางที่เราจะเจอเรื่อง
กฎหมายความมั่นคงในฮ่องกงได้เท่าคน
ฮ่องกงจริงๆ แต่ก็ยังงั้น เรายังรู้สึก
ซาบซึ้งไปกับการประท้วง พบบทความ
ต่างๆ ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษเราก็
เข้าใจสารได้ แต่เราอาจจะไม่ได้รู้สึกได้
มากเท่ากับพลังของภาษาต้นฉบับ เรา
คงพูดกันเรื่องสิ่งที่ตกหล่นในการแปล
ได้อีกยาว แต่ประเด็นที่อยากพูดคือ ถึง
เราจะทำได้แต่เข้าใจ แต่รู้สึกได้ไม่เท่า
เราก็มองว่าการแปลเหล่านี้สำคัญ
สุดท้ายแล้วเราก็เรียนรู้เกี่ยวกับฮ่องกง
เยอะมาก ไม่ใช่แค่รู้วันเกิดอะไรขึ้น แต่ได้
รู้ด้วยว่าคนพูดถึงประชาธิปไตยกันยัง
ไง เช่น เราจำได้ตอนประท้วงเพิ่งเริ่ม
แรกๆ เราเห็นคนโบกรธงอเมริกาฯ เรา
ไม่เข้าใจบริบทตรงนี้เลย แต่เพราะมีการ
แปลเราเลยสามารถเข้าถึงคลังความรู้
กับคลังความรู้สึกตรงนี้ได้ สุดท้ายเรา
รู้สึกที่เราแฮร์อะไรบางอย่างกันตรงนี้
จะกฎหมายความมั่นคงหรือมาตรา 112
ก็จะเป็นกฎหมายคนละเรื่อง แล้วก็ถึง
บริบทจะมีเรื่องการล่าอาณานิคมและ
การยึดครองที่ต่างกัน เรายังรู้สึกซึ่ง
ไปกับการตื่นที่เรายังจะไม่รู้อะไร
เยอะได้ ตรงนี้เป็นส่วนที่สำคัญเกี่ยวกับ
การเคลื่อนไหว แล้วก็เหตุผลสำคัญที่
ต้องคิดถึงความสัมพันธ์ข้ามบริบท

ภฤติ: เพิ่งคิดอะไรเร็นต้อมขึ้นมาตะกี้
เพิ่งนึกได้ว่าจริงๆ แล้วสิ่งที่เราพยายาม
จะพูดไม่ได้ต่างกับโปรเจกต์แมนิเฟสโต้เท่า
ไหร่เลย เป็นตรรกะคล้ายๆ กัน ที่เรา
ได้อ่านแมนิเฟสโต้จากบริบทที่แตกต่าง

โดยสิ้นเชิง จากคนละยุค บางอันจาก
ช่วง 90s บางอันจาก 80s บางอันจาก
เอตินะระ จากที่เราไม่เคยไปเลย แต่
ถึงยังงั้นเวลาที่เราร่วมแมนิเฟสโต้ ซึ่ง
ก็ไม่ได้ต่างจากจดหมาย เรารู้สึกได้ถึง
ความเดือดดาล เรารู้สึกบางอย่าง เรา
อาจจะพูดไม่ได้ว่าเรารู้สึกโกรธไปกับการ
การเคลื่อนไหวด้วย หรือเรารู้สึกเศร้า
เหมือนที่เค้ารู้สึก แต่นั่นแหละคือเหตุผล
ที่เราอยากแปลแมนิเฟสโต้เป็นภาษาไทย
เพื่อดูว่าความรู้สึกพวกนี้จะถูกแปลออกมา
เป็นภาษาไทยยังไง และยังคงมด
เช่นส้อมอยู่มัย โปรเจกต์แปลจดหมายเป็น
เหมือนกลับด้านกัน แต่ไม่ได้ต่างกันเลย
เราแค่แปลความรู้สึกจากบริบทไทย และ
มันก็มาจากประสบการณ์ของเราใน
ฐานะคนไทยคนหนึ่งที่ก็ไปประท้วงมาด้วย
เหมือนกัน

พกพา: สำหรับ 黃朝百晏 ชิ้นที่พวกคุณ
กำลังทำกันอยู่ ถึงจะไม่ใช้การแปล แต่
คุณก็พยายามคุยกับคนที่อยู่ในคุกตอน
นี่ เป็นการเคลื่อนไหวที่ต่างจากการ
ประท้วง เราสงสัยว่าเทียบกับสิ่งที่พวก
คุณทำในปี 2019 คิดว่าเฟกิสเปลี่ยนไป
ยังงั้น เหมือนเช่นในบทสัมภาษณ์ของคุณ
ในออนไลน์มีเดียที่ผ่านมาเป็นวิธีคุยกับ
คนภายนอก แต่โปรเจกต์นี้แตกต่างออกไป
สงสัยว่าเป็นอะไรที่ตั้งใจมัย

เดนิส: เราอาจจะตอบคำถามนี้ได้หลังจาก
เราพูดเรื่องโปรเจกต์ที่ทำนิดนึง ว่าเริ่ม
กันยังงั้น หน้าที่เป็นยังงั้น ตั้งแต่ปีที่แล้ว
เราจะได้ข่าวกับอัพเดทตลอด ว่าใครโดน
จับไปบ้าง จะด้วยกฎหมายความมั่นคง
การจลาจล หรืออะไรก็ตามที่พวกเค้า
ทำเมื่อปี 2019 การเคลื่อนไหวแผ่ลงไป
เพราะความรุนแรงของกฎหมายนี้ที่กด
ทับเรา ตอนนั้นบรรยากาศเหมือนเรา
อยู่ท่ามกลางความว่างเปล่า มองไม่เห็น
เลยว่าทำอะไรได้บ้าง ทำได้แต่อ่านข่าว
บางทีบางคนก็จะไปศาลเพื่อไปแสดง
พลังหรือให้กำลังใจคนในคุก แต่สำหรับ
เรา เราไม่ได้อยากรู้สึกว่ามีอะไรเหลือ
อีก ไม่ได้อยากรู้สึกที่เราถูกพรากออก
จากกันเพียงเพราะคนถูกขังคุก เราเลย

พยายามคิดว่าถ้าอยู่ในคุกจะเป็นยังไง ถ้าเราติดคุกเราจะอยากได้อะไร อยากอ่านอะไร หรืออยากได้ข้อมูลอะไรที่ไม่มีในคุก เราเลยชวนเพื่อน ๆ แล้วก็ถามว่า “อยากทำชิ้นนี้ด้วยกันมั๊ย” เราเริ่มส่งจดหมายไปให้นักโทษ ใส่อะไรก็ตามที่เราคิดว่าน่าสนใจไปให้ เช่นมีม บางทีก็รูปหนุ่ม ๆ สาว ๆ ที่แบบเซ็กซี่หน่อย ในนั้นมีบทความเกี่ยวกับความทรงจำ เกี่ยวกับสาธารณรัฐเช็กฯ เกี่ยวกับการปฏิวัติในตอนนั้น หรือเกี่ยวกับข่าวการฆ่าผู้หญิงในเม็กซิโก อะไรแบบนั้น เราเขียนเล่มไม่ได้เลย เพราะถ้าอยากส่งอะไรเข้าไปในคุก ห้ามเขียนเล่ม ไม่ว่าจะด้วยแม็กหรือเชือก เราเลยปริ้นท์กระดาษสี ใส แล้วพับส่งไป

จิลเลียน: [ยกรูปไปขึ้นมาให้ดู] เพื่อความบันเทิง!

เดนิส: อะไรประมาณนี้ เราพยายามจะส่งทุกๆ สามอาทิตย์แต่ทำกันไม่ไหว ตอนนี้ทำกันเดือนละหน แต่รอบนี้เราลากยาวกว่าปกติเป็นเกือบสองเดือนแล้ว เราส่งไปให้คุกหลายที่ แต่ละที่ก็มีมาตรฐาน การตรวจสอบเซ็นเซอร์ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับเจ้าพนักงาน คนอ่านบางคนเลย

ส่งจดหมายกลับมาบอกเราว่าบางทีชิ้นพวกนี้ถูกตีกลับเพราะเหตุผลอะไรบางอย่างต่างกันไป บางทีก็บอกว่ารูปโป๊เกิน บางทีก็บอกว่าชิ้นนี้เหมือนนิตยสาร แล้วคุณนี้ห้ามเอานิตยสารเข้าไป สารพัดเหตุผล เราเลยเปลี่ยนการออกแบบนิดหน่อย ทำให้เหมือนนิตยสารที่เปิดพลิกได้น้อยลง ทำเป็นกระดาษเย็บสันที่ทั้งสองด้านไปเลย ตอนนี้มีคนตามอ่านอยู่ประมาณ 100 คน

จิลเลียน: หน้าตาเหมือนจดหมาย

เดนิส: จุดมุ่งหมายของโปรเจกต์นี้ ส่วนหนึ่งเราอยากจะติดต่อกับคนในคุก อีกส่วนหนึ่งคือเรามองว่าในอนาคตจะต้องติดคุกอีกมาก เราอยากจะสร้างชุมชนข้างในนั้น ถ้าทุกคนอ่านชิ้นนี้ เราคิดว่าเอาเองว่าพวกเขาอาจจะแชร์อะไรกันผ่านสิ่งนี้ได้ เรามีคอลัมน์หนึ่งที่ให้อ่านส่งข้อความ รูปวาด บทกลอน อะไรก็ได้กลับมาให้เรา เราพิมพ์มันลงขึ้นด้วย พวกเขาจะได้อ่านสิ่งที่เราส่งกลับมา แล้วก็อาจจะแชร์ความรู้สึกหรืออะไรก็ได้กับคนอื่น ๆ ตรงนี้น่าจะคล้ายๆ กับที่น้ำขึ้นเชือก เราไม่จำเป็นต้องพูดถึง “การดิ้นรน” และการเคลื่อนไหว ประชาธิปไตยเสมอ แต่อาจจะเป็นว่าตอนนี้คนในคุกเป็นยังงั้นกันบ้าง พวกเขาคิดว่าเราจะเป็นยังงั้นถ้าไม่มีการประท้วงที่ผ่านมา

อีกอย่าง เพราะกลับไปปี 2019 จำนวนประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวเป็นมวลมหาศาลมาก แบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เราก็คิดถึงการแปลด้วยเหมือนกัน ว่าการแปลไม่ได้เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษาที่ต่างกันอย่างเดียว ภาษาในที่นี้ไม่ได้หมายถึงภาษาไทย กวางตุ้งหรือจีนกลางนะ เพราะถึงเราจะพูดภาษา กวางตุ้งเหมือนกัน ก็ไม่ได้แปลว่าเราเข้าใจกันและกันอยู่ดี พวกเราร้อยพ่อพันแม่ มีเรื่องที่ต้องการสื่อสารแตกต่างกันไป สถานการณ์ตอนนี้ 2019 บางทีเราในฐานะคอลเลกทีฟก็รู้สึกสิ้นหวัง เราอยากพูดอะไรบางอย่างเกี่ยวกับการ

เคลื่อนไหว แต่คนก็ไม่เข้าใจเรา หรือ บางทีก็มองว่าพวกเรา “ก๊ว่ง” การเคลื่อนไหว หรือ “พวกเธอกำลังพากันเคลื่อนไหวไปในทิศทางที่เราไม่เห็นด้วย” เช่นเรื่องการโบกธง ที่ผ่านมามีการแบ่งฝ่ายระหว่างคนที่สนับสนุนกับคนที่ไม่แน่ใจเท่าไร การทำเช่นนี้เป็นเหมือนวิธีที่อ่อนโยนขึ้นในการสร้างสะพานที่เราเชื่อ และเราก็สามารถเสนอมันออกมาได้ในรูปแบบนี้ อีกอย่างหนึ่งคือเวลาในคุกไม่เหมือนกับข้างนอก เราเข้าใจว่าคนในคุกมีพื้นที่มากกว่าและก็แตกต่างออกไป ในแง่ของการพยายามทำความเข้าใจอุดมการณ์หรือแนวคิดที่แตกต่างนะและแง่ว่าการเคลื่อนไหวมันเกี่ยวข้องกับพวกเราทุกคนยังไง

ตัวอย่างหนึ่งคือการประท้วง Black Lives Matter ตอนนั้นไบโซเซียลมีเดียหรือในฟอรัมต่างๆ จะพูดว่าเราไม่ควรพูดอะไรมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะเราอยากให้อเมริกาสนับสนุนเรา สนับสนุนประชาธิปไตยในฮ่องกง หรือสู้กับจีนแผ่นดินใหญ่ อะไรแบบนั้น แต่เราคิดว่าไม่พูดไม่ได้ เราต้องพูดในสิ่งที่เราควรพูด เราเลยเขียนบทความที่พูดถึงเหตุผลทำไมเราควรเข้าใจการเคลื่อนไหว Black Lives Matter และพูดถึงสิ่งที่คนดำต้องเผชิญในอเมริกา

พทพ: คำถามเดียวกับที่คุณถามน้ำขึ้นเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย 黃朝百晏 คิดว่ากำลังพยายามคุยกับคนที่แตกต่างจากคุณมาก มัย คิดว่ากำลังพยายามเข้าถึงคนที่อาจจะไม่ได้เห็นด้วยกับเรามาก่อนรีเปล่า?

เดนิส: อาจจะคิดว่าใช่ แต่เราก็ไม่ค่อยรู้จักคนอ่านเลย เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารฝ่ายเดียว ตอนนี้อย่างที่เราจะได้รับจดหมายหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับคอนเท้นต์ต่างๆ แต่ไม่ค่อยเกี่ยวกับความคิดเห็นทางการเมืองหรืออุดมการณ์อะไรเท่าไร บางทีก็จะเกี่ยวกับรูปที่เราส่งไปให้มากกว่า เช่น “ทำไมรูปผู้หญิงถึงใส่เสื้อผ้ามิดชิดจัง แล้ว

ทำไมผู้ชายถึงโป๊หมดเลย” ถึงแม้จะไม่ได้มีบทสนทนาอะไรมากมาย แต่พวกเราก็ตั้งใจที่ยังได้รับจดหมายจากพวกเราอยู่เรื่อยๆ อาจจะเชื่อว่าเราได้เปลี่ยนอะไรเหมือนกัน

ว่าด้วยนักโทษการเมือง

กฤตธี: ที่ฮ่องกงนักโทษอื่นๆ มองนักโทษการเมืองในคุกการเมืองยังไง?

เดนิส: เราได้ยินมาว่านักโทษอื่นๆ จะคิดว่านักโทษการเมืองเป็นพวกเพื่อน เพราะไม่มีใครไปติดคุกด้วยเหตุผลอะไรแบบนั้นหรอก แต่ตอนนี้มีคนจำนวนเยอะมากที่ติดคุกเพราะต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยหรือเพื่อโลกใบอุดมคติ เราก็ตกใจมาว่าคนอื่นก็จะสนใจในตัวนักโทษการเมืองมากแล้วก็อยากจะคุยเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้ด้วย คนอื่นๆ ที่อาจจะไปพวกอนุรักษ์นิยมอยู่แล้ว ก็จะพูดอะไรร้ายๆ ใส แต่ตอนนี้นักโทษการเมืองฝ่ายเรามีจำนวนมากพอ ยกตัวอย่างเช่น ในโรงอาหารก็อาจจะมีโต๊ะหนึ่งที่มีแต่นักโทษการเมือง รับประทานอาหารก็ดูดี พวกเราก็ดีแลกันเองได้ ถ้าใครอยู่มานานกว่า ก็จะคอยมาดูแลคนที่เข้ามาใหม่เป็นพวก รับประทานอาหารแล้วถ้าเป็นก็จะแอบบอกเคล็ดลับอะไรต่างๆ นานา อะไรแบบนั้น

กฤตธี: จำได้ว่ามีจดหมายฉบับหนึ่ง หนาย อานนท นาคา หนึ่งในแกนนำเขียนเล่าว่านักโทษคนอื่นๆ ก็ต้อนรับเขาอย่างดีในคุก เราคิดว่าน่าสนใจที่การติดคุกสำหรับแกนนำคนนี้...อย่างน้อยวิธีที่อานนทเล่าเรื่อง...ว่า “นักโทษอื่นๆ ต้อนรับเขาอย่างดี เพราะตัวนักโทษเหล่านี้ก็เจ็บปวดจากการกดขี่และความไม่เท่าเทียมโดยรัฐ” พวกเราก็ฟังจะเข้าใจว่าการเคลื่อนไหวมันเกี่ยวข้องกับอะไร

เดนิส: แต่ตรงนี้เราเองก็เห็นด้วยเรื่องการแบ่งแยกประเภทนักโทษราวกับว่าคนที่ขายยาเพราะเค้าต้องการชีวิต

ที่คิดว่าถือว่าต่ำกว่าคนที่ต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย มีครั้งหนึ่งที่เรากับเพื่อนถามกันเองว่า “เคยสงสัยมั้ยว่าคนเหล่านี้ทำผิดอะไร หรือติดคุกเพราะอะไร?” จริงๆ แล้วถ้าเราทำได้เราก็จะถูกละเลาะข้อมูลตรงนี้ ก็จะเป็นนักโทษการเมือง เราก็อยากรู้ว่าติดคุกด้วยกฎหมายข้อไหน แล้วกำลังดำเนินกระบวนการอะไรอยู่บ้าง เราก็จะถูกละเลาะข้อโทษแล้วดูว่ามีผลอะไรขึ้นมา ที่ผ่านมามีคดีที่น่าตกใจสำหรับเราคือ มีผู้ชายคนหนึ่ง ลอนลามเด็กหญิงวัยรุ่นในอพาร์ทเมนต์หนึ่งตอนกลางคืน แต่เราก็มองว่าทุกคนก็ระทมทุกข์ ทุกคนถูกกดขี่ในทางใดก็ทางหนึ่ง และก็เห็นเหตุผลที่ทำให้ทำตัวแบบนั้น แล้วที่ไทยล่ะ? นักโทษการเมืองได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษอะไรมั๊ย?

วิคตอเรีย: ในบางแง่ก็ใช่ บางแง่ก็ไม่เลย ทั้งจดหมายแล้วก็รายงานข่าวที่เห็นได้ทั่วไป เล่าว่าในคุกมีระบบการช่วยเหลืออยู่ คนที่อยู่คุกมานานก็จะช่วยแนะนำและแบ่งของให้กับนักโทษหน้าใหม่ แต่ก็มีจดหมายหนึ่งที่เขียนโดยนักโทษที่ไม่ได้ถูกคุมขังด้วยคดี 112 แต่ก็เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว เขาเขียนว่าเป็นกังวลว่านักกิจกรรมอีกคนกำลังถูกส่งไปที่ไซของนักโทษติดขัด คนนี้เขียนว่าเค้าเป็นกังวลเพราะนักโทษติดขัดคือนักโทษที่ได้รับการพิจารณาดีแล้วว่าทำผิดจริง เค้าเลยเป็นกังวลว่านักกิจกรรมอีกคนจะเป็นอันตราย อาจจะถูกนักโทษที่เป็นฝ่ายขวาแล้วก็แข็งแรงกว่าทำร้ายได้ แต่เอาข้างจริงการกลั่นแกล้งต่างๆ ส่วนใหญ่จะมาจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ การกลั่นแกล้งเลยมักมาจากกระบวน ที่กดขี่บีบคั้นมาเป็นทอดๆ ไม่ได้มาจากนักโทษด้วยกันเอง

ภฤทธิ: เรากำลังคิดถึงประวัติศาสตร์ของนักโทษการเมืองในไทย เราไม่ค่อยรู้บริบทของขงมากเลยอยากจะถามคุณ เรารู้สึกว่าเป็นบริบทไทยมีการเคลื่อนไหวกันมาตั้งแต่ช่วงปี 30s แล้วทุกสิบปีก็

จะมีการเคลื่อนไหวที่ต่างกันไปแล้ว แขนงนั้นก็ถูกจับ เราพยายามจะสื่อว่าคนไทยค่อนข้างชินกับการมีนักโทษการเมือง เคยมีมาแล้วช่วง 70s อีกรอบช่วง 90s แล้วก็อีกครึ่งช่วงการประท้วงเสื้อแดง ประมาณปี 2010 หรือ 2011 แล้วก็ตอนนี้ 2020 นักโทษการเมืองจากการเคลื่อนไหวในรอบก่อนๆ บางคนก็ยังอยู่ในคุก บางคนก็ได้รับการปล่อยตัวออกมาแล้ว อยากรู้ว่าเป็นเหมือนกันมั๊ยในบริบทของฮ่องกง? แล้วมันหมายความว่ายังไงที่เราชินกับสถานการณ์แบบนี้ไปแล้ว? ที่ฮ่องกงเป็นเหมือนกันมั๊ย หรือไม่เหมือนเลย?

เดนิส: มีนักโทษการเมือง “ในยูคนี้” อยู่จริงๆ แล้ว ปี 2017 ก็มีคนที่ถูกจับเพราะต่อสู้เรื่องที่ดินและอาณาเขต ถูกจับไปทั้งหมด 13 คน คดีจางอเล็กคตินิ่งเกิดขึ้นเมื่อปี 2016 มีคนคนหนึ่งเผชิญหน้ากับตำรวจ แล้วก็ต่อสู้กันช่วงวันหยุดปีใหม่ คนนี้ชื่ออี๊ดเวิร์ด เหลียง ไม่น่าเชื่อว่าเขาได้ยื่นชื่อคนนี้มั๊ย คนนี้น่าจะเป็นนักโทษการเมืองที่มีชื่อเสียงที่สุดตอนนี้ เพราะกลุ่มคนรุ่นใหม่ติดตามแนวคิดของเค้าเรื่องการคืนอิสรภาพให้ฮ่องกง แล้วก็อิสระของฮ่องกงจากจีนแผ่นดินใหญ่ แนวคิดที่เราต้องกำจัดคนจีนแผ่นดินใหญ่ อะไรแบบนั้น แต่ก็มีคนไม่มีชื่ออีกหลายคนที่ติดคุกเพราะการเคลื่อนไหวอะไรบางอย่าง แต่ไม่เป็นที่รู้จัก มีคนเยอะมากที่โดนจับแล้วก็ไม่มีใครรู้เลย เรื่องแบบนี้เกิดขึ้นมาตลอดหลายสิบปี โดยรวมเราไม่ได้คุ้นเคยกับเรื่องนักโทษการเมือง แต่ก็พอรู้เรื่องนี่จากการตีตราและเคลื่อนไหวในต่างประเทศ เราว่าทุกคนยังคงเรียนรู้เรื่องนี้กันอยู่ แต่เรียนรู้อย่างรวดเร็ว พวกเราคุ้นเคยกับนักโทษการเมืองในจีนแผ่นดินใหญ่มากขึ้น เพราะพวกเราแอนตี้รัฐบาลจีน พวกเราเลยรู้จักทนาย หรือคนอย่างหลิวเสี่ยวไปและกรรยาที่ติดคุกหรือไม่ก็ถูกกักตัวอยู่ในบ้านด้วยเหตุผลทางการเมือง

วิดีโอเรีย: ขอกามต่อจากตรงนี้ ที่ไทย
 ทางการก็จะกลั่นแกล้งอีกทางด้วยการ
 ตั้งวงเงินประกันไว้สูงมาก สมมติว่าโดน
 สักข้อหาก็คงจะต้องจ่ายสูงถึง
 200,000 บาท เราเลยมีกองทุนที่ได้
 รับเงินบริจาคจากประชาชนมาช่วย
 จ่ายตรงนี้ แล้วก็มีส่วนช่วยความเพื่อ
 สิทธิมนุษยชนที่คอยให้คำปรึกษาทาง
 กฎหมาย ที่ฮ่องกงมีเครือข่ายการช่วย
 เหลือแบบนี้ด้วยเหมือนกันมั๊ย?

เดนิส: ตอนปี 2019 เรามีกองทุนหนึ่งชื่อ
 612 ที่คอยสนับสนุนการเคลื่อนไหวแล้ว
 ก็ช่วยเหลือคนที่มีคดี กองทุนนี้เป็นกอง
 ทุนที่เป็นทางการนะ ก็จะตามกฎหมายที่
 ต่างๆ อย่างรอบคอบ มีนักบัญชี มีคน
 ตรวจสอบบัญชีครบ แต่เพิ่งถูกสั่งปิด
 เมื่ออาทิตย์ที่แล้วนี่เอง ถึงรัฐจะไม่ได้สั่ง
 ปิดโดยตรง แต่คนที่ถือบัญชีถูกข่มขู่ลึบๆ
 มาตลอด บัญชีที่เอาไว้ระดมทุนก็เลยใช้
 ไม่ได้แล้ว พอจะเปิดบัญชีใหม่ก็เป็นเรื่อง
 ยากมาก เพราะธนาคารเดี่ยวนี่มีชั้น
 ตอนเยอะเยอะ จะตั้งกองทุนเหมือนเดิม
 อีกเป็นไปไม่ได้แล้ว ก็ปิดตัวลงไป แต่
 หลายปีที่ผ่านมากองทุนนี้ก็ช่วยเหลือคน
 ไปเยอะในหลายๆ รูปแบบ สำหรับผู้ถูก
 คุมขังที่ยังไม่ได้รับการตัดสิน กลุ่มนี้ก็จะ
 ส่งอาหารจากข้างนอกให้ มีการจัดการ
 การบริการในรูปแบบต่างๆ หรือถึงแม้
 คุณจะไม่ถูกคุมขังหรือติดคุก แต่ว่า
 มีปัญหาที่เกิดจากการเคลื่อนไหว ไม่ว่า
 จะทางกายหรือทางจิตใจ ถ้าต้องการ
 พบแพทย์ ก็สามารถเรียกร้องการ
 สนับสนุนจากกองทุนนี้ได้เหมือนกัน

ว่าด้วยเขตแดน ภาษาและการ เอาใจเขามาใส่ใจเรา

วิดีโอเรีย: เรื่องนักโทษการเมืองในฮ่องกง
 นี่เซอร์ไพรส์เหมือนกัน ก่อนหน้านี้ไม่รู้
 ตั๋วว่าที่ไทยมีธรรมเนียมเรื่องนักโทษ
 การเมืองที่แข็งแรงขนาดนั้นได้คุยกับ
 พวกคุณ ธรรมเนียมที่ว่าก็ปรากฏใน
 ภาษาเหมือนกัน เช่น เวลาเราเล่นมุก

อะไรที่เสียหน่อย ล้าเส้นหน่อย ก็อาจ
 จะถูกตบตบด้วยการถูกบอกกว่า “เห้ยๆ
 จุดแดงจี๋หัวแล้ว” เหมือนมีสไปนเปอร์เล็ง
 หัวอยู่ ซึ่งจริงๆ นากลัวเหมือนกัน ไม่ได้
 ติดว่ามันเห็นภาพขนาดใหญ่

กฤตธี: บางทีก็อาจจะจบบทสนทนาด้วย
 มุกแบบ “อยากได้โรเวลาไปเยี่ยม เดียว
 ซื่อไปฝาก” โอเลี้ยงเป็นกาแพด้าของไทย
 เวลาไปเยี่ยมใครในคุกก็จะซื้อโอเลี้ยงติด
 ไปด้วย อีกคำคือ “คุยกับรามมะม่วง”
 หมายถึงเวลาโดนอุ้มหายแล้วถูกฝังอยู่
 ใต้ต้นไม้

วิดีโอเรีย: เราคิดว่าภาษาทำนองนี้
 รุนแรงเหมือนกัน จำได้ว่าตอนเด็กกาพ่อ
 แม่ก็ไม่ไหวหัวก้าวหน้าอะไรมาก
 ก็จะพูดอะไรแบบนี้เหมือนกัน แต่ด้วย
 น้ำเสียงที่อาจจะต่างออกไป พ่อแม่จะ
 ไม่เล่นมุกด้วยแต่จะบอกเลยว่า “เห้ยๆ
 พูดแบบนี้ไม่ได้ เดียวไต่ไปคุยกับราม
 มะม่วงหรือก” เป็นภาษาที่เห็นภาพ
 แล้วก็รุนแรงมากแต่ตอนนี้เพดานถูก
 ดันไปไกลแล้วเพราะการประท้วง แต่
 ก่อนหน้านั้นจะพูดเรื่องสกาบับฯ จะมี
 รหัสลับเยอะมาก คิดว่าอาจจะคล้ายๆ
 กันในฮ่องกง เวลาจะเสียไม่ให้โดนหา

ว่าหมิ่นฯ ใคร ต้องมีรหัสเป็นชื่ออื่นไว้
ใช้แทน

กฤตธี: ส่วนนี้ของการเคลื่อนไหวก็น่าสนใจ
หมายถึงการใช้ารมณซ์ชา การเล่นมุก
กัน การสื่อสารทางการเมืองตรงนี้ชัด
มาก แม้แต่โพสต์จากแกนนำหรือกลุ่ม
การประท้วงก็จะตลกแล้วก็มีอารมณ์ขัน
กันมาก มีมเยอะ มุกเยอะ

เดนิส: เราคิดว่ามีมเป็นหนึ่งในเครื่องมือไม่
ก็อาวุธที่หลากหลาย คนใช้ ไม่ว่าจะอยู่ฝ่าย
ขวาหรือซ้าย เป็นเรซิสท์หรือฟาสซิสท์
ก็หะอะ เป็นที่สุดของสงครามข้อมูล เรา
ไม่ได้สังเกตเห็นตรงนี้ก่อนปี 2019 ตอน
นี้เราใช้มีมกันตลอด เพราะมันอ่านง่าย
แล้วก็จำได้ง่าย มีมีมเยอะมากจนบางที
ก็ตามไม่ทัน

วิคตอเรีย: ภาษาพวกนี้ก็แสดงให้เห็นว่า
เรื่องนักโทษการเมืองในไทยเป็นเรื่อง
ปกติแต่ไหน แต่ในเชิงจำนวนนักโทษ
ก้าที่เทียบกับฮ่องกงแล้วก็คือว่าต่างกัน
เราไม่ได้มีเยอะขนาดว่าจะมีโต๊ะในโรง
อาหารหนึ่งสำหรับแต่นักโทษการเมือง
เหมือนที่คุณเล่า ที่ฮ่องกงดูเหมือนจะ
เป็นสังคมนิ่งเลย เราเลยสงสัยด้วยว่า

นักโทษการเมืองกลุ่มนี้ถูกกล่าวหาด้วย
คดีแบบไหน แล้วก็ถูกจัดว่าเป็นนักโทษ “
การเมือง” ยังไง อย่างเช่นที่ไทยก้าโดน
กล่าวหาด้วยมาตรา 112 หรือถ้าเป็น
คดีที่เกี่ยวกับการประท้วง ก็จะเป็น
นักโทษการเมืองทันที แต่ ถ้าประท้วง
เรื่องสิ่งแวดล้อมก็อาจจะไม่ได้ถือเป็น
นักโทษการเมืองในแบบเดียวกัน สงสัย
ว่าเป็นแบบนี้เหมือนกันมัยที่ฮ่องกง

เดนิส: คิดว่าคล้ายกัน คนที่เราพูดถึงก่อน
หน้านี้ ที่ประท้วงเรื่องที่ดินแล้วติดคุก
คนกลุ่มนี้ก็เป็นนักโทษการเมือง ตอน
นี้เรามีกลุ่มที่ก่อจลาจลหรือกลุ่มคนที่ติด
คุกเพราะกฎหมายความมั่นคงฯ กลุ่ม
แรกก็คือเป็นนักโทษการเมืองเหมือนกัน
ถึงแม้ว่าอาจจะไม่ได้อยู่ในระดับเดียวกัน
เราคิดว่าคนก็ยังนับถือนักโทษจาก
ช่วงปี 2019 มากกว่า เพราะเป็นการ
เคลื่อนไหวที่กว้างกว่า แล้วก็เป็นการ
เคลื่อนไหว “เพื่อประชาธิปไตย” ที่ส่งผล
ต่อทั้งประเทศ ไม่เหมือนกับการเดินรณ
เรื่องที่เดินในหมู่บ้านเล็กๆ แห่งเดียว
เวลาที่คุณถามว่าใครก็คือนักโทษ “
การเมือง” บ้าง หรือพูดถึงธรรมเนียม
ของรหัสลับ ทำให้เรานึกถึงหลายๆ

คนในฮ่องกง เช่นคนทรานส์ หรือคนที่ไม่ได้มีสัญชาติ ไม่ได้เป็นคนฮ่องกง พวกเขาเข้ามาอยู่ที่นี้ บางทีก็เป็นคนชายบริการทางเพศ ถ้าโดนจับก็จะถูกโยนให้ไปอยู่คุกสำหรับคนไร้สัญชาติ ไม่มีใครมองว่าพวกเขาเป็นนักโทษการเมืองหรือก เป็นกลุ่มคนที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดจากมวลชน เราพอรู้จักบางองค์กร บางเอนจีโอที่ไปเยี่ยมคุกกลุ่มคนเหล่านี้บ้าง พวกเขาก็จะใช้ศัพท์ที่เป็นรหัสลับเยอะเพราะกลัวว่าจะต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ลำบากกว่าเดิม เพราะทางการสามารถเข้าถึงคุณไว้อย่างนั้น ไม่ส่งตัวให้ไปถูกพิจารณาคดี แล้วก็ไม่มีทางรู้ได้เลยว่าจะต้องติดอยู่ในคุณนั้นนานแค่ไหน ศูนย์คุมขังนี้เรียกว่า Castle Peak Bay Immigration Centre (CIC)

พจน: จริงๆ ศูนย์นี้ขังคนแค่ชั่วคราวเท่านั้น แต่เพราะไม่มีใครสนใจปัญหาของผู้อพยพ สภาพของคุกก็จะแย่กว่าคุกอื่นๆ เพราะพวกเขาเชื่อว่าคนที่ถูกจับมาศูนย์นี้ไม่รู้สิทธิ เพราะเป็นคนต่างชาติแล้วไม่รู้จักและระบบในฮ่องกง พวกเขาจะเอาเปรียบ มีชั้นอีกชั้นหนึ่งที่พูดถึงเรื่องแม่บ้านชาวอินโดนีเซียที่สนับสนุนการเคลื่อนไหว เพราะเขาก็เป็นผู้สื่อข่าวให้กับหนังสือพิมพ์อินโดนีเซีย

เดนิส: ผู้สื่อข่าวคนนี้เขียนบทความเกี่ยวกับการประท้วงและการเคลื่อนไหวในปี 2019 เป็นภาษาอินโดนีเซียออกมาหลายชิ้นอยู่ เพราะกลุ่มคนอินโดนีเซียไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลในส่วนนี้ได้ เขาก็จะไปแนวหน้าเพื่อถ่ายรูป แล้วสืบว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง แต่วันหนึ่งวิชาทำงานหมดอายุ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปกติธรรมดาแล้วคุณก็ต้องไปสถานทูตเพื่อต่ออายุวิชา แล้วก็ไม่มีอะไร แต่สถานทูตกลับส่งเขาไปที่ศูนย์คุมขังที่ว่าแล้วภายในแค่หนึ่งหรือสองอาทิตย์ก็ส่งตัวกลับไปอินโดนีเซีย เราคิดว่าเป็นเพราะการรายงานข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเขา เรารวมตัวกันเพื่อแสดงพลังสนับสนุนเธอ แล้วก็โทร

หาผู้สื่อข่าวคนนี้ออนไลน์ เต้าเล่าให้ฟังถึงสภาพในศูนย์ฯ เรื่องนี้เลยเป็นที่สนใจมากขึ้น ตอนนี้มีคนรู้เรื่องศูนย์ฯ นี้มากขึ้น พวกเขาเคยประท้วงด้วยการอดอาหารเพื่อให้สถานการณืในศูนย์ฯ นี้เป็นที่รู้จักแล้วก็สนใจมากขึ้น

วิตตอเรีย: เราเดาว่าเรื่องกลุ่มคนอินโดนีเซียในฮ่องกงก็เป็นเรื่อง “ชายขอบ” ในบริบทของการเคลื่อนไหวที่ฮ่องกง

เดนิส: ใช่

วิตตอเรีย: คิดถึงเรื่องนี้เหมือนกัน อย่างในบริบทของไทย การเคลื่อนไหวเรื่องเพศก็เป็นเรื่องรอง ทั้งๆ ที่มีการต่อสู้เรื่องนี้ตลอด แต่ก็จะมีคำพูดประมาณว่า “ถ้าเรายังไม่มีประชาธิปไตย เรายังคุยกันเรื่องผู้อพยพไม่ได้” ยังมีประชาธิปไตยก่อน ถึงจะคุยเรื่องอื่นๆ ได้” เป็นอย่างนั้นเหมือนกันมั๊ยที่ฮ่องกง?

เดนิส: เราคิดว่านี่เป็นเหมือนภาพลองของประชาธิปไตย การมองแนวคิดประชาธิปไตย เป็นเหมือนกัน คนมักจะผลักบางเรื่องไปไว้ข้างหลังก่อน ราวกับว่าเราต้องกางทางให้เรื่องที่ใหญ่กว่า แต่เราก็รู้จักหลายๆ คนที่พยายามเอาเอาเรื่องพวกนี้เข้าไปในการเคลื่อนไหวใหญ่ เราคิดว่าวัฒนธรรมเปลี่ยนไปและโตขึ้นมาก มากพอที่จะให้สารอาหารกับการเคลื่อนไหวหรือชุมชน ใช่ เราก็มีสโลแกนที่มีปัญหาแบบชายเป็นใหญ่อยู่บ้าง เช่น “ฉันจะแต่งงานกับแนวหน้าผู้เสียสละเท่านั้น” สโลแกนอะไรแบบนั้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีเรื่องวายา ความรักชาย-ชาย เกิดขึ้นในการเคลื่อนไหวด้วยเหมือนกัน คนจะแต่งเรื่องแล้วก็โพสต์ลงเฟสบุ๊ค คนแชร์กันเยอะมาก ๆ นำรักมาเลย ก็นั่นแหละ เราเลยคิดว่าอะไรๆ ก็ถูกเกาะเกาะให้เปิดออกมากขึ้น แนวคิดเรื่องการปฏิวัติแพร่ไปทั่วทุกที่แล้วก็เกิดขึ้นในหลายแห่งที่ แต่แน่นอนว่าคนส่วนใหญ่ก็ยังหัว

เก่าอยู่ในเรื่องเฟมินิสต์ เพราะเฟมินิสต์ที่เสียงดังกว่าคนอื่น ๆ ในฮ่องกงหรือในการเคลื่อนไหวมักจะเป็นคนที่ได้รับการศึกษาสูง ใช้ภาษาที่ศัพท์เฉพาะเยอะ ไม่ได้เป็นการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายเลย เวลาพูดก็จะไร้ แต่ก็มีพร้อมทั้งจะวิจารณ์ทุกสิ่งตรงหน้า เราเพิ่งมาตระหนักเรื่องนี้ในการเคลื่อนไหว เพราะไปอ่านบทความที่เขียนโดยนักกิจกรรมคนนึงในการเคลื่อนไหวควีนส์ แต่พูดว่าถ้าเราพูดในแบบที่ไม่ได้เอาใจเขามาใส่ใจเรา และกำลังวิจารณ์ใครบางคนอยู่ มันไม่เวิร์คจะเป็นลูปวนไป ไม่มีใครสื่อสารกับใครต่างคนต่างด่ากัน เราคิดว่าพวกเราต้องเรียนรู้ภาษาใหม่ในการคุยกัน

วิตตอเรีย: ตรงนี้เป็นสิ่งที่เราพยายามจะพูดออกมาให้ชัดเจนมานานแล้ว แต่ละหนักก็จะติดกับดักภาษาทุกที โอเค ตอนนี้มีคำว่า “intersectionality” ในการเคลื่อนไหวฝ่ายซ้าย โดยเฉพาะในอเมริกา เราพยายามจะแกะรหัสภาษานี้ พยายามจะพูดว่าเราไม่คิดว่าแนวคิด intersectionality มันทำงานได้เหมือนเดิมแล้วเพราะมันก็ย้ายเรื่องการเมืองอัตลักษณ์ แต่ขณะเดียวกันปีที่แล้วเราก็พยายามจะพูดถึงการเอาใจเขามาใส่ใจเราหรืออิมพาสีในบทความนึงที่เขียนไว้ตอนนั้นมองย้อนกลับไป เราก็ไม่คิดว่าแนวคิดนี้ทำงานเหมือนกัน เพราะเราไม่คิดว่าเราจะขอให้ใครอยู่ มาเห็นใจคนอื่นได้ ถ้าคำไม่ได้สนใจอะไรเลย เฟมินิสต์ก็ด้วยเหมือนกัน บางทีวาทกรรมเฟมินิสต์เองก็มีช่องโหว่ บางครั้งก็เป็นเรื่องพีซีเกินเบอร์ เป็นการบีบบังคับภาษาที่แข็งทื่อ ไม่มีพื้นที่ให้ความผิดพลาด ผลก็คือมีวัฒนธรรมการแคเนเซลอะไรแบบนี้ เราก็เลยพยายามหาวิธีการพูดถึงสิ่งที่เราแชร์กันในการดิ้นรนต่าง ๆ ซึ่งย้อนกลับไปหาสิ่งที่เราแชร์กันระหว่างไทยกับฮ่องกงด้วย เราแชร์อะไรกันแน่ เพราะการเห็นอกเห็นใจมันไม่พอ เราว่านะ เพราะคนที่ไม่แคร์เลยเขาก็ไม่สนใจจริงๆ แต่เราจะพูดถึงความเกี่ยวข้องตรงนี้ยังไงดี? เพราะมันก็ไม่ใช่

เรื่องของบริษัทที่เรามีกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมเหมือนกัน แต่เป็นบางสิ่งที่เรารู้สึกร่วมกัน เรารู้สึกถึงมันในการต่อสู้เรื่องชาติพันธุ์ เรารู้สึกถึงมันในการต่อสู้ทางชนชั้น ในบริษัทไทย ในบริษัทฮ่องกง แต่เรายังไม่รู้จะเรียกสิ่งที่ยึดโยงเราด้วยกันว่าอะไร ตรงนี้ที่เราพยายามจะไปให้ถึงในงานนี้

เดนิส: ถ้าเราพูดถึงความเหนียวแน่น หรืออะไรที่ยึดโยงเราเข้าด้วยกัน หรืออะไรที่จะรวมตัวกันได้ เราไม่รู้เหมือนกัน ถึงเราไม่อยากจะยอมรับตรงนี้แต่เราคิดว่า เป็นเรื่องของความกลัว กลัวกฎหมาย โดกกฎหมายหนึ่ง หรือกลัวการตกต่ำลงของฮ่องกงหรือของโลกใบนี้ แล้วก็มี ความเจ็บช้ำจากสิ่งที่เราต้องประสบ แต่ มันก็มีการประท้วงนี้เกิดขึ้นมา ที่ทำให้ เราเห็นความเป็นไปได้ของตัวเอง ได้เห็นว่าชีวิตที่แตกต่างมันเป็นไปได้ มีเรดเน็ง ในฟอร์ม LHKG ที่เป็นที่ยอมรับ มีคนถามว่า “ได้อะไรจากการประท้วง?” มีคนนึงตอบว่า “เราเคยมีชีวิตอยู่เหมือนอยู่ใน กุญแจสองกุญแจ ชีวิตเหมือนถูกห่อไว้ในกุญแจ เราไม่เคยรู้สึกได้ถึงโลกภายนอก มีชีวิตที่ห่อหุ้มด้วยเปลือกนี้ เราแคไปทำงาน เลิกงาน ซื้อของที่ไม่ได้ตื่นต้นอะไรขนาดนั้น แต่ตอนนี้เรตื่นต้นกับชีวิต เหมือนเป็นคนใหม่ เรารู้สึกเชื่อมกับคนอื่นได้มากขึ้น มีพลังในการทำนุทำนุ” มันเป็นเหมือนความเป็นไปได้หรือจักรวาลคู่ขนานที่เผยตัวขึ้นต่อหน้าเราทุกคน ว่าอะไร เป็นยังไงได้บ้าง คนพูดกันด้วยว่า “ถึงการประท้วงครั้งนี้จะทำให้เกิดผลลัพธ์อย่างที่เรากำลังเผชิญกันอยู่ตอนนี้ คนจำนวนมากไม่รู้ เสี่ยงเสียตายการกระทำที่ผ่านมาเลย ถ้าเลือกได้อีกครั้งนึง ก็จะทำเหมือนเดิม” ความต้องการที่อยู่เคียงข้างกันที่จะดิ้นรนไปด้วยกัน มันแรงกล้ามาก

พกพา: ความยากของการเอาใจเขามาใส่ใจเรา...เราเพิ่งคุยเรื่องนี้กับเพื่อนคนนึงเพราะตอนนี้หลาย ๆ คนกำลังคุยกันเรื่องแคร์ ว่าการแคร์มีความสำคัญต่อ

การคิดถึงแรงงานทำงานบ้าน หรือว่างานของการแคร์ไม่ถูกนับรวมในการเคลื่อนไหวหรือเศรษฐกิจโดยทั่วไปยังไปบ้าง แต่ถึงอย่างนั้น แคร์ไม่ใช่อะไรที่เราสามารถเอาทฤษฎีมาจับได้ แคร์เป็นสิ่งที่เราต้องทำ การเอาใจเขามาใส่ใจเราก็เหมือนกัน เราอาจจะพูดได้ว่า “เธอต้องเห็นใจคนอื่นมากกว่านี้” แต่คนอื่นไม่ได้จะรู้สึกเหมือนกับเราเพียงเพราะเราบอกว่าเค้าควรจะรู้สึกแบบนี้ เราไม่รู้ว่าเราจะปลุกฝังเรื่องนี้กับยังไง มันคงมีเทคนิคอะไรเหมือนกันแหละ แต่ไม่ใช่เรื่องที่อยู่ จะคุยกันขึ้นมาได้ การเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นเรื่องของความรู้สึกที่พื้นฐานแล้วก็ดิบมากกว่า ใช่แหละ เราเปลี่ยนความรู้สึกของเราได้ แต่ยากมากที่จะจับมันได้จริงๆ

กฤตธี: แนวคิดเรื่องนี้ก็มีความเป็นตะวันตกมา เหมือนกัน ในบางแง่ ตอนที่เรายู่ที่อังกฤษ เราก็ก้าวหน้ากับการเคลื่อนไหวหรืออยู่เยอะแล้วเค้าก็จะคุยกันเรื่องการเห็นอกเห็นใจในฐานะเดวีร์ด้วย แต่เราไม่เคยรู้สึกว่ามันใช่ได้กับตัวเราเลย เหมือนว่าเราไม่ได้รู้สึกอะไรกับแนวคิดนี้เลยในฐานะคนไทยคนหนึ่ง เพราะความเข้าใจแนวคิดนี้ในความสัมพันธ์ที่เรามีกับคนอื่นต่างจากแนวคิดที่ว่าความเห็นใจต้องมาจากตัวเอง เหมือนว่าการที่เราจะโน้มน้าวให้ใครมาเห็นใจเราได้ เราต้องพิสูจน์หรือแสดงให้เห็นคนนั้นเห็นว่าความลำบากหรือการดิ้นรนของเรามีผลยังไงกับชีวิตของคนนั้นด้วย ส่วนตัวเราเลยคิดว่าแนวคิดเรื่องนี้เลยแข็งทื่อมาก ในแง่ของความเข้าใจว่าคนคนหนึ่งเป็นยังไง หรือคนหนึ่งคนจะมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ยังไง

เดนิส: ไม่แน่ใจว่ามันคล้ายกับเรื่องความถูกต้องทางการเมือง หรือพีซีซี

กฤตธี: เราเพิ่งคุยกับใครสักคนเรื่องนี้ แล้วเราก็ไม่เห็นด้วยกับพีซีซีเลย ไม่ใช่เพราะเราไม่เอาพีซี แต่เพราะเราคิดว่าพีซียังสุดโต่งไม่พอไม่ว่าจะในทางไหนก็ตาม เหมือนที่คุณพูดว่า พีซีคือการบอกว่า

มีระบบที่กำหนดอยู่ว่าจะอะไรถูกต้อง ไม่ถูกต้อง ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วสิ่งที่เราพยายามจะทำคือการพยายามหาว่าเส้นแบ่งอยู่ที่ไหน ว่าศูนย์กลางควรเป็นอะไร พีซีมีแนวคิดที่ว่า บางอย่างไม่สามารถพูดในที่สาธารณะได้ แต่อาจจะพูดในพื้นที่ส่วนตัวได้ แต่สำหรับเรา ถ้าคุณพยายามจะเปลี่ยน พยายามจะไม่เหยียดเพศหรือเชื้อชาติหรืออะไรก็ตาม ความพยายามนั้นต้องมาจากพื้นที่ส่วนตัวแล้วก็ประสบการณ์ส่วนตัวด้วย ไม่ใช่แค่ทำในพื้นที่สาธารณะ ถ้าไม่จั้นก็เป็นแค่การแสดง ที่ไม่แก้ไขเรื่องการเหยียดอะไรก็ตามเลย

พกพา: เราเชื่อว่าเราสามารถเปลี่ยนใจคนด้วยภาษาะ ถึงแม้ว่าการพีซีจะกลายเป็นการคอยจับผิดคนอื่น แต่จริงๆ แล้วการเปลี่ยนคำช่วยเปลี่ยนแนวคิดของเรากับสิ่งนั้นๆ ไปด้วย เราเห็นด้วยกับความพยายามที่จะทำสิ่งนี้ ถ้าการใช้คำว่า “เซ็กซ์เวิร์กเกอร์” มันชัดๆ แล้วด้วยความเคยชินอาจจะใช้คำว่า “โก” แทน (เป็นคำเหยียดคนขายบริการทางเพศในภาษาจีน) แต่ด้วยแนวคิดเรื่องพีซี เราอาจจะคิดอีกรอบ “เราอาจจะควรใช้คำว่า ‘เซ็กซ์เวิร์กเกอร์’ แทนนะ” แต่ต้องถูกคิดอีกรอบก็ถือเป็นความก้าวหน้าอีกขั้นแล้ว แต่แน่นอนแหละว่ามันเป็นปัญหาเมื่อคนเหยียดพีซีมาใช้เพื่อจับผิดคนอื่น เราเลยคิดว่าความคิดคำขึ้นมาใหม่เป็นเรื่องน่าตื่นเต้นมากๆ ชุดคำศัพท์ใหม่อาจจะหลอมวิธีคิดขึ้นมาใหม่ทั้งหมดเลยก็ได้

วิคตอเรีย: โดยรวมเราเห็นด้วยกับพีซี ยกเว้นเมื่อมันกลายเป็นกฎเหล็กที่จำกัดไม่ให้เราคิดวิธีการพูดอื่นเลย อาจเป็นเพราะในบริบทไทยเรื่องนี้ถูกนำเข้ามาจากตะวันตก อย่างน้อยในการเคลื่อนไหวเฟมินิสต์นะ ตอนนี้เป็นเหมือนมุกตลกที่ล้อเฟมินิสต์ว่าพูดไทยคำอังกฤษคำเพราะหลายคนก็เหยียดศัพท์เฉพาะภาษาอังกฤษมาใช้ เช่น อาจจะพูดถึงคนให้บริการทางเพศด้วยคำว่า “เซ็กซ์เวิร์ก

เกอร์” แล้วถ้าใช้คำอื่นก็อาจจะถูกโจมตีได้ เราก็คิดว่า ถ้าไมเราก็งคิดคำไทยอื่นมาใช้ไม่ได้ หรือลองคิดถึงเรื่องนี้ในแบบอื่น ๆ ได้มั้ย พีชิดควรเป็นเรื่องของการเปิดโอกาสใหม่ ๆ แต่กลับเป็นเรื่องตรงกันข้าม ประเด็นคือพีชิดต้องการเปิดกว้างให้เกิดการจินตนาการถึงความสัมพันธ์ที่เรามีกับภาษา

กฤตติ: เห็นด้วยเลย ส่วนตัวเราใช้ศัพท์พีชิดตลอด เราเป็นคนที่ใช้คำว่า “เซ็กซ์เวิร์กเกอร์” สิ่งที่เราเองว่าน่าจะสนใจแล้วก็แรดคิดคือกระบวนการ ที่เราต้องรู้หรือถึงความเข้าใจที่เรามีต่อโลก อดีตแล้วก็คำนิยามที่เราถือ นั่นคือพีชิดในฐานะกระบวนการการคิด ไม่ใช่พีชิดในฐานะกฎเกณฑ์ที่เราต้องทำตาม

วิคตอเรีย: เราว่ามันเกี่ยวกัน เช่น คำว่า “นอนโบนารี” ในภาษาอังกฤษแล้วก็ในทฤษฎีเดวีร์จากตะวันตก เฟมินิสต์ในไทยก็จะเขียนในทวิตเตอร์ตัวเองว่า เป็นนอนโบนารี ซึ่งเราไม่ได้มีปัญหาตรงนี้เลย แต่คนกลุ่มนี้ก็เขียนสรรพนามกำกับด้วย เหมือน “she/her” หรือ “they/them” อะไรก็ตาม ตรงนี้ที่เราตั้งคำถาม ทำไมเราต้องทำแบบนั้นในภาษาไทยในเมื่อเรามีสรรพนามให้เลือกใช้เยอะมาก สรรพนามในภาษาไทยมีความสั้นไหลทางเพศอยู่แล้ว พีชิดกลายเป็นสิ่งที่กักขังความสร้างสรรค์ที่สนุกหรือเปล่า? ตรงนี้โยงกลับไปไม่ใช่เรื่องการเคลื่อนไหวทางเพศ แต่การเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตยที่กำหนดว่าต้องพูดต้องทำอะไรยังไง นักกิจกรรมทางการเมืองก็เขียนจดหมายที่มีธรรมเนียมอะไรบางอย่างอยู่เหมือนกัน พูดอย่างนี้ก็อาจจะไม่แฟร์ แต่ก็ต้องมีธรรมเนียมอะไรบางอย่างอยู่

กฤตติ: เราเห็นด้วยมาก ๆ ในส่วนนี้ ตอนที่เราเรียนมหาลัษย อยู่อังกฤษ เราเดวีร์มาก แต่พอกลับมาที่ไทยรู้สึกว่าจะแสดงออกเหมือนเดิมไม่ได้อีก รู้สึกเห็นแก่ตัวด้วยซ้ำ จะเป็นเดวีร์ในบริษัทที่มีอัตลักษณ์ที่สั้นไหลให้เลือกมากมายการ

เป็นเดวีร์ในปี 2018 ไม่เหมือนกับการเป็นเดวีร์ในตอนี้ เราเลยไม่เรียกตัวเองเป็นเดวีร์แล้ว เรียกตัวเองว่าเป็นกะเทยแทน ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกอัตลักษณ์ทางเพศสำหรับผู้ชายที่มีความเป็นหญิง อาจจะเป็นเกย์ อาจจะเป็นทรานส์ อะไรก็ตาม เราก็ใช้อัตลักษณ์นี้มาตลอดสำหรับเรารู้สึกเหมือนเราโอรับรับการดินรนที่มาพร้อมกับอัตลักษณ์ได้จริงๆ เพราะถ้าเรายังคงใช้คำว่าเดวีร์นั้นหมายถึงเราก็ยังวางตัวอยู่ในการเคลื่อนไหวที่เอียงไปทางตะวันตก

เราพูดถึงสิ่งนี้เพราะเราคิดว่ามันคล้ายกับประชาธิปไตย แนวคิดหลายแนวคิดในบริษัทไทยก็ถูกนำเข้ามาใช้ในภาษาไทย แล้วก็ยังเป็นอย่างนั้น วาทกรรมของการเรียกร้องประชาธิปไตยโดยนักกิจกรรม นักกิจกรรมชายแท้โดยมาก มักจะเป็นการยึดติดในทางวิชาการหรืออ้างอิงสิ่งเดิมอยู่ เหมือนที่วิคตอเรียพูดว่า จดหมายจากนักกิจกรรมอย่างรุ่งมีน้ำเสียงและวาทกรรมที่แตกต่างออกไป การแสดงออกเรื่องประชาธิปไตยของรุ่งหยิ่งรากมาจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นการพูดคุยธรรมดา ระหว่างเธอกับเพื่อนหรือครอบครัว แล้วก็ชีวิตในคุก เป็นส่วนที่เราสนใจในวาทกรรมเรื่องประชาธิปไตยที่ปรากฏในจดหมายเหล่านี้

เราสนใจในอารมณ์ ความรู้สึก แล้วก็ความอ่อนไหวของคนที่ถูกขืนมาเผชิญกับระบบที่ยิ่งใหญ่และมีอำนาจล้นฟ้า

เดนิส: เราชื่นชมในสิ่งที่คุณทำ เพราะเราคิดว่ากาการแปลภาษาและความคิดสำคัญมาก

菌絲體（並不擲骰子）

THE MYCELIUM (DOES NOT PLAY DICE)

ไมซีเลียม-ไม่ทอยเต๋าสุ่มเตา

剛在網上讀到一篇文章。好讀，真的是很好的好讀，尤其是在現在這些令人窒息的時間之中。

just read an article on the web. a good read, really quite a good read, especially during such suffocating times.

今時今日，很難得會找到一份建基於詳盡，深入及以事實為基礎，而又具備資訊性和啟發性的調查研究。

these days, it is really rare to find an informative and inspiring journal based on thorough and in-depth fact-based researches and studies.

容讓我先列出一些摘錄，那你就會明白我在說甚麼。就在我跟你分享那全文之前。

allow me to list some extracts from it first, then you'll know when i am talking about. before sharing with you the complete text, available online on the Black Book Assembly blog: blackbook.page/BBBlog/mycelium.

...It grows and may die. It reacts to varying environmental conditions and other organisms, producing different growth forms or structures, depending on circumstances...

……它會生長並可能死亡。 它會對不同的環境條件和其他生物做出反應，並根據情況產生不同的生長形式或結構……

...while the hyphae show a very marked outward growth, there are also cross-connections between the outward growing branches...

……雖然菌絲顯示出非常明顯的外向生長，但向外生長的分支之間也存在交叉連結……

...the mycelium actually grows as an expanding ring, not as an expanding disk...

……菌絲體的生長實際上是一個擴展環而不是一個擴展盤……

...the mycelium produced from a single spore will not produce fruiting bodies. It is necessary for two mycelia to mate and the resulting, expanding mycelium can then produce the fairy-ring mushrooms...

……單個孢子產生的菌絲體不會產生果體。必須有兩個菌絲體交配後和由此產生的，擴展的菌絲體才能生產出精靈環蘑菇……

...the ring-like underground mycelium has little or no visible effect and only makes its presence known when it produces the visible fruiting bodies...

……環狀地下菌絲體幾乎或完全沒有可見的蹤跡，只有當它生產出可見的果體時才會知道它的存在……

...the underground mycelium secretes chemicals that break down organic matter in the soil to release nutrients for the fungus to use. For a short time the grass just beyond the outer edge of the mycelium can also make use of these nutrients...A little way behind the outer edge, the mycelium is much denser, actively feeding on the liberated nutrients and leaving little for the grass...reducing the water available to the grass and so putting further stress on the grass. Further inwards, there are the remnants of the cannibalized mycelium. This is broken down by various micro-organisms and the resulting nutrients are released into the soil. This increase in nutrients behind the mycelial ring explains the enhanced grass growth immediately behind the ring of brownish grass. Therefore the brownish grass recovers as the ring expands...

地下菌絲體生長的前沿會分泌化學物質分解土壤中的有機物質，釋放出可供真菌使用的養分。在一段短時間內，菌

絲體外圍以外的草也可以利用這些養分……在外圍後面一點的位置，菌絲體密度要大得多，積極地吸收已釋放的養分，留下給草可吸收的會很少……再往裡面，殘餘了被拆解的菌絲體。這會被各種微生物分解，而所產生的養分會被釋放到土壤中。菌絲環後面養分的這增加解釋了緊接在啡色草環後面的草的生長有所增強。因此，隨著環的擴大，啡色的草會恢復……

...A sclerotium is a resting structure that allows a fungus to sit out the hard times, analogous to (but clearly different from) a plant bulb or corm. The outer skin protects the internal hyphal mass from drying out. When conditions improve, the sclerotium may produce a new mycelium or fruiting bodies...

……菌核是一種休止結構，可以讓真菌度過艱難時期，類似於(但明顯不同於)植物的鱗莖或球莖。外皮保護內部菌絲團免於乾涸。當環境改善時，菌核可能會產生新的菌絲體或果體……

...In most cases, hyphae grow out of the sheath into the delimited chunk of substrate and slowly transform the latter into an intimate mixture of fungal biomass and residual substrate...

……在大多數情況下，菌絲從覆套中向外生長到認定的基底堆，再緩慢地把它們轉化為真菌生長所需的生物物質群和殘餘基底的緊密混合物……

...once a mycelium has spread to a considerable size it becomes more likely that it will suffer disruptions and

fragmentation...leaving isolated fragments where once there was a continuous mycelium...

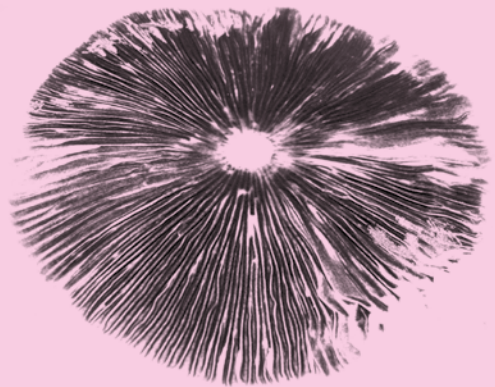
……一旦菌絲體擴散到相當大的規模，它就更有可能遭受破壞和碎片化……在曾經一體連的結菌絲體的地方留下孤立的碎片……

...The five parts of the original mycelium can continue growing independently...it is possible that at some future stage two of these currently disconnected mycelia will come into contact. Then, since genetically identical mycelia can fuse, the two mycelia can re-join...

……原本菌絲體分裂出的五個部分可以繼續獨立生長……然後，由於基因相同的菌絲體可以融合，兩個菌絲體可以重新結合……

...the mycelium as a heterogenous army of hyphal troops, variously equipped for different roles and in varying degrees of communication with one another. Without a commander, other than the dictates of their environmental circumstances, these troops organise themselves into a beautifully open-ended or indeterminate dynamic structure that can continually respond to changing demands...

……菌絲體是一支由菌絲組成的異質軍隊，裝備各異，用於不同的角色，彼此之間的交流程度也有所不同。沒有指揮官，除了它們身處的環境條件的規限，這些部隊將自己組織成一個美麗的開放式或不確定的動態結構，可以不斷回應不斷變化的需求……

“难道中国不是蝗灾泛滥的共产主义反乌托邦吗？”

“ISN'T CHINA, LIKE, A COMMUNIST DYSTOPIA FULL OF LOCUSTS?”

“จีนมะได้บับเป็นคอมมิวนิสต์ อดอยากปากแห้งหรือเธอ?”

《闯》常见中国问题解答系列节选

Excerpts from Chuǎng's

“China FAQ” Series

บางส่วนจากซีรีส์ “คุยเฟื่องเรื่องจีน” โดย Chuǎng

要阅读中英双语全文，请浏览：

For the complete series in English and Chinese, visit:

อ่านฉบับเต็มภาษาอังกฤษและภาษาจีนได้ที่

chuangcn.org

《闯》2021年出版的《社会传染及其他资料》一书，以及第一、二期的杂志，可以在《黑书众》合作者“展销场”目录处购买：

Chuǎng's 2021 book *Social Contagion and Other Material on Microbiological Class Warfare in China*, and issues 1 and 2 of the Chuǎng journal, may be ordered from Black Book Assembly collaborator Display Distribute:

ผู้อ่านสามารถสั่งซื้อหนังสือของ Chuǎng ทั้งเล่ม *Social Contagion and Other Material on Microbiological Class Warfare in China* Chuǎng ตีพิมพ์เมื่อปี 2021 และเล่มนิตยสาร Chuǎng ฉบับ 1 และ 2 ได้จากเพื่อนของเรา -Display Distribute

distro.displaydistribute.com

很长一段时间以来，说到“经济”的时候对于中国起码有一点熟悉度已成为必要。而在过去的几年里，这也变得愈加必不可免。今天，我们可以毫不夸张地说，任何有关政治的对话或多或少都需要“考虑”我们所谓的“中国问题”。不过，“中国问题”其实是一连串的问题，关系到中国国家当下的性质、中国国内的社会斗争、中国经济的前景、美国霸权所谓的衰退、中国在贫穷国家的投资的作用、上述问题对于环境的影响等。这在一批有关黑暗中国未来主义的标题党文章已经充斥其中的媒体那里最为显著。经典东方主义者的“黄祸”指称在这里被重新组建成了一个全能的极权国家的神话，这个国家意图用其能量爆棚的国有产业和被洗脑成无脑的民族主义巨大人口来殖民全世界。你大概对这类题材并不陌生。

究其根源，这些神话是被错置了的对日常生活焦虑，这些生活所在的国家，是由统治阶级构成了帝国等级制度顶层的，而在这个制度里，又已经存在着一个广大得多、靠民族主义各种暴力和剧毒的形式来承载的警察国家，比如美国。这个实际存在的警察国家早就有着所有媒体联系到中国的“极权”特征，包括一个宽泛且对穷人存在系统性偏见的“社会信用系统”（以犯罪加信用记录为形式）、世界历史上最大的牢狱组织，和几乎每天都有、尤其针对少数族裔的法外谋杀的能耐（其实与其说“能耐”，我们不如称其为“热情”）。同样，集中在去工业化城市的暴动被军队级别的警察部署镇压，同时真军队（美国可是有着史上最庞大的帝国部队）的舰队从众多的基地出发，在每个大洋和大陆巡逻，用制导导弹的卫星监视整

When speaking of “the economy,” it has long been necessary to gain at least a basic familiarity with China. In the past few years, this has only become more unavoidable. Today, it isn’t an exaggeration to say that almost no political conversation can occur without some need to “weigh in” on what we call the “China question”—which is actually a series of questions relating to the current character of the Chinese state, the social struggles that exist within the country, the prospects of the Chinese economy, the supposed decline of US hegemony, the role of Chinese investment in poor countries, the impact all of this will have on the environment, etc. This is most apparent within the media, where a certain clickbait genre of dark sinofuturism has taken hold. Here, classical Orientalist tropes of the “yellow peril” are reformatted into myths of an omnipotent totalitarian state seeking to colonize the world with its supercharged, state-owned industries and its massive populace, brainwashed into an unthinking nationalism. You are probably familiar with the genre.

At root, these myths are displaced anxieties about everyday life in the countries whose ruling classes form the apex of the imperial hierarchy, such as the United States, where a much more wide-ranging police state already exists, buoyed by violent and virulent forms of nationalism. This actually-existing police state already has all the “totalitarian” features that the media associates with China, including an expansive “social credit system”

มันเป็นแบบนี้มานานแล้วที่เวลาจะพูดอะไรกันเรื่อง “เศรษฐกิจ” ทั้งคนพูดและคนฟัง และคนที่ฟังคนพูดและคนที่ฟังต่ออีกที ต้องทำความเข้าใจกับประเทศจีนในระดับหนึ่ง ยิ่งสองสามปีที่ผ่านมายิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เข้าไปใหญ่ คงจะไม่เป็นการพูดเกินจริงไปมากนักถ้าจะบอกว่าในปัจจุบันวันนี้แทบไม่มีบทสนทนาทางการเมืองใดดำเนินไปได้โดยปราศจากความรู้สึกที่ว่า “คุณจำเป็นต้องออกความเห็น” ต่อสิ่งที่กลุ่มเราเรียกว่า “ปัญหาที่เรียกว่าประเทศจีน” — ซึ่งไอ้ “ปัญหา” นี้จริงๆ มันคือชุดคำถามเกี่ยวกับลักษณะจำเพาะของรัฐจีนปัจจุบัน, เกี่ยวกับการคืนรันทงสังคมในประเทศดังกล่าว, เกี่ยวกับอนาคตของเศรษฐกิจจีน, เกี่ยวกับอำนาจนำของมะกันแลนดี้ที่เค้าว่ากันว่ามันอยู่ในช่วงขาหลง, เกี่ยวกับบทบาทการลงทุนของจีนในประเทศยากจน, เกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งทั้งหมดที่กล่าวมาต่อธรรมชาติแวดล้อม, และอื่นๆ ปრაกฏการณ์นี้ปรากฏให้เห็นชัดที่สุดในโลกของสื่อต่างๆ ที่มีแนวคิดแบบนิยายคลิกเบตประเภท อนาคตจะร้ายภายใต้เงื่อมืออิจิน (dark sinofuturism) แนวหนึ่งเข้าไปสิงเป็นผีจับหัวเรียบริยโรงเรียนจีน ในโลกที่วันนี้ชุดคำอุปมาเชิงเหยียดตะวันตกต่างๆ ในวาทกรรม “ภัยร้ายผิวเหลือง” ถูกเอามาจัดรูปแบบใหม่ให้กลายเป็นนิยายอกินิหาร เป็นเรื่องราวของรัฐผู้มีพละานุภาพเบ็ดเสร็จจตุรงค์พระเป็นเจ้า เป็นรัฐผู้ประสงค์จะกุมโลกทั้งใบให้เป็นอาณานิคมโดยใช้พลังรัฐอุตสาหกรรมกับกำลังจากประชากรมหาศาลที่ถูกล้างสมองจนกลวงโขนิยมชาติกันหมดทุกคน นิยายแนวนี้ น่าจะเคยผ่านหูผ่านตาท่านผู้อ่านมาบ้างแล้ว

แก่นแท้ของนิยายอกินิหารพวกนี้จริงๆ คือ ความหวาดวิตกที่ทหารมของมันไม่เจอใน

个地球，并定期协调相关的防御和情报部门对敌对政府策划政变（如果不是直接入侵的话）。

但流于表象的宣传不是对中国的误导信息的唯一源头。毕竟对在政治上感到绝望的人来说，抓住遥不可及的例子，将其妖魔化为极权的反乌托邦（对比之下他们的生活显得更好）或理想化为欢天喜地的乌托邦（给予他们在这个黑暗世界仍有善的希望）是十分自然的。对于中国来说，这不新鲜。从马可波罗开始，东亚大陆的政体就被欧洲人和他们的殖民后代用来实现上述的目的。¹ 有些人将畏惧映射到中国之上，有些则映射了希望。那些将中国描述为黑暗的极权帝国的是畏惧中国的人，这些人普遍对本土以外抱有沙文主义态度，并且主动利用显然是东方主义的指称。不过那些寄希望于中国的人也没好到哪里去。即便他们一开始看起来没那么保守，他们实际上建立了一种同样种族主义的滑稽印象以便远远地崇拜，这样做既是将中国文化的表面部分拜物教化，也是将这种异域的所谓“社会主义”中国形象用作本地政治论战中的道具。² 讽刺的是，这种形象竟然迎合了这样一些支持者所推行的声音，他们就是中国的行政官员和政治理论家，参与着一场毫无疑问是世界历史上最重要的国家建构规划之一。无论如何，总体效果便是要在世界的地平线上投射一个幻象，将远方渐近的任何东西蒙蔽住。

与此相反，《闯》建立之初的目标一直是突破这种假象。我们力图提供对实际存在的中国的清晰估量，将身处中国自身社会斗争之中人们的诸多声音传递出来。这都是为了思索可能的未来，也以我们的微薄之力助力共产主义在国际复燃。这常常需要对理论和历史进行复杂且艰深的涉足。但是，这个项目在根本上不是以产出共产

(in the form of the combined criminal and credit record) that is systematically biased against the poor, the largest carceral apparatus in the history of the world, and the ability—in fact, we might instead say enthusiasm—to commit extrajudicial murders on an almost daily basis, particularly against ethnic minority groups. Similarly, mass uprisings centered in deindustrialized cities are put down with military-scale police deployments, all while the actual military—the US wielding the largest imperial force in history—patrols every ocean with its fleets and every continent from its numerous bases, monitors the earth from its missile-guiding satellites, and regularly coordinates with affiliated defense and intelligence agencies to orchestrate coups (if not outright invasions) against oppositional governments.

But sensationalist propaganda isn't the only source of misinformation about China. After all, it's natural for those who feel politically helpless to seize upon far-off examples, which they then demonize into totalitarian dystopias (making their own life appear better by comparison) or idealize into rapturous utopias (giving them hope that there is some force for good out there in an otherwise dark world). For China, this is nothing new. Ever since Marco Polo, the politics of mainland East Asia have served this purpose for Europeans and their colonial descendants.¹ Some project their fears onto China, others project their hopes. Those who fear China, portraying it as a dark, totalitarian empire, generally have a chauvinistic attitude toward the rest of the world and make use of obvious orientalist tropes. But those who place all their hope in China are little better. Even if they may seem

ชีวิตประจำวันของประเทศอย่างสหรัฐอเมริกาบนแลนด์ที่ชนชั้นปกครองรวมกลุ่มกันอยู่บนจุดสูงสุดของห่วงโซ่อำนาจจักรวรรดินิยม โดยประเทศเหล่านี้มีการปกครองด้วยอำนาจตำรวจที่ครอบงำเป็นวงกว้าง มีความเชื่อชาตินิยมสายพันธุ์ร้ายแรงและแพร่เร็วเป็นโรคทำลายยิบหนุหลังจากให้ป็นจริงยิ่งกว่าประเทศในนิยาย รัฐอำนาจตำรวจที่มีอยู่จริง • นี่มีลักษณะอำนาจ “เบ็ดเสร็จ” ครอบคลุมข้อที่สื่อชอบประโมขี้ให้จีนรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียวเช่น ระบบ “โซเชี่ยลเครดิต” ที่บังคับใช้อย่างทั่วถึงและเป็นระบบที่แน่นเอียงไว้ใช้ลงโทษเฉพาะคนจน (โดยการเอาประวัติอาชญากรรมมาผูกกับการพิจารณาคะแนนเครดิต ♥), กลไกอำนาจราชทัณฑ์ที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลก, และความสามารถที่ถ้าจะพูดให้ถูกควรเรียกว่าความกระตือรือร้น * ในการวิสามัญฆาตกรรมประชาชนได้ ซึ่งเกิดขึ้นแทบจะทุกวันโดยเฉพาะกับคนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่นกัน ตามหัวเมืองที่ถูกลดระดับหรือถอนอุตสาหกรรมออก การถูกสื่อประทุ้งของมวลชนถูกปราบปรามอย่างหนักด้วยกำลังตำรวจที่ติดอาวุธและวางกำลังระดับเดียวกับกำลังทหาร การกดขี่ภายในนี้เกิดขึ้นในขณะเดียวกับที่กองทัพจริง ๆ ของสหรัฐม้กันผู้กุมกำลังจักรวรรดิที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ ส่งกองเรือรบไปลาดตระเวนทั่วทุกมหาสมุทร, ใช้ฐานทัพที่กระจายอยู่บนบ่ไม่ถ้วนคุมทุกทวีปบนโลก, บนโลกยังไม่พอกจากนอกโลกแม้ยังใช้ดาวเทียมนำชีพนาอาวุธสอดส่องชาวบ้านชาวช่อง, แถมยังชอบประสานงานกับหน่วยงานกลาโหมและหน่วยงานราชการลับในสังกัดเดียวกัน ให้ก่อการรัฐประหารรัฐบาลที่เป็นปฏิปักษ์กับมันอยู่เป็นประจำ (ถ้ามันตัดสินใจไม่ส่งทหารไปบุกยึดเองอะนะ)

แต่ข่าวฉาวชวนเชื่อไม่ใช่แหล่งข้อมูลลงเกี่ยวกับจีนแหล่งเดียว เพราะในที่สุดแล้วมันเป็นเรื่องธรรมดาของคนที่ตายซากทางการเมืองที่จะหิบบเอาตัวอย่างจากสังคมแดน

↓ ด้านล่าง ↓ below

ฉายาติดเทรนด์นี้ถูกสำนักข่าวหลายแห่งยกให้เป็น
มีอันดับต้นๆ แห่งโลกอินเทอร์เน็ตจีน ประจำปี
ปี 2012 โดยเปรียบเทียบชาวเน็ตแผ่นดินใหญ่กับ
ดึกเเดน มีปรากฏเป็นครั้งแรกในหน้าโฆษณาของ
หนังสือพิมพ์ฮ่องกงสองฉบับ และกลายเป็นกระแส
โด่งดังโลกออนไลน์ที่สร้างปฏิกิริยาให้การห้าพันกั
ระหว่างชาวจีนแผ่นดินใหญ่และชาวฮ่องกง อันนำ
ไปสู่การประท้วงเมื่อปี 2014 และการประท้วงร่าง
กฎหมายต่อต้านการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเมื่อปี 2019
หนังสือพิมพ์ที่ดีพิมพ์มีบันทึกว่าเป็นฉบับแรก
หนังสือพิมพ์ออนไลน์และหนังสือพิมพ์ซาร์วันเดลี
ปัจจุบันปิดทำการไปแล้ว ข้อความในมีเขียนว่า:
‘พวกเราชาวฮ่องกงอดทนมานานเกินไปแล้ว!
คุณจะไม่ยอมให้อังกฤษเสียเปรียบกว่าหนึ่งล้าน
ดอลลาร์ฮ่องกงทุกๆ 18 นาที เพื่อใช้เลี้ยงดูเด็กที่
เกิดจากพ่อแม่ชาวแผ่นดินใหญ่ขึ้นหรือ’

Named one of 2012's top Chinese internet memes
by several media outlets, the locust label to refer to
Chinese mainlanders first appeared as a full page
advertisement in two of Hong Kong's newspapers,
sparking viral and vicious online activity that
characterised much of the Hong Kong and Mainland
relationship for the years leading up to the 2014
Umbrella Revolution and 2019 Anti-Extradition Law
Amendment bill protests. Both original carriers of the
meme, *Apple Daily* and *Sharp Daily*, no longer exist.

The copy below reads: 'Hong Kong people, we have
endured enough! Are you willing for Hong Kong
to spend one million Hong Kong dollars every 18
minutes to raise children born to mainland parents?'

ภาพจากพจนานุกรมควางตุ้งฮ่องกงที่ไม่ถูกต้อง
ทางการเมือง www.badcanto.wordpress.com

PHOTO // Taken from Dictionary of Politically
Incorrect Hong Kong Cantonese, www.badcanto.wordpress.com.

主义理论为目标的。我们只是认为，这是
建立实质的国际团结关系所必需的一步。
毕竟共产主义是一种行动的政治，被简化
为个人信仰或马克思主义的释经学必将磨
灭其生机。换句话说，要让共产主义理论
仍是共产主义的，它便不能被困在学术探
求的金牢房中。它必须脱离纸张，走进世
界的火和血肉之中。我们的目标不是建立
什么理论大厦，而是构筑力量。

共产主义是，也一直是一项国际计划，
致力于跨越将我们分离的边界。它也是
民众的政治，不是精英理论家的领域。
理论要想产生影响，就必须被翻译成平
民大众的语言和包装上诱人而易的外
壳。如果没人倾听，无论你是多么正确
也没有意义。每位理论家都有义务当好
一位老师、翻译家和知识的传播者。对
我们来说，中国在最闲谈的政治讨论那
里都愈发重要，这说明我们是时候助力
创作共产主义视角下关于中国的简单、
便利和方便再生产的摘要了。

less conservative at first glance, they build up an equally racist caricature to worship from a distance, fetishizing superficial aspects of Chinese culture and using this exotic image of a supposedly “socialist” China as a prop in local political battles.² Ironically, this image then serves to the very voices that such supporters seek to promote: those of the Chinese administrators and political theorists involved in what is, without a doubt, one of the most significant state-building projects in the history of the world. In all cases, the overall effect is to cast a mirage over the horizon of the world, obscuring whatever might be approaching in the distance.

In contrast, Chuang’s founding goal has been to burst through such illusions. We have sought to provide a clear-eyed appraisal of China as it actually exists and to translate the numerous voices of those involved in the country’s own social struggles, all in order to reckon with likely futures and contribute, in some small way, to the worldwide rekindling of communism. This has necessarily involved complex, often esoteric engagements with theory and history. But the project is not, fundamentally, about producing communist theory. We simply consider this to be a necessary step in building substantive ties of international solidarity. After all, communism is a politics of action. It cannot be reduced to a matter of individual faith or Marxist exegesis without suffocating its vital power. In other words, for communist theory to remain communist, it cannot be confined within the golden prison of academic inquiry. It must be torn from the page and set into the fire and flesh of the world. Our goal is not to build up some theoretical edifice but to build power.

ไกลโพ้นมาป้ายสีคำให้กลายเป็นดิโง่เปียได้ อำนาจเบ็ดเสร็จ (เพื่อเปรียบเทียบให้ชีวิตของตัวเองดูดี) หรือเชิดชูบูชาให้มันเป็นผู้โทเปีย ดูสวยงามสวรรค์ (เพื่อให้มีความหวังว่ายังมี “ฝ่ายดี” อยู่ในโลกอันเลวร้ายนี้) สำหรับประเทศจีนกระบวนการนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ชาวยุโรปและลูกหลานเหลนในอาณานิคมของพวกมันมองกลุ่มการเมืองต่างๆ ในแผ่นดินใหญ่เอเชียตะวันออกเป็นแบบนั้นมาตั้งแต่ยุคมาร์ค โบโลแล้ว¹ บางคนสะท้อนความกลัวของตัวเองไปลงกับจีนบางคนก็เป็นความหวัง คนที่กลัวจีนและมองมันเป็นจักรวรรดิทมิฬมีอำนาจเบ็ดเสร็จโดยทั่วไปจะมีทัศนคติคลั่งชาติตัวเองและชอบใช้คำเหยียดตะวันออกแบบเผื่อๆ แต่อีกพวกที่ฝากความหวังทั้งหมดไว้กับประเทศจีนก็ไม่ได้ดีกว่าเท่าไรหรอก ถึงแม้ว่าผิวเผินจะดูเป็นอนุรักษนิยมน้อยกว่าแต่คนเหล่านี้สร้างภาพจินตนาการที่บิดเบือนขึ้นมาเพื่อบูชาอยู่ห่างๆ ใช้อำนาจประกอบผิวเผินของวัฒนธรรมจีนและภาพปลาดุกของจีนที่ปากบอกว่าตัวเองเป็น “สังคมนิยม” เป็นเครื่องรางของขลังปลอมๆ ในการต่อสู้ทางการเมืองจริงๆ ในสมรภูมิต้องถิ่นของตน² มันจึงคลกร้ายดีที่วิมานบนอากาศนี้ถูกเสียงที่คนเหล่านี้ต้องการโปรโมตนำไปใช้จริง นั่นก็คือเสียงของผู้บริหารจัดการและนักทฤษฎีการเมืองชาวจีนผู้มีส่วนร่วมในหนึ่งในโปรเจกต์การสร้างชาติที่สำคัญที่สุดในโลก ผลที่เกิดขึ้นในภาพรวมจากทั้งสองวาทกรรมคือมันสร้างภาพลวงตามาบังคับขอบฟ้าของโลกไม่ให้เห็นความเป็นไปได้ใหม่ที่กำลังมาถึงจากไกลๆ

ในทางตรงกันข้าม การทลายภาพมายาเหล่านี้เป็นเป้าหมายของ Chuang ♦ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง เราพยายามประเมินประเทศจีนตามที่มันเป็นอยู่จริงๆ และพยายามถ่ายทอดความรู้สึกของผู้คนจำนวนมากที่กำลังร่วมสมรภูมิดันรนทางสังคมในประเทศนี้ เราทำไปก็เพื่อรับมือกับอนาคตที่อาจจะกำลังมาถึงและเพื่อมีส่วนร่วมในการจุดไฟคอมมิวนิสต์ให้ลามทุ่งไปทั่วโลกอีกครั้ง แน่แน่นอนว่าการมีส่วน

批注 Notes เจริญอรุณผู้เขียน

¹ 这其实正值现代的“中国”概念在西方出现的时候，当时离这个概念在东亚地区出现还尚有时日。更多细节见这篇精彩的文章：madeinchinajournal.com/2021/10/20/of-rose-coloured-glasses-old-and-new/。

¹ This was actually when the modern notion of “China” emerged in the West, long before it would emerge in the region itself. For more detail, see this excellent article: www.boundary2.org/2015/07/born-in-translation-china-in-the-making-of-zhongguo/.

¹ อันที่จริงสิ่งที่เรียกว่า “จีน” ในแนวคิดสมัยใหม่มันเกิดขึ้นในวันตกก่อนที่มันจะเกิดขึ้นในภูมิภาคนั้นซะอีก ท่านผู้อ่านที่สนใจเชิญอ่านบทความนี้ www.boundary2.org/2015/07/born-in-translation-china-in-the-making-of-zhongguo/

² 这绝不是近期才出现的现象。要真举例的话，这种现象在20世纪后半叶最为广泛，就表现在后来称作“毛主义”的发展过程中。以上《Made in China》杂志文章提供了简短的概述和实用的书目。

² This is by no means a recent phenomenon. If anything, it was most widespread in the latter half of the 20th century, visible in the development of what came to be known as Maoism. There are many good histories of this phenomenon. For a quick overview, as well as a useful bibliography, see: madeinchinajournal.com/2021/10/20/of-rose-coloured-glasses-old-and-new/.

² ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นเพียงเคยเกิดขึ้นเหมือนกัน ว่ากันตามจริงมันแพร่หลายที่สุดในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 และเห็นได้ชัดที่สุดในการพัฒนาแนวคิดที่กลายเป็น “เหมาอิดซิม” ปรากฏการณ์นี้มีประวัติศาสตร์มากมายทั่วโลก ถอดจากเห็นภาพคร่าวๆ ลองอ่านบทความนี้ดังต่อไปนี้ประกอบกับแหล่งข้อมูลอื่นตามบรรณานุกรมท้ายบท madeinchinajournal.com/2021/10/20/of-rose-coloured-glasses-old-and-new/

泰文译者批注 Thai Translator's Notes เจริญอรุณผู้แปล

- ในฉบับภาษาอังกฤษ วลีนี้คือ actually-existing police state เป็นการเล่นคำกับวลีติดปากที่คนโซเชี่ยลหรือรัฐสังคมนิยมที่เคยมีอยู่จริงในประวัติศาสตร์หรือ actually existing socialism
- ♥ ซึ่งในสหรัชมะกันองค์กรที่ประเมินคะแนนนี้สามารถนำข้อมูลไปขายให้บริษัทรหรือองค์กรอื่นๆ เพื่อพิจารณาการให้กู้เงิน, การให้ขอประกัน, การเช่าซื้อที่อยู่อาศัย, หรือการให้สินเชื่อ เป็นต้น
- * ความสามารถทำได้ (ability) ที่มีผลของจลาจลระเคือหรือรณขามเกี่ยวข้องกับมีความหมายในศัวมันสองแง่มุม คือ กระทำได้ทางปรกรรมพระดำรวงศุภราชอำนาจปรกรรมคืออวสุษธาโทปรกรรม (ตำรวจสหรัชมะกันแคะสองเมือง ก็รวมงบประมาณคอปี้โตเกินงบประมาณกองทัพไทยเสื่ออีก) และกระทำไคทาง “ศีลธรรม” เพราะได้รับอนุญาตจากวัฒนธรรมขององกรทางกฎหมายที่ในศัวมันเองไม่มีเนื่อหาทางกฎหมาย
- ◆ 岡 Chuang ภาษาไทยแปลว่า ฟุงทะเลกรอบออกมา สังกัดว่าเป็นรูปตัวอักษรคำว่า “น้ำ” รั้งทะเลผ่านคำว่า “ประดู” ออกมา

Communism is, and always has been, an international project designed to span the borders that divide us. It is also a popular politics, rather than the domain of elite theorists. To have an impact, theory must be translated into vernacular terms and embroidered with attractive, accessible advertising. It doesn't matter how right you are if no one is listening. Every theorist is also obligated to be an effective teacher, translator and transmitter of knowledge. In our case, the increasing centrality of China to even the most colloquial political conversations means that the time has come for us to help produce simple, handy and easily reproducible summaries of the communist perspective on China.

รวมนี้มันหมายถึงการต้องทำงานกับแนวคิด ทฤษฎีและประวัติศาสตร์อันซับซ้อนแต่แก่นสารของโปรเจกต์วิสาหกรรมการผลิตทฤษฎีคอมมิวนิสต์ออกมา เราคิดเพียงว่ามันเป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างความสมัครสมานระหว่างมิตรสหายนานาชาติเพราะในที่สุดแล้วคอมมิวนิสต์จะเป็นการเมืองปฏิบัติ มันไม่สามารถถูกลดทอนลงเหลือเป็นเพียงความศรัทธาหัวเดียวกระเทียมลีบหรือเพียงอรรถกถาไม่กี่ข้อโดยไม่เป็นการบิปรัดจนสูญเสียอำนาจที่หล่อเลี้ยงมันไว้ได้ พูดยังไง ก็คือการจะให้ความคิดทฤษฎีคอมมิวนิสต์ยังคงความเป็นคอมมิวนิสต์อยู่ มันต้องไม่ถูกขังอยู่ในกรงทองของวิชาการ เราต้องฉีกมันออกมาจากหน้ากระดาษแล้วควมมันลงบนกองไฟให้แผดเผาเป็นหนึ่งเดียวกับเนื้อหนังของโลกใบนี้ เป้าหมายของเราไม่ใช่การสร้างอารามหลวงให้ทฤษฎีเข้าไปสิงสถิตแต่เป็นการสร้างอำนาจที่แท้จริง

ตั้งแต่ไหนแต่ไรคอมมิวนิสต์เป็นโปรเจกต์ระดับนานาชาติที่ออกแบบมาให้ขยายครอบคลุมเกินกรอบเส้นเขตแดนที่แบ่งแยกเราทุกคน มันเป็นการเมืองของประชาชน มิใช่เขตปกครองของนักทฤษฎีอิทธิพล ทฤษฎีใดจะมีน้ำหนักก็ผลกระทบบได้ มันจะต้องถูกแปลถ่ายทอดมาให้เป็นภาษาคนพูดและประดับด้วยโฆษณาที่ดึงดูดคนให้เข้าถึงง่าย ต่อให้พูดเนื้อหาถูกต้องยังไงถ้าไม่มีคนฟังมันก็ไม่สำคัญ นักทฤษฎีทุกคนต้องมีความรับผิดชอบในฐานะครู ในฐานะผู้แปลและผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ในกรณีของกลุ่มเรานี้ การที่ประเทศจีนเริ่มมีบทบาทเป็นจุดสนใจในบทสนทนาการเมืองแม้แต่ในระดับชาวบ้านร้านตลาดคุยกันมันหมายความว่าเวลาได้มาถึงแล้วที่เราจะต้องช่วยผลิตบทสรุปมุมมองของคอมมิวนิสต์ที่มีต่อประเทศจีนให้คนฟังเข้าใจง่าย หยิบไปใช้หรือนำไปถ่ายทอดต่อได้สะดวกสะดวก

เราดูแลกันเอง CARING FOR NO ONE CARES

บทสนทนานี้เป็นบทสนทนา:หว่าง
บรรณาธิการจดหมายข่าวกับสมาชิกสาม
ท่านของกลุ่มคนดูแลกันเอง กลุ่มคนที่ลุก
ขึ้นมาดูแลกันเอง เพราะรัฐไม่เหลือวแล บท
สนทนาเกิดขึ้นในช่วงเวลาสองวันในเดือน
มกราคม ปี 2022 และเราหวังว่าเราจะไม่
ต้องกลับมาคุยเรื่องนี้กันอีกในอนาคต

This dialogue between the editors of the
Black Book Assembly newsletter and three
members of the No One Cares COVID-19
relief group took place in Bangkok over
two days in January of 2022. We hope
that they do not exist in the future.

ดีโยน: เฮลโลว์ เออร์รี่บอดี! ผมชื่อดีโยน
ณ มาณฑารูน เป็นสมาชิกล่าสุดของ
คอมมูนิสปีดีแกรนด์มา

DION: Hello, everybody! My name is Dion
de Mandaroon. I'm the newest member
of Speedy Grandma commune.

พกพา: โหว คอมมูนเลย นี่ไม่เคยรู้ว่าสปี
ดีแกรนด์มากลายเป็นคอมมูนไปแล้ว
แล้วดีโยนเข้ามาอยู่ในคอมมูนนี้ได้ยัง
ไง แล้วก็เริ่มทำงานกับกลุ่มคนดูแล
กันเองยังไง?

PORTABLE: Commune, wow. I didn't know
it became a commune. How did you get
involved with this commune? How did
you start working on No One Cares with
them?

ดีโยน: เราทำกลุ่มคนดูแลกันเองกันช่วง
กลางปี 2021 แต่ผมเข้ามาในคอมมูน
นี้ตั้งแต่ปลายปี 2020 ตอนนั้นเป็นช่วง
พีคของมือปืนไทย ผมบังเอิญเจอ
กฤตธีที่มีอบแล้วเค้าก็แนะนำให้ผมรู้จัก
ลีและสปีดีแกรนด์มา ตั้งแต่นั้นผมก็
มาที่นั่นเรื่อยๆ ข้ามมาปี 2021 ตอนนั้น
เคสโควิดพุ่งสูงมากจนรัฐบาลประกาศ
ล็อกดาวน์

D: The No One Cares project was in
the middle of 2021, but I joined this
commune in late 2020. That was when
the protest movement in Thailand was
at its high point. I had met Kritti at a
protest and he introduced me to Lee
and this place. I have been coming
here ever since. And then we skip
forward to 2021, when the COVID
cases in Thailand were rising, and the
government initiated a lockdown.

ลี: ตอนนั้นแบบ “เห้ย ได้หรือวะ” เพราะ
ตอนนั้นรัฐกะปิดแคมป์คนงานไปเลย
ปิดตายไปเลย

LEEE: We were like, 'What the fuck, man?'
Because they were just going to seal
off the camps. They were just going to
shut it off.

ดีโยน: ที่โดนหนักสุดคือแคมป์คนงาน
ส่วนใหญ่จะอยู่ที่กรุงเทพฯ ประมาณ
500 กว่าแคมป์สำหรับคนงานที่ทำงาน
ก่อสร้าง บางทีก็อยู่กันทั้งครอบครัวหรือ
ไม่ก็ทำงานที่กรุงเทพฯ เพื่อส่งเงินกลับ
ไปบ้านที่ต่างจังหวัด สภาพความเป็นอยู่
ของแคมป์ส่วนใหญ่ค่อนข้างแย
ตอนมีล็อกดาวน์คนงานจะออกจากแคมป์
ไม่ได้เลย จะมีตำรวจหรือทหารเฝ้าประ
ตุแคมป์ตลอด ตอนนั้นเพื่อนของลีชื่อ
กิม เลยมื้อเดียวที่ทำงานกลุ่มช่วยเหลือ
คนงานในแคมป์ ช่วงแรกๆ
กิมรับบริจาคสิ่งของจากเพื่อนๆ ใน
แคว้นตัวเอง เพื่อนของเพื่อนอะไรแบบนี้
นี่ แล้วเก็บอาหารไว้ที่ร้านอาหารของตัวเอง
พอมีเคสขึ้นมา เราก็จะออกไปส่ง
ของให้แคมป์ที่ต้องการ

D: One of the places that got hit the
hardest was the workers' camps all over
the country. But they are concentrated
in Bangkok; there are 500 of them
for workers who work on construction
sites, and they live there with their
whole families sometimes, or they
send money back home. But the living
conditions there kinda suck, most of the
camps. When the government initiated
the lockdown, they were not allowed
to leave. There were either police or
military police guarding the gates of
each camp. So this friend of Lee, Kim,
came up with this idea of mutual aid
for the workers' camps. At first he
would accept donations from friends in
his network, friends of friends, and he
would store food at his restaurant. And
then, if there's a case, we'd go out and
deliver these supplies to the camp in
need.

MAP OF WORKING CAMPS

ลี: วริตที่อยู่ชั้นสามของตึกเลยตั้งชื่อพวกเราว่า ‘กลุ่มคนดูแลกันเอง’ ซึ่งแปลภาษาอังกฤษแบบตรงๆ จะแปลว่า ‘We Take Care of Ourselves’ แต่เราถามวริตว่าแล้วภาษาอังกฤษจะแปลว่าอะไร วริตตอบมาว่า ‘No One Cares’ ไม่มีใครดูแลก็เลยต้องดูแลกันเอง เราก็เลยมีชื่อภาษาอังกฤษสองชื่อ พวกเราเริ่มประชุมออนไลน์ มาคิดกันว่าต้องทำอะไรกันบ้าง เรื่องแรกคือแคมป์คนงานในกรุงเทพฯ มีเยอะมาก แต่เราไม่มีข้อมูลหรือรายละเอียดอะไรเลย เราต้องรู้จักจำนวนคนในแต่ละแคมป์ว่ามีผู้ชายกี่คน ผู้หญิงกี่คน เพราะต้องการรู้ว่าจำนวนผู้อพยพที่ต้องซื้อผ้าเด็กเล็กมีกี่คน? เราเริ่มจากศูนย์ มีคนให้แผนที่แคมป์คนงานเก่าๆ มาให้อันหนึ่งเราเลยให้อาสาสมัครไปตามที่ต่างๆ

ตามกุ้เกิ้ลแมปส์ไป แล้วเช็ครายละเอียดว่ามีใคร ติดต่อใคร ทำงานกับแบบแผนovolมากๆ

L: Varis on the third floor gave us the name กลุ่มคนดูแลกันเอง, which means ‘We Take Care of Ourselves’. So it’s two official names. Because Varis gave us the Thai name, I asked him, what it was in English, and he just said, ‘No one cares.’ So, we have to care for ourselves. We started to have online meetings, trying to think what we have to do. The first thing was, because there are so many worker camps all around Bangkok, but we had no details or information. We would have to know the number of people, also whether male or female, because we would have to buy sanitary pads. Were there babies there? We started from nothing. One person gave us this old map of the

workers camps, and at that time we asked volunteers to go to those places by Google maps just to check and ask the details: how many people, who to contact, etc. It was super manual.

ดีโยน: ช่วงนั้นผมก็ช่วยงานอยู่ที่ตึก แต่บางทีก็ต้องขับรถออกไปส่งของ

D: Back then I also helped out here, and also some of the time we would have to drive out to deliver the supplies.

ลี: หลังจากเก็บข้อมูลกันอยู่ได้ช่วงหนึ่ง ก็ค้นพบว่ามันยากมากเพราะข้อมูลที่เราได้มาซับซ้อนมาก แล้วก็มีคนจำนวนมากที่อยากช่วยบริจาค เราก็เลยขอให้เจแปนช่วยจัดระบบให้

L: And after we were doing that for a bit, I found it was so hard, because now the data we had on the camps was so complex, and we had so many people that wanted to donate. So then I asked Japan to help make some kind of system.

เจแปน: ตอนแรกเรามีสตาฟอยู่ 4-5 คน แล้วกลุ่มนี้ต้องจับคู่ทุกอย่างด้วยตัวเอง ซึ่งยากแล้วก็เหนื่อยมาก เราเลยคิดว่า เออ ทำไมไม่ให้คนบริจาคทำส่วนนี้เองเลยละ เลยสร้างเว็บขึ้นมาเพื่อให้นักบริจาคนเลือกแคมป์คนงานที่อยากบริจาคให้ด้วยตัวเอง คนบริจาคสามารถเลือกพื้นที่ที่อยากไป แล้วก็ดูลิสต์แคมป์คนงานได้

JAPAN: Before, we had four to five staff, and they had to match everything; it was so hard and exhausting for them. So we got this idea that maybe the donors could do it by themselves. So we made this website where the donor matches with a camp by themselves. They select the area and see the list of the camps.

พกพา: แล้วบาลานซ์งานประจำกับงานนี้ยังไง? เจแปนทำงานประจำ หรือเป็นฟรีแลนซ์?

P: How did you balance your day job with all of these other activities? Is it a full time job, or are you freelance?

เจแปน: เราทำงานประจำ เราทำเว็บนี้ตอนกลางคืน ทำกับแฟน ตอนนั้นคือบ้าบอมาก

J: I have a full time job. With this website, we just did it at night, together with my partner. It was crazy.

ลี: เว็บช่วยได้เยอะมาก ก่อนหน้านั้นคือเราจะมีทีมที่ช่วยจัดการกลุ่มคนบริจาค แต่งานนี้โคตรปวดหัว เพราะคนที่เข้ามากรอกจะช่วยเหลือตอนไหน! ได้ยวนี้! ส่งข้อมูล! เลย์บัญชีมา! แต่พอระบบเริ่มเข้าที่ ก็จะมีทีมหนึ่งคอยช่วยดูอะไรที่ตกหล่น แล้วก็ช่วยให้นักคนได้บริจาคสบายใจ

L: That already helped a lot. Because before we had a donor organisation team, but they had fucking headaches, because all these people that want to help, they're like, 'I want to help now, now, now! Give me a camp, camp, camp!' So once the system settled down, it was run by this team who just had to check for errors and help the donors fulfill their needs to go donate.

ดีโยน: ผ่านไปสักพักหนึ่งพอระบบทำงานได้ลื่นไหล เราก็ทิ้งเรื่องการบริจาคให้กรู๊ปแชทในไลน์ทำงานไป

D: After a while, when we had the system running more smoothly, we left that workers' camp mutual aid to the Line [chat] group.

ลี: กว่าจะเข้าที่ก็ประมาณเดือนกรกฎาคม แต่ตอนนั้นโควิดแพร่ไปทั่ว แล้วคนที่ติดก็ไม่สามารถติดต่อองค์กรหลักที่ดูแลเรื่องนี้เพื่อขอความช่วยเหลือได้เลย สมาชิกในกลุ่มตอนนั้นเลยคิดว่า “เราต้องปรับวิธีการทำงาน ไม่ได้โพสต์แค่การส่งอาหารให้แคมป์แล้ว แต่จัดการเรื่องโควิดโดยตรงเลย ช่วยกลุ่มคนที่กักตัวอยู่ที่บ้าน”

L: That settled down, I think it was end of July. But at that time the COVID cases started to appear everywhere, and the people who got COVID couldn't contact the main, central organisation to get help. So our members started to think, 'Now we have to shift, not focus only on giving food to the camps but do this to address COVID cases directly, for people doing home isolation.'

ดีโยน: เราเลยเข้าไปดูปัญหาตรงนี้แทนก็ยังเป็นกลุ่มคนดูแลกันเองเหมือนเดิม แต่มีทีมย่อยที่ดูแลเรื่องนี้โดยเฉพาะ

ง่าย ๆ คือเราเหมือนเป็นหมอมทางไกลให้ กับคนที่ไปโรงพยาบาลไม่ได้แล้วต้อง กักตัวที่บ้าน เราตั้งกรุปในดิสคอร์ด แล้วในนั้นก็มียกหมอสับคนในนั้น เราไปโรมตากลุ่มเราผ่านโซเซียลมีเดีย แล้วคนก็จะติดต่อเข้ามาเวลามีคนใน บ้านติดโควิดแล้วต้องกักตัวที่บ้าน

D: So we moved to that problem instead. It's still the same group, No One Cares, but this is another section to take care of this. Basically we do tele-medicine and home isolation for COVID patients who can't go the hospital. We have this Discord group and a team of ten doctors at a time who are on Discord. We would promote this group on social media, and people would contact us if they have someone with COVID in their family and they need to do home isolation.

ลี: บางทีข้อมูลก็ถูกส่งต่อไปเรื่อยๆ เอง สมมติมีใครต้องการความช่วยเหลือ หรือไปเห็นว่าใครต้องการความช่วยเหลือ ก็จะโพสต์ลงกรุปเฟซบุ๊ก แล้วก็จะมีใครสักคนส่งโพสขึ้นมาให้เรา แล้วเราก็จะจัดการดูแลให้

L: Sometimes it's just passed on, the information. There will be people who say, 'These people need help', and they post it to many groups, and someone will pass it to us. So we take them in.

ดีโชน: พอได้เคสมาเราก็จะส่งต่อไปให้ทีม หมอ กลุ่มหมอก็จะติดต่อคนไข้ผ่านซูม หรือไลน์ คุยกันแล้วตรวจวินิจฉัยกัน ผ่านหน้าจอแบบนั้นเลย

D: We would assign the cases to the doctors, and they would contact the patient via Zoom or Line. They would talk with the patient, and they would diagnose via tele-medicine from the screen.

ลี: ทีมหมอก็จะรับเคสก่อน แล้วโทรหา คนไข้ ถามว่า “มีอาการอะไรบ้าง” เรา จะมีโคดไลน์อยู่ว่าแต่ละเคสจะถือเป็นเรื่อง ใด ตักนั้นตักนี้ แล้วก็จะตัดสิน ว่าเป็นเคส “สีเขียว” แล้วเราก็จะมีกฎ กี่ลคอกที่บอกว่าต้องให้ชุดยา A เช่น ชุด A จะมีพาราเซตามอล ยาแก้ไอ บางทีก็มีไอโทรไลต์ถ้ามีอาการท้อง เสีย ไม่ก็อาจจะมียาแก้ท้องเสียไปด้วย

แต่ถ้าเคสเป็นสีเหลืองหรือสีส้ม ก็จะเป็น เคสที่หนักกว่า ทีมหมอก็จะโทรหา เพื่อเช็คอาการทุกวัน เราส่งเครื่องวัด ออกซิเจนกับเครื่องวัดอุณหภูมิให้ด้วย หมอก็โทรถามทุกวันแล้วบันทึกตัวเลข ไว้ ถ้าตัวเลขไม่เปลี่ยนก็ให้กินยาชุด เดิม แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง อย่าง บางเคสระดับออกซิเจนต่ำลง เราก็จะ ขอให้ดีโชนขับรถออกไปส่งเครื่องผลิต ออกซิเจนให้คนไข้ อย่างเราเห็นใจดี โชนเหมือนกัน แต่ดีโชนทำได้มากกว่า ดีโชนไม่เคยทำงานอะไรก็เกี่ยวกับการ แพทย์มาก่อนเลย มีคนบริจาคชุด PPE มาให้ เราก็ต้องวางระเบียบให้ดีโชน ให้ใส่ชุด PPE กับแว่นป้องกัน มีเคสตรงไหนแล้วดีโชนต้องไป เคาก็ ไปเลย พอส่งของเสร็จก็ต้องยึดทุกอย่าง ลงลงแล้วทิ้ง จำได้ว่าครั้งแรกดีโชนออกไป ส่งของกับอีกคนหนึ่งที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ เครื่องผลิตออกซิเจน ดีโชนก็ต้อง โทรหาทีมหมอมานถามว่าเปิดปิดอะไรตรง ไหนยังไง วนวนแล้วก็เครียดกันมาก

L: The doctor will first take a case and call the patient, ask 'What are your symptoms?' We have guidelines to see what kind of case it was. Tick, tick, tick. If the doctor says it's 'green', we have a Google doc that says to give medicine set A. Set A is paracetamol, cough medicine, and maybe some electrolytes if they have diarrhea, plus something for nausea as well. But if it goes to a yellow or orange case, then it's more serious, and the doctor will call them every day to check and report. We give the oximeter to the patient, and a thermometer as well. So the doctor will ask them to check everyday and record it. If nothing changes, they can use the same medicine, but if the status changes, like in some cases, their oxygen levels go super low, and we'd have to ask Dion to bring the oxygen-producing machine to them. I felt sorry for Dion as well, but he did very good. He'd never practiced as a medical aide. People had donated these PPE suits, and we had to set up a system for him, suited up with goggles. We told him to go to a place, and he just went. Once he delivered he would put everything in a bag and throw it away. I remember the first time, I think he went with another person who had no idea how to run the machine, and he just asked the doctor,

'How do we turn on everything?' It was super hectic, super stressful.

วิคตอเรีย: เราสงสัยว่าถ้าดีโอนมาสปี้ตั๋บ่อยๆ อยู่แล้วตั้งแต่ก่อนจะมีกลุ่มคนดูแลกันเอง ดีโอนเข้ามามีส่วนร่วมยังไง อยู่ๆ ก็ลุกขึ้นมาถามเธอว่า “ให้ช่วยอะไรมั๊ย?” เราว่ามันบังเอิญมากที่ดีโอนรู้จักกฤตติ แต่ก็ได้สนทนากันขนาดนั้น แล้วตัวเธอมาเจอกันที่มีอบหรือว่าตอนนั้นนัดกัน?

VICTORIA: I was wondering if Dion was here [at Speedy Grandma] even before the No One Cares group started, how did you actually formally become involved? You were just around and said, 'Let me help'? I think it was all coincidental in a way that you know Kritti but weren't that close, and then Kritti and you met in the protest. It was planned to meet?

ดีโอน: ไม่ได้นัด!

D: It wasn't even planned!

วิคตอเรีย: โอ้ เพ้อจ๊อบเธอ

V: You guys just met at the protest?!

ดีโอน: ูเซ! ตอนนั้นผมอยู่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ยืนอยู่ดีดี กฤตติก็ส่งรูปมาให้ เป็นรูปหลังของผม แล้วเขียนมาว่า “นั่นดีโอนรีปาว” ผมก็แบบ “เอ๊ย ูเซ ผมเอง”

D: Yes. I was at the Democracy Monument, and I was standing up, and suddenly I received a text from Kritti with a picture of my back: 'Hey, is that you?' And I was like, 'Oh yeah, that's me!'

วิคตอเรีย: อ้าวเธอ เธอไม่รู้เลย นึกว่านัดกันเจอกันที่มีอบมาตลอด

V: Oh, I didn't know! I thought you guys planned to go to the protest together.

อีเลนา: ก็คือสองคนรู้จักกันมาก่อน แต่...?

P: So you knew each other before, but you weren't...?

ดีโอน: รู้จักกันในเฟซบุค

D: From Facebook.

พกพา: แล้วกฤตติจำหลังคุณได้จากเฟซบุคอะนะ?

P: And he recognised your back from Facebook?

ดีโอน: ไม่รู้เหมือนกันว่าได้อย่างไร

D: Somehow. Some fucking how.

วิคตอเรีย: แล้วดีโอนก็เริ่มมาที่สปี้ตั๋บ่อยๆ เราชอบเล่นมุกกันในสปี้ตั๋บว่า พอมา [ที่สปี้ตั๋บ] แล้ว จะหาทางออกไม่เจอ มาแล้วมาอีก มาแล้วไม่กลับ

V: And then you started coming here a lot. We have a joke at Speedy Grandma, that once you come here, you never leave.

ดีโอน: ลอร์ด! ชิท! ผมว่าผมก็พยายามหาที่แถ่งแถ่มัง

D: Oh, Lord. Oh shit. I think I was looking for a place to hang the fuck out, I guess?

วิคตอเรีย: เธอมาทุกวันเลยจ้า

V: You come here everyday.

ดีโอน: เกือบทุกวัน ผมมีงานประจำ แต่ช่วงล็อกดาวน์ผมทำงานที่บ้าน ก็เลยมาที่นั่นแล้วก็ช่วยงานได้ แล้วก็ไม่รู้ยังงั้น ไม่รู้เกี่ยวกับมั๊ย แต่กลุ่มหมอกี่มาช่วยงานผ่านดีสคอร์ด มีสองคนเป็นคอมมิวนิสต์ พอพวกเขาเห็นว่าผมมาที่ตึกนี้บ่อยๆ ที่แก๊งสปี้ตั๋บแถ่มังมา พวกเขาก็มาที่ตึก มาเจอกัน แล้วหลังจากนั้นก็ก็มีพวกเอ็งยงช่วยมาอีกเรื่อยๆ ตึกนี้ก็เลยกลายเป็นที่ชุมนุมของฝ่ายซ้ายไปเลย ูโครจ ก็มาเจอกันที่นั่น ไม่ใช่ความผิดผมนะ

D: Almost every day. I have a regular job, but during the lockdown, they told me to work from home, so I came here and helped out with the group. And also somehow, I don't know if this is related, but those doctors that did the **No One Cares** stuff on Discord, two of them are communists. They figured out that I'm also in this building, in this Speedy Grandma group, so they came here in person, and then after that, more leftists came. This became some sort of place that young leftists in Bangkok now. They just gather here. It's not my fault.

พกพา: แล้วคุยกับกลุ่มหมอยังไงถึงรู้ว่าเค้าเป็นคอมมิวนิสต์

P: How did you have a conversation with the doctors to know that they are communists?

ดีโยน: หมอคนหนึ่งเป็นบรรณาธิการของ ดินแดง เราคุยกันอยู่บ้าง

D: One of the doctors is an editor for *Din Daeng*. We talked, we chatted.

วิคตอเรีย: แล้วอีกคนเป็นใคร?

V: Who is the other guy?

ดีโยน: แวน แวนสอนผมทำซีพีอาร์ด้วย แต่เออ กลุ่มหมอดั้นเต็นท์กับสิ่งที่พวกเรากำลังทำ ดูก็รู้ว่าพวกเค้าต้องทำตรงนั้น บางคนต้องทำงานในโรงพยาบาลสนามอยู่แล้ว แล้วทำตรงนั้นเสริมเข้าไปด้วย ซึ่งก็ช่วยในส่วนที่รัฐไม่ได้ทำ แต่ก่อนผมอ่านเกี่ยวกับ

คอมมิวนิสต์และพวกทฤษฎีเยอะมาก แต่พอมีใครคิดผมก็ถามว่า “ทำอะไรได้บ้าง? ทำอะไรในชีวิตจริง ในโลกความเป็นจริงได้บ้าง?” พอเห็นกลุ่มนี้ผมก็คิดว่าผมต้องทำสิ่งนี้ ผมเรียนรู้อะไรจากมันได้ ได้ออกไปเห็นว่าจริงๆ มันเป็นอย่างนี้ ก็คงแค่นั้น

D: Van. He taught me CPR! But yeah, the doctors were really enthusiastic about what we were doing. You could tell that they need to do this. Some of them also had to work in the government quarantine facilities, and they also did this tele-medicine thing on top

of that, which also helped where the government couldn't.

Before, I had read a lot on communism and all the theories, but because of the COVID situation, I was like, 'What should I do? What can I do in practice, in the real world?' So when this group got started, I said I had to do this. This is something that I can learn from. I can go out and see what it's really like. I guess that's it.

พกพา: แล้วได้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่อ่านอยู่กับสิ่งที่ได้เห็นได้เจอจริงๆ มั้ย?

P: Were you able to make a direct connection between the things you were reading and what you were seeing and practicing?

ดีโยน: พุดเลยว่า น้อยมาก ไม่มาขนาดนั้น เหมือนว่าสิ่งที่ผมอ่านหรือที่รู้ อยู่แล้วมันเกี่ยวกับมุมมองของผมเองมากกว่า แต่พอเอาเข้าจริงก็คิดว่าทำอะไรได้มากกว่านี้ ผมว่าผมคงพยายามมองหาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งที่มันอยู่ได้จริงๆ แต่สุดท้ายแล้วงานส่วนนี้ที่ทำได้ไม่ตลอด มันใหญ่เกินไป ต้องใช้คนเยอะ งบประมาณ เราไม่ได้มีทรัพยากรตรงนั้น เราจึงคงรับเงินบริจาคได้ แต่ถ้ามีสื่อมวลชนอีกหน ผมว่าเราไม่มีพลังงานหรือทรัพยากรมากพอ เตี่ยยาวก็หมด เครื่องผลิตออกซิเจนก็มีจำกัด คนส่งของก็มีจำกัด เหมือนกัน มันเป็นจุดเริ่มต้น แต่ผมก็สงสัยเหมือนกันว่าการช่วยเหลือกันจะมีทางเลือกอะไรได้อีกบ้าง ผมคิดว่าไม่มีใครทำอะไรแบบนี้เท่าให้รัฐในไทย ก็เรียนรู้อะไรจากมัน ตรงนี้ที่สำคัญ

D: I have to say...minimally. Not that much. It's more like what I read or what I already know is more about my own attitude. But in practice, I still think more can be done. I guess I was looking for a possibility of how to organise sustainably. But ultimately, this was not sustainable. It's too big. It took a lot of manpower, a lot of hours, and we just didn't have the resources. We could still accept donations, but if the lockdown happens again, I don't think we have the energy or the resources. The medicines will run out. We have limited oxygen concentrators. We have limited drivers

to do deliveries. It was a start, but I always wondered what an alternative mutual aid could look like. I don't think this is something that had ever been done that much in Thailand. I guess I learned from it. I think that's the thing that matters.

พกพา: เราว่าสิ่งที่กลุ่มคนดูแลกันเองทำ มันสุดยอดมาก ตีมาก เลยอยากถามว่า ที่ดีโยนยังไม่รู้สึกพอใจเพราะมันขยายตัวไม่ได้หรือ?

P: I think what you all have done already is so good, so impressive. So it's the question, are you not satisfied because it can't be bigger?

ดีโยน: กลุ่มนี้ยังขยายตัวได้อีก ตอนนั้นมีเพื่อนอีกคนเข้ามาช่วย แล้วก็มีคนอาสาเข้ามาช่วยแพ็คยาตอนมีเวลา มีคนหนึ่งถามว่า “แล้วงานนี้กับงานการกุศลต่างกันยังไง?” ผมตอบคำถามนั้นไม่ได้ งานนี้ก็บงคกรอยาแชนแนลแชนอาร์มี หรือสารพัดงานบุญมันต่างกันยังไง? ผมตอบไปว่า “มันเป็นที่ทำทางของคน ที่ทำงาน คนที่เข้ามาทำงานกับพี่เรา” เราพูดอยู่ตลอดว่าสิ่งที่เราทำไม่ใช่การกุศล เราไม่ได้แจกของฟรี เราทำงานนี้เพราะเราเท่ากัน เราคือพวกเค้า

D: It can be bigger. There was another friend who came to help. There were people who came to help us pack the medicine when they could. One of them asked, 'So what's the difference between this and charity?' I couldn't answer that. What's the difference between this and, say, the Salvation Army or whatever other charity-type organisations? What I answered was, 'It's the attitude of the people who work here, who are involved on our end.' We always say that what we're doing is not charity. We're not giving stuff. We're doing it because we're equal. We are them.

ลี: เรื่องหนึ่งที่สำคัญมาก คือตลอดการทำงานเราพยายามปลุกสำนึกเรื่องชนชั้นไปด้วย บางทีจะมีคนงานจากแคมป์ติดต่อเข้ามาเพื่อขอความช่วยเหลือ ขอชุดตรวจเอทีเค บางทีมากถึง 150 ชุด เราก็ตอบว่า “ไม่ได้ เรายังชุดตรวจ 150 ชุดไม่ได้ เพราะเราก็อิงพา

การบริจาคอยู่เหมือนกัน” แล้วก็ถามต่อว่า “แล้วเขแต่ละ คนจากรัฐละ พวกเค้าควรจะมีจัดการตรงนี้ให้ ี่ใช่ปะ?” เค้าก็จะตอบรับกลับมาว่า “ใช่” แต่พอเราถามว่า “ลองติดต่อรัฐแล้วหรือยัง?” เค้าก็จะพูดว่าไม่มั่นใจเลยว่าคนจากรัฐจะมาจริงมั๊ย เราคิดว่าไม่ใช่เรื่องที่โอเค “ถ้าติดต่อไม่ได้ เอะเบอร์ของคนนั้นมาเดี่ยวเราช่วยถามให้ แต่คุณก็ควรจะถามด้วยตัวเองได้ด้วยเหมือนกัน”

เราจำได้ ครั้งหนึ่งช่วงวันหยุด เราโทรหาพนักงานเขตคนหนึ่งผ่านเบอร์มือถือ แล้วถามเค้าว่า “ดิฉันโทรมาเรื่องแคมป์นี้เพราะเป็นเรื่องด่วนคะ ทำไมไม่ให้คำตอบที่ชัดเจนคะ?” เค้าก็ตอบกลับมาว่า “เพราะเรารู้เหมือนกัน” เราก็บอกเค้าว่า “ไม่ได้ คุณต้องรู้สิ ยังไงก็ต้องรู้” ก็เลยถามกดดันอีกว่า “ตอบมาอย่างนี้ได้ยังไง มันจะไปไม่ได้ มันไม่โอเค” แล้วก็วางสายไป หลังจากนั้นสองชั่วโมง เค้าก็โทรกลับมาแล้วบอกว่า เดี่ยวพนักงานเขตจะเข้าไปดูแลแคมป์ให้วันพรุ่งนี้ เราเลยโทรหาผู้จัดการแคมป์แล้วบอกว่า “ต้องทำแบบนี้ เราต้องเชื่อว่าเป็นสิทธิของเราที่จะถามพวกเค้าจมาทั้งพวกคุณแบบนี้ไม่ได้”

มีอีกตัวอย่างหนึ่ง คราวนี้เป็นบริษัทขนาดกลาง คิดว่าที่แคมป์นี้มีคนประมาณ 50 หรือ 60 คน เค้าติดต่อเรามาเพื่อขอยา พอเราได้ยื่นข้อปรึกษาเราก็นึกได้ว่าเคยได้ยินชื่อนี้มาก่อน คิดว่าเค้าต้องมีเงินเพื่อสนับสนุนส่วนนี้เลยบอกผู้จัดการที่ติดต่อมาว่า “ทำไมไม่ถามเจ้าของบริษัทดู ลองถามเค้าว่า ‘จะปล่อยให้เรามาขอแบบนี้หรือ?’ คุณต้องกดดันเค้า ถ้าคุณไม่ทำ เดี่ยวฉันจะโทรแล้วถามให้” เค้าก็ตอบกลับมาว่า “เออ ไม่ๆ ไม่เป็นไรครับ เดี่ยวผมจัดการเอง” สุดท้ายเลยบอกเค้าไปว่า “เราให้ยาชุดนี้กับคุณก็ได้เพราะเป็นเรื่องฉุกเฉิน แต่คุณไม่สามารถพึ่งพาของบริจาคกับกลุ่มอาสาสมัครได้ ต้องยืนยันสิทธิของตัวเอง” เราคิดว่าสุดท้ายบริษัทเค้าก็ออกมารับผิดชอบจริงๆ เราเลยคิดว่าข้อความที่อยากจะทำตรงนี้แหละที่เป็นส่วนหลักสำคัญของการทำงานกลุ่มนี้เลย เราไม่ได้มาทำตรงนี้เพราะเราเชื่อในกฎแห่งกรรมหรืออะไรเทือกนั้นอะ แต่เราทำ

มันเพราะมีคนที่ต้องการการช่วยเหลือ
มาก ๆ ตอนนั้นเดี๋ยวนั้น เราย้ำแล้วย้ำอีก
ว่ากลุ่มเราไม่ควรมียู่อื่น นี่ควรเป็นงาน
ของรัฐบาล นี่ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่เรา
ทำงานศิลปะชุมชนเทพวัชรปารณี ที่เป็นตัว
สัญลักษณ์ก็ได้ยินเรื่องเทพวัชร
ปารณีที่เป็นเทพแห่งความเมตตาช่วง
นั้นก็มีกลุ่มอาสาเกี่ยวกับโควิดอีกหลาย
กลุ่ม บางกลุ่มก็พูดจ่า ینในแง่ที่ว่า “เรา
เห็นอกว่า เรามาโปรดคุณ” อะไรแบบ
นั้น แต่เราไม่ได้เป็นแบบนั้น เราไม่
ต้องการสื่อสารแบบนั้น แต่วัชรปารณี
จริงๆ แม่งโคตรโกรธ เป็นสปีริตของ
กลุ่มเราด้วย คนกลุ่มนี้มาหนึ่งทำงาน
สารพัดด้วยกันเพราะโกรธซับซ้อน ก็แค่
ว่า “เห็นไรอะ?”

พอปลายเดือนกรกฎาคม นอกจาก
ช่วยคนอื่นแล้ว เราเลยอยากสื่อสาร
ด้วย เลยเขียนแมนIFESTO ได้หรือ
จดหมายเปิดผนึก แล้วไลฟ์สตรีม
มีเราเป็นคนอ่านจดหมายจ่าหน้าถึง
รัฐมนตรีกระทรวงแรงงาน ไม่ได้อะไร
กลับมาเลย ไม่มีคำตอบรับ คำไม่แคร์

L: One thing super important to mention
is that, along the way, we were trying
to raise class consciousness as well. At
some worker camps, they would contact
us and ask for help, needing ATK
tests, sometimes 150 of them. And we
responded, ‘No, we cannot just give you
150, we are just relying on donations
as well.’ I would ask, ‘What about
the district, the government people,
they should do this, right?’ They’d
acknowledge, ‘Yes’, but when I asked,
‘Have you tried contacting them?’ They
would say they weren’t sure when the
[officials] were going to come. I thought
it wasn’t good. ‘If you can’t say it, give
me the number of that person, I will
help asking, but you should be able to
ask them by yourself as well.’

I remember in one instance, it was
a holiday, and I just called this [district
official] person on his mobile, and I
asked him, ‘I’m contacting you because
of this certain camp because it’s urgent.
Why don’t you give them an exact
answer?’ And he was like, ‘Because we
also don’t know.’ And I said, ‘No, but you
have to know. You need to know.’ I kept
pushing them, ‘How can you answer
like this? It’s not possible, it’s not good.’
Then we hung up, and in two hours,
he called back, saying they would go

there tomorrow. Then I called the camp
manager, saying, ‘You have to do it like
this, you have to believe it’s your right
to keep poking them. They can’t just
leave you like this.’

There’s another example, it was this
medium-sized company. I think at this
camp they had 50 or 60 workers. They
contacted us, asked for medicine. When
I heard the company name, I thought,
‘Oh, I’ve heard of this one before. They
should have money to support.’ So I
said to the manager who contacted me,
‘How can you not ask the owner of the
company? Just ask him, “Are you going
to leave us to die or something?” You
have to push and ask them. If you’re
not going to do it, I will call and ask for
you.’ He was just like, ‘Uh... no, no, no,
no. I’ll do it.’ So in the end I told him,
‘I can give you this medicine because
it’s an emergency, but you can’t just
rely on these donations or volunteer
groups. You have to really ask for your
rights.’ I think in the end they got the
company to take responsibility as well.
So I think that’s the main thing, the
message, why we’re running this group.
We’re not doing this because we believe
in good karma or whatever, but we do
it because there are some people who
really urgently need help right now. And
we keep saying that our group shouldn’t
exist. It should be the government.
That’s why I made the inflatable
Vajrapani piece. It was for us that the
god Vajrapani came at that time; she’s
the one that feels compassion for the
people. There were a lot of volunteer
groups dealing with COVID. Some were
super Buddhist, as in, ‘We are more
superior, helping you’, something like
that, and we don’t want that. We don’t
want that to be the message. But
Vajrapani is fucking angry, and that’s
the spirit of our group as well. All
these people doing it because they’re
angry, just simply, ‘What the fuck?’

So I think at the end of July, apart
from helping people, we made a move to
talk, and we made a kind of manifesto
or open letter, and we broadcast it,
with me reading the whole statement
addressed to the Minister of Labour.
Got nothing back. No response. They
just don’t care.

พกพา: กลุ่มคนดูแลกันเองก็ทำงานแบบ
เต็มเวลาเป็นเวลากลางวันเดือนนี้ขี้มึนๆ

P: You were doing it full time for some months, no?

ลี: ใช่ เราก็ดูได้แต่ “นี่มันอะไรกันวะ?” เราร้องไห้เยอะมาก พวกเราร้องไห้กันหมด นี่มันเหี้ยอะไรกัน

L: Yeah. I was like, ‘What is this?’ I cried a lot. We all cried. *What the fuck was going on?*

ดีโยน: ผมแปลงทฤษฎีอะไรออกมา เป็นการปฏิบัติจริงๆ ไม่ได้เลย ไม่รู้ยุดีว่าทำไมรูปแบบของงานยังเป็นการรุดลอยู่

D: I cannot translate theory into actual practice. I don't know why the form is still charity.

พกพา: คือดีโยนรู้ลึกว่าการรุดล ไม่ว่าจะเป็นตัวคำเองหรือในเชิงการปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าเราไม่เท่ากันหรือ?

P: Do you feel like charity, the word or the practice, means that you're not equal?

ดีโยน: ผมไม่ได้มองว่ามันเป็นการรุดลนะ แต่คนที่ผมเข้าไปช่วยมองมันอย่างนั้นมัย? ผมตอบตรงนี้ไม่ได้ สำหรับผมเราทำในสิ่งที่เราทำเพราะเราเชื่อในความเท่าเทียม แต่ผมว่าเราไม่เคยถามคนที่เราช่วยว่า แล้วเค้ามองเราอย่างไร?

ไม่เคยถามคำถามนั้นแล้วก็ไม่รู้ว่าควรจะถามไปมัย

D: I don't see it as charity, but do the people I help see it as charity? That's something I cannot answer. To me, what we're doing is because we believe in equality. But I think we have never asked that of the people we helped—how they see us. It's a question we never asked, and I don't know if we should have asked.

พกพา: จริงหรือ? เรากำลังจะถามอยู่ เหมือนกันว่าถ้ามีโอกาสขึ้นมา ทำไม่ไม่ลองคุยกับคนที่เราไปช่วยดู

P: Really? I was just going to ask if you have the chance now, why don't you make that conversation?

ดีโยน: ผมว่ามันยังมีกำแพงทางวัฒนธรรมที่มันไม่ให้ถามคำถามนี้

D: I think there's still some kind of cultural barrier that prevents this question from being asked.

พกพา: ทางวัฒนธรรมหรือทางชนชั้น?

P: Culturally? Or class?

ดีโยน: คงแยกสองสิ่งออกจากกันไม่ได้เป็นได้ทั้งสองอย่าง อย่างที่เหมาพูดไว้ (หัวเราะ) มีแคมป์หนึ่งที่ติดต่อเข้ามา แต่แม่แต่กลุ่มคนที่ติดต่อเข้ามาบอกความ

LEEE สีส่านแถลงการณ์กลุ่มคนดูแลกันเอง ผ่านเฟสบุคไลฟ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2021
LEEE reading the No One Cares manifesto on Facebook Live, 21 July 2021

ช่วยเหลือนักก็มีหลายแบบ บางทีก็เป็นกลุ่มคนบริหารจัดการ แล้วบางทีก็เป็นคนงานที่ต้องทำตามคำสั่งผู้จัดการอีกที คนงานแทบไม่มีสิทธิมีเสียงอะไรต่อนั้นเป็นผู้จัดการที่คุยกับเรา คนงานอยากจะเดินเรื่องกับบริษัท แต่ผู้จัดการเมินเสียงคนงาน ตอนนั้นเราไม่มีโอกาสจะคุยกับคนงานเอง ผมว่าตรงนี้เป็นความลึกลับที่เราต้องมาแก้ไขกันในบริบทของประเทศไทยโดยเฉพาะในบริบทของความยากจนในเมืองแบบนี้ เราจะทำงานนี้ยังไงไม่ให้กลายเป็นการกุศล พวกเค้ามองงานที่เราทำกันยังไง แล้วกลุ่มองค์กรอื่นๆทำอะไรกันอยู่บ้าง ผมว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่กว่า คำถามที่กว้างกว่า

D: Inseparable, I think. They can be both. Like Mao said [chuckling]. There was one camp that came to us, but even among the people who came to us to ask for help, there were two classes of people. There were the managers who approached us, and there were the workers who were following the managers. The workers didn't have a say. It was the managers who talked to us. The workers wanted to take it out with the company, but the managers ignored them, and we didn't get to talk with the workers at that time. I think that's the main contradiction we need to work out. In the context of Thailand, and specifically in this urban poor context, how do we do it so that it's not charity? What is their perception of what we do, or what other organisations are doing? I think that's a larger problem, a bigger question.

พทพ: ลืฟุดถึงตรงนี้บ่อยเหมือนกันว่า กลุ่มคนดูแลกันเองไม่ควรจะมีอยู่ด้วยซ้ำ สิ่งเหล่านี้ควรเป็นสิ่งที่คนงานรู้ว่าเป็นสิทธิที่ควรจะมี และเป็นสิทธิที่รัฐบาลต้องให้ได้ พวกคุณไม่จำเป็นต้องมาทำงานตรงนี้กันตั้งแต่ต้น ถ้าคุณสามารถหาวิธีที่ทำให้คนงานเหล่านี้รู้สิทธิ เพราะส่วนใหญ่จะไม่รู้กันหรือส่วนใหญ่จะกลัวเกินกว่าจะเรียกร้องตรงนี้เป็นส่วนที่ยาก เหมือนที่คนพูดแหละว่ามันยังมีกำแพงที่มันไม่ให้เกิดบทบาทแบบนี้นะ ชัยชัย?

P: Lee talks a lot about this in the sense that your group shouldn't exist. These

should be things that the workers know they have the right to have, and the government should be able to provide. So you shouldn't actually be doing this in the first place. If you can find a way to let the workers know that they have these rights, because a lot of them don't know, or they're afraid to speak for their rights, that's the hard part. Like what you're saying, there's a barrier to make this conversation happen, right?

ดีโยน: ผมว่าในเรื่องของ การโปรโมท ที่ทำมาสุดก็โพสต์ที่ผ่านเฟซบุ๊ก แต่พอเราไปส่งของหรือส่งยาให้คนงาน เราไม่ได้คุยเพื่อเผยแพร่ข้อมูลหรือสื่อสารส่วนนี้เลย

D: I think the most we did about that was promoting it on Facebook. But when we went down to deliver the supplies or the medicine, we didn't really do this propagandising thing or promoting this awareness.

พทพ: คุณก็ไม่จำเป็นต้องทำในแบบนั้นก็ได้ แต่อาจจะเกิดขึ้นแบบเล็กๆ ตรงนี้ที่เราพยายามสื่อคือ เราจะสามารถมีบทสนทนาธรรมดาๆ กับคนงานแบบตัวต่อตัวได้ยังไง? อย่างนั้นก็ทำงานเหมือนกัน

P: Of course you don't have to do it in that way, but it can happen in small ways. That's what I mean, how can you have a simple conversation with a worker on a one-to-one basis? That is doing it as well.

ดีโยน: แต่ลองคิดภาพดูนะ ว่ามีแคมป์คนงานที่ไหนก็ไม่รู้ ถ้าแพงกับหลังคาที่เป็นแค้แผ่นเหล็ก แล้วเราก็แค่ขับรถไปให้ถึงที่ แล้วกับของของลงจากหลังรถไม่ว่าจะมองยังไงก็ตามแต่ ภาพที่เห็นมันก็ยังไม่...เรารักยัง...

D: But imagine this, it's like a workers' camp out in the boonies, wherever, sheet metal for walls and roof, and we just drove up there in our car and pull stuff out of the trunk of our car. However you see it, I think the picture is still...we are still...

พทพ: เป็นเหมือนซานตาคลอส

P: Santa Claus.

ดีโยน: อืม...ไม่รู้เหมือนกัน

D: Yeah. I don't know.

พกพา: แต่ก็เข้าใจได้ว่าตอนนั้นเป็นวิกฤตที่ต้องทำงานเพื่อตอบโจทย์อะไรที่เฉพาะเจาะจงมาๆ แล้วตอนนั้นล่ะ? ตอนนั้นไม่ได้วิกฤตมากแล้ว ยังมีวิธีที่จะคุยกันเรื่องนี้ได้อยู่มั้ย? หรือจะพูดให้เหมือนลิวว่า “ถ้าเราลืกลูกดาวนั้นอีกรอบ จะกลับมาทำงานนี้กันอีกมั้ย?” เราารู้สึกว่าดีโยนจะมองมันไปทางบวกมากกว่าดีโยน เพราะลิวรู้สึกว่าถ้าต้องทำอีกรอบก็คงแยแล้วก็ยากมาๆ แต่ถ้าจำเป็นขึ้นมา ก็คงทำอีก ก็พร้อมที่จะทำ

P: That is understandable because that was the most urgent time, and you have to fill this very specific need, but what about now? Now it's not so urgent, and is there a way to continue this conversation? Or to think like Lee's question, 'If we have another lockdown, can we do it again?' I feel she is more positive than you, because she feels like it's going to be shitty and very hard, but if it happens, we have to do it again. She's willing to.

ดีโยน: ใช่ ลิวพร้อมแหละ เราก็ทำได้เหมือนกัน เราก็พร้อมนะ

D: She's willing. I can do it, too. I'm willing.

พกพา: ตอนนั้นไม่มีลืกลูกดาว ก็ทำให้มีความเป็นไปได้ในการคิดว่าจะทำอะไรอย่างอื่นได้อีกบ้าง คิดถึงสเตปต่อไป มีความเห็นในส่วนนั้นมั้ย?

P: But you can also have the possibility now, when you're not in lockdown, to think about what else you can do, or a next step. Do you have any thought about that?

ดีโยน: อืม ผมคิดว่าเราต้องคิดวิธีติดต่อกับคนที่เราไปช่วย ไม่ใช่เรื่องยาหรือเครื่องมือต่างๆ ผมก็คิดว่าผมมีส่วนด้วยเหมือนกัน ผมไม่ค่อยสมาคมอะไรกับใครมาก คุณต้องมีความสามารถในการพูดคุยกับคนอื่นอย่างเป็นธรรมชาติระดับหนึ่ง แต่สำหรับผมพอเอาเข้าจริงก็ไม่รู้จะพูดอะไร ไม่รู้ว่าสิ่งที่พูดไปจากจุดที่ผมยืนจะได้รับการตอบรับยังไง ผมคิดว่าถ้าเราจะรวมกลุ่มกัน (อีกรอบ) เราต้องคุยกันอย่างจริงจังเรื่องนี้ แล้วก็

คิดกันให้ดีกว่าสิ่งที่เรามันต่างกับกลุ่มการกุศลอื่นๆ ยังไง

D: Yeah, I think we need to think of a way to connect with the people that we help, more than just the medicine, more than just the machines. I think it's my part, too. I'm not a people person. You need to have a level of being able to talk to people in a natural way. But for myself, in the moment I just didn't know what to say. I didn't know how what I said would be received by them, from my position. I think if we're going to do it [again], we would need to have a serious conversation about that, and try to figure out what we are doing differently than the charity groups out there.

พกพา: การที่คนวางระบบที่ไม่รวมศูนย์ แล้วก็ไปเป็นระบบที่ใครก็สามารถหยิบไปใช้ได้ เราว่ามันมีความเป็นไปได้ที่จะขยายใหญ่ขึ้นได้มากเลย

P: By setting up that system as a decentralised platform that can be replicated by anyone, you have the potential that it can become very big, actually.

ดีโยน: ใช่ ถ้ากลุ่มอื่นเอาโมเดลเราไปใช้นะ

D: Yes, if other groups adopt our model.

พกพา: แล้วเป็นไปได้มั้ย? แนนอนว่าการคุยกับคนที่คล้ายๆ กัน หรือมีความสนใจคล้ายกันมันง่ายกว่าอยู่แล้ว แต่ถ้าคุณสามารถหากกลุ่มอื่นในจังหวัดอื่นที่ยอยากทำอะไรเหมือนกัน ก็อาจจะเป็นไปได้ขั้นหนึ่งในการเข้าใกล้กลุ่ม “คนไข้” ได้อีกชน

P: So is that a possibility? Because of course it's always easier to talk with people who are more similar, or have the same motivation or interest, and if you can find other groups in other provinces who want to do the same thing, that's also a step towards getting closer to the people who are the so-called patients.

ดีโยน: จริงๆ เราเคยคุยกับหลายกลุ่มที่ทำเรื่องการรักษาทางไกลช่วงลืกลูกดาวเหมือนกัน มีกลุ่มหนึ่งที่อยุธยา อีกกลุ่ม

ที่ชลบุรี ทำเหมือนกับที่เราทำเลย แต่ก็น้อยกว่าเราติดต่อไปหาใคร ถ้าเราจะทำงานแค่ในกรุงเทพฯ เราคงต้องคิดกันว่าเราจะดูแลกลุ่มไหนถ้ามีสื่อกลางอื่นอีกรอบ เราจะทำงานกับกลุ่มแคมป์คนงานเหมือนรอบที่แล้วเพราะเรามีฐานข้อมูลแล้วหรือเปล่า?

D: We have talked with a few groups who were also doing this tele-medicine stuff during the lockdown. There was one in Ayutthaya, and another one in Chonburi. They did the same as what we did. But it depends upon who we reach out to, if we're working in Bangkok. We have to think of which group we are going to take care of. If the lockdown comes again, are we going to continue with the workers' camps, because that's who we have the database for?

เจแปน: เรายังมีข้อมูลอยู่ ข้อมูลเยอะมากจากแคมป์คนงาน แล้วบางทีก็มีคอมเมนต์ที่เกี่ยวกับแคมป์ด้วยเหมือนกันจริงๆ ยังมีข้อมูลให้เก็บอีกเยอะมาก

J: We still have the data, a lot of data on the camps, and sometimes there are comments about the camps. There's a lot of information there that we can extract.

พกพา: อยากเก็บข้อมูลอะไรเพิ่มอีก? แล้วเจแปนคิดว่าทำอะไรกับข้อมูลตรงนั้น?

P: What would you want to extract? What would you imagine to do with it?

เจแปน: ส่วนตัวสำหรับเรา เราอยากจัดกลุ่มแล้วก็ติดต่อกลับไปเพื่อสอบถามว่าเป็นยังไงบ้าง ดูว่ายังต้องการอะไรเพิ่มเติมอีกมั้ย พอเห็นข้อมูลทั้งหมดแล้วเราก้เลยรู้ว่ามีอะไรอีกมากที่แคมป์คนงานมีครอบครัว มีลูก บางทีก็เด็กอ่อน ถึงตอนนี้โควิดจะแผ่ลงไปแล้วแต่สถานการณ์สำหรับพวกเค้าก็ยังไม่เบาบางๆ เราอยากกลับมาดูข้อมูลตรงนั้นแล้วมาคิดว่าทำอะไรได้อีกบ้าง เรามีข้อมูลว่าเจ้าของแคมป์หรือใช้ที่ก่อสร้างไม่ดูแลคนงานยังไงบ้างด้วยเหมือนกันเราโกรธมาก เราก้คิดว่า "เออ เราอยากจะดูแลให้หมด" แต่เราว่าสำหรับคนงานหลายๆ คน เค้าไม่อยากจะปัญหาให้กับเจ้านาย

J: Personally for me, categorising and reaching out to see how they're doing, to see if they still need anything else. After I saw all the data, I learned that there's so much more in the camps. The workers have families and kids, even babies. Even though there's less COVID now, it's still really hard for them. I was thinking that I'd want to look through the data one day, to think about what more we can do. We also have some information about the owners of this camp or that construction site not caring at all about their workers. I was so mad, I was like, 'I want to show it, to expose it to the public.' But I think some of the workers, they don't want to have problems with their bosses.

ดีโยน: เราพร้อมที่จะลุยกันอีกรอบ มีกลุ่มอื่นๆ ที่ทำงานกับชุมชนยากจน แต่ผมไม่รู้ว่าติดต่อพวกเค้ายังไง หรือว่าพวกเค้ามีจุดมุ่งหมายอะไรที่อาจจะต่างจากพวกเรามั้ย

D: We're ready to go again. There are other groups working in impoverished communities, but I don't know how we can approach them, or if they have some agenda that is not the same as ours.

พกพา: แล้วพวกคุณขีดเส้นกันยังไง? สำหรับการไปอีกขั้น การเมืองตรงนั้นสำคัญมั๊ย?

P: Where do you draw the line? For another step now, does it matter, these politics?

ลิ: จริงๆ แล้วตอนนั้นเราไม่แคร์เลย เราก็แค่ช่วยคน เราไม่สนใจเลยว่าอยู่ฝั่งการเมืองฝั่งไหน เป็นรอยัลลิสต์มั๊ย เราไม่แคร์เลย จริงๆ เครื่องผลิตออกซิเจนเราก็ได้มาจากกลุ่มรอยัลลิสต์เหมือนกัน แล้วก็สั่งให้คนที่เป็นรอยัลลิสต์ เราไม่สนใจหรอก เราแค่รับเครื่องมาแล้วส่งต่อไป คงเป็นเพราะตอนนั้นก็แค่ต้องวางเรื่องพวกนี้ลงก่อนเพื่อจัดการกับเรื่องที่วิกฤตกว่า

L: Actually, at that time we didn't care, we just helped people [regardless]. We don't care whatever political side they're on, if they're royalists or whatever, we don't care. The oxygen machines we also got from these royalist people as well, and we took them [to royalist people]. We don't care, we just took them and distributed them. I guess at that time it was just stepping aside to do what was urgent.

ดีโยน: พอมีวิกฤต ไม่มีใครแคร์หรือเอาเข้าจริงผมเข้าใจทำไมรัฐบาลมากกว่าตอนประท้วงซะอีก เค้าเอาเครื่องผลิตออกซิเจนให้ผม ตอนนั้นผมใส่เสื้อประท้วงด้วย แต่ก็ไม่มีใครสนใจอะไร ไม่มีใครถาม แต่ก็กลับมาเรื่องที่ว่าเรามองว่าเราไม่ควรต้องทำทำสิ่งที่เราทำอยู่ ไม่รู้เหมือนกันว่ากลุ่มอื่นมองแบบนี้มั๊ย หรือมองว่านี่ก็เป็นเรื่องธรรมชาติ ว่าผมมีเหตุแบบนี้การบริจาคช่วยเหลือกันก็เป็นเรื่องปกติ ผมว่าเราต้องคุยกันเรื่องนี้ถ้าเราจะทำงานกับพวกเค้าในเวลาที่ไม่วิกฤต

D: When the crisis happens, nobody cares. Actually, I got closer to the government house during the protests! They gave me an oxygen machine. And I was wearing a protest shirt, I didn't care. They didn't ask. But it comes back to how we see what we do as something that we shouldn't have to do. Do other groups see it that way or that this is part of a natural order of things, that you need charity when something like this happens. I think that's a conversation that needs to happen if we're going to work with them outside of a crisis.

พกพา: เราจะคุยเรื่องความไม่เท่าเทียมยังไงกับคนที่เจ็บปวดจากความไม่เท่าเทียมมากที่สุด?

P: How do you talk about equality with people who suffer the most from inequality?

ดีโยน: ใช่เลย ยังไง? ผมไม่มีคำตอบมันเป็นปัญหาที่พวกเราต้องช่วยกันคิด ผมไปถึงที่ สงขลา ต่อเครื่องผลิตออกซิเจนทำงานที่ต้องทำ ถามเค้าว่าเป็นยังไงบ้าง ตามเรื่อง แต่ไม่รู้ว่าจะสอดใส่ ไม่สิ จะพูดเรื่องความเท่าเทียมยังไงให้มันเป็นเรื่องธรรมดา ผมไม่รู้จริงๆ นั่นแหละ จะคุยยังไง?

D: Damn yeah... how? I do not have that answer. It's a problem that we really need to figure out. I went there, I delivered the medicine, hooked up the machines, did my job, asked them how they are, followed up on their cases, but I didn't know when to inject—not inject, but talk about equality normally. I just didn't know. Exactly. How?

อีเลน: คิดว่าความโกรธดีมั๊ย?

P: Do you think anger is good?

ดีโยน: ส่วนใหญ่คนจะไม่แสดงความโกรธให้เห็นหรือเวลาได้รับความช่วยเหลือผมว่านะ

D: People don't usually express anger when they are being helped, I would say.

พกพา: ไม่ได้หมายถึงตอนที่ได้รับความช่วยเหลือ แต่ตอนที่ตระหนักว่าสถานการณ์ที่เป็นอยู่ไม่ได้เป็นความผิดของเค้าเลย

P: Not when they're being helped, but to realise that their situation is not their fault.

ดีโยน: นั่นหนอน ไม่ใช่อะไร

D: Of course it's not.

พกพา: การประท้วงมันเกิดขึ้นมาจากความโกรธที่ปะทุขึ้นเมื่อเราเห็นว่าเราไม่ต้องทนกับบางสิ่งอีกต่อไป แล้วก็ระเบิดตัว แต่คนรากหญ้าหรือแรงงานเค้าอาจจะไม่ได้เห็นถึงตรงนั้น เพราะเค้าอาจจะไม่ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตแต่ละวัน

P: The protests happened out of an

extreme amount of anger for things that you realise are intolerable. And then it explodes. But these lower classes and workers, they don't necessarily see that, maybe, because they're not making certain connections between the monarchy and the conditions of their own lives.

ดีโยน: ไม่เห็นความสัมพันธ์ตรงนี้ก็ไม่ใช่เป็นไร

D: It's fine that they don't make that connection.

พกพา: แล้วถ้ามันจะปลุกคนยังไป? ไม่รู้เหมือนกัน แต่เราคิดว่าความโกรธเป็นแรงผลักดันที่ดี ไม่ได้เห็นผลเสมอไปแต่อย่างหนึ่งก็เป็นอย่างหนึ่ง ดีกว่ารู้สึกอ่อนเปลี้ยทำอะไรกับสถานการณ์ชีวิตตัวเองไม่ได้เลย

P: How then to encourage...? I don't know, I feel like anger is a good motivation. It's not always productive, but at least it's a certain kind of fire that you need rather than being simply passive and helpless to your situation.

ดีโยน: ความจริงคือ หน้าที่ผมคือการส่งเครื่องผลิตออกซิเจน เวลาที่ผมไปส่งของผมก็แค่คุยกับคนที่ต้องการความช่วยเหลือเพราะพวกเขาถูกกักตัวแยกจากคนอื่น เค้าก็อยู่ตรงนั้นแหละ ผมก็ไม่ได้เจอเพื่อนบ้านหรือใครเลย เป็นสถานการณ์ตัวต่อตัวตลอด ผมไม่สามารถคุยอะไรอย่างอื่นได้ ไม่เหมือนกับตอนที่พวกเขาอยู่ในชุมชน ผมเลยไม่รู้เลยว่าพวกเขาคิดอะไร หรือรู้สึกอะไรอยู่ แต่ผมไม่ได้รู้สึกถึงความโกรธ ถ้ามีความโกรธ ก็คงเป็นความโกรธที่มีต่อคนรอบข้าง ผมว่า แต่ที่รู้สึกได้มากที่สุดเวลาไปส่งของคือความท้อ มีแค่หนึ่งเดียวที่รู้สึกถึงอะไรคล้ายกับความโกรธ ตอนที่ผมคุยกับผู้จัดการและคนงาน คนงานพุดขี้ขึ้นมา เป็นตอนที่ผมรู้สึกได้ว่ามีความโกรธเจืออยู่ในเรื่องนี้อยู่

D: The thing is, my job was to deliver the machines, and when I did that, I only talked with the people who needed help because they were isolated. They're just there, and I didn't get to meet their neighbours or anything, so it was a one-on-one situation. I couldn't relate

to them more on that basis, not as when they are with a community, so I did not know what they were thinking or what they were feeling. But I didn't feel anger. If there was anger, there was anger towards other people around them, I would say. Or resignation is what I felt the most when I delivered stuff to the people. There was only one instance of what was almost like anger. When I was talking about the manager and the worker. The worker spoke out of turn, and that was one instance where I felt there was some anger about all this affair.

พกพา: แต่คุณรู้สึกถึงความโกรธในการประท้วงใช่ไหม?

P: But you felt anger during the protests?

ดีโยน: รู้สึก เพราะในการประท้วงมีตัวแทนของรัฐอย่างตำรวจให้เห็นชัดเจน แต่ในบ้านที่ถูกโดดเดี่ยว เพิ่งและห้องพวกนั้น มันไม่มีใครที่พวกเขาสามารถชี้ตัวมาที่หลังอาคารมันได้เลย นอกจากครอบครัวตัวเอง

D: Yeah. Because there was some immediate representative of the government present—the police. But in those isolated houses, those isolated shacks and rooms, there was no one they could direct their anger at, except their own family.

วิคตอเรีย: ขอลงมาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างงานประจำกับงานส่วนนี้ไหม? เราสงสัยว่าเปลี่ยนโหมดยังไง

ดีโยนทำงานกับกองทัพอากาศ รู้สึกอะไรแบบหนึ่ง แต่พอทำงานจากบ้านได้ก็มาทำงานส่งของในส่วนนี้ รู้สึกยังไงกับงานที่ทำให้กับกลุ่มคนดูแลกันเองเมื่อเทียบกับสิ่งที่ต้องทำในงานประจำ?

V: Can I ask something about your regular job in relation to this? I was just curious how you mode switch? How do you go to work [with your job in the Thai Royal Air Force], feeling a certain way, and then, you're also working from home, but you're actually doing all these delivery things. How do you feel doing these things in relation to what you have to do for your regular job?

ดีโยน: ก่อนหน้านี้ผมมองว่างานประจำ

ของผมมันไร้สาระ ก็เพราะมันก็เป็นความจริง ก็ เออ พอได้ทำงานกลุ่มคนดูแลกันเอง ผมก็รู้สึกว่าคุณได้เงินมาทำงานที่รัฐควรจะทำตั้งแต่แรกผมถอดจิตจากงานประจำไปนานแล้วพยายามจะไม่แคร์มันมากเท่าไร จะสนใจก็เฉพาะตอนที่เห็นความรับผิดชอบของ ผมจริงๆ แต่ถ้าคนอื่นทำได้ ผมก็จะไม่ไปอาสาทำอะไรมากไปกว่าที่ตัวเองทำ คนอื่นทำไปจนกว่าหัวหน้าจะสั่งให้ผมเป็นคนทำ

D: Back then I felt like my regular job was kind of pointless. Because it is. So yeah, doing this, I felt like I'm getting paid by the government to do what they need to do in the first place. I shut myself off from my job a long time ago. I try not to care about it as much. I only care about it when it's actually my responsibility. If someone else can do it, then I'm not going to assert myself or anything like that. Just let people handle it unless my boss tells me to handle it.

พทพ: เราได้ยื่นมาด้วยว่าดีโยนสนใจอยากเป็นนักเขียน เราสนใจเส้นทางของดีโยน ที่ต้องเรียนให้จบแล้วกลับมาทำงานกับกองทัพ โดยไม่แคร์อะไรกับมันมาก เรียรู้ที่จะแยกงานประจำออกจากชีวิต แล้วก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การประท้วง แล้วก็เข้ามาทำงานกับกลุ่มนี้ผ่านสปีดีแกรนด์มา ความสนใจของดีโยนก็คงหลากหลายมากแล้วก็พูดด้วยว่าอยากจะทำอะไรด้วยแหละกับสิ่งที่ทำในชีวิตจริง สำหรับดีโยนการเขียนอยู่ตรงไหนในสารพัดสิ่งเหล่านี้?

P: I heard also that you have an interest to become a writer? I'm interested in this process from doing your studies and having the obligation and doing the military job but slowly not being as serious about it, learning to separate, and then you get involved in the protests, you get involved with this project and with Speedy Grandma. I can see that probably your interests vary a lot, your thinking of how to connect your ideas with what you are doing on the ground. How does writing fit into this?

ดีโยน: จริงๆ แล้วผมเป็นนักเขียนมาตั้งแต่ก่อนเข้ามาที่สปีดี และก่อนการ

ประท้วง ผมเขียนบทความและตีพิมพ์ออนไลน์เมื่อมีเวลา ผมเคยเขียนเรื่องสั้นด้วย แต่ไม่เคยเผยแพร่ให้ใคร ตอนนั้นก็กำลังทำงานแปลด้วย

D: Actually I became a writer before coming to Speedy and before the protests. I write articles and publish them when I can online. And I have written some short stories that I have kept to myself. Also doing some translation for some people.

พทพ: การเขียนถือเป็นเรื่องส่วนตัวมากเลยมั๊ย หรือคิดว่า การเขียนสามารถเป็นวิธีที่จะทำงานการเมืองและสังคมไปด้วยได้?

P: Is this a purely personal thing for you, or do you feel like writing can be a way to engage with the sociopolitical projects?

ดีโยน: แน่นนอน หลังการประท้วง ผมสังเกตว่าการเขียนของผมพยายามย่อยสิ่งที่เกิดขึ้นในไทยและในชีวิตของผม ทั้งสองอย่างมันเกี่ยวข้อกันแน่นนอน ในงานเขียนบางชิ้นก็จะเห็นความขบขันที่ผมมีต่องานประจำด้วย ผมวิจารณ์กองทัพไปกลางๆ

D: Absolutely. After the protests, I noticed that in my writing I've tried to process what's going on in Thailand and in my life. They're definitely connected. And you can also see my discontent with my regular job in some of my writing. I criticise the military and all that, off-handedly.

พทพ: เห็นดีโยนเน้นเรื่องการพยายาม ต่อยอดบทบาทสนทนากับคนงาน กับคนที่แตกต่างกัน ดีโยนคิดว่า การเขียนสามารถทำสิ่งนั้นได้มั๊ย หรืออยากลองทำสิ่งนั้น ผ่านการเขียนมั๊ย?

P: I'm just wondering, because you acknowledge the need to try to find a way to continue a conversation with the workers—with these people who are different—do you think your writing can do that? Or would you want to try to do that with your writing?

ดีโยน: นั่นหมายถึงผมถึงผมต้องมาคิดว่าอยาก จะเขียนบนแพลตฟอร์มไหนเพราะที่ ผ่านมาผมเขียนให้กับแวตดวงที่แคบ

มากแพลตฟอร์มหลายๆแพลตฟอร์ม ก็คุยกับกลุ่มคนเดิม เป็นกลุ่มคนที่ไปประท้วงอยู่แล้ว เหมือนเป็นเอคโคแชมเบอร์นะ ผมคิดว่าเราต้องไปให้ไกลกว่านั้น เราต้องแทรกซึมเข้าสื่อกระแสหลัก มั้ง ไม่รู้เหมือนกัน

D: That means I have to think of which platform I would want to appear in, because so far I've only appeared in very niche kind of circles. A lot of platforms, they reach the same audiences. They are the people who already go to the protests; it's this echo chamber kind of thing. I think we need to break from that. We need to infiltrate the mainstream media, I don't know.

วิคตอเรีย: ดีโยนลองแทรกซึมเข้าไปในที่ทำงานมัย

V: Can you infiltrate through your workplace?

ดีโยน: อืม...ไม่ได้ ถ้าอยู่ในกองทัพบอกอาจจะได้ เพราะกองทัพมีสถานีโทรทัศน์ ททบ.

D: Ummm... no. If you are in the army, then maybe, because they have a television station, the Tortorbor 5 (TV5 HD) station.

พกพา: ในหนังสือเราดู กลุ่มคนประท้วงทำเงี้ยเลย บุคลากรวิทยุของมหาวิทยาลัย แล้วกระจายเสียง

**IT IS AS IF THAI
CITIZENS ARE CAPTIVES
OF A MAFIA STATE
EXERCISING POWER
THROUGH COERCION
AND EXTORTION, TAXING
US AS IF WE ARE LIVING
IN A FIRST WORLD
COUNTRY WHEN OUR
STANDARD OF LIVING
IS NO BETTER THAN THE
ABYSMAL AFTERLIFE.**

P: That film we watched, that's what they did. They broke into the radio station of a university and started broadcasting.

ดีโยน: หนังสือเรื่องไหนนะ?

D: Which one?

วิคตอเรีย: สารคดีชื่อ *I am Not Alone*

V: It's called *I am Not Alone*.

ดีโยน: อ้อ โอเค แต่ถึงยังงั้นมันมันเป็นช่วงของการแตกหัก งานที่เราต้องทำไม่ใช่งานที่ทำเวลาอะไรแตกหักไปแล้ว แต่เป็นงานที่ต้องทำสำหรับหนทางข้างหน้าอีกยาวไกล เราคงไม่สามารถบุกสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยฯ ไปได้ตลอด

D: Oh, yes. But even then, it's in the moment of rupture. The work that we need to do is not the work we do when something breaks, it's the work that we need to do on the long road ahead. You can't just keep breaking into university radio stations.

วิคตอเรีย: ไม่เคยคิดจะแทรกซึมที่ทำงานในระยะยาวบ้างหรือ?

V: Do you ever think of infiltrating the workplace on the long road?

พกพา: ใช้เครื่องซีร็อกส์แล้วปริ้นท์งาน!!

P: Use their photocopy machine to print stuff!

ดีโยน: ทำแล้ววู! ผมปริ้นท์บทความที่อยากอ่านเรื่อยแหละ แต่นั่นแหละแทบจะทำอะไรไม่ได้เลยในที่ทำงานผม

D: I do that! I print articles for myself to read. But yeah, it's pretty impossible to do anything where I work.

วิคตอเรีย: มีสหหายที่ทำงานมัย?

V: Do you have any comrades?

ดีโยน: ที่ทำงานหรือ? ไม่เลย ผมมีเพื่อนคนที่เอียงซ้ายบ้าง แต่เค้าไม่อยู่ในกองทัพอากาศ อยู่ในกองทัพบก เค้ารู้เหมือนกันว่าตอนนั้นมันแย่มากไหน เค้าอยากเปลี่ยนแปลงมันเหมือนกัน แต่ทำยังไง? ก็เป็นสิ่งที่ดีถามอยู่ตลอด

D: At work? No. I only have a friend who

is a bit left, but he's not in the air force, he's in the army. He knows how bad things are. He wants things to change, too. But how? That's what he keeps asking.

พวกเราเหมือนติดอยู่ใน รัฐมาเฟียที่ต้องจ่ายค่า คุ้มครองในราคาแพง จ่าย ภาษีเหมือนอยู่โลกที่หนึ่ง แต่คุณภาพชีวิตเหมือนโลก หลังความตาย สวัสดิการที่ ดีซึ่งควรจะได้รับ ในเวลาที่ ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤติ ก็หาไม่เจอ

วิคตอเรีย: ดีโยนกำลังพูดถึงหอนทางระยะยาวเนอะ? ก่อนหน้านั้นก็พูดถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนดูแลกันเองกับการกุศล สิ่งที่ได้เมื่อไม่มีวิกฤตแล้ว และก็มีส่วนเกี่ยวกับการเขียนด้วย เลยอยากรู้อีกว่าคิดยังไงกับความสัมพันธ์ทั้งหมดนี้

V: You're talking about the long road, no? And before this you actually talked about the difference between this No One Cares group and charity, and what you can do when it's not a crisis anymore. And also there's a part in writing. I was just wondering about how you reflect on all of these connections.

ดีโยน: ส่วนตัวผมยังไม่สามารถโยงการเขียนและการแปลของผมกับงานที่ทำภาคสนามได้เลย ผมว่ามันเป็นงานคนละส่วน แล้วก็คุยกับคนคนละกลุ่มด้วย

D: Personally I still can't make a connection between my writing and my translation with work on the ground. I think they work on separate terrains, with different audiences, too.

พกพา: นั่นไม่ได้หมายความว่ามันไม่เกี่ยวข้องกันนะ อาจจะต้องไปตามเส้นทางเดียวกันด้วยซ้ำ

P: That doesn't mean they're not connected. Maybe they follow the same trajectory, actually.

ดีโยน: แต่ผมก็ยังหาความสัมพันธ์นั้นไม่เจอ คงมีแหละ แต่ผมยังไม่เห็นมัน ก็ดูกันไป

D: But I still can't find the connection. Maybe there's one out there, but I can't discern it. We'll see.

ลี: ไม่นั่นใจเหมือนกัน เราว่าอ่องกับเราเจอแป้นด้วย เราคุยกันว่า "โอเค ตอนนี้นี่ไม่มีอะไรให้ทำแล้ว เราจะทำยังไงกับกลุ่มต่างๆ กับเพื่อนที่เราได้เจอ"

L: Not sure. I think me and Dion, with Japan as well, we were talking like, 'Okay, now there's nothing to do. What are we going to do with all of the groups that we've built relationships with?'

เจแปน: เออใช่ เคยมีโอเดียเรื่องสหกรณ์อาหารกันด้วย เป็นโอเดียที่คิดกันขึ้นมาเร็วๆ เพื่อสนับสนุนสหภาพไรเดอร์ ถ้าไรเดอร์อยากจัดตั้ง เราก็สามารถสนับสนุนได้ทั้งทางการเงินและด้านอื่นๆ

J: Oh yeah, there's this idea of the food co-op. Supporting the [courier] riders' union. But a very quick idea. If the riders want to unionise, then we can support them financially or individually.

ลี: ถ้าเราอยากสนับสนุนสหภาพไรเดอร์ตอนที่เค้านัดหยุดงานกัน เราอยากช่วยสนับสนุนเงินที่เค้าจะขาดไปถ้าไม่ทำงาน ถ้าเป็นแบบนี้ันหยุดงานอาจจะได้ผล เราเคยคิดเรื่องนี้นะ

L: If we want to support the riders' union when they want to strike, we'd want to help pay money for their daily lives so they can stop working and the strike can be effective. We've thought about that.

ดีโยน: หลังโปรเจคจบ หลังวิกฤตผ่านไปแล้ว จริงๆ ก็ยังไม่พ้นขนาดนั้น แต่หมายถึงตอนที่รัฐเล็กถือกวาดนั้น ผมก็ถามตัวเองด้วยเหมือนกันว่า ทำอะไรได้อีกบ้าง? เลยคุยกับสหภาพหลายคนเลยคิดกันเล่นๆ เรื่องสหกรณ์อาหาร

ไม่ก็ธนาคารอาหารไปเลย แต่ก็ยังเป็น
โอเคเดี๋ยวนั้น ถ้าจะทำก็ต้องทำกับคนที่
ต้องการอาหารส่วนนี้ ไม่ใช่กับคนที่แค่
อยากทำสหกรณ์ เราเลยคิดว่าอาจจะทำ
สหกรณ์ที่ทำได้กับแคมป์คนงานเพราะ
แค่อยู่ด้วยกัน จะดีมากกว่าสามารถ
รวบรวมทรัพยากรแล้วซื้ออาหารกัน
เป็นกลุ่มได้ ตรงนี้อาจจะเป็นจุดเริ่มต้น
ของการคุยกันก็ได้ ถึงเราจะไม่สามารถ
เริ่มคุยกันแบบ “เฮ้ย อานเหมากัน”
ได้ แต่เราสามารถเริ่มด้วยการรวมตัว
กันได้ ทำอย่างนี้ดีกว่าที่แต่ละบ้านออกไป
ซื้ออาหารด้วยตัวเอง

D: After the project, after the crisis died
down—which it has not, really—but when
they lifted the lockdown, I was also
asking myself what else can I do? So I
talked with a few comrades, and I was
entertaining the idea of a food co-op
or maybe even a food bank. But I only
have a rough idea of what it could be.
You need to do the food co-op with
people who need the food, not the
people who just want to do it. So we
were thinking maybe we could do this
with the workers’ camps because they
live together. They would benefit more
by pooling their resources to buy food
as a group. And maybe that’s where
we start the conversation. Even if we
can’t start the conversation like, ‘Oh,
let’s read Mao!’ what we can start is,
you know, coming together. Doing this
is better than a family spending on their
own.

พกพา: แล้วงานกลุ่มคนดูแลกันเองทำถึง
ช่วงไหน? เดือนตุลาคม?

P: And so this whole thing, you continued
until when? October?

ลี: งานเราเริ่มแผ่วลงไปตั้งแต่ปลายเดือน
กันยายน ไม่มีเคสใหม่ๆ เข้ามาแล้ว พอ
เข้าเดือนตุลาฯ ร้านป่าจิม (ร้านอาหาร
ข้างทางที่เราไปกินด้วยกันประจำ) ก็ปิด
มาเปิด เราเลยกลับไปนั่งกินด้วยกัน
เราจำได้เลยว่าวันแรกที่ร้านเปิด
แล้วไปนั่งกินกับดีไอเอ เราคิดว่า
“สามเดือนที่ผ่านมามันเกิดไรขึ้นวะ?”
พอเราได้กลับมาหนึ่งตรงนั้น รู้สึก
เหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น กลับมา
สู่วิวทัศน์ปกติอีกครั้ง แล้วตอนนั้นที่ทุก
อย่างแย่งบ้านคูลิ่ง ยุ่งเหยิงล่ะ? เราตั้งใจที่
เราได้ทำตรงนี้

L: I think by the end of September it
already died down. No cases coming in.
It was October that this [food stall
we always eat at] opened again, so we
came back and sat here. I remember I
was with Dion the first day that they
opened, and sitting here, we were like,
‘What the fuck happened these three
months?’ Now when we sit here, we feel
like nothing ever happened. We’ve come
back to normal life. What about those
times when everything was fucking
hectic, crazy messy? I think it’s good
that I did this.

พกพา: ถ้าทำงานจากฐานล่าง เราคิดว่า
เริ่มเล็ก ๆ แล้วก็เจาะจงไปก่อนง่ายกว่า
คนก็เห็นแล้วว่าเราต้องการวิกฤตเพื่อ
ให้คนขยับเพื่อทำอะไรก็ตาม มันเป็น
ไปได้ อาจจะมีสหภาพคนทำงานแล้ว
แบ่งเป็นหลาย ๆ ฝ่าย ที่ฮ่องกงเรื่อง
สหภาพกลายเป็นเรื่องใหญ่มากเพราะ
คนจากหลากหลายงานเริ่มเห็นว่าพวก
เค้าสัมพันธ์กันระบบยังไง แล้วก็เห็นว่า
มีเพื่อนอยู่ในสหภาพ คนที่เราคุยด้วย
ก็คือคนที่เราทำงานด้วยแล้วคนก็เริ่ม
วิเคราะห์ทางเศรษฐกิจกันใหญ่ ฮ่องกง
จัดจ๋า เราคิดว่าเราคงลงเงินกันมาก
ไม่ได้เหมือนเดิมแล้วมันก็ไม่เวิร์กแล้ว
ด้วย เราเลยต้องหาวิธีที่จะสู้ แต่ใน
ชีวิตประจำวันที่ยังคงเลยเริ่มมีสหภาพ
เยอะแยะไปหมด สหภาพครู สหภาพ
พนักงานบนเครื่องบิน สหภาพนักบัญชี
แล้วสหภาพเหล่านี้ก็หาวิธีที่จะเป็น
“เหลือง” (ในฮ่องกง สีเหลืองเป็นสีของ
การประท้วงเพื่อประชาธิปไตย) ส่วน
ใหญ่ไม่ค่อยเคลื่อนไหวแล้ว แต่บาง
สหภาพก็ยังทำงาน แล้วก็ยังสื่อสารอยู่
เราคิดว่ามันก็คงเกิดขึ้นซ้ำๆ แบบนี้
การเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นแบบนี้แหละ
เวลาที่คนรวมตัวกับเพื่อน

P: If you’re working at the grassroots
level, I think it’s always easier to start
specific and small. You saw already, you
need something urgent in order to get
anybody to move, to do anything. It’s
not impossible. You can have a worker
union and then divide it into different
sectors. In Hong Kong it also became a
really big thing, because people start
to see, in different industries, how
they are related to the system, and
also, these are where your friends are.
The people that you talk to are the

people that you work with, and they started developing this whole economic analysis—very Hong Kong. We knew we cannot be on the streets so much anymore, and it's not working, so we still want to find a way to fight, but in our everyday lives. So there started to be so many different unions, and all the different unions—teacher unions, airplane worker union, accountant union—started to find different ways to be yellow (Hong Kong yellow, the pro-democracy side). A lot of them are not doing so much, but some of them

are still continuing, and there's still communication, and I think it just has to happen slowly in this way. This is how it starts. People have to be with their friends.

ลี้: อืม เห็นด้วย แต่ทำไมเราต้องรอให้ เกิดหายนะ ให้เกิดวิกฤตก่อนถึงจะรวมตัวทำอะไรด้วยกันได้?

L: Yeah, I know. But why do we have to have this catastrophe, this disaster, to get together and do something together?

**การเรียกร้องรัฐ
สวัสดิการที่ดี ไม่ใช่
เพียงเพื่อสำหรับผู้ใช้
แรงงานเท่านั้น แต่เป็น
สิ่งที่ประชาชนทุกคนใน
ประเทศต้องได้รับ**

**THE DEMAND FOR
SOCIAL WELFARE
IS NOT LIMITED TO
LABOURERS, BUT
RIGHTFULLY ENTITLED
TO ALL CITIZENS IN
THIS COUNTRY.**

เมตตาแต่ไม่ปรานี เป็นคนดีก็ไม่ได้: ภาพพวชิรปาณี
เทพเจ้าแห่งความเมตตา
Furiously compassionate. Anger is imperative //
Sketch of angry Vajrapani,
a deity of compassion by LEE

常见中国問題解答系列，第二部分 CHINA FAQ PART 2

中国是资本主义国家吗？

Is China a Capitalist Country?

货币

中国是资本主义国家。之所以是资本主义国家，既因为中国完全融入了全球资本主义系统，也因为资本主义的动机已经全方位渗透到日常生活。中国的民众与其他地方一样，要直接或者间接依赖市场而生存。换句话说，需要货币来生存。既然货币是资本主义生产的命脉（用技术术语来说，就是价值必要的表现形式），那么如此依赖货币而生存，就是民众已经融入全球资本主义的最明确的信号。[.....]

中国大多数人用来生存的货币和其他地方一样，是以工资形式出现的。这些工资是不是伪装成“营业额”（比如地摊小贩）“捐赠”（比如网上的主播），还是什么“奖金”或者“社保支付”（中国的个体工人所赚取的额外工资的俗名）并不重要。这些人被迫依赖工资收入，因为他们无法集体控制生产本身，而生产是他们生活命所需的商品的来源。这个群体的人（被称作无产阶级）即使失业了也需要钱来生存，于是他们只能依赖别人的工资（比如向家里人借钱），高筑债台（比如向富人要贷款），或者领着国家微薄的失业或养老保险来维持生计——这些不过是二手的工资（或者说二手的利润），因为福利的资金来源是缴税，包括收入税。

富人政府

对全球人口里的一小部分人来说，他们用

以生存的货币是从利润获得的，而利润就是从投资某种商业所得的货币回报。这个意思，不光是随便拿闲钱去投资。要获得足够的回报来维持生存，你得先有一大笔钱来投资。换句话说，你得先成为富人。在中国，这个群体（被称作资产阶级，或者就称作资本家阶级）分为两个重要的次类别：体制内的和体制外的。二者所说的“体制”指党国体制，这是全球资本家阶级里中国成员的组织。

在党国里，资本家掌握着所有重大的决策权力。乍一看，这似乎与其他国家的“民主”政府不大一样，即使我们承认这些民主国家实际上是富人通过政治捐客进行间接控制的寡头国家。但是，资本主义发展早期的国家几乎普遍存在富人的直接统治，至少那些成功引发经济迅速增长的国家是这样。第一批被称作“国家资本主义”甚至“国家社会主义”（19世纪晚叶）的国家包括了德意志帝国和日本帝国等等，其中的富人或多或少直接控制国家，并利用国家来推行大范围的发展规划和社会福利，目的往往是削弱下层的对立情绪。这些做法包括关键行业直接为国家所有（比如铁路），以及彻底融入国家的巨型垄断体的出现——某些情况下，这些垄断体甚至承担了印刷法定货币和运营国家银行的任务。韩国、台湾和新加坡等地在20世纪晚叶能够迅速发展，基本上也是在一党专政的条件下施行国家引领的经济计划。[.....]

Money

China is capitalist. It is capitalist both because it is fully integrated in the global capitalist system and because capitalist imperatives have penetrated all the way down to everyday life. The population in China, as elsewhere, depends on the market for survival, either directly or indirectly. In other words: you need money to survive. Since money is the lifeblood of capitalist production (in technical terms, we say that it is the necessary form of appearance of value), this dependence on money for survival is the clearest signal that a population has been incorporated into global capitalism. [...]

For most people in China, as elsewhere, the money they need to survive takes the form of wages paid for work. It doesn't matter if these wages are disguised as "sales" (i.e. for street vendors), "donations" (i.e. for livestreamers) or as some sort of "bonus" or "social insurance payment" (common names for additional wages earned by industrial workers in China). These people are forced to depend on wage income because they have no collective control over production itself, and production is the source of the goods they need to survive and live a full life. Even when unemployed, people in this group (called the proletariat) still need money to survive, so they end up depending on others' wages

(i.e. borrowing from family), going into debt (i.e. depending on loans from the wealthy) or subsisting on meager unemployment or pension payments from the state, which are just second-hand wages (or second-hand profits) since welfare funds are paid for by taxes, including an income tax.

Government of the Rich

For a small share of the global population, the money they use to survive is obtained from profits, which are returns on money invested in some sort of business. This doesn't just mean casual investment of spare cash. To receive enough to survive on, you must already have a large sum of money to invest. In other words: you have to be rich. In China, this latter group (called the bourgeoisie or simply the capitalist class) is split into two important sub-categories: those "inside the system" (体制内) and those "outside the system" (体制外). In both cases, the "system" is the party-state, which is an organization of the Chinese members of the global capitalist class.

In the party-state, capitalists hold all major decision-making power. At first glance, this might seem different than the "democratic" governments of other countries, even if we recognize that these democracies are, in

国家与民族

关于中国是不是资本主义国家的困惑，大部分体现在两个关联的谬误之中：第一，错误地假定单个国家选择了经济制度以后，这个制度大体上局限于自己国家里，这就为讨论“社会主义”国家、“资本主义”国家和其他各式变种提供可能；第二，上文也已经提及，假定“国家”和“市场”是两个根本分离的建制，并且将资本主义定义为市场主宰，“社会主义”定义为国家主宰。

这两个谬误的根源在于误解了“国家”是什么。第一个谬误假定，民族国家是人类共同体天然的或者必不可免的形式，并且经济附属于这种国家。这样就很容易想象，一定领土内的人民只要达成共识，就能按照自己的心意重新组织经济。比如说，可以选择某种北欧式的社民制，有免费医疗，还会大量投资教育、基础设施和可再生能源。按照这个思路，妨碍这些的人要么贪，要么蠢，要么脑子昏了。

不过，将国想象为共同体就会忽略真实的利益冲突。要是妨碍我们作出“美好”选择的不是“坏人”呢？要是社会当中的许多坏事其实对控制社会的人有益呢？现实中的情况其实可能更差劲：坏事对所有人来说成了必要存在，因为这是为了“经济

的健康”，而我们所有人都被迫依赖这种健康。如果通胀走得太高，你的工资购买力就会降低。如果增速放缓，找工作或者保住工作就更难了。我们都被绑在了经济之上。这些绑绳在富裕国家会松垮些，在那里总有让步的可能。如果你身处制度的顶端，可能还会感觉不到自己的绑绳。但是一旦开始滑坡，绑绳就会变成无可否认的现实。一荣俱荣，一损俱损。

但是，穷人是先损的那个。这就是一旦爆发经济危机，国家被动员起来援助富人，从而“恢复经济健康”的原因。底层的人可能拿到一些补助，但是这和富人拿到的相比永远是沧海一粟。既然是富人控制生产，那“挽救”经济的意思就是以他们的利益为先，因为他们已经造就了这么一个局面：我们所有的利益都要依赖他们的利益。这清晰证明了国家不是利益共享的“共同体”，而是全球资本主义系统之中的一片领土。这片领土大部分为富人所有，被富人掌控。它不是你的国，从来不是。是他们的。[.....]

fact, oligarchies where the rich exert indirect control through political middlemen. But direct rule by the rich is almost universal for countries in the first stages of capitalist development—at least for those that have successfully triggered periods of rapid growth. The first countries called “state capitalist” or even “state socialist” (in the late 19th century) were places like imperial Germany and Japan, where the wealthy had more or less direct control of the state and used it to implement wide-ranging developmental projects and forms of social welfare, often in an effort to undercut opposition from below. This included outright state ownership of key industries, such as railways, as well as the emergence of enormous monopolies that were thoroughly integrated with the state—in some cases even tasked with printing the official currency and running the national bank. Similarly, rapid development in places like South Korea, Taiwan and Singapore in the later 20th century took place under one-party dictatorships that implemented state-led economic plans. [.....]

State and Nation

Most of the confusion about whether or not China is a capitalist country is to be found

in two related errors: the first is the incorrect assumption that individual countries somehow choose economic systems which are then largely confined to those countries, making it possible to speak of “socialist” countries, “capitalist” countries and any number of possible variations; the second is the assumption, already mentioned above, that “the state” and “the market” are two fundamentally separate institutions, and that capitalism is defined by the dominance of the market, whereas “socialism” is defined by the dominance of the state.

Both errors are rooted in a misunderstanding of what the “state” is. In the first error, it is assumed that the nation-state is a natural or inevitable form of human community and that the economy is subordinate to it. It’s easy to imagine, then, that people in a given territory, so long as they agreed, could just reorganize their economy to their liking. They could, for instance, choose some sort of Northern European-style social democracy with free healthcare and lots of investment in education, infrastructure and renewable energy. In this way of thinking, it is only greedy, stupid, or confused people who prevent this from happening.

In imagining the country as a community, though, real conflicts of interest are ignored. What if “bad” people are not what is preventing the “good” choices from being made? What if, instead, many of the bad things in society actually benefit those in control of society? In reality, it’s actually worse than this: the bad things are made necessary for everyone because they’re necessary for “the health of the economy” on which we are all forced to depend. If inflation gets too extreme it means your wage buys less. If growth slows it means it’s harder to find or keep a job. We are all chained to the economy. In wealthy countries these chains are looser. More concessions are always possible. If you’re at the very top of the system, you might even feel as if you aren’t chained to it at all. But as soon as it begins to slide down a cliff, those chains become an undeniable reality. If it sinks, we sink with it.

But the poor sink first. That’s why, as soon as an economic crisis breaks out, the state is mobilized to “restore the health of the economy” by bailing out the rich. Those at the bottom might get some support, but it will always be a fraction of what the wealthy receive. Since the wealthy are the ones in control of production, “rescuing” the economy means that their interests will be prioritized because they have cultivated a situation in which all of our interests are dependent on theirs. This is a clear demonstration that the country is not a “community” of shared interests. It is one territory in a global capitalist system. That territory is mostly owned and controlled by the rich. It is not your country, and it never has been. It is theirs. [...]

要阅读中英双语全文，请浏览：

For the complete series in English and Chinese, visit:

อ่านฉบับเต็มภาษาอังกฤษและภาษา
จีนได้ที่

chuangcn.org

常见中国问题解答系列，第三部分

CHINA FAQ PART 3

中国是社会主义国家吗？

Is China a Socialist Country?

社会主义

“社会主义”的概念本身从来都不太明了。过去，采用这个概念的人既有革命派，也有那些寻求改良现存秩序以使其更人性化的人。在这两种情况下，社会主义通常指财产系统的摧毁，至少在18和19世纪的早期用法中，它的最终目的基本上与“共产主义”、“社会革命”和“无政府主义”同义。革命与改良立场之间的区别只不过是达成目的的方法罢了。在20世纪前后，社会主义逐渐指代了共产主义来临前的一个“低级”社会阶段，财产制度此时处于瓦解的过程中，但是没有完全消灭。然而，如今“社会主义”一词指代的不过是“长着人脸的资本主义”。它与摧毁资本主义社会已经完全没有关系了。[.....]

说到底，所有这些代表了“社会主义”一词史无前例的破产。尽管或许将来有一天，这个词可以重拾革命意味，不过这在不久的将来似乎不太可能。现实意义上，这意味着那些主张革命性消灭资本主义社会的人，他们越来越普遍地与自称社会主义者的人划清界线。为了准确地保存我们的历史和理论遗产，许多人（包括我们）转用共产主义者一称。伴随着大萧条后对马克思兴趣的重燃，这个词近年来在政治活跃的少数派之中再度流行。许多用这个词的人参与

了近期的政治动荡。但是和上个世纪不同，今天的共产主义政治在世界范围内没有广泛的支持。尽管这个词或许会被用来指代脱胎于未来斗争中的一种未来政治，但是同样可能出现一个能捕捉同样意义的新词，将共产主义取而代之。

发展

在中国，这种混淆就更复杂了，因为国家被一个自称“共产”的党掌控，尽管它完全被资本家所统治，他们也为上亿中国人提供了真正的发展成果。发展是这里的关键，因为管理共产党的资本家称，尽管市场发展程度之深，国家的社会主义性质依然在人民脱离贫困的事实之中得到彰显。

这种思路还有个重要的历史维度：“社会主义”在二十世纪的意义逐渐与贫困国家一种另类的发展模式的观念靠拢，这种模式规避了早期资本主义发展的混乱。这是因为在那个世纪，成功的社会主义革命全都发生在像中国、俄国一样极度贫困、农业为主的地区。在这样的地方，革命者在胜利之后不得不以基本的发展规划为先。这在当时被认为既是当下又是长期的必要之举。就当下而言，这样做原因很明显，既有大饥荒的危险，也有谋图粉碎革命的全球资本家阶级资助外国入侵的威胁。[.....]

Socialism

The concept of “socialism” itself has always been murky. In the past, it was used by both revolutionaries and by those seeking to reform the existing order to make it more humane. In either case, socialism usually referred to the destruction of the property system and was, at least in its early usages in the 18th and 19th centuries, basically synonymous with “communism,” “social revolution” and “anarchism” in its end goal. The distinction between revolutionary and reformist positions was simply a question of how to get there. In the course of the 20th century, socialism came to designate a “lower” stage of society preceding communism, within which the rule of property was in the process of being dismantled but had not yet been entirely abolished. Today, however, the word “socialism” seems to refer to nothing more than “capitalism with a human face.” It has lost any relationship to the destruction of capitalist society. [...]

Ultimately, all of this represents an historical bankruptcy of the term “socialism” itself. While it might be conceivable that, someday, the term could regain its revolutionary implications, this does not seem likely in the near future. In a practical sense, this means

that it has become increasingly common for those who advocate for the revolutionary abolition of capitalist society to distinguish themselves against those calling themselves socialist. For the sake of accurately preserving our historical and theoretical heritage, many (including ourselves) use the term communist. In recent years, the term has regained its popularity among a politically active minority, accompanying the revival of interest in Marx that followed the Great Recession. Many of those using the term have been engaged in recent political upheavals. But, in contrast to last century, today communist politics has no widespread popular purchase in the world. While the name may come to designate a future politics borne of future struggles, it is just as likely that a new term might emerge to replace it, capturing the same meaning.

Development

In China, the confusion is even more complicated, since the state is controlled by a party that calls itself “communist,” even though it is ruled entirely by capitalists, and which has provided real developmental benefits for millions of Chinese people. Development is key here, since the capitalists

在这种发展逻辑的推动下，中国最终通过其政治领导人称为“改革开放”的进程融入了全球经济。尽管这个过程意味着生产和日常生活将越发受制于市场的需求，但它仍然被理解为“社会主义”，因为它通过迅速增加工业产出而成功产生了发展回报，尽管它同时牺牲了早期社会主义时期的一些成果（例如在公共卫生方面），见证了某些地区（如东北）的广泛衰退，并造成了严重的社会不平等。自始至终，党的言辞都强调无论市场变得多么广大，如果它能保证增长和发展，说到底就是社会主义的——至少在共产党掌权时是这样。[.....]

共产主义

这提示了我们，真正的问题不在于中国是不是“社会主义国家”，而在于“社会主义”，无论我们怎样定义它，在当今是否真的与共产主义有任何关系。我们暂且回避一些小细节，把共产主义的意义还原为类似那个旧的“社会主义”理想：摧毁财产系统与消灭货币（准确地说是“价值”），以摧毁阶级社会为追求。那么问题就成了：如果我们要接受中国首要资产家（控制党的那些）提出的叙事，那么当下实际存在的中国特色社会主义，是通过什么机制去促使资本主义社会之为核心的财产系统在全球范围内的终结，或者为之做好准备？

单靠发展已经不能提供足够的依据，因为中国当今的生产力和物质财富，早就足以全体中国人民提供舒适生活，甚至足以在世界最贫困的地区开展合作性发展项目——假如这笔财富（包括那些叫做“国家”资源的私有财产形式）能够再分配，归于集体控制以造福所有人的话。试图用传统的商业统计数据衡量福祉往往不可取，这些数据无法捕捉到人们生活的深度与复杂度。尽管如此，中国今天的人均国民生产总值与（通胀调整后的）1960年代的西欧国家相当，这一点依旧相当重要，因为1960年代见证了许多欧洲共产主义者首次提出，既然产出足以满足所有人的需求，那么任何潜在革命的重点应当是减少他们本国等富裕国家的经济活动。在一个大规模灭绝与生态危机层出不穷的时代，这一重点在对当今世界的共产主义批判那里只会变得更加重要。[.....]

在欧洲，“社会主义”政府推行紧缩政策，部署警察师团镇压民众叛乱，从有革命潜质的社会运动当中抽取能量，然后将之改道，转向永远失败的选举计划。在美国，“社会主义”的含义不过是对现状稍许偏左的管理罢了。今天的“民主社会主义者”的每一个政策提案都基于一种狡赖的民族主义，它的根源是对美国工业的某种一厢情愿的复兴——一种全新的、名义上是“绿色”的工业，但它的本色和这种复兴所需的帝国暴力一般血红。

who run the communist party argue that, despite the degree of market development, the country's socialist character is evident in the fact that people are being lifted out of poverty.

There is an important historical dimension to this reasoning as well: In the 20th century the meaning of "socialism" became closely aligned with the idea of an alternate developmental model for poor countries that avoided the chaos of early capitalist development. This is because the only successful socialist revolutions in that century occurred in extremely poor, mostly agricultural regions like Russia and China. In such places, the victorious revolutionaries had to make basic developmental programs a priority. This was seen as both an immediate and a long-term necessity. In the immediate sense, it was clearly justified both by the risk of mass starvation and by the threat of a foreign invasion funded by the global capitalist class, who still wanted to see the revolutions crushed. [...]

Driven by this logic of development, China was ultimately integrated into the global economy through a process that its political leaders called "reform and opening." Even though the process meant that more and more of production and everyday life would be subject to the demands of the market, it was still understood to be "socialist" because it successfully produced developmental returns by rapidly increasing industrial output, even while it sacrificed some of the gains of the earlier socialist era (in public health, for example), saw certain regions (such as the Northeast) undergo widespread decline, and produced stark social inequality.

At every stage, the party's rhetoric has emphasized that, regardless of how extensive the market becomes, if it guarantees growth and development it is ultimately socialist—at least so long as the communist party retains control. [...]

Communism

This hints that the real question is not whether China is "socialist" or not, but instead whether "socialism," however we define it, actually has any relationship to communism today. For now, let's avoid some of the technicalities and reduce the meaning of communism to something approximating that older "socialist" ideal: the destruction of the property system and the abolition of money (technically "value") in pursuit of the destruction of class society. So the question becomes: if we were to accept the narrative put forward by China's leading capitalists (those who control the party), then what is the mechanism through which socialism with Chinese characteristics, as it actually exists today, enables or prepares for the global liquidation of the property system at the core of capitalist society?

Development alone no longer provides sufficient justification, since China today has the productive power and material wealth necessary to easily provide a comfortable life for all Chinese people and even to conduct cooperative development projects in the world's poorest places—all possible if this wealth (including those forms of private property that are called "state" resources) were to be redistributed and subject to collective control for the

同样，中国的“社会主义”政府镇压任何独立无产阶级组织在世界核心产业的兴起，并禁止普罗大众接触共产主义文献，包括全国范围内对马克思主义学习小组的系统性解散。在这些方面，它是最积极、最成功的力量。党的领导代替了无产阶级组织，而罢工工人被要求为了民族复兴安心受难。政府不鼓励直接阅读马克思的作品，《资本论：政治经济学批判》这样的文本也被替代为研读关于“社会主义政治经济学”的官方文章必选课，而那些文章的作者是各大行政管理学系的教授。

与此同时，“社会主义现代化”实际上却导致了私有财产系统的进一步巩固。在党

的监督下，残存的公有或半公有的土地和企业管理惯例基本上全被摧毁。党还摧毁了所有残存的社会主义福利形式，并且将其系统性替换为模仿首要资本主义国家的法律系统所建立的私有制惯例。这种对商品化的培养，加上对普罗大众中共产主义组织行动兴起潜力的压制，似乎将这种中国“社会主义”完全放在了无产阶级解放的对立面。在全球语境下，说当下实际存在的社会主义大体上是反共产主义的，并不夸张。[.....]

要阅读中英双语全文，请浏览：

For the complete series in English
and Chinese, visit:

อ่านฉบับเต็มภาษาอังกฤษและภาษา
จีนได้ที่

chuangcn.org

benefit of all. It's often an error to try and measure well-being using conventional business statistics, which fail to capture the depth and complexity of people's livelihoods. But it is nonetheless significant that Chinese GDP per capita is today equivalent to the (inflation-adjusted) GDP per capita of Western Europe in the 1960s—the decade when many communists in Europe first began to argue that the focus of any potential revolution should be to decrease economic activity in wealthy countries such as their own, since output was more than enough to serve the needs of everyone. In an era of mass extinction and cascading ecological crisis, this emphasis has only become more important to the communist critique of the present world. [...]

In Europe, “socialist” governments implement austerity, deploy armies of police to crush popular rebellions and siphon the energy out of potentially revolutionary social movements, rerouting it in perpetually failing electoral schemes. In the US, “socialism” has come to mean nothing more than slightly more liberal administration of the status quo. Every one of the policy proposals of today's “democratic socialists” are based on a disavowed nationalism, rooted in the hope for some mythical revival of American industry—a new industry that will be “green” in name but blood-red in the imperial violence that such a revival would require.

Similarly, the “socialist” government of China has been the most active and successful

force suppressing the emergence of any independent proletarian organizations in the world's core industries and outlawing access to communist literature among the population at large, including the systematic dismantling of Marxist study groups across the country. Party leadership is substituted for proletarian organization, as striking workers are told to submit to their suffering for the sake of national rejuvenation. Reading the works of Marx directly is discouraged and texts like *Capital: A Critique of Political Economy* are substituted with required courses studying official articles on “socialist political economy,” written by professors in various Administration and Management departments.

Meanwhile, “socialist modernization” has, in reality, only led to the further entrenchment of the private property system. The party has overseen the destruction of essentially all remaining communal or semi-communal conventions in land and enterprise management, alongside all remaining forms of socialist welfare, systematically replacing them with conventions of private ownership modelled on the legal systems of the leading capitalist nations. This cultivation of commodification, combined with the repression of all potential for communist organizing to emerge among the population at large, seems to pose this Chinese “socialism” against all prospects for proletarian emancipation. Placed in global context, it is not an exaggeration to say that socialism, as it actually exists today, is largely anti-communist. [...]

ลุยเดินฝ่าฤดู

TRUDGING THROUGH THE SEASONS

โปรดระวังช่องว่างระหว่างรุ่น

Please Mind the Generation Gap

“ให้มันจบที่รุ่นเรา” เสียงตะโกนดังกึกก้องไปทั่วทุกที่ที่มีผู้ชุมนุมประท้วงในประเทศไทยเมื่อช่วงปี 2020 และ 2021 “เรา” ในที่นี้คือคนรุ่นใหม่ที่บางครั้งยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมต้นด้วยซ้ำ การได้ไปลงถนนเคียงข้าง “น้องๆ” ยิ่งเน้นย้ำว่างานทางการเมืองประกอบไปด้วยการทำงานข้ามรุ่นข้ามกลุ่มอายุ ในขณะที่เรารู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวของสนามการเมือง เราก็รู้สึกได้เช่นเดียวกันถึงช่องว่างที่มองไม่เห็นระหว่างตัวเราและกลุ่มคนรุ่นใหม่และรุ่นหลัง ครั้งนี้ผู้เขียนชวนมนตรีการ์ คำอ่อน หรือ เอิร์น นักทำหนังและผู้ก่อตั้งกลุ่มแรงงานนักเรียนหนังเพื่อพูดคุยถึงภูมิทัศน์ทางการเมืองที่อาจจะต่างจากที่ผู้เขียนคุ้นเคยและยังคงเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ

“LET IT END IN OUR GENERATION” was a popular slogan among Thai protesters between 2020 and 2021. To witness middle schoolers chanting the motto was a stark reminder of the intergenerational nature of political struggle. Political—as in the ground on which we stand, a battle field with excavations which unearth the inevitable gaps between ourselves and those who preceded us, between ourselves and generations to come. In this edited conversation, Montika Khamon, or Earn, a filmmaker and the founder of Film Student Union, shares with us how she thinks the political landscape has shifted and is still shifting.

วิดตอเรีย: อย่างที่เรารู้กันว่าตอนนี้การประท้วงก็ถือเป็นช่วง “ซาหลง” การประท้วงลงถนนทุกวันกลายเป็นเรื่องของอดีตไปแล้ว แต่ในจดหมายข่าวฉบับนี้เราอยากคิดว่าการเคลื่อนไหวมันยังดำเนินต่อไปในรูปแบบของการแสดงออกที่แตกต่างออกไป เลยอยากถามเอิร์นในฐานะคนทำหนัง คนที่ทำมิวสิควิดีโอและคนจัดตั้งกลุ่มแรงงานนักเรียนหนังที่เพิ่งจบมาได้ไม่นานว่าบรรยากาศรอบตัวเป็นอย่างไรบ้าง

VICTORIA: As we know and have come to accept, protesting on the streets is now a thing of the past. I want to think via this newsletter about how the movement still continues in different ways and with diverse forms of expression. I want to speak with you, Earn, about this climate, and how it is like for you as a recent graduate, filmmaker, music video director, and organiser of the Film Student Union.

เอิร์น: สิ่งหนึ่งที่เอิร์นคิดว่าเห็นว่าเปลี่ยนไปอย่างชัดเจนคือการยกเลิกการรับ

น้อง ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะโควิด แต่บทสนทนาเกี่ยวกับการรับน้องเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงเลยตั้งแต่มีการประท้วงที่ผ่านมา มีการยกเลิกพี่วัก พี่กดดัน การเคลื่อนไหวทำให้เกิดการตั้งคำถามหลายอย่าง เราเป็นคนทำฟิล์ม ที่ผ่านมาเราจะมองว่าการที่ค่ายเพลงมาจ้างเราเป็นโอกาสมาตลอด แต่จริงๆ ค่าแรงมันน้อยมาก ที่ผ่านมาเราก็มองทำให้ได้פורท มองว่ามันแฟร์แล้ว เราก็ถามว่าจะมีองค์กรไหนใหม่มาปกป้องสิทธิค่าแรงขั้นต่ำให้เรา เพราะฟรีแลนซ์นี่ก็ถือเป็นอาชีพในสายตารัฐ ตอนนี้ไม่มีกฎหมายอะไรมาคุ้มครองเราตรงนี้ได้เลย เราเห็นสหภาพคนทำงานเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เกิดความคิดในการจัดตั้งสหภาพขึ้นมา เลยรวบรวมน้องๆ ที่ทำเอมวีด้วยกันมาคุยว่าเราทำอะไรได้บ้าง ทำไมที่ผ่านไม่มีการเคลื่อนไหวอะไร ตอนนั้นเราเลยตั้งห้องในคลับเฮ้าส์เพื่อพูดคุยเรื่องนี้เพราะเราไม่มีองค์ความรู้อะไรเลยเลย

EARN: One thing I believe that has completely changed is the tradition of Rub Nong, or SOTUS.¹ The pandemic is partly the reason why Rub Nong is now

¹ Comparable to hazing elsewhere, SOTUS is a tradition where senior students at an institution, in particular institutions of higher education, arrange activities that are believed to instill “Seniority, Order, Tradition, Unity, and Spirit,” hence the acronym SOTUS. The activities vary from institution to institution but often include both verbal and physical threats that sometimes result in emotional and physical harm. Read more at: prachatai.com/english/node/9544.

cancelled in many places, but I really believe that the protests also played a significant role in changing the conversation around it. Now there's longer seniors who will intentionally threaten and pressure you into activities. The movement has prompted us to question long-held traditions

For me, as a filmmaker, whenever a music label approached me for a job, despite very low compensation I would always see it as an opportunity. I thought I could build a portfolio. I thought that was fair. Now, I've started to question whether there could be any organization to advocate for our minimum wage. But since the government doesn't consider freelance work as a proper career and employment, there are no laws or legal measures to protect our rights. I was inspired by the **Workers' Union**², so I gathered with other juniors who worked with me making music videos, and we started talking with each other. What could we do? Why hasn't there been any movement around this issue? Since we didn't have much experience at the time, we started a public conversation through Clubhouse.

วิคตอเรีย: ตอนนี้กลุ่มแรงงานนักเรียน
หนึ่งยังทำงานกันอยู่มั๊ย?

V: Is the **Film Student Union** still active?

เอิร์น: มันก็แพ่วลงไป แต่เราก็หวังให้ mission ของเรามันเวียนส่งต่อไปเรื่อยๆ ให้กับนักเรียนรุ่นต่อไป อย่างตอนนี้สำหรับค่าแรงขั้นต่ำของการทำเอมวียังไม่มีเกณฑ์อะไรเลย สมมติเราคุยกับคนทำคออสตูม ตอนนี้ขั้นต่ำคือ 15,000 บาท ซึ่งกว่าจะทำให้เกิดตัวเลขนี้ขึ้นมาได้ก็เพราะคนทำคออสตูมเด็มาารวมตัวกันแล้วตกลงกันว่าเราต้องได้มากกว่า 15,000 บาท แล้วตัวเลขนี้ก็ค่อยๆ แผลขยายไปสู่วงกว้าง แต่สำหรับค่าแรงขั้นต่ำในการออกกองเอมวีที่เป็นสเกลใหญ่กว่านั้น เราอาจจะต้องมีหนังสืออะไรออกมาเป็นมาตรฐานที่ตกลงกัน เราก็มีเสียงต่อต้านมาเหมือนกันว่าเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกใช้มาเป็นการกดราคาอีกทีมั๊ย สำหรับพวกเราเราคิดว่ามีหนังสืออะไรออกมาก่อนดีกว่า ไม่งั้นน้องๆ รุ่นใหม่ไม่สามารถอยู่ได้เลย

ตอนนี้เราเบรกจากการทำงานกับกลุ่มแรงงานนักเรียนหนึ่งมา คิดงานจนไม่สามารถมาทุ่มแรงกับส่วนนี้ได้ แต่ถึงการทำงานจะแพ่วลงไป แต่เราก็เห็นผลของมันบ้างเหมือนกัน เราเห็นว่ามีการทำเอมวีมารวมตัวกันว่าจะทำอย่างไรให้ค่าแรงขั้นต่ำ เราคุยกับแชมป์ที่ทำสหภาพคนทำงาน ว่าคงดีกว่านี้ถ้ามีการปลูกฝังการเป็นสหภาพกันตั้งแต่อยู่มหาวิทยาลัย เราไม่มีการพูดถึงเรื่องแบบนี้เลยตอนเรียน ที่ควรคุยกันไม่ใช่เรื่องค่าแรง แต่เป็นเรื่องของมาตรฐานความสามารถของคนในสหภาพด้วย ซึ่งก็ย้อนกลับไปในส่วนของมหาลัยฯ ว่าเทรนนักเรียนมามากแค่ไหน แล้วเรื่องของความปลอดภัยในการทำงานนี้ก็ถือว่าลุ่มที่สุด เช่นล่าสุดมีทีมอาร์ตในกองถ่ายซีรีส์วายติดโควิด ทีมกล้องกับไฟก็กลับกันหมดเลย แต่ทีมโปรดิวซ์กลับไปจ้างอีกชุดใหม่เพื่อ

² Founded in 2021 following the wave of popular protests, the Workers' Union attempts to unionize people across careers and employment under the slogan: "We are all workers." Follow them at: www.facebook.com/workersunion.th.

ทำงานต่อ กลายเป็นว่าไม่มีใครกล้าพูดว่ากองถ่ายที่ว่าตือกองไหน ทั้งๆ ที่ควรจะบอกกัน ถ้ามีสหภาพก็คงจะสามารถปกป้องสิทธิความปลอดภัยให้กับคนทำงานได้

ยังมีเรื่องชั่วโมงการทำงานอีก ตอนนี้ทำงานกัน 12 ชั่วโมงต่อหนึ่งตัวรุ่นพี่ก็จะเบรกดาวนมาให้ดูว่า 12 ชั่วโมงเป็นเรื่องปกติ ทั้งๆ ที่มันเกิดชั่วโมงการทำงานขั้นต่ำ แต่เพราะทุกคนเป็นฟรีแลนซ์เลยไม่มีกฎหมายอะไรมารองรับหรือปกป้องสิทธิเลย ถ้าเป็นการถ่ายซีรีส์ก็ไปสัก 14-16 ชั่วโมง เป็นเรื่องปกติ ทุกคนยอมทำด้วยเหตุผลว่างานนี้จะกำไรดีรายได้ของเดือนนี้ แล้วก็ “ถ้ากูไม่ทำ ก็มีคนทำอยู่ดี”

E: Much less active than it was before, but we hope that our mission passes over to the next generations of students. For example, right now there is still no criteria to designate a minimum wage for making an MV. But when I talked to costume designers, they actually have a solid number—6,000 baht per set. This number was established after many costume designers assembled, agreeing that they must all at least earn 6,000 baht, and then, the standard is adopted more widely. For an entire, larger scale MV set, we might need an official statement to set a standard agreed by the union. Some oppose the idea, saying that a standard might in turn be used to lowball the price even further. But we still thought that having a statement would be better than nothing, otherwise younger filmmakers won't be able to survive.

Lately I've taken a bit of a break from the **Film Student**

Union. I became too busy with work and couldn't dedicate as much time as before. Even though the **Union** is less active, I still see the effects of our work. Other MV makers have gathered and demanded minimum wage. I talked with Champ, one of the organizers of the **Workers' Union**, and we talked about how we should have nurtured the culture of unionizing since college. Back when we were studying, there was no such conversation. We should talk about minimum wage, but we should also talk about our capabilities to deliver the work. This goes back to the education system and how it is or is not able to train us. The worst of all is the issue of safety. For example, recently, the artistic team on the set of a gay TV-series caught COVID. The camera and lighting team all stopped and went home, but the producers just hired a new team and continued working. Turned out no one dared to say which set it was, even though all of this was even more of a reason to disclose information. If there was a union, we might have been able to advocate for more protection for the workers.

There's also an issue of hours. Right now, people work 12 hours per shift, and senior professionals would say that 12 hours is normal. Even though that's more than the legal working time, everyone's freelance and isn't protected by any sort of law. If the shooting is for a series, the working hours could go up to 14-16 hours a shift—standard. Everyone is willing to accept such tough

conditions because one job can guarantee income for the month. And there's this mentality of, "If I don't do it, others will anyways."

วิศตอเรีย: มันก็กลับไปก็เรื่องของวัฒนธรรมที่ปลูกฝังกันมาตั้งแต่ตอนเรียนเลยนะ ว่าเป็นการเรียนเพื่อแข่งขันกัน ไม่ได้เพื่อร่วมมือกัน แทนที่จะร่วมมือกันไม่รับงานที่ราคาต่ำกว่าที่ควรจะได้ กลายเป็นว่าต้องแข่งขันแย่งงานที่ไม่ตอบแทนอย่างเป็นทางการ ถูกกดราคากันทั้งหมด

V: It also goes back to a culture that was being instilled back in school, too, right? We compete. We don't collaborate. So in fact, instead of collaborating and unionizing to reject sub-standard compensation, we end up competing for opportunities with unfair payment. As a result, we were all paid much less.

เอิร์น: ใช่ๆ แล้วตอนนี้อุปกรณ์ในการถ่ายทำก็ถูกลง ไม่จำเป็นต้องเป็นโปรดักชั่นเฮาส์ก็ทำเอมวีได้แล้ว

E: Yes! And now that the shooting equipment is even cheaper, you don't need to be a production house to make a music video.

วิศตอเรีย: ถึงราคาจะถูกกลง เรายังเดาว่าแต่ถ้าอุปกรณ์ดีกว่าก็จะได้เปรียบกว่ามั๊ย? เราเคยเห็นคอลเลกทีฟที่เม็กซิโกมีการรวมตัวกันเอาอุปกรณ์มาไว้กองกลางเพื่อแบ่งปันทรัพยากร คิดว่าการแบ่งปันกันรูปแบบนี้จะพอเป็นไปได้มั๊ย?

V: Even with cheaper equipment, I imagine that "better" equipment still translates to more advantages? I once saw a collective in Mexico that pools their resources for film equipment. Do you think that

kind of sharing model is possible here?

เอิร์น: ปกติก็จะเช่าอุปกรณ์กัน ที่ผ่านมาก็เอิร์นใช้วิธียืมเพื่อนเอา เพราะมีเพื่อนคนนึงที่มีตัง เราเลยมีภาษีดีกว่าคนอื่นในการเริ่มงาน เทคโนโลยีมันสำคัญมากกับงานงานนี้ คิดว่าในแง่หนึ่งเพื่อนเอิร์นคนนี้ก็ทำสิ่งที่วิศตอเรียพูดถึงอยู่หลายๆ แต่ไม่ได้ทำอย่างเป็นทางการ มาก คือเค้าก็จะบอกรุ่นน้องว่าให้มายืมของของเค้าได้ แต่ก็เพราะราคาแพง เค้าก็ต้องไปเช่าของอยู่ดี เพราะเคยมีคนยืมไปแล้วทำของพัง ก็เป็นปัญหาหนึ่งของโมเดลนี้ที่ยังแก้ไม่ได้

E: Normally we rent equipment here. As for me, I have been borrowing equipment from a friend who has money. It's true that since I have access to more equipment, I have a greater advantage and can get a head start. Technology is very important for this line of work. This friend of mine is in some ways doing exactly what you said with the collective in Mexico, though much less organized and less formally. This friend always shares equipment with junior students. But since the equipment is so expensive, they still have to go monitor everything. There were several incidents where someone borrowed the equipment and broke them. This is still a big issue for this sharing model.

วิศตอเรีย: เราสนใจที่รุ่นเอิร์นมีการรวมตัวกันทำสหภาพนักเรียน เราเชื่อจริงๆ ว่ารุ่นอายุและยุคสมัยมันมีส่วนเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ทางการเมืองและแนวทางการเคลื่อนไหวด้วย อย่างถ้าเป็นคนอายุรุ่นเรา ที่ไม่ได้โตกว่าเอิร์นมากเท่าไรเลย แต่ 3-4 ปี สมัย

เรียนคนส่วนใหญ่เป็นสลัมกัน ใครเป็น
ควายแดงคือถูกเหยียดหยามและคิดกัน
มากๆ แต่การประท้วงปี 2020-2021
ที่ผ่านมาเห็นชัดเลยว่าคนที่นำการ
ประท้วงเป็นเด็กรุ่นใหม่ ที่เด็กกันมากๆ
แบบมัธยมปลาย มัธยมต้นก็มี
แล้วดูกระแสส่วนใหญ่จะสนใจเรื่อง
ประชาธิปไตยและสิทธิต่างๆ เน้นอน
เราไม่เชื่อว่าคนเราจะ “ตาสว่าง” กัน
แบบฉบับพลันเพราะมีเหตุการณ์อะไร
สักอย่างเกิดขึ้นกับตัวเรา แต่เราสนใจ
ว่าอย่างตัวเอิร์นเองกระบวนการ “ตา
สว่าง” เป็นยังไง

V: I'm interested in how your generation was able to form a union. I really believe that the political landscape and direction of mobilization varies greatly from generation to generation. For example, people in my generation, which is only 3-4 years older than you, are mostly royalists and conservatives. Whoever is supportive of the **Red Shirts**³ is immediately shunned and discriminated against. But it is apparent that the leaders of the 2020-2021 protest are from a new generation—so young, even high school and middle school students. And most of them are interested in the democratic movement and informed about their rights. Of course, I don't believe that people become instantly “woke” just because some particular event happens

to them, but I am interested in how the process of “political awakening” has been for you personally?

เอิร์น: ไม่รู้ใช้คำนี้ได้มั๊ย แต่สำหรับรุ่นเอิร์น
มันแทบจะเป็น peer pressure เลย
ด้วยซ้ำ รุ่นเอิร์นจะมีคนเป็นสลัมน้อย
มาก คนที่เป็นสลัมจะโดนมาเลยด้วย
ซ้ำ คนจะไม่เข้าใจว่าทำไมถึงเป็นสลัม
ได้อยู่อีก อย่างจำได้ว่าตอนที่พรรค
อนาคตใหม่โดนตัดสิทธิ์ ทุกคนในเฟซ
โกรธกันมาก ตอนนั้นตัวเราเองอาจจะ
ยังไม่ตื่นตัวเท่าคนอื่นด้วยซ้ำ เราก็โทร
หาเพื่อนสนิทที่เรียนนิติศาสตร์ว่าทำไม
คนเขาต้องโกรธกันขนาดนั้น ก็ก๊ากกัน
นานมาก ว่ามันไม่แฟร์ยังงี้ แล้วเรา
ค่อยถึงเข้าใจ ก็คงด้วยบทสนทนาและ
การแลกเปลี่ยนอะไรแบบนี้ที่ความคิด
แต่ละคนก็กระเพื่อมไปกระทบคนอื่นฯ
เป็นทอดๆ

E: I don't know if I can use this word “woke”, but for my generation, it was almost a peer pressure thing. In my generation, there are very few royalist conservatives. If someone is one, the word gets out, and people gossip. People are perplexed about how someone could still be so conservative in this day and age. I remember when the **Future Forward Party**⁴ was dissolved, everyone expressed their anger on Facebook. Perhaps I wasn't as politically aware as

³ The Red Shirts are a pro-democracy movement in Thailand that resulted from the 2006 coup d'état against Prime Minister Thaksin Shinawatra. Threatening the Bangkok middle class fascist sensibilities of class, cultural, and marginal unapologetic-ness, the term 'Red Shirt' has entered the popular, state-sanctioned, PG-13, and air-conditioned consciousness of the Thai middle class as a pejorative: uneducated, unrefined, and thus undeserving of self-determination through democracy. Although the movement has been repeatedly sabotaged by Thai economic elites and fascist politicians—up to one hundred Red Shirt protestors were massacred during the 2010 crackdown under the leadership of Oxford-educated, British-sounding, friend-of-Boris-Johnson Abhisit Vejjajiva—the Red Shirts have remained active and are key to the current protests in Thailand.

others, so at the time I called up a friend who was studying law and asked why people were so furious. We discussed for a long time about how it was unfair, and then I understood. It is probably through these kinds of conversations and exchanges that one's thoughts and mindset most influence others, and this ripples further and further.

วิตตอเรีย: เห็นด้วยนะว่าแนวคิดการเปลี่ยนแปลงอะไรต่างๆ มันก็ออร์แกนิก แล้วก็ค่อยๆ เกิดขึ้น ก็คงใช้เวลาในการเปลี่ยนแนวคิดของ “คนส่วนใหญ่” จากที่คนส่วนใหญ่ในรุ่นเราเป็นสลิ้มที่สะใจตอนคนเสื้อแดงถูกสลายและถูกยิงตาย กลายเป็นคนส่วนใหญ่ในรุ่นเอิร์น สามารถมีแกนนำที่ปราศรัยระลึกถึงและขอโทษคนเสื้อแดง มันต่างกันมาก เราเลยชื่นชมกลุ่มคนที่ทำงานสม่ำเสมอมาตลอด อย่างสำนักพิมพ์อ่านที่ทำหนังสือการเมืองและเพื่อประชาธิปไตยมาตลอดเป็นสิบปี จากที่ถือหนังสือสำหรับคนเฉพาะกลุ่มมากๆ จนกลายเป็นหนังสือที่ขาดตลาดตอนนี้ ระบุว่าเค้าทำงานที่ค่อยๆ เปลี่ยนกระแสความคิดของคนเลย

V: I see. I also think that a change in mindset is very gradual and organic. It takes time to change the mindset of the “majority.” My generation and yours are starkly different. Most people my age were content, even satisfied, to see the crackdown on the **Red Shirts**, resulting in many cruel

deaths. But most protest leaders who commemorated and even apologised to the **Red Shirts** on the public stage were your age. It's so different. That's why I have always admired people who have sustained their work over the years, like **Arn Press**, who has been publishing books on politics and for democracy over the past decade. They were very niche, only specific groups of people knew about them, but now their publications sell out all the time. Their work has really shifted the paradigm and changed people's minds.

เอิร์น: ทำให้เอิร์นคิดถึงกลุ่ม **dude**, **movie** ที่ชื่อยังใหม่เลย เค้าเล่าให้ฟังว่าเค้าเริ่มฉายหนังอิสระหลังจากที่มาเห็นงานที่ **Talk-Talk-Vilion** แล้วชอบคอมมูนิตี้มาก ตอนเค้ากลับไปก็เชิญใหม่เลยรวมตัวกับเพื่อนแล้วลงไปทำเลยเค้าบอกว่าเค้าเห็นความเป็นไปได้ แล้วพอลองทำก็เห็นว่ามันเป็นไปได้จริงๆ ก็เป็นการขับเคลื่อนที่มองไม่เห็นชัดเจนแต่มันก็เกิดขึ้นจริงๆ

พอพูดถึงเรื่องการรวมกลุ่มเป็นคอลเลกทีฟ เค้าก็พูดมาอย่างหนึ่งว่ามหาลัยฯ ตายแล้วหรือยัง? ก็ใช่จริงๆ ไน่มุมนี้มันก็ตายแล้ว แต่สิ่งที่ยังชอบเกี่ยวกับมหาลัยฯ คือมันเป็นสถานที่ที่ได้เจอคนคิดอะไรคล้ายๆ กัน แต่นอกจากนั้นในเชิงความรู้คิดว่าคนคงไม่หวังอะไรจากมหาลัยฯ แล้ว เพราะเรียนรู้อย่างอื่นได้จากข้างนอก จากประสบการณ์การทำงานจริงๆ อย่าง

⁴ The Future Forward Party was a Thai political party founded in 2018. The party's name could actually be literally translated as 'New Future Party', as it claims to be a fresh alternative to other long-standing, established, and hence corrupted political parties. The Future Forward Party was particularly popular among young voters. Despite its popularity and promising policies, the party was accused of having received illegal loans by the party's founder, Thanathorn Juangroongruangkit and was disbanded in 2020 by Constitutional Court order. More information: www.theguardian.com/world/2020/feb/21/thai-court-dissolves-opposition-party-future-forward.

ที่เชียงใหม่ บอกว่าโควิดไม่ได้ทำให้
คนเหงาเลย ในแง่หนึ่งก็เพราะทุกคน
ก็จะเป็นนักกิจกรรมในแบบของตัวเอง
ทำงานศิลปะด้วยกัน ไปประท้วงด้วย
กัน กลายเป็นคอมมูนิตี้ที่แข็งแรงเอง
บางคนก็เอาการบ้านมานั่งทำตอนไป
นั่งประท้วง ในแง่หนึ่งก็จริงที่โควิดทำให้
คนโดดเดี่ยวขึ้นแต่มันก็ยังช่วยให้เห็นถึง
ความสำคัญของเพื่อนและการรวมตัว
กันเหมือนกัน

เราคุยกับเค้าแล้วก็รู้สึกบันดาล
ใจมาก呀 อยากกลับมาทำทำงานกลุ่ม
แรงงานนักเรียนหนังแข็งแรงขึ้น
ด้วยเหมือนกัน ตอนนี้อะก็คงเน้นแต่
นักศึกษา เอาที่เราดูแลไหว แต่จริงๆ
ในภาพใหญ่เราอยากรวมตัวเด็กเรียน
ฟิล์มเข้าด้วยกันเลย เอ็นว่าการ
ประท้วงช่วงปี 2020-2021 ที่ผ่านมา
ถึงมันจะเจ็บบๆ ไปแล้วแต่ก็เปลี่ยน
แนวความคิดของคนทุกวงการเลยนะ
ตอนนี้ในกลุ่มก็มีคนเอาแนวคิดเรื่อง
สังคมนิยมมาคุยกัน เพราะในมือมี
การปราศรัยเรื่องนี้อยู่บ่อยๆ กลายเป็น
แนวคิดที่ไม่ได้แปลกประหลาดอะไรแล้ว
กลายเป็นเรื่องที่ไฉนบ่บ่อยๆ แนวคิดพื้น
ฐานและความเชื่อเรื่องสิทธิมันเปลี่ยน
ไปโดยสิ้นเชิงแล้ว ถ้าคนนึงอยากเริ่ม
อะไรขึ้นมา ก็คงเกิดขึ้นได้ง่ายกว่าเดิม

E: This reminds me of the group
called **dude, movie** based in
Chiang Mai. They told me that
they only started screening
movies independently after they
came to Bangkok for **Talk-Talk-
Vilion**.⁵ They liked the community
so much that when they returned
to Chiang Mai, they gathered

with friends and just started
doing things as well. They said
they saw possibilities. And
once they just tried doing it,
they realized it was very much
possible. This kind of effect isn't
obvious or tangible, but it does
happen.

When we talked with **dude,
movie** about forming a collective,
they also asked whether the
university is dead. I guess, yes.
In some ways, it's dead now. But
what we still like about university
is how it is a place where we can
meet like-minded people. Other
than that, we no longer have
hope for universities in terms of
knowledge. We can learn from
the outside, from experience and
from working. In Chiang Mai,
they said that COVID didn't make
them feel lonely. People are
all activists in their own ways.
They make art together. Protest
together. Then the community
forms and strengthens on its
own. Some people brought their
homework to the protest. So yes,
COVID has isolated people, but
it also reminds everyone of the
importance of friendship and
mobilizing.

I was very inspired by them
and motivated to come back
and work with the Union again.
Right now, we will probably just
focus on students, at a scale
that we are capable of doing. In
fact, we want to unionize anyone

⁵ Talk-Talk-Vilion is the name of a pavilion of the Bangkok Biennial which appeared in both 2018 and 2020. In 2020, Talk-Talk-Vilion assembled four groups: namely, Untitled for Film, a group of media arts students from Chiang Mai; Text and Title, a creative writing studio; Inappropriate Book Club, a book club on common dissent; and Speedy Grandma, an artistic collective and independent art space. The pavilion presented a diverse set of programmes, ranging from art exhibitions and reading groups to live performances and film screenings. All activities took place in the same venue. For more information: www.facebook.com/talktalkvilion.

film-related. Even though the protests have dwindled down, they have shifted the mindset of each of us in every field. Now, it's very common to hear the word 'socialism' in our discussions because during the protests there were always speeches mentioning it. It's no longer a foreign concept and has become a common part of our vocabulary. Fundamental ideas and understandings of rights have changed completely. Compared to before, it probably wouldn't be as difficult for someone to start doing something now.

วิคตอเรีย: นอกจากเรื่องแนวคิดทางการเมืองที่มันถูกหลอมใหม่หลังจากเกิดการประท้วงแล้วจริงๆ เราว่าผลอย่างนึงจากการประท้วงก็คือมิตรภาพด้วย เราว่าก่อนหน้าการปี 2020-2021 มันมีกลุ่มคนที่ทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด แต่เป็นเหมือนเกาะที่ไม่ได้เชื่อมต่อกัน แต่พอน้ำลดแล้วทางเชื่อมเกาะก็เปิดขึ้นมาให้เห็น ทำให้เกิดการร่วมงานข้ามกลุ่มข้ามสายความสัมพันธ์และมิตรภาพแบบนี้มันไม่หายไปหลังจากประท้วงจบไปพรอกในด้านของความสัมพันธ์ในวงของคนทำหนังแล้วก็การเคลื่อนไหวกับกลุ่ม

แรงงานนักเรียนหนึ่งเป็นยังไง?

V: Aside from how political ideas have been transformed after the protests, I think another important result of the protests is friendship. Before 2020-2021, there were groups working for change, but they were like disconnected archipelagos. Now that the water has receded, we can see the paths that connect each island. People are working across fields and across different groups of friends. After the protests ended, these bonds do not disappear immediately. What is it like for people who work in film and for the **Film Student Union**?

เอิร์น: เราอยากแชร์ว่าในมหาลัยฯ การเรียนการสอนมันพลิกให้เราแข่งขันกันมากๆ เรียนยิ่งสูงยิ่งห่างจากกัน คนที่เราสนิทด้วยก็จะเป็นคนที่ออกกองมาทำงานด้วยกัน เพราะเราใช้เวลาอยู่ด้วยกันเยอะมาก กลายเป็นทั้งคนทำงานร่วมกันแล้วก็เพื่อนที่ดูแลกันเตือนกันให้ตรวจเอทีเค แล้วก็นี่เรื่องการทำงานสหภาพไม่ได้หรอก เราก็ยังคุยเรื่องนี้กันอยู่ตลอด ว่าต้องกลับไปทำสหภาพให้สำเร็จกันสักวันนึง แต่ยังไม่เกิดขึ้นตอนนี้ สิ่งหนึ่งที่เอิร์นมัน

ใจว่ามันคงเหลือมาจากการประท้วง
คือแนวคิดในภาพรวมเลย ตอนที่เรา
ตั้งคลับเข้าสก็มิต้ายเพลงมาฟังด้วย
เหมือนกัน มีผู้กำกับคนนึงพูดว่างาน
เหนื่อยมาก แต่บางครั้งก็ต้องออกเงิน
ตัวเองให้งานมันดี ถ้าเป็นเหมือนก่อน
ก็ดูเหมือนเป็นเรื่องปกติ เป็นเรื่องที่ต้อง
ยอม แต่ตอนนี้กระแสดีกลับหมด ว่า
ทำไมต้องออกเงินเอง ที่ต้องทำแบบนั้น
เพราะมีการกดค่าแรงคนในกองหรือ
เปล่า จรรยาบรรณในการทำงานมีแค
ไหน กระแสการตอบรับมันเปลี่ยนไป
อย่างมาก ความสัมพันธ์เหล่านี้มันก็
ไม่ใช่แค่การได้ทำงานร่วมกันหรือใกล้
ชิดกันเป็นเพื่อนสนิท เอิร์นก็ไม่รู้มัน
ตอบคำถามเรื่องมิตรภาพหรือเปล่านะ
แต่รู้สึกได้ว่าสำนักทั้งทางการเมือง
มันเปลี่ยนไปแล้ว มันลามไปเปลี่ยนทุก
มุมมองในการใช้ชีวิต มันอวอवलใน
บรรยากาศ

E: I want to share that back
in college, the culture really
encouraged competition. The
higher one goes, the more
distance there is between one
another. The friends I ended up
making were those who worked
on the same set because we
would be spending a lot of time
together. We become colleagues,
but also friends in real life. We

remind each other to do ATK
tests, things like that. Of course,
we also can't avoid talking
about the union. We've always
said that we have to come back
and really form a strong union
one day. It may not be now, but
soon. What I'm confident about,
though, is the overall mindset
of people. When we started
the discussion on Clubhouse,
some music labels also joined
in. One director talked about
how the work is very tiring,
saying that sometimes he has to
spend his own money to finish
a job well. Before, people would
have agreed with him, seeing
it as a condition we all have to
accept. But now, the reaction
is the opposite. Why should
we spend our own money? Is it
because we aren't paid enough
for the production? Where
are the ethics? The reactions
have changed so much. These
relationships have not simply
formed during work hours or
with proximity. I don't know
if I'm answering the question,
but I can feel that the political
consciousness has changed and
has pervaded all aspects of life.
It's in the air.

ม็อบเมื่อใกล้เที่ยงคืน MOBS AT ALMOST MIDNIGHT

ประท้วงไปเพื่อแสดงอะไร จะเพื่อแสดงพลัง แสดงความสนับสนุน หรือสำแดงฤทธิ์ก็แล้ว แต่ เราประท้วงไปสนุกไปด้วยไม่ได้หรือ? นี่เป็นหนึ่งในหลายคำถามที่ผู้จัดงานม็อบ เฟสตั้งไว้ย่ำในการเคลื่อนไหว ท่ามกลางภูมิทัศน์ทางการเมืองที่ตั้งใจด้วยการกดทับ และครีမ်ไปด้วยความบีบคั้น ม็อบเฟสคว้านพื้นที่ให้กับความสุข พื้นที่ที่นักร้องเพลง ป๊อปขึ้นเวทีเดียวกับกลุ่มคนสนับสนุนสิทธิ ผู้พิการ หรือคนที่ต่อต้านการบุกรุกที่ดิน ทำกินและความรุนแรงทางเพศ พูดอีกแบบ หนึ่งคือปัญหาที่ถูกปิดตบให้อยู่เพียง “ชายขอบ” ของการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยอัน ยิ่งใหญ่และอยู่ ณ จุดศูนย์กลางของการ เคลื่อนไหว พวกเขาเข้าขี้นกันอย่างจริงจัง ตกลงแบบไม่ทิ้งอุดมการณ์และขัดขืนอำนาจ ได้อย่างแพรวพราว พวกเขาประท้วงในวิธี ที่ตัวเองทำได้และถนัดมือ และวิธีแบบนี้แหละ ที่เปิดกว้างทางขยายความเป็นไปได้ในการ ประท้วง และความหมายของคำว่า “ความ ลุข” ที่เรากำลังทวงคืน

What are we trying to demonstrate at a demonstration? Can't we demonstrate fun, too? This is what the organisers of Mob Fest are asking. Against the oppressive landscape of Thai politics, Mob Fest carves out space for the festive, where pop songs share the stage with advocacy for disability rights, resistance to the state occupation of natural lands, and calls to end the perpetration of gender violence. Such “marginalised” issues are questionably understood as secondary to the grand, main fight for democracy. The work of Mob Fest is intensely funny, intellectually witty, and skilfully subversive. They protest the way they know how, making ways for new possibilities to enter public space together and find understandings of what it means to manifest joy.

วิตตอเรีย: ถ้าพูดกันจริงๆ ก็ต้องยอมรับว่าหุดหุดการประท้วงไปแล้ว หลายคนก็พูดว่า "ไม่มีความหวังเหลือแล้ว" บรรยากาศน่าหดหู่ น่าเศร้า แต่เรายังคิดว่าการเคลื่อนไหว ก็ยังดำเนินต่อไปอยู่ตลอด ตั้งแต่ก่อนการประท้วงปี 2020-2021 มีคนทำงานต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจากหลายภาคส่วน แล้วยังคงทำอยู่ถึงแม้ว่าจะประท้วงได้ลำบากกว่าเดิม เรื่อยากจะเปลี่ยนจุดสนใจจากการประท้วงที่ดูหือหือว และการประท้วงในฐานะเหตุการณ์ที่ตระการตา

VICTORIA: Basically, now there aren't many protests, and that's a fact. Many are saying that it's hopeless now. It's bleak and sad. But I was actually thinking about how the movement has been on-going. Since before the 2020-2021 movement, there have always been people working towards democracy from different aspects and are still doing so now even if there's less possibility to protest. So I wanted to shift the focus from the protest as a spectacle and spectacular event.

พกพา: ในช่วงต้น อยากให้มีอูฟฟาช่วยเล่า เรื่องโปรเจกต์ที่ทำให้ฟังนิตนี่

PORTABLE: Just for the beginning, it would be helpful if you could introduce a bit about the project.

มีอูฟฟา: เราทำงานเป็นนักสร้างคอนเท้นท์ที่บริษัทแห่งหนึ่ง ตอนเราลาออกจากงาน โควิดเริ่มแพร่กระจายไปแล้ว ได้สองเดือน ช่วงนั้นมีแฟลชม็อบเกิดขึ้นบ่อยมาก แต่เวทีที่จัดติดคือเวทีเยาวชนปลดแอก ขอเล่าถึงพื้นหลังให้ฟังนิดนึงว่าหลังการรัฐประหาร เราพอจะรู้จักคนที่อยู่ในวงการนักกิจกรรม

อยู่ประมาณหนึ่งก็ได้ไปช่วยงานเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับเรื่องสื่อเพราะว่าตอนนั้นเราวางแผนที่จะทำสารคดีแล้วก็ติดตามการประท้วงอยู่ตลอด เราเลยโดนดึงด้วยกับน้องๆ ที่ทำเยาวชนปลดแอก ค่อยไปคุยมา เค้าก็เปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็นประชาชนปลดแอก

พอกลายเป็นประชาชนปลดแอกแล้ว ก็มีการประท้วงอยู่เรื่อยๆ เวทีใหญ่ที่สุดคือ ม็อบที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยช่วงประมาณเดือนสิงหาคม 2020 ซึ่งก็เข้าไปช่วยในส่วนของพ็อด แต่หลังจากนั้นกลุ่มก็แยกทาง ฝั่งๆ ที่ก่อนหน้านั้นก็วางแผนกันว่าจะจัดม็อบกันอีกรอบ เป็นช่วงหลังจากที่ม็อบราษฎรโดนกวาดเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม ตอนนั้นทนายอานนท์โดนจับด้วย ถือเป็นครั้งแรกๆ ที่มีการสลายการชุมนุม ตอนนั้นแหละที่ประชาชนปลดแอกวางแผนจะจัดม็อบใหญ่ครั้งที่สอง แล้วยังเป็นช่วงเดียวกับที่ตักบิ๋บ เขามาช่วยงานพ็อด

MOB FEST Y: I was working as a content creator at a company, and COVID had already spread for about two months already when I quit my job. During that time, there were a lot of flash mobs, but the popular ones were run by the Free Youth group. A bit of my background: after the coup I knew a couple of people in the activist circle and had been helping with some media work. Since I was planning to do a documentary and was following the protests closely, I sat down with the people who ran Free Youth. They later changed their name to Free People.

After Free People happened, there were consistent protests. The biggest one was by Free People at the Democracy Monument around August of 2020. For that protest, I helped with their PR, but later the group disintegrated. However,

¹ In the Thai context, the word "mob" is synonymous with protests.

just before the conflict, we had been planning another mob! It was around the time during the 14 October protest when many, including the lawyer Anon Nampa, were arrested—one of the first crackdowns by the government. That was when we planned the second protest with Free People. It was also during this time that Tong and Pang came in to help.

ม็อบเฟส ต: หลังจากเหตุการณ์ตรงนั้น ก็เลยอยากจัดม็อบ แต่จัดให้แตกต่างออกไป อยากให้มีม็อบมีกลุ่มคนอื่นๆ ที่หลากหลาย ด้วยเช่นกลุ่มศิลปินและนักดนตรี เริ่มด้วยการชวนไปกับเราให้เข้ามาช่วย เราคิดว่าสิ่งหนึ่งที่นำเสนอไว้เกี่ยวกับม็อบเฟสก็คือเราเริ่มทำงานกันในช่วงที่ประท้วงเริ่มแผ่วลงไปรอบแรก ช่วงนั้นแกนนำถูกจับเป็นครั้งแรกๆ ทำให้คนค่อนข้างสิ้นหวัง ถ้าเทียบกับจับก่อนหน้านั้นที่มีม็อบไม่เว้นวัน แพร่กระจายไปทุกที่ เราเลยคุยกันว่าเราจะทำยังไงให้คนรู้สึกดีขึ้นได้บ้าง เลยได้อิเดียวยาวอยากให้การประท้วงมันสนุกแล้วก็มีความหวัง ม็อบของเราเลยมีสีสันแล้วก็มีความเป็นศิลปะด้วย นั่นคือจุดเริ่มต้นของม็อบเฟส หลังจากม็อบแรก เราก็กลายเป็นกลุ่มของคนทำงานสร้างสรรค์อย่างชัดเจนมากขึ้น และทำงานกับการประท้วงทั้งทางตรงและทางอ้อม

นอกจากการจัดม็อบลงถนนแล้ว เราก็ทำโปรเจกต์ทั้งที่เป็นสื่อออนไลน์แล้วก็เกี่ยวกับศิลปะ ตรงนี้ไปอาจจะช่วยอธิบายเพิ่มเติมได้ ตอนนี้เราก็ยังประท้วงกันอยู่ ถึงแม้ไม่ได้ลงถนนก็เถอะ โปรเจกต์ที่ทำอยู่ตอนนี้เป็นโปรเจกต์ที่เราทำกับศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน กลุ่มทนายที่คอยให้ความช่วยเหลือคนที่ติดคุกอยู่ตอนนี้

อันนี้แนะนำม็อบเฟสแบบคร่าวๆ แล้วก็อย่างที่เบเกอรินแล้ว ว่าเริ่มงานด้วยการเป็นหัวหน้าฝ่ายพิทักษ์ของประชาชนปลดแอก แล้วพอรวมตัวกับป และเรา ก็รวมตัวกันทำม็อบเฟส โดยมีทำหน้าที่เป็นคนวางยุทธศาสตร์ เราทำส่วนการสื่อสาร

ส่วนปเป็นผู้จัดการโครงการเพราะปมีระเบียบสุดแล้วในกลุ่มเรา

MOB FEST T: After they organised the protest, Y wanted to organise another protest, but different this time. She wanted to include more varieties of people, like musicians and artists. Y started the mob by asking P and I to join and help. I think one of the interesting points of Mob Fest is that we actually started when the first wave of protests declined. That was when the leaders of the mob were jailed in the first round of arrests. At that point, people were quite hopeless, as opposed to before when there were protests daily, everywhere. So, we were talking about what could cheer the people up. We agreed on this concept of making the protest fun and hopeful. That resulted in a very colourful and very artsy movement. That's the beginning of Mob Fest. After our first mob, we evolved into a very solid organisation of creative people. We joined the protests in both tangible and intangible forms.

After the protests on the street, we also initiated a lot of online projects and art-related projects which P can help me explain further. Right now we are still protesting, even if it's not on the streets. The project we are currently working on is with Thai Lawyers for Human Rights (TLHR), a group of lawyers that help people currently in jail right now.

This is a very short introduction of Mob Fest, and as Y mentioned earlier, she started as head of PR for Free People. After P and I joined, we formed Mob Fest, and Y has been acting as the strategist. I take care of the communication, and P is our project manager because she's the most well-organised person in our group.

ม็อบเฟส ย: หลังจากที่มีกรมการสลายการชุมนุมที่ราชวรวิหารส่งดักกับห้าแยกลาดพร้าว ตอนนั้นมีแฟลชม็อบเกิดขึ้นเยอะไปหมด เป็นม็อบที่ไม่มีการปราศรัย ไม่มีแกนนำ แต่จะเห็นว่ามีคนเอาประเด็น...เราเกลียดด่านี้...ประเด็น "ชายขอบ" อย่างเรื่องสิทธิคนพิการมา

² As a gender category, *neuy* (ka-toey) is conceptually and semantically dynamic. Once a pejorative, it has been re-defined and re-appropriated over decades and centuries, to the extent that it now refers to any identity, beyond gender stagnancy, almost but not always with a sense of self-deprecating pride.

ปราศรียูปร่างมือบ ประเด็นพวกนี้ถือเป็นประเด็นชายขอบของการเคลื่อนไหวหลัก ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงที่มันยิ่งใหญ่ เราก็มองว่ามีคนที่อยากพูดอยู่ แต่ไม่มีเวทีใหญ่ให้เราได้ เราก็มองว่าอยากให้มีบอสประเด็นเหล่านั้นขึ้นมาอยู่บนเวทีใหญ่ ให้เวทีเป็นเครื่องขยายเสียงให้กับประเด็นเหล่านั้น คนที่เราชวนเข้ามาร่วมทำงานก็จะมึนงง กิจกรรมที่เราเข้าไปประเด็นชายขอบต่างๆ แล้วก็ใครเอที่พี่และคนช่วยทำงานการรณรงค์ แล้วเราจะทำให้ประเด็นเหล่านั้น “ป๊อป” ขึ้นมาได้ยังไง มีบอสเลยเติมสีสันกับความสร้างสรรค์เข้าไปเพื่อให้เรื่องเหล่านั้นดูน่าสนใจมากขึ้น

MOB FEST Y: After there was a crack down on the protest at Ratchaprasong and Ha Yaek Lad Prao, there were many flash mobs without an official stage or leaders, but there would be people standing on the side giving speeches on various issues. I hate this word, but on marginalised issues like disability. These issues are considered marginalised from the main movement, which was focused upon demanding grand change. I saw that there were people who wanted to be heard, but there was no stage for them. I wanted Mob Fest to present these issues on the main stage, to amplify these voices. On our team, there were both activists that understand these issues as well as creatives and organisers. So, how do we make these “pop”? We added color and creativity to make them more interesting.

มือบเฟส ต: ช่วงคลื่นแรกของการประท้วง ประเด็นที่ถูกยกขึ้นมาพูดจะเกี่ยวกับ “ภาพใหญ่” พูดถึงรัฐบาล สถาบันฯ อะไรแบบนั้น แต่หลังจากที่แกนนำถูกรวบไปรอบแรก มือบที่ไม่มีแกนนำก็ผุดขึ้นทั่วกรุงเทพฯ มีคนที่เอาเครื่องเสียง ไมโครโฟนมาปราศรียด้วยตัวเอง มีทั้งเรื่องเพศ ระบบการศึกษา หรือชาติพันธุ์ ขยายกระแสเรื่องพวกนี้ขึ้นเวทีใหญ่ แต่ปัญหาคือคนไม่ค่อยสนใจ เพราะตอนนั้นคนยังสนใจแต่ภาพใหญ่ แต่ปัญหาพวกนี้ก็มีอยู่ตลอด ทุกคนก็รู้ เป้าหมายของมือบเฟสเลยเป็นการสื่อสารปัญหาแล้วก็ขโมยเหล่านี้กับคน เป็นเหตุผลที่งานของเรา

นักดนตรีภาพพจน์ ภูมิศักดิ์ ระหว่างเล่นคอนเสิร์ตที่มือบเฟส concert at Mob Fest, 2020

ต้องให้เทคนิคการสื่อสารและศิลปะเข้ามาเกี่ยวข้องกับมือบ

MOB FEST T: In the first wave of protests, all the issues that were being amplified were all about the “big picture”: The government. The monarchy. All that. But after the first wave of leaders were arrested, there were a lot of self-organised mobs happening all over Bangkok. There were people holding speakers or microphones voicing their own problems. For example, gender issues, the school system, or minority issues. Y wanted to bring all those issues up onto the big stage, but the issue was that people weren't really interested. At that time, people were still heavily focused on the big picture problems, but all the issues were out there. People acknowledge them and know they are there. So, Mob Fest's mission was to get these issues and messages through to the people. That's why it involved a lot of communication techniques and art.

มือบเฟส ป: เราไม่ได้ทำแค่การเคลื่อนไหวบนถนน เราสื่อสารเหล่านี้ทางโซเชียลมีเดียด้วย ก็มองเห็นได้ว่าวงการเคลื่อนไหวของเราไม่ได้มีแค่การชุมนุมประท้วง

MOB FEST P: It's not just about the physical movement. We also digitized these messages on social media, so you can see that our movement isn't just on-site or protesting.

มือบเฟส ย: หลังจากนั้นกลุ่มอื่นๆ ก็เริ่มเห็น

ความสามารถของเราในการสื่อสาร และการเสนอประเด็นต่างๆ ให้น่าสนใจ หลังจากที่เราจัดม็อบเฟสครั้งแรก กลุ่มอื่นๆ ก็เริ่มขอให้เราช่วยทำในส่วนของกาสื่อสาร

MOB FEST Y: Then, other groups started to see our capacity for communication and our ability to present the issues in interesting ways, so after Mob Fest, many asked us to help them with their communication.

ม็อบเฟส ต: ตอนนั้นกลุ่มเราเริ่มขยายตัวใหญ่ขึ้น มีสมาชิกประจำประมาณ 20 คน มีทั้งนักเขียน นักร้อง นักศึกษา แล้วก็คนแก่อย่างป.ป.แล้วก็เรา ที่ทำงานอยู่ในสื่อสร้างสรรค์ แต่โปรเจกต์ที่ใหญ่ที่สุดของเรา มีคนเข้ามาทำงานประมาณ 60-70 คน จะเห็นได้ว่าเราเป็นองค์กรที่ทั้งชัดเจนแล้วก็ยืดหยุ่น

MOB FEST T: That was when we started to grow bigger. We have around 20 regular members consisting of high school students, college students, and older people like Y, P, and I, who are already working in the creative industries. The biggest project we organised had around 60-70 people. It's a solid but loose organisation, you see.

วิศิตเรีย: เราจะได้หลายคนพูดอยู่บ่อยๆ ว่าการประท้วงเป็นเรื่องที่จริงจังจริงๆ แต่ไม่ได้คิดว่าจะมีแกนนำนักกิจกรรมที่พูดแบบนั้นด้วยเหมือนกัน ม็อบเฟสคิดยังไงกับแนวคิดนี้?

V: I have heard many say that protest should be a serious matter, but didn't expect that from activist leaders as well. How did you all respond to that reaction?

ม็อบเฟส ย: ย้อนกลับไปช่วงรัฐประหารเมื่อปี 2014 เราเริ่มรู้จักนักกิจกรรม ตอนนั้นเดาikiphพยายามดึงเรื่องอินเทอร์เน็ตเข้ามาช่วยสนับสนุนการเคลื่อนไหว แต่ก็ทำได้ไม่สุด มีความพยายามของนักกิจกรรมที่ "ซีเรียส" ที่จะรวมตัวกับกลุ่ม "ครีเอทีฟ" แต่นักกิจกรรมหลายคนมาจากงานวิชาการเดาเข้าใจทฤษฎีดี แต่ไม่ช่วยคสมัย โหนก็จะมีคนที่ไม่เข้าใจหลักการแต่ก็มีอารมณ์ขันด้วยก็อาจจะไม่ทุกคนอย่างเพนกวินก็เป็นคนมีอารมณ์ขันนะก็จะ

ใช้ศิลปะเข้ามาช่วยในการเรียกร้อง มีรำลืออะไรก็ว่าไป เราว่าเรื่องความไม่ีอารมณขันตรงนี้ทำให้เกิดความตลกหักในการเคลื่อนไหว ความขันต้งเป็นผู้นำ ความขันต้งเป็นผู้มีหลักการ เรื่องพวกนี้ทำในวงแตกหลายครั้งเหมือนกัน กลุ่มอื่นเดาก็ชอบแซวว่าพวกเราเป็นกลุ่มกะเทยขงขันกลาง อะไรเขียบางทีก็อยากกระยอนว่าพวกเรอิกษยแพทกันจัดรนทำงานกันไม่สนุก

MOB FEST Y: Going back to the time of the 2010 coup, when I started to know real activists, they had tried to bring in entertainment, but it wasn't quite successful. There were attempts by "serious activists" to join forces with the "creatives", but many activists came from academia. They understood theory. But no matter which time, there have also always been those who understand theories and also have humour. Not everyone Penguin is funny. He incorporates art in his demands, like using Choi songs and whatever. I think the lack of humour causes tension among activists. Some just want to be leaders, and some must control the narrative. Many discuss only with theory, and we clashed many times because of this.

Other groups actually joked that we are middle-class ka-toey¹ with humour, things like that. Sometimes I wanted to slap back and tell them they are so masculine that they can't work with fun.

ม็อบเฟส ต: แกนนำบางคนก็โจมตีเราว่าการทำให้ม็อบสนุกแบบนี้เป็นการลดคุณค่าข้อเรียกร้องในการประท้วง บางคนก็ติดทฤษฎีมาก แล้วก็กลายเป็นคนที่ตึงและขงานผาซาก แต่จากมุมมองของม็อบเฟส ถ้าเราอยากทำให้การเคลื่อนไหวมันมีชีวิตอยู่ต่อได้อีกนานๆ การเคลื่อนไหวก็ควรจะมีมความเป็นมนุษย์ด้วยจะเห็นแ่งนี้ ได้จากทุกโปรเจกต์ที่เราทำ ทุกโปรเจกต์ม็อบเฟสทำจะมีความเป็นมนุษย์อยู่เสมอ ตองมีขงนประกอบที่ทำให้คนรู้สึกถึงอารมณบางอย่าง ยกตัวอย่างเช่น เราทำโปรเจกต์หลังบ้าน โปรเจกต์นี้หลังบ้านในแ่งว่าเราไม่ได้ออกตัวว่าเราเป็นคนทำ โปรเจกต์นี้ชื่อ 112.story

ปีที่ผ่านมามีคนเป็นร้อยถูกกล่าวหาด้วย

อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยถูกคลุมด้วยผ้าที่ขีดเขียนโดยผู้ชุมนุม
The Democracy Monument in Bangkok enshrouded by a cloth
and decorated with messages from protesters

มาตรา 112 เราอยากทะเล่าเรื่องเหล่านี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความโหดร้ายของกฎหมายนี้ แต่แทนที่จะตะโกนออกมม หรือแทนที่จะไล่ข้อเท็จจริงหรือพูดถึงความน่ากลัวของมาตรา เราตัดสินใจว่าเราจะเล่าเรื่องเหล่านี้ในฐานะมนุษย์

MOB FEST T: We were attacked by some leaders who were saying that by making the protest light and breezy, we devalue the protest's demands. Because some of these leaders are very bookish, they are very straightforward and tense. I think from Mob Fest's point of view, in order to prolong the movement, it's very crucial to introduce a human aspect to the movement. And this is demonstrated in all of our projects. Every project that Mob Fest has initiated will have a human touch. We'll have something you can connect to in terms of emotions and feelings. For example, we did this underground project—underground as in we didn't say that we were doing it. It's a website called 112.story.

Since the past year, there have been hundreds of people prosecuted under Section 112. We wanted to tell the story in order to amplify the harshness of this law. But instead of shouting, instead of stating all the solid facts or its scary aspects, we decided to tell their stories as human beings.

ม็อบเฟส ป: เราเล่าเรื่องก็กะจิงจิงด้วยดีมั๊ย?

MOB FEST P: Is it possible to also share about Jakka Jing Jing?

ม็อบเฟส ต: สำหรับวันเด็กปีที่แล้ว เราคุยกับกลุ่มนักเรียนแล้ว กลุ่มนักเรียนที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับระบบการศึกษาในไทย เราคุยกันว่าอยากทำหนังสือเด็กเพื่อสอนเด็ก ๆ เกี่ยวกับการประท้วงในปัจจุบัน เราอยากทำให้เด็กเล็กมาก ๆ อายุแค่ 4-5 ขวบ เราเลยคิดไอเดียให้ตัวละครนั่งเล่าเรื่องที่เป็นามธรรมมาก ๆ เกี่ยวกับตัวละครในจินตนาการ เราตีพิมพ์ออกมา 3,000 เล่ม และบริจาคครึ่งหนึ่งให้ห้องสมุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

MOB FEST T: For Children's Day last year, we talked with the Bad Students movement, a group of students who are doing a lot of actions to improve education

in Thailand. We wanted to make an illustrated children's book to teach children about the current movement. But then we wanted to give this book to very young children, 4-5 years old. So we came up with the concept of a character that tells a very abstract story about an imaginative character. We published around 3,000 copies, and we donated half of the copies to different libraries in Thailand.

พทพ: คุณสามารถส่งหนังสือแบบนี้ให้กับห้องสมุดสาธารณะได้เลยหรือ?

Po: This kind of book—you are allowed to put them in public libraries?

ม็อบเฟส ต: เพราะว่าโปรเจกต์เราไม่ได้ออกชื่อ รัฐบาลเลย ไม่รู้ว่าคุณจะทำหนังสือเด็กเล่มนี้เป็นกลุ่มที่เกี่ยวกับการประท้วง แล้วเนื้อเรื่องก็เน้นด้วย เป็นเรื่องที่ไม่ตัวละครสามารถเลือกเป็นอะไรก็ได้ แทนที่จะต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่คนเลย ไม่รู้ว่าเรากำลังพูดถึงประชาธิปไตย

โปรเจกต์ค่อนข้างต่างจากโปรเจกต์อื่นๆที่เราเคยทำมา เราขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพราะเราคิดว่ามันเป็นเรื่องที่อ่อนไหว เราทำงานกับนักเขียนรางวัลซีไรท์ ศาสตราจารย์เกี่ยวกับการศึกษา และเอเจนซีสร้างสรรค์ ขอให้เค้าเป็นที่ปรึกษา เนื้อเรื่องเกี่ยวกับการที่เด็ก ๆ สามารถตัดสินใจด้วยตัวเองได้ เมื่อพวกเขาสามารถเลือกทางที่ตัวเองอยากเดินเองได้ ก็เป็นก้าวเล็กๆที่สำคัญในการทำความเข้าใจประชาธิปไตย เสียงตอบรับจากผู้ปกครองก็ดีมาก ๆ เพราะเนื้อเรื่องไม่รุนแรง

MOB FEST T: The point is that it was an underground project. So the government didn't know that it was a protest group doing the children's book. And the story is very subtle. It's all about allowing the character to choose what it likes instead of parents telling them what to do. So people didn't know that it was about democracy.

This project is different from what we used to do. We asked a lot of specialists to come help us because we knew it was a very sensitive project. We worked with SEA Write Award writers, education

professors, and creative agencies, they were our advisors. It's about children making their own choices. By letting them choose their own path, I think it's a small but important step towards democracy. It was very well-received by a lot of parents because it's not violent.

มือเปส ป: เห็นได้ว่าเราสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ผ่านโปรเจกต์แบบนี้ เราเริ่มจากการเป็นกลุ่มที่ทำงานกับมือเปส แต่ตอนนี้เราเรียกตัวเองว่าคณะใกล้เคียงดิน คนทั่วไปก็จะไม่รู้ว่าคณะใกล้เคียงดินกับมือเปสเป็นกลุ่มคนเดียวกัน

MOB FEST P: So, you can see that with this we can make a change. We started as a protest group, but now we've named our new group Almost Midnight. The public might not know that Almost Midnight is run by Mob Fest and protesters.

มือเปส ต: เพราะฉะนั้นเราก็ทำงานผ่านสองชื่อคือ มือเปสกับคณะใกล้เคียงดิน เราตั้งคณะใกล้เคียงดินขึ้นมาเพื่อแยกตัวเองออกจากความวุ่นวายทางการเมือง

MOB FEST T: So we work under two titles: Mob Fest and Almost Midnight. Almost Midnight was initiated in order to separate us from the political turmoil.

พทพว: เป็นกลุ่มคนเดียวกันเลยมั๊ย?

Po: Is it the exact same people?

มือเปส ต: ใช่ มือเปสจะออกชื่อชัดเจน ส่วนคณะใกล้เคียงดินก็จะพยายามไม่ออกตัว คณะใกล้เคียงดินจะทำงานเกี่ยวกับการศึกษาและเด็ก

MOB FEST T: Yes. One is very public, and the other is underground. Almost Midnight works with education and children.

มือเปส ย: เราคิดชื่อนี้ขึ้นมาตอนประมาณที่สอง เพราะเราทำงานกันทั้งวันทั้งคืน

MOB FEST Y: We came up with this name at around 2 am, since we work all day and night.

วิคตอเรีย: ใกล้เที่ยงคืน แต่ก่อนไปย่ำรุ่งอะ

V: Almost midnight, but towards dawn

มือเปส ย: ใช่ ก่อนไปทางข้างหลัง ตีสอง ตีสองสาม

MOB FEST Y: More like past midnight. 2am, 3am

มือเปส ป: เรามักจะได้briefงานมาตอนเย็น แล้วพอใกล้เที่ยงคืนก็จะนัดประชุมกัน แล้วโปรเจกต์ก็จะเดือดมาก บางทีอาจจะต้องเปิดตัวภายในสองวัน

MOB FEST P: We always get briefs in the evening, and when it's almost midnight, we set up a meeting. Then the project has to be launched in the next two days.

มือเปส ย: อยากย้อนกลับไปนิดนึง เราไม่ค่อยเข้าใจหรือว่านักกิจกรรมเค้าคิดอะไรกัน แต่คนรอบตัวเราและตัวเราเอง เราไม่นิยามตัวเองว่าเป็นนักกิจกรรม เราอยากจะเคลื่อนไหวในแบบของเราเอง ตอนที่เราเข้าไปทำงานกับกลุ่มนักกิจกรรม เรายังคิดว่าเรายังต้องไปทำงานด้วยยังไง เพื่อนๆที่อยากทำงานเคลื่อนไหวในรูปแบบของเค้า พวกเราโปรเจกต์แบบนี้ทุกคนก็พร้อมจะทำ แล้วก็เข้ามาสนับสนุน กลุ่มคนตรงนี้ถึงไม่ใช่แอคทิวิสต์แต่ก็อยากเคลื่อนไหว

เราคิดว่านักกิจกรรมอย่างเพนกวิน รุ่งทนายอานนท์ เคลื่อนไหวในประเด็นนี้ได้ยาวนานต่อเนื่อง แต่ว่าเราก็มีสิ่งที่เราอยากเคลื่อนไหว เราไม่ได้สามารถอยู่กับสิ่งนั้นได้แต่อย่างเดียว ชีวิตเราก็น่าจะมีดีอื่นๆในชีวิตด้วย ในแง่นั้นเราก็ไม่ใช่นักกิจกรรมจริงๆ

MOB FEST Y: I want to go back a little. I don't completely understand what the activists are thinking, but in my circle and for myself, we don't identify ourselves as activists. We want to mobilise in our own ways. When I joined the activist circle, I only thought of how to bring the connections that I have, friends that want to work in their own ways, into the movement that's happening in Thailand. When there's this kind of project, everyone's ready, and everyone supports each other. They aren't activists, but they want to mobilise.

I think of activists as those like Penguin, Rung, lawyer Anon — those who protest about an issue continuously. I also have something that I'm passionate about, but I can't just focus on that one thing. My life yearns for other things, too. So, I'm exactly a real activist in that sense.

วิตตอเรีย: เข้าใจ ได้ แต่เราก็คิดว่าสิ่งที่มือเบสทำก็ขยายความเข้าใจว่าเราละประท้วงหรือเคลื่อนไหวกันยัง ใจ ได้อย่าง แล้วตอนนี้มือเบสทำอะไรอยู่ ดูจะมีโปรเจค ในมืออยู่หลายอย่าง

V: I can understand that. I also think that the thing that you do expands the ways people can protest and mobilise. What are you all working on now? It seems you have many projects.

มือเบส ต: เรากำลังวางแผนระดมทุนให้ศูนย์ทนาย เพราะสองปีที่ผ่านมาผิดคดีกว่า 2,000 คดีที่ศูนย์ฯ ต้องดูแล มีทั้งมาตรา 112 แล้วก็พรบ. จุกเงิน ส่วนใหญ่เป็นคดีจากช่วงพีคของการประท้วง ศูนย์ทนายฯ ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศ แต่ด้วยจำนวนคดีที่มีเยอะมาก ศูนย์ทนายฯ ต้องการเงินทุนอีกมาก ในการบริหารการทำงาน ตอนนี้มือเบสทำแค่โปรเจคนี้โปรเจคเดียว แต่เดือนมิถุนา เราถูกขอให้ให้จัดแคมเปญรณรงค์การปฏิวัติ 2475 พอปลายปีก็จะทำแคมเปญสำหรับ 6 ตุลาอีกรอบเพราะว่าแคมเปญนี้ประสบความสำเร็จมากปีที่แล้ว

นักกิจกรรมในไทย หรือคนที่สนใจประวัติศาสตร์การเมืองของไทย ต้องเคยได้ยินหรืออ่านเกี่ยวกับการสังหารหมู่ 6 ตุลา เมื่อ 45 ปีก่อน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือการสังหารหมู่ และผู้รอดชีวิตจากตอนนั้นหลายคนก็ยังมีชีวิตอยู่ตอนนี้ พวกเรามีเรื่องราวที่น่าสยดสยองมากมาย แล้วเราก็สนใจเรื่องราวเหล่านี้แหละ เพราะนั่นหลังจบงานมือเบสแรก เราก็คุยกับย โขดดีที่ยเคยทำงานกับสมาคมคนเดือนตุลาฯ ก็เลยเสนอชื่อมือเบส เรานำเสนองานที่เราเคยทำมา แล้วก็ได้รับอนุญาตให้จัดแคมเปญรณรงค์เหตุการณ์โปรเจคขยายตัวเร็วมาก สุดท้ายเรามีคนทำงานกว่า 60-70 คน ช่วยกันดูแลโปรเจค

ย่อยอื่นๆ ภายใต้หัวข้อของ 6 ตุลาฯ ตอนจบแคมเปญ เราสร้างสิ่งที่เราเรียกว่า “โปรเจค” ขึ้นมากกว่า 10-20 ชิ้น เป็นโปรเจคที่ช่วยเตือนความจำสังคมเกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ

เราคิดว่าสำหรับสมาคมฯ แล้ว แคมเปญรณรงค์นี้เป็นแคมเปญที่แพงที่สุดเท่าที่พวกเขาเคยทำมา โดยสมาคมฯ 6 ตุลาฯ ประกอบไปด้วยผู้รอดชีวิตที่ตอนนี้มีอายุมากแล้วทุกปีพวกเขาจะจัดงานรำลึกเล็กๆ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นสถานที่ของการสังหารหมู่ ตอนที่เราติดต่อพวกเขาเพื่อนำเสนอแคมเปญและเพื่อขอการสนับสนุนในด้านเงินทุน พวกเราขอถามพวกเขาว่า “ต้องการเงินอะไรมากมายขนาดนั้น” แต่พอปิดงาน ทุกคนประทับใจมาก ถือเป็นโปรเจคที่ประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ความเจ็บปวดของสังคมให้คนรุ่นใหม่ ได้รับรู้

ถึงแม้ว่าการสังหารหมู่จะเกิดขึ้นวันที่ 6 ตุลาฯ แต่ก็เป็นที่รู้จักในไทยในชื่อ “การสังหารหมู่ 6 ตุลาฯ” แต่เราตั้งชื่อแคมเปญเราว่า “5 ตุลาฯ” หนึ่งในวันก่อนจะเกิดเหตุการณ์นองเลือด เพราะจริงๆ แล้วสามปีก่อนหน้านั้นมีการประท้วงโดยนักเรียนนักศึกษามากมาย เรียกร้องสิ่งเดียวกับที่พวกเราในปัจจุบันต้องการ ก่อนที่พวกเขาจะถูกฆ่า พวกเขาก็เรียกร้องความเท่าเทียม ความยุติธรรม และประชาธิปไตยที่แท้จริง แคมเปญนี้เกิดขึ้นในช่วงที่การประท้วงแผ่วลงไปแล้ว เราเลยคิดว่านอกจากจะเข้าไปเพื่อรำลึกอดีตแล้ว เราอยากใช้โอกาสนี้ในการจดประกายความหวังให้กับการเคลื่อนไหวอีกครั้ง เราตกลงกันว่าเราสามารถยื่นข้อเสนอทุกคนถึงการเคลื่อนไหวในอดีตด้วยการขอย้อนเวลากลับไปเพียงหนึ่งวันก่อนหน้าการสังหารหมู่ เพื่อคิดถึงความหวังและเรื่องราวของนักเรียนนักศึกษาในช่วงเวลาที่พวกเขายังมีชีวิตอยู่

“กล่องฟ้าสาง” ที่เราทำขึ้นบรรจุเรื่องราวของความหวังเหล่านี้ กล่องทำหน้าที่เหมือนไทม์แมชชีนที่พาคุณย้อนเวลากลับไป 45 ปีที่แล้ว และขอย้อนกลับไปได้ว่านักเรียนนักศึกษาประท้วงกันยัง ใจ ในสมัยก่อน ที่น่าแปลกใจคือการประท้วงไม่ได้แตกต่างจากตอนนี้เท่าไร เป็นการย้ำเตือนเราว่า 45

ปีที่แล้วเราไม่ชนะ และมาถึงตอนนี้เรากียังต่อสู้กันอยู่ และตงก็คิดว่าในอนาคต เรากียังต่อสู้อยู่ไม่เปลี่ยน ตรงนี้คือหัวใจของโปรเจกต์ชิ้นนี้

MOB FEST T: We are actually planning a fundraising campaign for TLHR. Because there have been almost 2,000 prosecutions in the past two years. They are both Section 112 and the violation of the emergency decree, most issued when the movement was at its peak. TLHR got funding an overseas organisation, but with the number of cases rising, they need more funding in order to keep operating. That's the only project that we are working on right now. In June, we were also asked to organise a memorial campaign for 2475 (1932). At the end of this year, we will do the campaign for the 6th of October again because it was a very successful project last year.

A lot of activists in Thailand, or people who are interested in the political history of Thailand, have heard or read about the 6 October massacre, a mass killing of students who protested around 45 years ago. It was a massacre, and a lot of survivors are still alive today. They have so many interesting stories, and it was one of the things that I'm very interested in. So after the first Mob Fest event, I talked to Y. Luckily, she used to work with the committee of the 6 October movement, so she introduced Mob Fest. We showed them our previous work and got their permission to do a memorial campaign. It started like that and grew very quickly. We involved 60-70 people working in different sub-projects under the 6 October theme. At the end of the campaign, we produced almost 10-20, we call it, "products" in order to help people or society remember what 6 October was.

I think it was the most expensive memorial campaign for them. The 6 October committee consists of survivors who are now very old. Every year they do a small memorial service at Thammasat University, where the massacre happened. When we approached them, showing them this spectacular campaign and asking them to help fund the project, they were in shock. They said, "Why do you need so

much money?" But after we finished the campaign, they were very impressed. It was very successful in spreading this pain of society to the newer generation.

Even though the event happened on the 6th of October, and it's known in Thailand as the October 6th massacre, we call our campaign 5 October, for one day before the massacre. Because three years prior to the mass killing, there were a lot of student protests going on, asking for the same things as today's protests. Before they were killed, they were asking for equality, fairness, and real democracy. This campaign happened after the decline of the protests, so we were thinking that beside remembering the event, how could we also use it to bring hope to the movement again? We agreed that we can remind them about the past movement, going back just one day before the mass killing. To exploring the hope and stories of the students when they were still alive.

This "Box of Dawn" contains all those hopeful stories. When you open the box, it's a small time machine that takes you back 45 years ago to see how students protested back then. Surprisingly, there are a lot of similarities. It reminds us that 45 years ago we didn't win. And this year we are still fighting. I think in the future, we will keep fighting. That's the bottom line of this product.

มือเปส ย: กล่องฟ้าสาถูออกแบบมาให้เล่นกับผัสสะ ตอนที่เราสร้างกล่องนี้ไปให้คนจากยุคนั้นพวกเขาซาบซึ้งกันมาก กล่องนี้พาเค้าย้อนกลับไปยังเวลาที่ยังมีความหวัง ทำให้นึกถึงเพื่อนๆ บางคนถึงกับร้องไห้ บางคนก็ทนไม่ไหว อยู่ใกล้กล่องไม่ได้เลย นี่คือความเจ็บปวดที่มนุษย์มากๆ เป็นผลอย่างหนึ่งจากการประท้วง เป็นความรุนแรงที่รัฐกระทำต่อเรา

MOB FEST Y: The Box of Dawn was designed to play with the senses. When I gave it to those from that time, it really touched them. It really took them back to that day when they were still hopeful, reminding them of their friends. Some of them even cried or couldn't bear to go near the box. This is a very humane pain, one of the impacts from the protests. It's

a violence that the state has inflicted upon us

มือเปส ต: กลองฟ้าสาองกระตุนพวกเคำให้รู้ สึกมากกยพวกเคำพูดด้วยเหมือนกันวำน้ำตำนี เป็นน้ำตาของความสุข ความรู้สึกที่รู้วำคนรุ่น ใหม่เขำใจการกระทำของพวกเคำ และกีสำน ต่อความตั้งใจ

MOB FEST T: It provoked all kinds of feelings for them. They were also saying that these were tears of joy, knowing that the young generations understand what they did and carry on the legacy.

มือเปส ย: รัฐกระทำกับคนจนคนรู้สึกวำสิ่งที่ เคำทำไม่มีคุณค่า ช่วงหนึ่งหลัง 6 ตุลาคมคนก็ หลีกหนี แต่ตอนนี้สิ่งที่เกิดขึ้นคือคน ในยุคนั้น รู้สึกวำเคำได้รับการยอมรับ เคำรู้สึกปลดตัว เองออกจากความรู้สึกผิดที่แบกไว้หลังเพื่อน ตาย มีนพูดหลายกย อย่งไม่ได้ เพราะรัฐ กดไม่ให้พูด

MOB FEST Y: The state made people feel like what they did amounted to nothing. For a while after the 6 October massacre, many escaped. What happens now is that these people finally feel accepted. They have been able to resolve the guilt they've carried because their friends were killed. There were many things that couldn't be said because the state didn't allow us.

มือเปส ต: นั้นเป็นแค่โปรดักหนึ่งของแคมเปญ โปรดักอื่นกย เป็นสารคดีสั้นกย วิดีโอการ สัมภาษณ์เพลงประท้วงจากยุคนั้นที่นักร้อง ชื่อดั่งรุ่น ใหม่ไปโคฟเวอร์ หนังสือพิมพ์ที่ สนับสนุนนักเรียนนักศึกษา เรื่องสั้นจากนัก เขียนรุ่น ใหม่ และเว็บไซต์รำลึกเหตุการณ์

MOB FEST T: That's just one product of the campaign. Other things include a short documentary, recorded interviews, protest songs from that time that we commissioned mainstream singers to cover, a newspaper that celebrates the students, short stories from young writers, and a memorial website.

วิตตอเรีย พูดตรงกย วำเราประทับใจงานที่มือเป

เฟสทำมากกย และรู้สึกเหมือนวำได้รับคำตอบ หลายกย ข้อ ที่ยังไม่ได้ถามคำถาม

V: I am honestly very impressed and in some ways you have answered the questions without the questions being asked.

พทพว: เราประทับใจใจที่มือเปสจะสามารถ ับความรู้สึกของกระแสหลัก ได้ แล้วตั้งเรื่อง ข่ายขอบเขำมาพูดในกระแสหลัก ทรงพลัง มาก เราชื่นชมการทำงานตรงนี้ เอจจริงกย สิ่งที่มีมือเปสทำค่อนข้างบาระดับหนึ่งเลย เรา เลยสงสัยวำ ตอนนีที่มีมือเปสดูระมิงงานที่ หาเงินได้ แล้วก็มิโปรเจคที่ทำงานแบบไม่ออก ชื่อและก็มีโปรเจคเหล่านั้น พวกคนบริหาร เวลาถึงบ่ง ัง แล้วต้องทำโปรเจคหาเงินเพื่อ ไปสนับสนุนอีกโปรเจคมี

Po: I'm very impressed that in a way you seem to have tapped into mainstream sentiment, to bring marginalised issues to the mainstream. It's very powerful, so I appreciate your effort. It's kind of crazy what you're doing actually. I was wondering, then, so now you have these two sides. One is this commercial company that you are working under, and then you have this underground project. Does it divide your time? Do you have to do commercial projects in order to pay the underground projects?

มือเปส ป: เราตั้งทีมระดมทุนในกรหาเงิน ให้โปรเจคที่ไม่ออกชื่อ เรามีที่ปรึกษาที่ให้คำ แนะนำเกี่ยวกับการหาทุนด้วย แล้วเราก็ได้ เงินสนับสนุนจากสมาคม 6 ตุลาคม

สำหรับโปรเจคที่เป็นการค้าหน้อย เรา ขายของ ขายหนังสือ หนังสือพิมพ์ เพื่อให้ ได้ทุนคืนมาบ้าง เงินส่วนนี้ก็จะกลับเขำมา ในสารบบเพื่อช่วยคนทำงานและคนที่รวม งานกับเรา ถึงแม้วำคำตอบแทนเราจะไม่ ได้ สูงเหมือนอ้ตราเอกชน อย่งหน้อยก็ยังมีเงิน สนับสนุนบ้าง เราทำงานเพื่อสิ่งที่เราตั้งใจ ไว้ แล้วก็มก ไปหาจุดนั้นด้วยกัน

MOB FEST P: For the funding of the underground projects, we set up a fundraising team. We also have some advisors in the movement, so she or he gives us advice about where can find

money. We also received funding from the October 6th committee.

For commercial projects, we sell stuff. We sell books and newspapers so we can make back some of the money. This goes into our ecosystem so we can pay workers and partners who work with us. Although our fees are not at a commercial rate, but it's some support. We work for what we can see, and aim for it together.

มือบเฟส ต: เราเรียกว่า "อัตรานักกิจกรรม" ซึ่งโอเค มันเป็นการตกลงร่วมกันเพราะมันคือการทำงานเพื่อเคลื่อนไหว ไม่ใช่แสวงหากำไร และเราทุกคนก็มีงานประจำอยู่ เราทำงานกันแบบนี้

MOB FEST T: We call it an "activist rate." It's okay. There's mutual consent because it's

all about protesting, not making money. All of us also have regular jobs, so that's how we work.

มือบเฟส ย: ตอนเราทำมือบเฟส เรานึกว่าจะทำทีเดียวแล้วจบ แต่ปรากฏว่าเราได้รับเงินบริจาคมาเยอะมาก เลยต้องทำงานด้วยกันต่อเพื่อเอาเงินที่เหลือมาใช้ จะให้แบ่งเงินแล้วแยกทางก็ไม่ใช่ เราเลยผันเงินส่วนนี้ไปให้งานหลังบ้าน บางส่วนก็ไปเติมโปรเจกต์อื่นๆ อย่างโปรเจกต์ 6 ตุลาคม

Y: When we did Mob Fest, we thought it was a one-time thing. It turned out there were so many donations that we had to keep working given the remaining money. We couldn't just divide the money and part ways. So, we channeled the money to backstage work. Some went to support other projects, like the 6 October one.

มือบเฟส ป: เรามีเงินสำรองตรงนี้อยู่ เป็นเหมือนเงินก้นถุง แต่สำหรับโปรเจกต์อะไรก็ตามที่เราเริ่ม เราพยายามออกแบบให้แต่ละโปรเจกต์เหลือเลี้ยงตัวเองได้

P: We got that kind of back-up money; it's pocket money. But for each project we initiated anew, we've tried to design them so that they can sustain themselves.

งานชุมชนนี้และการชุมนุม COMMUNITY WORK /S MOBILIZATION

คุยกับน้ำมนต์จากชุมชนนางเลิ้ง
In conversation with Nang Lerng's Nawarat Welployngam

“เหมือนโตมาในครอบครัวขยายเลย” นวรัตน์ แวพลอยงาม หรือน้ำมนต์พูดถึงความทรงจำที่มีต่อชุมชนนางเลิ้ง ชุมชนที่เธอทั้งเกิดและเติบโตมาด้วยตลอดสามสิบกว่าปี พวกเราคุยกับน้ำมนต์ถึงความพยายามของเธอที่จะปกป้องโรงหนังประจำชุมชนไม่ให้ถูกทุบทิ้งกลายเป็นอีกหนึ่งที่จอดรถกลางเมือง ความตั้งใจของเธอที่จะทำสวนชุมชน และความแข็งแรงแห่งเธอในการสร้างเครือข่ายช่วยเหลือคนในชุมชนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 บทสนทนานี้เผยให้เห็นว่างานที่เธอทำไม่ได้เป็นการเมืองน้อยไปกว่าการชุมนุม และครอบครัวที่น้ำมนต์พูดถึง “ขยาย” แค่นั้น และรักษาความเหนียวแน่นไว้ได้อย่างไร

“It’s like growing up in a very extended family.” This is how Nawarat Welployngam, commonly known by her nickname Nammon, describes her fond memories of the Nang Lerng community in Bangkok, where she was born and raised. The following edited conversation explores how Nammon’s persistence in conserving the community’s cinema, organising of a communal garden, and creating a network for COVID-19 mutual aid are also evidently political mobilisations—thus also expanding what an extended, caring, and connected family can be.

วิคตอเรีย: อยากให้พื่อน้ำมนต์แนะนำก่อนว่าเป็นใคร ทำอะไรอยู่ แล้วก็พยายามอยากทำอะไร

VICTORIA: Could you first introduce yourself? What are you doing? What have you been trying to do?

น้ำมนต์: โอเค ได้ คำถามลึกซึ้งมาก ปกติมันจะไม่ค่อยมีมุมเทียบเคียง การเคลื่อนไหวแบบประท้วงกับทำแบบนี้ไง หมายถึงมันเป็นงานเพื่อพัฒนา งานชุมชนอะไรจริงๆ แล้วมันเป็นการเคลื่อนไหวมากๆ เลยอะ มา ก็คือ คอยปกติใช้ปะ ไม่ต้องเรียบเรียงอะไรนะ พี่แอบทำการบ้านมาหน่อย เดี๋ยวเออ ก็แนะนำตัวก็

เกิดมาสามสิบกว่าปี แล้วก็ตั้งแต่จำความได้แม่ก็เป็นผู้นำชุมชน พ่อเป็นข้าราชการอยู่กระทรวงวิทย์ เป็นนักวิทยาศาสตร์นิดหนึ่ง ซึ่งอันนั้น ช่วงหลัง มีความสำคัญกับงานของพี่เหมือนกัน ที่พี่มาพบทวนตัวเอง ไข่ความคิด กระบวนการคิด มันดูเหมือนทำศิลปะ แต่ก็มีความคิดแบบวิทยาศาสตร์เข้ามา เกิดมาในกรุงเทพฯ อยู่ในชุมชนเก่าอะไรแบบนี้ ก็จะมี setting ของภาพของชุมชน ตอนเด็กของพื่อน้ำมนต์ เหมือนอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทย แบบนั้นเลยมีประเพณี มีประเพณีประจำเดือนเหมือนคนในชุมชนรู้จักกันหมด ไปงานบวช งานศพ มีกิจกรรมอะไรแบบนี้ ซึ่งตอนเด็กๆ เป็นเรื่องปกติธรรมดา พอปลายปีก็

จะมีเทศกาลการละเล่นเคราะห์ แล้วมี memorial ต้องมีน้ำขิงกิน เดียวต้องแห่พระเจดีย์ทราย เดียวจะต้องมีจุดประทัด ซึ่งถ้าพูดถึงในแง่ของเวลา มา develop เป็นงาน เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของ medium เหมือนกัน หลังจากก็โตขึ้น อย่างสมมติมาอยู่บ้านพี่ป้าลุ่มความที่มันเป็นหมู่บ้าน หรือช่วงไปทำงานบริษัท ก็ไปอยู่เอกมัยของหล่อ พื่อน้ำมนต์ถึงค่อยเห็นอย่างชัดขึ้นจากตอนเด็กๆว่าเราเติบโตมากับครอบครัวใหญ่คนทุกคนรู้จักกันหมด คอยกันเป็นเรื่องปกติ มันมีสายใย social fabric มันสอดร้อยแน่นมาก

อีกเรื่องหนึ่งก็คือ ตอนเด็กเล็กมากก็ยังไม่มีกิจกรรมชุมชนมากเท่าไร ตอนช่วงประถมแม่ก็เริ่มทำงานชุมชนเยอะขึ้น อย่างเรื่องของตัวเอง เรื่องบ้านของพื่อน้ำมนต์ เป็นเหมือนพื้นที่สาธารณะมีคนเข้ามาออก คนตะโกนขอความช่วยเหลือ เริ่มชัดเจนเรื่องของการทำโดยที่ไม่ได้เป็นงาน ทำด้วยความที่สโลว์ของชุมชนมันเป็นชุมชนเหมือนไม่รู้จะเรียกว่าอะไร เป็นการช่วยเหลือเป็นวิถี เพียงแต่ว่าแม่เป็นผู้นำชุมชน เป็นคนมีความเป็นผู้นำชอบทำงานแบบนี้ เป็นต้นทุนที่ทำให้ ประถม มัธยม ก็เริ่มเข้มข้นลงมาจากบ้านก็จะมีเด็กมาคอยกินข้าวกัน ก็จะต้องทำข้าวให้เด็กกิน ก็ไม่รู้แม่ทำทำไม แต่มันก็เกิดเป็นเรื่องปกติ

อันนั้นก็คือเป็นวิถีชีวิต ที่ก็มอง

เป็นการทำงานเพื่อสังคมชุมชนไปด้วยก็ได้ เพราะมันมีหลายคนที่เข้ามาปฏิสัมพันธ์กันตรงนั้นนะ แล้วก็แต่พี่น้องมันเริ่มเข้ามาทำจริงๆ ลังๆ ประมาณช่วงมหาลัยฯ แต่ตั้งแต่เด็กมาก็มีกิจกรรมเชิงวิถีชีวิตเชิงประเพณี เวลาแม่แห่เทียน เดี่ยวแล้วให้พี่ เพราะมันก็เป็นแบบคร่าวๆ ของงาน ก็จะมีกิจกรรมแบบ แต่งตัวชุดไทยให้เด็ก เด็กสลัมจะชอบ จะต้องทาตัวดำๆ เป็นเงาะปากกัน ลากอะไรก็ไม่รู้ (หัวเราะ) ซึ่งเวลาเป็นกิจกรรมในเมือง เวลาถอยออกมาเด็กกลุ่มนี้ที่เคयर่วมกิจกรรมตอนนั้น ของเหล่านี้มันเป็นพีดีแบบคัมมัน เป็นความทรงจำของวัยเด็กเหมือนกัน กลุ่มสนใจก็อยากทำกิจกรรมจะเป็นเด็กสลัมในเมือง ใช้ชีวิตไปโต ปู่ก็ทำมาหากิน ปากกัดตีนถีบด้วยความที่สังคมไม่ได้มีเรื่องเบสิคแบบพื้นที่เล่น หรืออะไรที่กระตุ้นให้สร้างความทรงจำของความเป็นเด็ก เพราะฉะนั้นกิจกรรมต่างๆ อย่างที่เคยทำกันมาเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำที่ถูกสะท้อนกลับมาหลังจากเด็กโตขึ้นมา แล้วมาเป็นทีมงานที่ช่วยกันทำงาน

ก็พัฒนาอย่างนั้นมาเรื่อยๆ ทำ ประถม มัธยมก็ทำไป มีเซียร์ ลีดเดอร์ มีฟุตบอล กิจกรรมแบบตามความสนใจ target หลักคือกลุ่มปัญหาของแถวนั้น ก็คือกลุ่มสลัม พอมามหาลัย พี่น้ามนต์ก็ไปเจอเจอแรกที่ทำ ตอนนั้น พูดถึงภาพรวมของสไตล์ของโปรเจกต์ก่อนแล้วกัน ส่วนใหญ่เวลาทำโครงการอะไร จะให้ความสำคัญกับ กระบวนการมากกว่าที่จะดู output หรือตัวชีวิตซึ่งวางตัวแปรอันนี้ไว้ มีปัญหาอันนี้วางตัวแปรอันนี้ ให้โครงการมันค่อยๆ พัฒนา ให้กิจกรรมมัน improvise ตัวเอง ไม่ได้มีข้อติดลึง อันนี้คือลักษณะส่วนใหญ่ของงานที่พี่น้องมันทำ ย้อนกลับไปคุยงานกับตอนนั้น คำว่างานชุมชนหรือว่างานเด็กเยาวชนที่ลุกขึ้นมาพัฒนา

ชุมชน มันจะยังไม่ชัดมันจะเป็นสภายาวชนหรือกลุ่มแบบพวกมีเป้าหมายชัดเจนเช่นทำเรื่องยาเสพติด ทำเรื่องโกด์ได้ แต่ของพี่จะไม่ได้วางอะไรชัดเจน มีปัญหาอะไรก็กระบวนการ ทำตามไป อีกอย่างหนึ่งทีเลือกใช้ศิลปะมาทำ หนึ่งคือความชอบส่วนตัว อีกอย่างคือแม่พี่น้องมันพูดเก่งมาก พี่พูดไม่เก่ง เลยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ตัวเอง ไม่พูดดีกว่า อะไรประมาณนี้

NAMMON: Okay. The questions are so deep! I haven't really seen the juxtaposition between protests and my kind of work--as in development work. I think community work is mobilisation.

I was born thirty-some years ago. For as long as I remember, my mom has always been a community leader. My dad is a government official at the Ministry of Science, so he's a scientist. I realised later on that this process of thinking has also been important to me and my work. I was born in Bangkok, in this old community area called Nang Lerng. My childhood environment was out of a Thai textbook. There are traditions, monthly traditions. Everyone knows one another. There are funerals, ordinations. At the end of every year, we have ceremonies to expel bad fortune. During a memorial ritual, there must be ginger tea, and then there are sand pagodas and fireworks. These are the media that are part of my work. It was only when I became older and saw how others lived that I realised I grew up in an extended family. Our social fabric is tight.

When I was very young, there weren't many community activities, but it was during my primary school years that my mom started this work. My own house would become a public space people frequented. People would ask for help. What was clear was that we worked without thinking it was work. It's community-

style. I don't know how I would call it...helping each other has just become part of our lives. It was just that my mom was a leader who likes working this way, and as time went by, the work has only gotten more intense. There would always be kids downstairs sharing meals with us. So she had to cook for them. I didn't understand why mom had to do it, but that's what happened. It's normal.

That was our lifestyle, which in parallel could be seen as social work since so many people interacted here in the community. I started to work seriously when I entered college. We would have activities like dressing kids up with Thai traditional clothes. Slum kids loved it. Some would paint themselves black to act as Ngo Pa [laughing]. When I stepped back, these now grown up kids would give us feedback that these were their childhood memories. The groups interested in our activities were the slum kids of the city, the ones that now have to work very hard once they're grown up. Society doesn't offer basic fundamentals, like spaces to play or anything to build childhood memories. So, these kinds of simple activities helped with building those memories. And when those kids grew up, they returned to help us carry out more activities.

Let me first talk about the overall approach? Whenever I did any project, I would prioritise the process over the output or any quantifiable index. Let's bring together some variables and face problems along the way. Let the project develop itself, and the activities improvise themselves. Looking back, the word "community work" still doesn't work in this way. The Children and Youth Council of Thailand, or organisations like these, have clear goals like fighting drugs. But I don't have that kind of clear mission. I start my work with the problem at hand. Also, the reason I choose to incorporate art

is first, because of my personal interest, and second, because my mother is a good speaker and I am not. So, I use art as my tool for communication. I prefer not to talk.

วิศิตตอเรีย: โอเค นึกออกเลย คือคุณเคยกับงานพื้่น้ำมนต์ระดับหนึ่ง ส่วนหนึ่งทีอาจจะไม่เคยได้ถามตอเราคุยกัน คือ พื้่น้ำมนต์คิดว่าลั้่งทีตอเองทำเป็นงานทางการเมืองมั้

V: I'm actually quite familiar with your work, but I never asked if you consider what you do as a political act?

น้ำมนต์: เป็น โคตรการเมืองเลย อิม
N: Damn, yes.

วิศิตตอเรีย: มองว่ามันเป็นการเมืองยังงั้แล้วก็คิดว่า มันเป็นการเคลื่อนไหวยังงั้ คิดยังงั้กับมัน

V: How so? And what do you think about it?

น้ำมนต์: อะไรทีทำ มันเป็นเรื่องของคน เป้าหมายคือคุณภาพชีวิต เอ่ง่ายๆ ชีวิตคนยังมีคุณภาพมาตรฐานไม่ตอ อย่งทีคนเกิดมาควรจะได้ ทีนั้นมันจะการเมืองมมไหน มันหลายมมมากเลย ส่วนใหญ่เวลาเล็อกทำโครงการ ไม่ได้ คือขึ้นจะตั้งขงคั้นี้ทำงานแนวนี้ อะไรแบบนั้น มีปัญหาด้านนี้ก็ทำ อย่งเช่น ตอนนั้นทีทำเรื่องอึเล็ง เพราะมันเกิดจากเกิดการทีพื้่นทีสาธารณะทีเป็น landmark พุดกันว่าชอบความเป็นไทยกันมาก แต่แบบจะทูปมันทำทีจอตรอ นึกออกมะ ในการทีจะทูปอะไรลั้ก อย่งใครไม่รู้ได้ประโยชน์ แม็กตอลั้ เรื่องนี้มานานมาก ใช้กระบวนการดำ โทรเทสทุกอย่ง แต่ก็ลั้ขึ้นๆ ลงๆ แบบนี้ รอชวมชนอ่อนแอปีปีทีจะดันประเด้นขึ้นันมา เาบรื้ทหมา พุดลาสรยหรั้ มันจะลั้ยังงั้ ด่ามันทีมันดี แต่อยักลั้แบบบั้งบั้ง กลายมาเป็นโปรเจคอึเล็ง ทำหนึ่ง ทำปีหนึ่ง รื้้อพื้่นความทรงจำ ใช้หนึ่ง แล้ว

สุดท้ายก็ฉายหนังเจ็ดเรื่อง

มันแล้วแต่การเมืองมขมมันก็คือเรื่องมรดกทางภูมิปัญญามรดกความทรงจำ มันทำให้เป็นส่วนหนึ่งเวลาเห็น object อันเนี่ยมันทำให้คนมีความทรงจำร่วมกัน ซึ่งสำหรับพี่น้องมนต์ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่โคตรสำคัญเลยนะเว้ย ถ้าเป็นคนทำงานเรื่องของชุมชนของทุกอย่างมันมีจิตวิญญาณ อันนี้หายไปความทรงจำที่ซ้อนทับกันเหล่านี้ แกนอันหนึ่งเหมือนถูกเอาไปหรืออย่างเรื่องทำสวน ความมั่นคงทางอาหารโควิดมา ยิ่งทำให้เห็นชัดว่าเราพึ่งพาตัวเองไม่ได้ ยิ่งสังคมเมืองไม่มีพื้นที่แม้กระทั่งเป็นโควิดไม่รู้จะหาจุดตรวจตรงไหนพื้นที่สาธารณะ ไม่มีกรเมืองในมขมนี้ก็นำมาสู่ communityxcovid ที่ทำระดมของกันเอง หรือในระยะยาวที่ไม่ต้องช่วยเหลือกันแบบนั้น ต้องเกิดสวนขึ้นมาให้พึ่งพาตัวเองได้เพราะพึ่งใครไม่ได้เลย เมืองมันออกแบบให้เราทำอะไรไม่ได้ ผังเมืองมันเลวร้าย

N: Whatever I do is related to people. The goal is well-being. Simply put, our lives and our well-being are still inadequate in comparison to what we deserve. Which aspect of politics is this? Many. For example, when I did the project E-learnig, it was because this public space, this landmark of an old cinema that many nationalists were so proud of, was about to be demolished and transformed into a parking lot. Do you see? This demolition was benefiting someone. My mother has been fighting this issue for so long—with public condemnation and rude cursing to making daily calls. But it was always up and down. Whenever the community became weaker, the issue was always raised again. They would bring in corporate people with fancy words. How do we fight them? Cursing was fun, but we wanted to fight in other ways, too. So, E-learnig was born. We made movies the whole year long. Reviving

memory through movies. In the end, there was a screening of all seven films.

It depends on how you look at it. This project was also about local wisdom and collective memory. When you see an object, you have shared memories. This is so freaking important to me, to people who work in communities. Everything has a spirit. Without these overlapping memories, we are deprived of a core axis.

We are now building a communal garden for food security. COVID made it even more apparent to us that we can't be self-sufficient. Urban societies have no space. Even when we caught COVID, we didn't even know where to go to. No public space. This aspect of politics led us to the communityxcovid project where we crowdsourced resources. I hope in the long run we don't have to help each other in that way. This is why the garden is important—so we can rely on ourselves. Because we can't rely on anyone else. The city was designed to inhibit us. The urban plan is cruel.

วิคตอเรีย: ก็คือพยายามให้พึ่งตัวเองได้

V: So the key is self-sufficiency?

น้ามนต์: ใช่ หา พื้นที่สาธารณะที่จะเอามาเพราะปลูกหรือว่าทำอะไรสักอย่างเพื่อให้เกิดจุดเล็กๆ ในการพึ่งพาตัวเองได้ การเมืองทุกอย่างเลย แล้วแต่ว่าคือมขมไหนเลย

N: Yes. Searching for public space to grow products or host activities, a starting point to being on our own feet. This is all politics, depending on where you are looking from.

วิคตอเรีย: คือเราหมายถึงมันจะมีคนที่มองว่าการเมืองคือการเรียกร้องประชาธิปไตยและล้มเผด็จการ กลายเป็นคำว่าการเมืองแบบตัวใหญ่ๆ มาก แต่สิ่งที่พี่น้องมนต์เราก็มองว่าโคตรการเมืองเลย มันอาจจะไม่ได้

ดูสวยหรูเท่าไร เห็นรูปคนประท้วง มีคนเป็นล้าน แต่เป็นงานระยะยาว แล้วก็ลงทุนลงใจกับมันมาๆ และการเมืองไม่แพ้กันเลย

V: I've mentioned before how many view politics as a demand for democracy or the struggle to topple dictatorship. Politics with a capital P. But what you have been doing is also so incredibly political, in my opinion. Not as spectacular, but long-running with much dedication. Not any less political.

น้ำมนต์: ต่อกู้กับศัตรูที่พูดได้ยาก ผังเมืองมันแย่มาก มันไม่ใช่แค่ขุดลงไป

N: Yes. We are fighting with an elusive enemy. Even when Prayut is out [of office], it won't fix terrible urban planning.

วิคตอเรีย: โครงสร้างทั้งโครงสร้างมันแย่มากแต่ต้น

V: The whole structure.

น้ำมนต์: ยิงอยู่ในที่ดินทรัพย์สิน ยิ่ง double ยากเข้าไปใหญ่ พูดก็ไม่ได้ทำอะไรก็ไม่ได้เลย เพราะฉะนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ศิลปะมาช่วย มีแค่ศิลปะอันเดียวด้วยซ้ำที่จะเป็นเครื่องมือในการประชันหน้ากับปัญหานี้ได้ เป็นศัตรูตัวบอสเลยของประเทศนี้ พี่เจอตัวบอสตั้งแต่เด็ก

N: Especially when we live on crown property [that belongs to the monarchy]. Double the difficulty. Can't speak about it. Can't do anything. This is where art comes in. Art perhaps is the only thing, the only tool that can be used to confront this issue. It's like a boss villain of this country. I have been facing with this boss since forever.

วิคตอเรีย: อยากให้พี่เล่าให้คนอื่นฟัง เพราะเราไม่ค่อยรู้อย่างที่พี่น้ำมนต์เอาศิลปะมาใช้ในงานพี่น้ำมนต์ยังไง ผ่านกิจกรรมแบบไหนบ้าง

V: Could you expand more about how you use art in your work? Through which kinds of projects and activities?

น้ามนต์: ย้อนกลับไปว่าไม่ได้ตั้งเป้าว่าจะทำโครงการแบบไหน ส่วนใหญ่มีปัญหาแน่ จะเล่นกับปัญหานี้ยังไง มันจะมีความสนุกที่อยากทำเข้าไปด้วย ถ้าบางอย่างไม่สนุกก็จะพักไว้ก่อน สำหรับพี่ส่วนตัว ความสนุกเป็นคำตอบข้อท้ายๆ ว่าทำไมถึงทำมาได้เรื่อยๆ ด้วย อีกอย่างหนึ่งคือจุดเริ่มต้นคือมันมีปัญหา แล้วมีเครื่องมือนะอะไรบ้างที่อาจจะเป็น common sense ในการเล่นกับมันที่ไม่ว่าใครจะ common sense เป็น subset ของศิลปะ หรือ ศิลปะเป็น subset ของ common sense ว่าจะไม่ได้คิดว่าต้องใช้เฟ้นท้ออะไรแบบนี้ ศิลปะของพี่คือวิธีคิดหรือทีมงานที่มีความสุนทรีย์นะ อาจต้องอธิบายในเชิงเทียบเคียง พี่ไม่ได้บอกว่าต้องใช้ fine arts ก็ต้อง improvise ไป ถ้าเทียบเคียงอย่างการทำงานกับชุมชน ต้องทำตามระบบ ทำงานกับเขต ทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อม ทำงานเรื่องไกด์เด็ก แต่ละอันก็จะมีวิธีการทำงานต่างกัน ซึ่งถ้ามันไม่สนุกเวลาทำตามระบบมาก ๆ

N: It goes back to how I never set a fixed goal for any project. It's about how I deal with a particular problem that we were facing. But there is always this "fun" element. If something isn't fun, I might take a break from it. For me, playfulness is the answer to why I continue to do what I do. Since the starting point is always a "problem" itself, then the question becomes which tools are within our common sense. I am not sure if "common sense" is the subset to art, or vice versa. I am not saying that we should all paint. Art for me is a thought process, or a team of people that understand aesthetics. I'm not saying that we should be doing fine arts, but we have to improvise along the way. This approach can be com-

pared to when we worked with the district office about the environment, or when we worked with children tour guides. Each has their own way of working, but it is never fun to always work by the rules.

วิศตอเรีย: ตรรกะเราสนใจเรื่องความสนุก เมื่อเข้าวิศตอเรียก็เพิ่งคุยกับอีกกลุ่มหนึ่งก็พูดถึงความสนุกว่า มีอบหรืองานทางการเมืองต้องมีส่วนนี้ด้วย และอารมณ์ขึ้นด้วย เราก็เห็นด้วย พี่น้ามนต์ทำยังไงให้งานที่เครียดมากๆ ยังสนุกอยู่

V: I'm also interested in this element of fun you talk about. I've talked to another group of people who mentioned how political work should have this aspect—how activists should have a sense of humour. And I agree. How can you be fun in these stressful conditions?

น้ามนต์: ความสนุกมันจะรู้สึกเองว่าอยากทดลองใช้ตัวแปรอะไร เช่น ต่อสู้เรื่องโรงหนัง ใช้มาหมดแล้วใช้สื่อ ความถูกต้อง ข้อพิพาทของมรดกภูมิปัญญา ทำหมดแล้วเค้าก็ยังคงจะหา ถ้ามันมีวิธีต่อสู้ไหนอีกที่สนุก ตอนแรกด่าก็สนุกดี แล้วก็เหนื่อย มีอะไรอีก? ที่สัมพันธ์กับโรงหนัง ก็ทำหนังสือ แต่ concept ก็สนุกแล้ว ไม่ได้คิดว่าต้องงงงสนทนนะ มันคงเป็น defense mechanism ไม่ได้นั่งเครียดว่างานเครียดมากต้องทำยังไงให้สนุก ก็ลองคิดหลายๆ ทางทางนั้นดูดีแต่ดี ดูเป็น experimental art ดี เออ ใช้ งานพี่คือหนึ่งต้องมีการ improvise ถ้าในงานศิลปะมันคงเป็น experimental art นะ ทดลองทำไปเลย ข้อเสียของมันคือ มันจะหาให้เงินทำไม่ได้

N: I just feel it, the fun. It depends on what I want to experiment with. For example, when I fought to conserve the old cinema in our community, I had already used all the options up. We tried going to the media,

fighting for justice, writing critical pieces, proposing for the theatre to become a cultural heritage building. All of these, but they still wanted to demolish it. What else, then? What else was also fun? Cursing was at first fun, but it got tiring. What else also related to the cinema? Why don't we make movies then? Just the concept was already fun. I didn't intend that it must be fun. It was perhaps a defense mechanism. I didn't sit down and concentrate on making the project fun; I was just thinking of many options. This way seems interesting--like experimental art. Yes, in my work, first there must be improvisation. In artistic terms, it's probably called experimental art. I just do it. Try things. The downside is that it is hard to make money this way.

วิศตอเรีย: คนให้เงินเค้าก็คงอยากได้ ผลสำเร็จเสมอ ไม่อยากให้เราล้มเหลว

V: Grant providers expect success. Failure isn't an option.

น้ำมนต์: ใช่ คีย์ของการทำงานชุมชน พี่น้ำมนต์คิดว่า ไม่ได้ตัดสินว่าอะไร สำเร็จล้มเหลว ส่วนใหญ่แทบไม่มีอะไรแบบนี้เลย ทุกคนในทำกันเอง หรือคนนอกเข้ามาทำกับคนใน คิดแบบง่าย ๆ คือมีคำว่ามีคนนอกคนใน เช่น...อะ ถามไปก่อน พี่ว่าวิศตอเรีย เข้าใจ

N: Yes. But the key to working with the community is not to judge success or failure. There's no such thing, whether it is just us insiders working together, or us working with outsiders. I'm oversimplifying, so there are words like insiders and outsiders. I think you understand.

วิศตอเรีย: เข้าใจๆ การพูดถึงความสำเร็จและล้มเหลวมันพูดยาก ใช่ อะไรมากำหนดตัดสินในส่วนนั้น สมมติเราทำโปรเจกต์หนึ่งแล้วเด็ก

ได้ความทรงจำอย่างที่พี่เล่า ว่างไปแต่งชุดไทยเป็นความทรงจำที่ดี อย่างนั้นเรียกล้ำเร่จรีเปล่า แน่นนอน สำหรับเราคือความสำเร็จละ แต่สำหรับองค์กรที่อยากได้อะไรที่จับต้องได้ เช่น เด็กคนนี้สอบ o-net ได้ 99 คะแนน การได้แต่งชุดไทย ก็คงไม่ได้เป็นความสำเร็จสำหรับพวกเขา คราวนี้งานชุมชนส่วนหนึ่งเลยหาทุนยาก สุดท้ายแล้วสิ่งที่เค้าต้องการ จากรัฐหรือสถาบัน ต้องจับต้องได้ แต่สิ่งทำงานชุมชนมักให้มักเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้

V: Yes. It's difficult to talk about success and failure, also about their indicators. Let's say you did a project and the participating kids had a good time, like you said. Dressing up in traditional Thai clothes was a good moment for them. Could this be considered success? Of course, I could think so. But perhaps, for institutions, they would expect something more tangible, like for the kids to score 99 on their exams. In that case, kids getting the opportunity to just have fun might not be a success for them. So it is difficult to win grants or make money because what you gain from these projects is often intangible.

น้ำมนต์: มันทำให้งานไม่ก้าวกระโดด อย่างที่ควรเป็น จริงๆ ทำมาขนาดนี้มันน่าจะต่อยอด ผลงานน่าจะต่อยอดได้มากกว่านี้ แต่พี่วิศตอเรีย มันเป็นเรื่อง ความทรงจำ พี่เคยศึกษาประเทศที่เจริญแล้วมันก็ดูเรื่องพวกนี้นะ แต่ของเรายังไม่มี

N: The lack of funding means we can't proceed as fast as we can. But again, it's difficult to measure. It's about shared memories. I've studied cases from other developed countries, and they consider these factors. We still don't.

วิศตอเรีย: อย่างนี้ถ้าชี้วัดไม่ได้ มันยาก มั้ยสำหรับพี่ที่จะต้องทำงานต่อ

อะไรทำให้ฮึด นอกจากความสนุก แต่บางคนเค้าก็ไม่เข้าใจหรือว่า สนุกยังไง การเมืองมันแย่ ประทับใจ ก็ไม่มี หมุกก็แพง ทำไมทำอะไรทำอยู่ เค้าตัวเองให้รอดก็พอมั๊ย นี่ได้ยินบ่อยๆ พี่น้ามนต์คิดว่ายังไง

V: If it's difficult to measure, is it hard for you to keep working? What fuels you aside from the fun? The atmosphere is quite bleak. Prayut is still around. It's expensive to live. Our minimum wage stays low. Who knows when we'll get sick? Welfare, nonexistent. Education, inaccessible. You mentioned how your work is about well-being. But do you feel tired sometimes? What has kept you going?

น้ามนต์: เออ นั่นสิ ทำทำไมก็ไม่รู้เนี่ย ไม่เข้าใจเหมือนกัน (หัวเราะ) ย้อนกลับไปมันวัดผลไม่ได้ นั่นคือแง่ขององค์กร แต่ในแง่ของคนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน กลุ่มที่ทำด้วยกันมา เค้าเห็นเป็นเพื่อนมนุษย์ช่วยเหลือกันเอง อาจจะไม่โครตยาก ซึ่งก็เป็นปัญหาแหละ แต่ผลลัทธิที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ โรงหนังยังอยู่ สวนกำลังจะเกิด คนเห็นความสำคัญ ของสวนเชิงประจักษ์มากขึ้น การอดตายมันจะเป็นแบบนี้ อะไรที่ทำอยู่ timeline คล้ายๆ หมดยุค คล้ายๆ หอดั่วแตก จดหมายเหตุของแต่ละยุค โครงการก็ไหลไปเรื่อยตามสถานการณ์ สำหรับพื้นที่ อยู่ท่ามกลาง setting ของการเป็นชุมชน เรื่องกินอยู่อดตายมันชัดเจนกว่ามีอบ เพราะฉะนั้นโครงการจะไม่ดันทุรังทำเรื่องอะไรก่อนหลัง ก็ทำงานไปตามปัญหา

ก็ย้อนกลับไปว่า ไม่ได้มีองค์กรไว้ทำเรื่องนี้ไม่ทำเรื่องนั้น ด้วยคีย์หลักคือเอาปัญหามาเป็นงาน ไม่ได้ fix ว่าอะไร impact อยู่ ยิ่งความอดตายใกล้ตมเข้ามามากกว่าสองปีที่แล้ว สวนเกือบยกทำมานานแล้ว แต่คนไม่เห็นภาพว่าความมั่นคงทางอาหารคืออะไร โกลดตัวมาก ยุคแล้ว

ร้ายมันทำให้สังคมที่อยู่ไปวันๆ มองเห็นปัญหาชัดตรงที่แท้จริงเชิงประจักษ์มากขึ้น อันนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ [...screen frozen.]

ก็เลยอยากทำ community lab มา archive งานตัวเองเพื่อทำงานระยะยาวมากขึ้น

N: Why do I do it? I don't understand either [laughing]. We can't measure results if we look at it from an institutional perspective. But from the perspectives of the people who live together and have been helping each other, that's not an issue. You can see the effects. The cinema still stands. The garden is happening. People are realising the importance of the garden, realising that starvation is real. What we are doing is like a timeline with milestones, footnotes of time. Each project follows the situation. For a person who also lives within the community like me, livelihood is more apparent than the protests. We work with the problems before us.

Going back again to how I haven't established any formal organisation. It's about handling problems that arise. In the past two years, starvation has become a reality. The idea to share a communal garden has been around for a while, but everyone thought food security was a distant issue. No one saw why we needed it. Dark times like these opened our eyes to this true enemy.

But I want to work more on a longer term. That's why I started this new project called Community Lab to archive what we have done these years.

วิศิตตเวียร: หลายอย่างก็ตอบด้วยสิ่งที่พี่ทำอยู่แล้ว ส่วนหนึ่งที่ประทับใจจากการเจอพี่น้ามนต์ทุกครั้ง คือทุกคนรู้จักกัน ทุกคนช่วยเหลือกันจริงๆ ไม่ได้คิดว่าเป็นการทำงานเพื่อการเมืองอันยิ่งใหญ่อะไร พี่น้าข้างบ้านก็ช่วยกัน เท่านั้น ทุกคนรู้จัก

แม่แดง พี่น้ำมนต์ พี่น้ำมนต์เมนเทอ
ความสัมพันธ์ในชุมชนยังไง

V: Every time I see you in Nang
Lerng, I have always been impressed
that everyone knows one another
and helps each other. There isn't
this grand political ideology in mind,
but it's simply neighbours helping
each other. Everyone knows you and
your mother Mae Dang. How do you
maintain these kinds of relationships?

น้ำมนต์: พี่ว่ามันเป็นธรรมชาติของสิ่งที่
ทำนะ ที่ทำโดยสัญชาตญาณดิบอะ
ไม่ได้ต้องดัดจริตอะไรมาก บางที
ก็แข่งว่าขอทุนอะไรไม่ได้เพราะเรา
ต้องการเขียนถึงปัญหาจริง ๆ แต่ช่าง
แหม่งมัน บางทีสสส. ต้องการตัวชี้
วัดหลายๆ ก็ช่างมัน ไม่ต้องขอมัน ก็
ลำบากนะ แต่ที่นี้ก็อาจเป็นส่วนหนึ่ง
ที่ทำให้ทำอะไรได้เป็นธรรมชาติ
อยู่ หรือว่าธรรมชาติในแง่ที่ว่ายังคง
ให้ความสำคัญกับ process ค่อยๆ
เป็นค่อยๆ ไปอยู่ โครงการอาจจะ
สัมพันธ์กับชีวิตคนหลายๆ แก่ปัญหา
โดยเฉพาะกลุ่มหลายๆ เช่น ถ้าไปทำ
กับคนที่อยู่ที่ตลาด คนที่นั่นมี
คาร์แคเตอร์ แบบแม่ค้า งานชุมชน
ก็มีหลายกลุ่ม อย่างงานสภาเด็กที่มี
มาตรฐานความดีงามอยู่ หรือบางคน
อยากทำเรื่องขยะมากๆ แต่ก็ judge
คนที่ไม่ทำเรื่องขยะว่าเป็นคนมักง่าย
ซึ่งจริงๆ แล้ว เรื่องธนาคารขยะ มี
หลายที่มากแต่ก็ปลอมหลายที่มาก
คนที่ไม่มีเงินจะตายอยู่แล้วจะให้
เค้าอยู่ๆ มาทำเรื่องขยะ มาแยก
ขยะ แล้วคนที่อยากทำเรื่องนี้เวลา
ทำไม่สำเร็จก็จะ blame ว่าคนไทย
มันมักง่าย ซึ่งจริงๆ มันมีหลายองค์
ประกอบที่จะทำให้คนที่ทำเรื่องขยะ
ได้ดี อย่างสมมติที่ไม่มีสภาน
การจะทำขยะให้ครบวงจร เพื่อให้
ขยะเปียกกลายเป็นดินแล้วกลายเป็น
ใส่ในพื้นที่สวน แล้วคนสามารถ
เก็บพืชผลในสวนกินได้
มันจะต้องมีอะไรบางอย่าง ซึ่งบาง
โครงการมันทำไม่ได้ยาวนานเพราะ

มันมีการ judge ตรงนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญ
สำคัญกับ character คนในแต่ละ
โซน ที่ละเอียดมากๆ ที่พี่ได้มาจากการ
ที่เติบโตมากับที่นี่ สลัมความ
หยาบคายไม่ใช่เรื่องที่ต้องแก้ จะทำ
อย่างไรให้สนุก ภาษาของเด็กแฉวัน
เด็กสก็อย ไม่ได้ว่าต้องไป improve
อะไรเค้า อยากเป็นแบบนี้ก็เป็นไป
แต่อีกทางหนึ่งมีให้เลือกมีอะไรบ้าง

N: I think it's in the nature of what
we do. We do things with our
instincts, no pretense. Sometimes
I do feel bummed that I can't get
funding from grants. Like when the
Thai Health Promotion Foundation
demanded KPI, we just ditched it.
We thought, "We don't need you."
But it's difficult. That's partly why
we still keep the same kinds of
relationships with one another. It's also
about giving importance to a process
that is gradual. These projects
directly effect people's lives, so we
must adapt to each specific group
of people. Vendors in the market
have their own characters and needs.
Working with The Children and
Youth Council of Thailand requires
other certain standards. Some people
really want to do work about trash,
but judge those who aren't as
interested as careless. How can you
expect the dying to care about
rubbish, to separate recyclable trash?
And when these people don't achieve
what they expect, they blame Thai
people as careless and negligent. But
there are several factors implicated in
this cycle. If I don't have a garden,
how would I be able to turn organic
waste into fertiliser which in turn
helps produce crops? There are
all these other factors, and some
projects are not sustainable because
there's still judgment. There's
still the lack of a very nuanced
understanding of different characters.
I've come to understand this because
I grew up with everyone. Slum kids
are rude. That's not something to
be fixed. We don't need to improve
their language. They can be who

they want to be. But we can present options.

วิศิตโตเรีย: จริงๆ เหมือนพื้หน้ามันต์เป็น มนุษย์หลายภาษาเลยนะ เราพูด ภาษาแม่คำกั้แบบนึ่ง ตาม perspective นั้น คุยกับได้กั้ กั้อีกภาษาหนึ่ง คน ที่มีอายุกว่ากั้อีกภาษาหนึ่ง

V: It's like you are a polyglot, knowing so many languages.

หน้ามนต์: อย่างคุยทำเรื่องละครชาติรี ความทีเป็นคนละคนมีวัฒนธรรม แบบไหน มีเรื่องของครุ อย่างจะทำ เรื่องการเรียน virtual online ตรงนี้ เก็บข้อมูลและ แต่ไม่ทำ เพราะครุ ยังอยากให้เรียนกับตัวจริงอยู่องค์ ประกอบของแต่ละ subculture คือ เรื่องนี้ เป็นความงามของการทำงาน ชุมชนคือการให้ความสำคัญกับ subculture ให้ความสำคัญกับ non-narrative เรื่องเล็ก ๆ อย่างเรื่อง

อีเล็ง หรือการเล่าเรื่องเหตุการณ์ ไฟไหม้ครั้งใหญ่ในชุมชนก็เล่าไม่ เหมือนกันเลย

พื้ว่าตรงนี้ทีตอบโจททย์ว่า ทำไม มิตรภาพหรือทำเรื่องละเอียดและ ทำได้ต่อเนื่องยาวนานและแน่นแฟ้น ในหลากหลายรูปแบบ ใต้ความ ทีโครงการมัน develop ไปตาม ธรรมชาติ ตาม character ของกลุ่ม ก็อาจจะเป็นเรื่องของกลุ่มอย่างที บอกตอนแรก เหมือนกับ ไม่ได้ถึง จุดหนึ่งแล้วตั้งมูลนิธิถอะแล้วทำ ไม่ได้มีเรื่องผลประโยชน์เข้ามามี ทำให้ คนรู้สึก sincere ว่าฉันนี้ทำในฐานะ เพือนมนุษย์ อย่างทีกลุ่มอีเล็ง ไม่ได้อยู่ๆ ต้องตั้งกลุ่มอีเล็ง มันมีทีมา จากทำไปเจอเรื่องอีเล็งมาเรื่อยๆ แล้วไม่มีชื่อกลุ่มล็กที ก็เลือกชื่อนี้ ละกัน แกนหลักของมันดำเนินด้วย โครงการ แกนหลักไม่ได้ตาม mission อะไร หรือมองความจนเป็น product อยากเสริมเรื่องความล้มเหลว

ต่อ พี่คิดว่า การทดลองสำคัญ โดยไม่ต้องมองว่าเป็นเรื่องแย่ อย่างเรื่องการรวมพลคนเป็นเหา ทำเรื่องเหานำไปสู้ว่าไม่มีห้องน้ำ นำไปสู่การทำหนังของเข้ ที่นำไปฉาย ไม่ได้หยุดแค่ว่าจะซ่าเหายังไง ไม่ได้ตัดสินด้วยว่าเราจะปิดโครงการด้วยการที่ทุกคนไม่เป็นเหา ให้ล้มเหลว ไม่ได้มองว่าเป็นขาว-ดำ รักษาไว้ด้วยอารมณ์ ความเป็นมนุษย์ไว้ ที่มนุษย์ไม่ได้ดี มากเป็นเทวดา

อีกอย่างหนึ่งที่คิดว่าเมเนแทนการ ทำงานมันดีได้ เพราะไม่ใช่แค่ตัวพี่ น้ามนะ อย่างพี่ได้ทดลองทำ ไม่ได้มองอะไรผิดถูก เป็นต้นทุนที่แม่ทำมา แม่หรือพี่น้องที่นางเลี้ยงที่มี social fabric ที่แข็งแรง มันมีการพูดคุย และความทรงจำร่วมกัน เป็นพื้นที่ปลอดภัยที่จะทดลองทำอะไรแปลกๆ ได้ เริ่มทำเรื่อง public art ตั้งแต่ยุคที่มีหนังไม่ค่อยมีเรื่องนี้ แต่ชาวบ้านก็อนุญาตให้ทำ ด้วยความที่เป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกัน

N: For example, I have been working to conserve Lakhon Chatri dance-dramas. They have a culture of masters [to pass on the tradition], and when I suggested for them to provide classes online, they refused. The masters wanted in-person classes only. These are the details of these subcultures. It's beautiful to give importance to these subcultures, and to non-narrative stories like E-learnig. Even the big fire that happened in our community years ago, nobody told the same story.

This circles back to how we've maintained such relationships in the community. It's because the project adjusts according to the group's character. There's no rigid organisation with set conflicts of interest, so it feels like this is just friends helping friends. The E-learning group was formed very loosely. We have been fighting to keep the cinema for years, but we didn't have a name. So we just went along with it. The core isn't about the mission or the product.

I want to add something about failure. I think experimentation is important. And you shouldn't be afraid. I once did a project about lice. Lice leads to the realisation that there's not enough public bathrooms, to Chulayarnnon Siriphol's films about lice and his screening about it. The project didn't stop at how to exterminate lice. We didn't judge the project with the expectation that by the end, the community must be lice-free. It's not black and white. We are humans, not gods.

Another thing that I believe has nurtured me is that it's not just me. My mom has laid a strong foundation, and our community has strong bonds. Our conversations and shared memories form a safe space that allows me to experiment with weird things. We made public art a decade ago when it wasn't quite a thing. Everyone agreed and allowed us to do it because we are together.

วิศิตตเวเรีย: มันมีต้นทุนของความไวใจ มากๆ มัย

V: So there's also a lot of trust.

น้ามนต์: ก็อาจจะ ความไวใจ มีความทรงจำร่วมกัน อย่างสุดท้ายที่คิดว่าทำไม่รักษาความสัมพันธ์อยู่ได้ก็คือนางเลี้ยงไม่ได้มีแค่นางเลี้ยง ก็จะมีเพื่อนชุมชน เครือข่ายชุมชนใกล้เคียง เป็นส่วนหนึ่งในการ support กัน เวลาเหนื่อยหรือเจอปัญหา

N: Probably. Trust. And also shared memories. The last thing I thought helped maintain strong bonds was to know that Nang Lerng is not alone. We have friends and other neighbouring communities that also support us when we are tired or encounter issues.

วิศิตตเวเรีย: พี่น้ามนต์มีอะไรอยากเสริมอีกมั๊ยคะ

V: Do you have anything else to add?

น้ามนต์: อยากตอบอีกนิดหนึ่งเรื่องว่าทำ

ยังไงเวลาเหนื่อย คือพี่ชอบดูการ์ตูน

N: Just one more thing. When I'm tired, I like watching cartoons.

จิตตอเรีย: ดูเรื่องไรอะ

V: What do you watch?

น้ามนต์: ที่ดูตอนนี้คือไททานิก

N: Right now, "Attack on Titan".

จิตตอเรีย: สนุกมาก

V: It's a great show.

น้ามนต์: คือเป็นบ้าชิไปแล้ว

N: They are wild.

จิตตอเรีย: ตอนนั้นดูถึงไหนแล้ว

V: Where are you now?

น้ามนต์: ฮยาเพ็ง เพ็งภาคสอง ซึ่งสำคัญกับคำถามจิตตอเรีย บางทีที่รู้สึกว่ามันอยู่ใน wall maria ชิไปแล้วด้วยความเป็นศิลปะหรือด้วยความสุนทรีย์ะ ไม่ต้องเป็นถึงศิลปะ ที่มองเป็น medium ในการคิดโปรเจค เป็น medium สำคัญในยุคมีดมน อีกเรื่องที่ดีคือ Shaman King

มันจับเรื่องความเชื่อที่ไม่เหมือนกันในแต่ละท้องถิ่น เวลาทำละครชาตรีแต่ละคณะที่มี origin ไม่เหมือนกันจะเล่นยังไง เป็นความรู้สึกๆ ของพี่ ถ้าเหนื่อยจะได้อะไรจากการดูนี้แหละ ก็คงมีส่วนทำให้งานชุมชนที่นางเล็งแตกต่างจากที่อื่นนะ

N: Don't tell me. I'm just on the second season. This is important and probably relates to your question. Sometimes I wonder if I am in Wall Maria [the outermost wall of the human kingdom in "Attack on Titan"]?!? Art or just aesthetics. It doesn't have to be fine arts. Manga is really a wonderful medium in these dark times.

Another series I am following is "Shaman King". It focuses on diverse beliefs in each place. Reminds me of Lakhon Chatri dance-dramas with different origins. That's my deep feeling. When I'm tired, I watch cartoons. That might be the contribution to how I work.

พุ่มนี้เราขัดเงา RENOVATION

Hello comrades,

I'm writing to you from a new (collective) space with dry and chafed hands, my long red hair covered in dust. We are renovating. Not in the 2019-sense, like the attached photo of *bucks, when comrades "renovated" many facades and/or the insides of shops and banks that are pro-government and supportive of the Chinese Communist Party—the subway transport system too, which is unsurprisingly also a property developer.

Times have really changed miserably in the past two years... But we continue, building new spaces for our bodies to rest, exist and affect each other. Today at lunchtime a restaurant owner, who has been friendly eavesdropping in on our conversations these past three weeks, asked us if two of us could volunteer and distribute free lunch boxes to the neighbourhood.

A few days ago a community organiser asked me, "What projects will you all be doing in the new space?" I answered, "Finding ways of practicing mutual aid." Similar to today's conversation with the restaurant owner, how can we affect each other under the current situation?

Our new space came about towards the end of a former space whose lease sadly couldn't be extended. In the last remaining weeks of that space, a comrade suggested collectively renting a new space together with 30 people who are "leftist, anarchist and involved with _____ struggles." In mid-December 2021 we had an assembly of sorts in the old space, where we ate local organic vegetables grown in the New Territories (the northern colonial-named part of Hong Kong) and organic rice from a farmer in Japan who came to Hong Kong for a week in 2019.

There were 15 of us that night, with three friends supporting in their own ways. After each person introduced themselves and shared their expectations

---

of the new space—aided with a projector and a spreadsheet (with formulas!!)—we proceeded with something that could be described as a “non-auction” where we had a target of HK\$16,000 between the 15 of us, with each person paying six months plus two months deposit in advance.

A long story short, we managed to achieve the target with 15 people and one robot, with some people paying HK\$501 per month and others HK\$2,333 per month. Everyone is in agreement that there is no hierarchy with the varying rent commitments.

Over the past few weeks, guided by one professional renovator/builder who I first met before/during the Umbrella Movement in 2014, we marked our names in a group chat and showed up for renovation.

Whilst plastering a wall under a window a couple of days ago, a member of the space asked me what anarchism meant to me. It took me a while to answer in my second language, also because I believe that anarchism is something to be practiced collectively with others—a daily practice that is anti-authoritarian, that exists through non-cooperation and actively being anti-oppression in multiple ways—organising horizontally and with respect and care to all beings.

We plan to finish the renovation in the coming weeks (...) and look forward to seeing you here one day.

✿ Love and rage,

Sanding tomorrow

สวัสดิ์เหล่าสหายทุกคน,

มือแห่งร้านของซันกำลังเขียนจดหมายถึงทุกคนจากพื้นที่ (คอลเลกทีฟ) แห่งใหม่ ผู้จับผมแดงยาวของซันเต็มไปหมด เพราะตอนนี้เรากำลังเรโนเวตสถานที่กันอยู่ ไม่ได้เรโนเวตแบบตอนปี 2019 เหมือนในรูปถ่ายของสะตาคัสซีที่แบมมาด้วยอะนะ เรโนเวตครั้งนี้ไม่เหมือนกับตอนนั้นที่เหล่าสหายช่วยกัน “เรโนเวต” ทั้งด้านหน้า/ด้านในร้านค้ากับธนาคารที่ไปรัฐบาลและอวยพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตอนนั้นระบบรถไฟใต้ดินก็โดนด้วย ซึ่งก็ไม่ได้น่าแปลกใจอะไรที่มันเป็นบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

สองปีที่ผ่านมาเป็นเวลาที่ไร้ความปราณีแต่เรายังลุยกันต่อไป ยังคงสร้างพื้นที่สำหรับพักกาย เพื่อให้เรายังสามารถมีอยู่และคงความสัมพันธ์ของกันและกันได้ เมื่อเที่ยงวันนี้คุณเจ้าของร้านที่แอบฟังเรากุญกันมาสามอาทิตย์ ตามเราสองคนว่าช่วยอาสาเอาข้าวกล่องฟรีไปแจกแถวละแวกนั้นได้มั๊ย

สองสามวันก่อนคนทำงานชุมชนถามซันว่า “จะทำโปรเจกอะไรกันใหม่ในสเปซใหม่นี้หรือ?” ซันก็ตอบไปว่า “เอาไว้คิดหาวิธีดูแลกันและกัน” เหมือนกับที่คุยกับคุณเจ้าของร้านวันนี้ คำตามหลักคือเราจะสร้างและสานความสัมพันธ์ที่เอื้อซึ่งกันและกันภายใต้สถานการณ์ปัจจุบันยังไง?

ไอเดียเรื่องสเปซใหม่อันนี้เกิดขึ้นเมื่อเราต่อสัญญาเช่าสเปซเดิมไม่ได้ ช่วงสองสามสัปดาห์สุดท้ายก่อนสเปซเดิมจะปิดตัวลง สหายคนนึงแนะนำให้ร่วมกันเช่าสเปซใหม่กับคนอื่นอีก 30 คนที่เป็น “ฝ่ายซ้าย เป็นอนาคิสต์ที่กำลังดิ้นรนอยู่ในสนามการต่อสู้... (ใดใดก็แล้วแต่)” ช่วงกลางเดือนธันวาคมปี 2021 เรานัดคุยกันที่สเปซเก่า แล้วก็กินผักอแกนิกปลูกในท้องถิ่นจากเขตแดนใหม่ (New Territories เป็นเขตทางเหนือหนึ่งในฮ่องกงที่ตั้งชื่อช่วงยุคอาณานิคม) กับข้าวสวยจากชาวนาญี่ปุ่นคนหนึ่งที่แวะมาฮ่องกงหนึ่งสัปดาห์ตอนปี 2019

คืนนั้นมีมากันอยู่ 15 คน กับมีเพื่อนอีกสามคนที่ให้การสนับสนุนในแบบของพวกเขาเอง หลังจากแต่ละคนแนะนำตัวเองและแชร์สิ่งที่คาดหวังจากสเปซใหม่กัน พร้อมมีโปรเจกเตอร์และสเปรดชีต (แต่มีสตรีด้วย!!) เราก็มาร่วมตัดสินใจผ่านสิ่งที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “การประมูลแบบไม่ประมูล” โดยเราตั้งเป้าจ่ายค่าเช่าไว้ที่ HK\$16,000 หารกัน 15 คน และแต่ละคนจ่ายจ่ายคนละหกเดือนบวกเงินมัดจำล่วงหน้าสองเดือน

เล่าให้สั้นคือ เราบรรลุเป้าที่ตั้งไว้ด้วยการลงแรงของคน 15 คนและหุ่นยนต์หนึ่งตัว บางคนตกลงจ่ายเดือนละ HK\$501 บางคนก็ตกลงจ่ายเดือนละ HK\$2,333 โดยทุกคนเห็นพ้องกันว่าค่าเช่าที่ลงขันต่างจำนวนกันนี้ ไม่ทำให้เกิดลำดับชนชั้นในกลุ่ม

สองสามสัปดาห์ที่ผ่านมา เราเช็กชื่อกันในกรุปแชทแล้วก็มาช่วยกันเรโนเวท โดยมีช่างก่อสร้าง/เรโนเวทคนหนึ่งที่ขึ้นเจอช่วงก่อน/ระหว่างการประชุมปี 2014 ที่ถูกเรียกทีหลังว่า “การปฏิวัติร่ม”

ตอนที่กำลังฉาบปูนพลาสติกบนกำแพงให้หน้าต่างบานหนึ่งเมื่อสองสามวันก่อน สมาชิกของสเปซคนนึงเข้ามาตามขึ้นว่า อนาธิปไตยมีความหมายยังไงกับฉัน ใช้เวลาซักพักกว่าฉันจะตอบคำถามนั้นได้โดยใช้ภาษาที่สอง อีกเหตุผลที่ตอบช้าก็เพราะฉันเชื่อว่าอนาธิปไตยต้องปฏิวัติร่วมกับคนอื่น โดยการจัดตั้งในแนวระนาบและด้วยความเคารพและห่วงใยต่อกุศลกรรมสิ่งมีชีวิต เป็นกิจปฏิบัติที่ต่อต้านอำนาจนิยมในชีวิตประจำวัน ที่คงรูปอยู่ในการขัดขืนการร่วมมือกับรัฐและต่อต้านการกดขี่ให้ได้หลายๆ ทาง

เราวางแผนจะเรโนเวทให้เสร็จภายในหลายสัปดาห์ข้างหน้า (. . .) รอคอยและหวังอย่างยิ่งว่าสักวันนึงเราจะได้พบกันที่นี่

 ด้วยรักและพีโร,

พรุ่งนี้เราขัดเงา

กลิ่นหอม เกศา
THE SWEET SCENT OF HAIR

หลังทานอาหารเย็น พ่อเอ่ยปากร้องขอ
ตัดผมให้พ่อน้อย

After dinner, Dad uttered a request:
Would you give me a haircut?

ตระเตรียมอุปกรณ์เสร็จสรรพ จัดแจงหวีปิดผม ผ่าคลุมตัว แลปิดตาเลื่อนมา
ประเภท วางเรียงใกล้มือ เอ้อมถึงโดยง่าย ไม่ต้องพะวงความหาระหว่างรุ่นช่วงไถผม
ปิดตาเลื่อนทำงาน รองทรงเบอร์สามปาดผม ด้านบนราบเสมอเนียน สะอาดสะอาด ด้าน
บนต้องสั้นแต่ไม่ถึงกับขาลี้ง เส้นผมเสมอเท่ากันจนงามวิจิตร เส้นผมแต่ละเส้น คือการ
แข็งขันหยัดยืน ทุกเส้น คือค้ำมั่นสัญญา ต่อการจงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ พระมหากษัตริย์
ผมทุกเส้น คือเหล่าทหารหาญ ผู้พร้อมพรักยืนตรงเคารพนายเหนือหัวอย่างสามัคคีเป็น
หนึ่งเดียว ยาวเท่ากันทั้งกระหม่อม กฎเกณฑ์เดียวกันทั้งกบาล มาตราฐานเดียวกัน
ทั้งหมดมวล

ผมบริเวณด้านข้าง แลด้านหลังของศีรษะ ไม่ควรใช้รองเบอร์กำกับ ปิดตาเลื่อนไถ
เกียยติดหนังศีรษะ โปรงว่าง ร้างเปลือย เส้นผมเรียบเนียน สะอาดสะอาด ข้อคำสั่งกฎ
ระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระเบียบข้อบังคับถือเป็นที่สุด¹ ปกติบุพการีเป็น
ผู้ปลงผมบุตร หากเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ เพลานี้กลับตาลปัตร บุตรเป็นผู้ปลงผมพ่อของเขา
ได้รั้มข้าราชการ เส้นผมคืออวัยวะ อวัยวะนั้นดำรงอยู่หรือไม่ขึ้นอยู่กับปัญหาเจ้านาย
แลอวัยวะส่วนเกินนั้นตั้งมือไขว่คว้าภาวะพลเรือน ตำรวจมิใช่พลเรือน อันจะใช้มาตราฐาน
เดียวกันกำกับมิได้ ทรงผมจะยาวหรือจะสั้น อำนาจการตัดสินใจว่าจะบั้นทอนองค์สภาวะ
ที่หลุดเหนือจากฐานันดรตำรวจหรือไม่ มาจากคำวินิจฉัยในรั้วพระบรมมหาราชวัง

ยามผมของพ่อปลิวร่อนจากปิดตาเลื่อน เส้นแล้ว เส้นเล่า หมายถึงเศษเกินตั้งอุปมา
นี้ทัศน์ ปรากฏการณ์ที่เฝื่อนขาดจากโลกมนุษย์ปกติ จำแลงร่างเทวดาสู่โลกแห่งข้าราชการ
โลกอันไร้สำนึก ไร้ยางอาย ไร้หัวใจ ผมของพ่อ ถูกตัดเหี้ยน แดกกระจายลงบนผ่าคลุม
ก้อนเล็ก ก้อนใหญ่ เส้นผมสีขาวคละปนกับก้อนเส้นผมดำ สัมผัสสอยอันที่ไม่อาจตกลง
ลงสู่พื้นดิน หน้ศีรษะที่เพิ่งถูกปิดตาเลื่อนไถ ผลอกระแทกสีจวนเลือดแตกชิบ เลือดไหล
ตามแนวรอยย่นบนหน้ศีรษะ ฉายความเสื่อมสลายของพ่อ ความเปราะบางของพ่อ

ผมขาวแซมแยมออกมาจากด้านข้าง อายุพ่อไม่ได้น้อยอีกต่อไป กำลังแก่ กำลังร่วงโรย
บทสนทนาระหว่างพวกเราช่วงตัดผม ไม่นำพาไปสู่สิ่งใดอื่น นอกจากคุยสัพเพเหระถึงมื้อ
อาหารที่เพิ่งทาน หรือชี้ให้เห็นถึงโทษ หากไม่ปฏิบัติตามข้อระเบียบบังคับ คำสั่งตัดผม
มีมาตั้งนานแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมาเริ่ม เป็นการทำตามระเบียบคำสั่งเดิมที่มีมาอยู่แล้ว เน้นนาน
เท่าใด จำไม่ได้ แม้พยายามรี้อความทรงจำในรูปแบบใดของพ่อ ตั้งแต่จำความได้ ยุคสมัย

¹ ศูนย์ปฏิบัติการสำนักงานตำรวจแห่งชาติส่วนหน้า (ศปก.ตร.สน.). “ระเบียบ ตร.ว่าด้วยการปฏิบัติตนของ
ข้าราชการตำรวจเมื่อแต่งเครื่องแบบ พ.ศ.2561”

All equipment prepared. Cutting combs neatly arranged. Cape and clippers ready to use. Each laid down within easy reach to ensure no rummaging once shaving begins. Attached with a #3 guard and powered on, the clipper slithers across the head, leaving the top uniformly smooth in length. It must be kept short, but not so short that it fades. There is utmost beauty in the uniformity of length. Each strand of hair perks up with diligence, pleading allegiance to its Nation, Religion, and Monarch. Together, each forms an army of brave soldiers standing at attention to salute Lord Head-Hovering. As one. As equal in length across each crown. As enforced upon all heads. According to a standard. In unison. In unity.

As for the sides and the back, the guard ought to be removed so that the clippers can glide closely across the head for a close crop—bare and exposed, neat and clean. Order of the Thai Royal Police. Such regulations cannot be challenged.¹ Normally, it is the parents who perform tonsure for their child entering into the kasaya banner of monkhood. But with the talipot fan upended as it is now, it is the child who performs tonsure under the banner of courtier. Hair is a body part. Its existence is at the mercy of the master. Protruding hair is akin to an outstretched hand that dares to venture into the realm of the civilian. Police officers are not civilians, and so it follows that the same rules are not applicable to them. The power to determine whether or not hair is kept short—the decision which would sever one's connection with what lies beyond one's rank—emanates from within the walls of the Grand Palace.

Strand by strand, each severed hair from Dad's head that shoots out from the clippers is a metaphor for excess. It marks his rupture from the realm of common people. Transfigured into a Deva, his morphed sensibility ventures into the thoughtless, shameless, and heartless world of royal servitude. Not much hair was left on Dad's head. It had all dropped onto the cape, scattering over in clumps of varying sizes. Strands of grey hair are found in clumps of black hair. The warm touch lingers there on his head. Blood from acne accidentally cut open by the clippers drips down the creases of Dad's freshly shaven scalp, revealing his disintegration, his vulnerability.

¹ Command Centre, *Royal Thai Police Forward Post*. "Rules of conduct for police officers when in uniform B.E. 2561".

ตั้งแต่เด็ก กระทั่งกลายเป็นผู้ใหญ่ ทรงผมไม่เคยเปลี่ยนเป็นอื่น ทรงผมเกเรียนกุมความลับ
ของพ่ออย่างไร้ที่ติ เป็นกระดากำบังพิเศษ ที่กินไม่ให้พ่อปรึกษางานให้ใครในบ้านฟัง ไม่
อนุญาตให้ใครล่วงเกินพื้นที่ลับนั้น ทั้งปิดกั้นมิให้ใครละเมิด

เส้นผมแต่ละเส้นที่ปลงตก ไม่หล่นร่วงลงสู่พื้นดิน ไม่ฝังจมสู่พื้นทราย มือจากราชฎ
ทุกภูมิภาค พลันคว้าเอื้อมรองรับเส้นเกศาที่มีบุญญาธิการนั้นไปบูชาสักการะ เส้นเกศา
ศิระชะของข้าราชการนี้แล คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตั้งแต่โบราณกาล ล้ำค่ากว่าเม็ดกรวด สูงส่ง
เม็ดทรายบนท้องนา ผมขาวสามด้านกันตัวตนพ่อ ชีวิตวัยรุ่งเรืองยศฐาบรรดาศักดิ์อื่น แรงบ้าบิ่น
ที่ใครไว้ทรงผมไม่ออก หรือพยายามย้อมสีผมขาวแดงตามสมัยนิยม เป็นเรื่องนิยายแต่งเล่น
เพื่อฝัน นานแล้ว ทรงผมของพ่อ เหมือนเดิม ทุกเวลา แลทุกวัน ไม่สั้นกว่านี้ หรือไม่ยาว
กว่านี้ ทรงผมตามกฎหมายระเบียบ ทรงผมที่เสมือนเป็นกระดากลับพิศวง

บทสนทนาระหว่างตัดผมหยุดลง หยุดเพราะพลังของทรงผม นั้น แรงบ้าบิ่นทำ
พาลไม่กล้าทวงถามถึงเอกสารลับที่สุดของพ่อ เอกสารที่ทิ้งไว้บนโต๊ะทำงานหลายวันก่อน
เอกสารจำห้วงกิ่งก่าลังพลพิเศษสำหรับปกป้องวังหลวงทวีพัฒนา วังซึ่งถูกขนานนาม
ว่ามีคุณลับอยู่ข้างใน² ในห้วงเวลาที่มีกระแสหาเหตุถึงการค้นหาความลับจากรั้ววัง พ่อเป็น
หนึ่งในกองกำลังพล ผู้ต้องเวรยามเข้าเฝ้าตรวจตรา ปกป้องรักษาแดนศักดิ์สิทธิ์ ถัดจาก
คำสั่งกองร้อย ระบุรายนามพร้อมรูปภาพผู้ก่อการร้ายหลายราย ใบหน้าผู้ก่อการร้ายไม่ใช่
ใบหน้าอื่น คือดวงตาเค้าโครง รูปหน้าของคนคุ้นเคยกันดี คือพี่ คือน้อง คือเพื่อนสนิทสนม
หลายคนเคยยกมือสวัสดีพ่อแล้ว ในกรรมวาระอันแตกต่าง

แลแล้ว พิธีกรรมประจำสัปดาห์สิ้นสุดลง ผมพ่อถูกตัดจนเนียน เสร็จสิ้น สมบูรณ์
ไม่ต่างพร้อย ทรงเดียวดังครั้งคราวก่อน พ่อแปลงร่างเป็นตีนของรั้วลายกนกเคลือบทอง
พ่อ ตำรวจผู้พิศคนให้แกโลกเก่าที่กำลังบอบสลายยืนหยัดต่อฐานันดรตน แลเป็นพ่อคน
เดียวกัน ที่เฝ้าปากปรามลูก ทัดทอนการเคลื่อนไหวทางการเมือง อารมณ์เป็นห่วงถึง
อันตรายทุกทิศทางที่อาจเกิดขึ้นกับลูก บนยุคสมัยแห่งโรคห่าแดงปกตตรงร้านตัดผมทั่ว
ทุกสารทิศร้างลา ปณิธานพ่อเปล่งชัดเจน ตำรวจผู้พิทักษ์ราชฎต้องรักษาไว้ซึ่งจริยวัตรอัน
สง่างาม ด้วยการแต่งกายเรียบร้อยตัดผมถูกกฎหมาย

ปลั่งพลาดไม่ได้ หย่อนยานไม่ได้ ระเบียบคือระเบียบ กฎคือกฎ

² กระทรวงยุติธรรม (2012-04-03). “คำสั่งกระทรวงยุติธรรม ที่ 146/2555 เรื่อง กำหนดอาณาเขตเรือนจำ
ชั่วคราวพุทธมณฑล ลงวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2555” (PDF). ราชกิจจานุเบกษา. 129 (พิเศษ 62 ง): 94.

Grey hair is starting to appear on the sides of his head. Dad is not so young anymore. He's ageing. He's fading. The conversation we have during the haircut leads to nowhere. We make small talk over the meal we just had. Or he points out the repercussions of not following regulations. *Hair regulations have been around for a long time. They're not new. We're following rules that have long been implemented.* But despite our attempts to tap into each layer of his memories, exactly how long we cannot recall. Ever since I can remember, and throughout my own transition from childhood to adulthood, Dad has never worn his hair otherwise. The crew cut holds his secrets perfectly. It acts as a special shield that prevents him from talking about work at home. No one is granted entry into that forbidden space. Nor can it be transgressed.

Each strand of tonsured hair falls from the head, but not to the ground to be buried in sand. Before it reaches the earth, falling hair, full of merit and worthy of worship, is caught by the awaiting hands of the population, reaching out from all corners of the land. The hair on the head of a royal servant has been imbued with holiness since time immemorial—more precious than pebbles, more righteous than the sand in rice fields. The crew cut on Dad's head crops out who he could have been. His adolescent years were sacrificed to a land elsewhere. Foolhardy attempts at growing out a mohawk or dyeing his hair the trendy red and white were but daydreaming. For the longest time, his hair has remained unchanged. Always the same each day, at all times. Never shorter, never longer. Always in line with the regulations. He wears his hair like an armour, shrouded in mystery.

Interrupted by the forceful waves that the crew cut emanates, the conversation we were having comes to a halt. Fear reverberates through the room, preventing the classified document Dad had left on his desk a few days ago from being brought up. Marked top secret, it is addressed to the Thawi Watthana Palace Guard Regiment. Rumour has it that there is a secret prison within palace grounds.² As the search for secrets kept hidden within the palace walls intensified, Dad had become one of the

² Ministry of Justice (3 April 2012). "Order of the Ministry of Justice No.146/2555 Re: Phuttamonthon Temporary Prison's Demarcation Issued on 27 March B.E. 2555" (PDF). *Royal Thai Government Gazette*. 129 (พิเศษ 62 ง): 94.

แรงสะท้อนขวัญ กำลังผุดผวย มาแล้ว มาแล้ว เกิดขึ้นวันพรุ่ง มะรืนนี้ อนาคตนี้ คำสนทนาพวยพุ่งซับซ้อนกว่าพ่อแลลูก ปรากฏขึ้นจากซากปรักถอนาคต ศพไร้เสียง เขม่า ปืนไร้ญาติ ใบหน้าผู้ก่อการร้าย เป็นหน้าลูกของพ่อผู้ที่ครั้งหนึ่งปลงผมของเขา เกศาที่ร่วง หล่นสู่กันบึงของแรงไศก โลกราชการทั้งใบของพ่อ บิดงอทลายสิ้น แลหากพ่อไม่เกษียณ อายุข้าราชการบริหารก่อน วันพรุ่งย่อมมาถึง เยือนทวนถึง

ผู้ออกคำสั่งฆ่า สंहารหมู่ คุมบังเหียนกำจัดผู้ก่อการร้าย

ผู้ขึ้น ผู้เฒ่าผมเกรียนคนนั้น กลายเป็นพ่อเสียเอง

personnel tasked with patrolling and providing protection for this sacred space. He was given a list containing names and portraits of those branded as terrorists. Their faces are no stranger to him. Their eyes, facial features, and face shapes; he has seen each of them before. They belong to those with whom he is acquainted—as brothers, as close friends. Many of them have greeted him with respect on several occasions.

Alas, the weekly ritual is coming to an end. The shaving of his head is complete, marked by perfection and purity. He looks just like he did last week. He has transformed into the gilded, *kranok*-patterned feet of the Protector. Dad is a police officer who dedicates his life to a world that is falling apart. He holds on to his rank with pride. He is the same Dad who dissuades his child from joining political movements, anticipating dangers that might fall upon them with deep sorrow. The lung-devouring plague has pushed barber shops across the nation out of business. But Dad is adamant—the police are the keepers of peace and thus must maintain their ethical standards with grace. Dressing appropriately and strictly observing hair regulations is how he maintains the ethic.

No mistake is allowed. No rule bending permissible. Law and order has to be maintained. Rules are rules.

New forces are surfacing. They have arrived. *Kwan* is being reworked. It will happen tomorrow, or the day after tomorrow. Or on days yet to come. From the smoky ruins of the future, the conversation flows upwards, beyond what is between Dad and his child. A silent corpse. A gunshot fired with no known surviving relatives. The face of the terrorist bears the visage of Dad's own child, the same child who once performed tonsure for him. Hair falls downwards into the pit of despair. The world of royal servitude, his whole world, twists and collapses in on itself. As long as he is still in service, tomorrow will surely arrive.

The one who gives out the order to kill, to massacre. The one who is in charge of slaughtering terrorists.

That role, the old man with a crew cut, is assumed by Dad.

เราต้องการให้อะไรที่ว่ามันเปลี่ยนไปอย่างไร HOW IS IT THAT YOU WANT?

once, i saw a text printed on a giant poster and hung on an empty billboard in bucharest. the text said: 'what is it that you want?'

the poster stayed there for a couple of months before it was torn down. the emphasis was on the word 'it', slightly highlighted among other words against a yellow background. at the time, my curiosity, my passion and obsession were similar to the question on the billboard poster, about the possibility of imagining the 'it'. the possibility of imagining other forms. forms as cities, subjects, spaces, streets, parks...worlds! i was part of a crowd in gezi park then, at a continuous moment that gave me a lot of hope that 'it' can be different. a park can be designed differently, organised differently, owned/belonged differently, and looked after differently.

fast 'forward' ten years, i'm thinking about this sentence again: 'what is it that you want?' i guess my emphasis is on another word: 'you'. who have i/you become? who have we, the crowd in the park, become? what has happened after many occupations and dividuations, recurrent breathing issues (from tear gas and police violence, from the system that chokes on our throats), isolations... who has stayed with us? who has departed? who remains? change is inevitable, yes, but do i/we carry the same values? what do we see as our issues? what are the things that (should) gather us now?

i am still hopeful, because there is no other way, but i realize i have accumulated a lot of anger over the last decade. my imagination has moved further away from form. my (day)dreams, conversations, and wishes revolve more around decay and transformation now. the efforts of collectivity and solidarity that i am part of have transitioned to mutual aid and self-organisation for survival. the efforts of translocal alliances have transitioned to more radically situated focuses and are thus more difficult to maintain, and some have even been abandoned. the ideal of internationalism is in question by the ethics of each situation.

the enemy seems to have consolidated its form, while it is even more weak and continuously in crisis.

now, i want to write this sentence a little differently.
'how is it that you want?'

how to imagine something that does not have a form?
and then how to sustain focus and maintain resilience?
how to treat temporalities?

how to reconsider and look after transnational and translocal solidarities?
how to inhabit the boundaries? and the cracks?

whether we begin again, or repair, or pick up and continue, how is it that i/you/we want?

ครั้งหนึ่ง ชันเห็นโปสเตอร์แผ่นใหญ่แขวนอยู่บนบิลบอร์ดเปล่าๆ ในบูคาเรสต์ บนโปสเตอร์มีตัวหนังสือเขียนไว้ว่า “อะไรแน่ที่เรากำลังต้องการ?”

โปสเตอร์นั้นแขวนอยู่ได้หลายเดือนแต่ก็ถูกดึงลงไปในที่สุด ท่ามกลางพื้นหลังสีเหลือง คำว่า “อะไร” ถูกขีดเน้นมากกว่าคำอื่นๆ เล็กน้อย ดึงดูดความสนใจไปที่คำๆ นั้น ตอนนั้นชันก็คิดคล้ายๆ กับคำถามบนโปสเตอร์นั่นแหละ ความอยากรู้อยากเห็นและความสนใจที่มีทั้งหมดทุ่มไปให้กับการคิดและจินตนาการว่า “อะไร” ในที่นี้มีความเป็นไปได้แบบไหนบ้าง ความเป็นไปได้ที่ซับซ้อนพูดถึงหมายถึงการจินตนาการรูปแบบอื่นๆ รูปแบบในฐานะเมือง ตัวตน พื้นที่ ถนน สวนสาธารณะ...โลก! ชันเคยเป็นหนึ่งในมวลคนที่สวนสาธารณะเกษียณเมื่อหลายปีก่อน ตอนนั้นคือช่วงเวลาที่ทำให้ชันมีความหวังว่าจะอะไรก็เปลี่ยนแปลงไปได้ เป็นไปได้ที่สวนสาธารณะจะถูกออกแบบใหม่ ถูกจัดการเสียใหม่ ให้ประชาชนเป็นเจ้าของ ให้ใครเป็นคนถือครอง ถนอมดูแลแบบอื่นต่างๆ

เร่งเวลาสู่ “ความก้าวหน้า” ในอนาคตสิบปีต่อมา เมื่อคิดถึงประโยคที่ว่า “อะไรแน่ที่เรากำลังต้องการ?” อีกครั้ง ความสนใจของชันกลับเบนไปหาคำว่า “เรา” ในประโยคนั้น ชัน/เรา กลายเป็นใครกันบ้าง? พวกเรา (เหล่ามวลชนที่สวนสาธารณะเมื่อครั้งนั้น) กลายเป็นใครไปแล้วบ้าง? เกิดอะไรขึ้นบ้างภายหลังการยึดพื้นที่และการแตกกลุ่มแยกตัวแล้วครั้งเล่า ภายหลังการสูญเสียดวงอาทิตย์ที่กลายเป็นปัญหาซ้ำซาก (ไม่ว่าจะด้วยแท่นกำเนิดและพลังงานแรงจากฝั่งตำรวจ หรือจะด้วยระเบิดที่บับกุ่มคอเราไว้เสียแน่นก็ตาม) ภายหลังความโดดเดี่ยว...ใครบ้างที่ยังอยู่เคียงข้าง? ใครบ้างที่เดินจากไป? ใครบ้างที่ยังหลงเหลืออยู่? การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ใช่แล้ว แต่ชัน/เรายังยึดมั่นอุดมการณ์เดิมอยู่หรือเปล่า? เรามองว่าจะใครคือปัญหาที่ต้องแก้บ้าง? อะไรกันแน่คือสิ่งที่(ควร)มีพลังเรียกพวกเราให้มารวมตัวกันอีกครั้ง?

ชันยังคงเปี่ยมไปด้วยความหวัง เพราะชันไม่มีหนทางอื่นแล้ว แต่ชันก็รู้ตัวด้วยเหมือนกันว่าตลอดช่วงสิบปีที่ผ่านมา ชันก็สะสมความโกรธไว้ด้วยไม่น้อย จินตนาการของชันได้เคลื่อนตัวออกหากากรูปแบบ ถึงจุดนี้ ความฝัน(กลางคืน) บทสนทนาและความปรารถนาต่างๆ ของชันกลับหมุนรอบการบุบสลายและการเปลี่ยนแปลง ความพยายามรวมกลุ่มและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ครั้งหนึ่งชันเคยมีส่วนร่วม ตอนนี้ได้เปลี่ยนแปลงเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันและการจัดตั้งเพื่อความอยู่รอด ความพยายามที่จะสร้างเครือข่ายข้ามเขตแดนกลายเป็นการแบ่งไฟท์เฉพาะแห่งที่ก็ยากต่อการรักษาให้คงอยู่ บ้างก็รักษาไว้ไม่ได้แล้ว อุดมคติเรื่องเครือข่ายสากลจะเป็นไปได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับจรรยาของแต่ละสถานการณ์

ศัตรูดูจะรวบรวมรูปแบบได้อย่างแข็งแกร่ง ทั้งๆ ที่ความจริงก็อ่อนแรงลงกว่าเดิม และอยู่ในภาวะวิกฤตตลอดเวลา

เพราะฉะนั้น ชันเลยอยากเขียนประโยคนี้ต่างออกไปเล็กน้อย:

“เราต้องการให้อะไรที่ว่ามันเปลี่ยนแปลงไปยังไง?”

จะจินตนาการถึงอะไรบางสิ่งที่ไม่ใช่รูปแบบได้ยังไง?

และจะคงความแน่วแน่และหลีกเลี่ยงการยั้งคิดได้ยังไง?

จะจัดการกับความสัมพันธ์ที่มีต่อเวลาอย่างไร?

จะคิดถึงความสัมพันธ์ข้ามพรมแดนและบริบทเสียใหม่และรักขามันไว้ได้ยังไง?

จะอยู่กับเส้นแดนขอบเขตหรือหลีกเลี่ยงช่องว่างระหว่างรอยแตกยังไง?

ไม่ว่าเราจะเริ่มต้นใหม่ หรือซ่อมแซม หรือสานต่อเพื่อวิ่งต่อไป

คำถามคือชัน/เราต้องการให้อะไร? เปลี่ยนไปยังไง

← Tweet

Jason Hickel ✓
@jasonhickel

...

Another end of the world is possible.

11:12 AM · Dec 6, 2017 · Twitter Web Client

20 Retweets 1 Quote Tweet 31 Likes

給未來某日的自己， FOR A FUTURE SELF, แต่ตัวเองในอนาคต,

喂，有個會算命的朋友說你八十歲時會背叛革命，希望這一天不會到來啊。那是距離當下大約五十年後的現在，回看2014、2019、2021和這前後的日子會是如何呢？希望你還記得，亦還繼續學習著。

2014年曾經是你人生的轉折，看到街上互相照顧的人或者互相辯論的人，你開始想像革命可能是什麼樣子，想像那種人與人之間重新的連繫。而之後嘗試回歸日常生活的革命，卻發現你已經回不到某種所謂「正常的」日常中。你的家人曾認為你不正常，認為你被人洗腦，而你好像很長時間只能選擇離家出走來逃避這種無法溝通的現實。你跟朋友也產生過一些誤會，朋友曾指責你的某些行為不夠激進，甚至也許可能已經站在體制的那一面，你被這樣的質疑擊倒過，在深夜的海邊徘徊，懷疑自己是否要結束生命才可以證明什麼。還好，那次的破滅讓你知曉，在聆聽彼此的時候，也要照顧和聆聽自己的內心，要行得更遠。

2019年，你不再是街上最年輕的那群人，但你深深被其ta人觸動，認識了日常生活中從未認識過的人們，感受每個人自發尋找自己可能性的共感。雖然有時你的大陸人身份和有口音的粵語依然會令你受到一些奇怪的反應，你也會有時很受傷，但這些也讓你有了特別的視角去看待「敵對關係」，要跟不同的人一起行。

2020到2021年，你學習跟抑鬱的朋友一起行，重新觀看自己，也看到日常生活中的暴力如何把我們一點點撕碎，ta說過令你決定要銘記在心一輩子的話「請不要再用保護的名義囚困他人的心」，和要記得人和人之間也有「時差」；你學習跟被迫無家可歸的人一起行，2021年4月28日那個橫洲村民被迫遷的早晨，正在被地政和警察敲門的村民仍然煮煮早餐給你，而你卻只能在推土機前舉著攝影機，無力感和疲累侵蝕你。村民一家帶著兩個分別3歲和6歲的孩子，仍然被要求一小時內收拾行李運送收容中心。身處簡陋污糟的收容中心，孩子的父親憤怒地踹門，怒罵政府迫遷安置如何粗暴，而祖母默默地找來一塊抹布，為兩個哭泣的孩子整理一張可以躺下的木板床。你忍著眼淚看到總有不被打敗的人；後來你開始學習下棋，學習面對失敗，在不斷失敗中練習，你常說「今天我又輸了」，街坊常回你「唔緊要，路在前方」。也許行落去，還會繼續失敗，但你知道有很多路可以繼續行。生活艱難，但你已決定要繼續活下去，因為你知道這些細節和話語都會支撐著你，在每一個瀕臨崩潰的時刻。

有個年過七旬的前輩常說「不要相信三十歲以上的人，因為ta們已經不夠革命，不過你還是可以有再次出生的機會」。重新出生，也許不是以三十歲為節點，而是應該每一日發生的事情，醒來的時刻問自己還要繼續下去的是什麼？要繼續下去的事情，也在日常生活的每一個細節。那些看起來有可能改變世界的時刻，不只是在街頭，更是在人與人之間時而交錯、時而並行的過程中？

For a future self,

Hey. A friend who knows how to read fortunes said you'll betray the revolution when you're 80. I hope that day doesn't come. The distance between that future and this moment is about fifty years. What will 2014, 2019, 2021, and these days now look like from then? I hope you still remember and are still learning.

2014 was a turning point year in your life. You saw people on the streets taking care of each other or debating with one another, and you started to imagine what revolutions would look like, to imagine those new relations and ties between people. Afterwards, you tried to go back to the revolution of everyday life, but discovered you could no longer go back to some kind of 'normal' everyday. Your family once thought you were abnormal, thought that you had been brainwashed, and for a long time you had no option but to leave home, to avoid the reality of being unable to communicate. You also had some misunderstandings with friends, and they had criticised that some of your actions were not radical enough, that maybe you were already only siding with the system. You were crushed by this kind of doubt, and in the middle of the night you paced back and forth by the sea, questioning whether or not ending your own life would be the only way to prove anything. Luckily, being shattered then taught you that when listening to others, you also have to take care and to listen to your own heart. You have further to walk.

In 2019, you were already not one of the youngest of those out there on the streets, but you were so deeply touched by others and got to know some people in your everyday life that you had never known before, to feel a resonance with the fact that each of us is looking for possibilities. Although your identity as a mainlander without a local Cantonese accent still results in your getting some strange reactions from others, and although you still get hurt sometimes, all of this gives you a special perspective to understand 'agonistic relations', to be able to walk together with different people.

From 2020 to 2021, you learned to walk alongside friends in depression and to look at yourself anew. You watched how the

violence of everyday life ripped us to shreds bit by bit. They said something that you set yourself to remember for the rest of your life: 'Please don't lock up other people in the name of care.' You should also remember that there is 'time difference' between people. You learned how to walk alongside those who were forced from their homes. On the morning of the 28th of April, 2021, when that villager from Wang Chau was being evicted, she had been cooking breakfast for you when the land department officers and police came knocking on her family's door. You could only stand in front of the bulldozer with your camera, helplessness and exhaustion eating you up. They are a family with two kids, age 3 and 6. You remember the father angrily kicking the door of transit centre, yelling about how bad the government treated them, while the grandma didn't say a word. She just found a cloth and started to clean, making the bed for her crying grandchildren. You almost lost it then. You saw that there was always someone who would not be defeated. Later, you started to learn how to play chess, to learn how to face up to defeat and continue practicing from within it. You often said, 'I lost again today', and the *kaifong* replied, 'It doesn't matter, the road is up ahead.' Perhaps you'll still keep losing down the road, but you know there are many roads on which you can continue walking. Life is difficult, but you've already decided that you want to keep on living, because whenever you get near the point of collapse, you know these details and words will sustain you.

There is a senior in his 70s who often says, 'Don't trust anyone over thirty, because they're already not revolutionary enough. But at least you have the opportunity to be born again.' Being born again doesn't necessarily need to be designated by a 30-year age mark, and in fact it should be something that happens each day—to ask oneself every morning, what is it that needs to go on? The things that need to continue are in the details of daily life. Those moments when it seems like the world can be changed—can it be that they don't only take place on the streets, but are in the interstices and parallels between people?

แต่ตัวเองในอนาคต,

หวัດดีแก็ มีเพื่อนที่ดูดวงเป็นบอกไว้ว่าแก็จะหักหลังการปฏิวัติตอนแก็อายุครบ 80 ปี แก็หวังว่าวันนั้นจะไม่มาถึง อนาคตที่ว่ากับเวลาตอนนี้ห่างกับประมาณห้าสิบปี เมื่อถึงตอนนั้น สงสัยจ้งว่าแก็จะหันกลับมามองปี 2014, 2019, 2021 และช่วงเวลาตอนนี้ยังงี้บ้าง แก็หวังว่าแก็จะไม่ลืมมันและยังเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

ปี 2014 เป็นจุดหักเหในชีวิตของแก็ การที่แก็ได้เห็นผู้คนบนท้องถนนทั้งดูแคล่ซึ่งกันและกันและถกเถียงกันทำให้แก็กลับไปนั่งจินตนาการว่าการปฏิวัติจะมีหน้าตาแบบไหนได้บ้าง แก็เริ่มจินตนาการถึงความสัมพันธ์และโยงใยรูปแบบใหม่ๆ ระหว่างผู้คน หลังจากนั้น แก็ลองกลับไปหาการปฏิวัติในชีวิตประจำวัน แต่แก็ก็ค้นพบว่าแก็ไม่สามารถกลับไปหาชีวิตประจำวันที ‘ธรรมดาสามัญ’ ได้อีกต่อไปแล้ว ครั้งหนึ่งครอบครัวเคยมองว่าแก็ผิดปกติ ว่าแก็โดนล้างสมองไปสิ้นแล้ว ช่วงนั้นแก็ไม่เหลือทางเลือกอื่นนอกจากการต้องออกมาจากที่บ้าน เพื่อจะได้หลีกเลี่ยงความจริงที่ว่าแก็ไม่สามารถสื่อสารให้เค้าเข้าใจได้ กับเพื่อนๆ แก็ก็มีเรื่องเข้าใจผิดกันพฤติกรรมของแก็ถูกวิจารณ์ว่าหัวก้าวหน้าไม่พอ ถึงขั้นเกิดข้อครหาว่าบางทีแก็อาจจะอยู่ฝั่งเดียวกันกับระบบ ข้อกังขานี้ทำให้แก็รู้สึกดำดิ่ง แก็เดินวนไปวนมาริมชายหาดยามดึก คิดแล้วคิดอีกว่าการจบชีวิตตัวเองจะเป็นหนทางเดียวที่จะพิสูจน์อะไรได้บ้างริเปล่าแต่ก็ยังไม่คิดที่ความรู้สึกโลกกลมๆ ทยายนี้สอนให้แก็รับฟังคนอื่นเป็น แก็ต้องรักษาและฟังเสียงใจของตัวเอง แก็ยังต้องเรียนรู้ชีวิตต่อ

เมื่อปี 2019 ถึงแม้แก็จะไม่ได่เด็กทีสุดท่ามกลางมวลชนบนท้องถนนอีกต่อไป มวลชนก็ยังไม่ทำให้แก็รู้สึกตื่นตันใจเป็นอย่งมาก แก็ได้รู้จักคนเพิ่มหลายต่อหลายคนผ่านการใช้ชีวิตธรรมดาสามัญ แก็เกิดอารมณ์ร่วมไปกับข้อระลึกว่าเราทุกคนต่างมองหาความเป็นไปได้อื่นๆ กัน ถึงแม้ว่าการเป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่ไม่ได้พูดด้วยสำเนียงกวางตุ้งท้องถิ่นจะทำให้คนอื่นมีปฏิกิริยาแปลกๆ กับแก็ในบางครั้ง และก็ทำให้แก็รู้สึกเจ็บช้ำอยู่บ้างทั้งหมดทั้งมวลนี้ก็ช่วยให้แก็มิมุมมองที่แตกต่างในการเข้าใจ

‘ความสัมพันธ์เชิงปฏิปักษ์’ ช่วยให้แก็สามารถก้าวขาเดินร่วมไปกับกลุ่มคนหลากหลายได้

ระหว่างปี 2020 ถึง 2021 แก็เรียนรู้ที่จะเดินเคียงบ่าเคียงไหล่ไปกับผองเพื่อนด้วยความเศร้าซึ้ง และเรียนรู้ที่จะมองเห็นตัวเองเสียใหม่แก็เฝ้า

มองความรุนแรงของชีวิตประจำวันที่บดขยี้พวกเราจนเป็นผุยผงมีค่าพูด คำหนึ่งที่แถมตั้งปณิธานว่าจะทำให้ขึ้นใจไปทั้งชีวิต ‘โปรดอย่ากักขังคนอื่น โดยแอบอ้างความเป็นห่วงเป็นใย’ แคมป์ระลึกให้ได้ด้วยว่าระหว่างผู้คนที่ก็มี ‘ข้อแตกต่างทางเวลา’ แคมป์เรียนรู้ที่จะเดินเคียงข้างไปกับคนที่ถูกขับไล่ออกจากบ้านของตัวเอง ในช่วงเช้าของวันที่ 28 เมษายน 2021 หญิงคนหนึ่งจากหมู่บ้านหวังเซาถูกไล่ออกจากที่พักเธอกำลังเตรียมอาหาร ให้แกอยู่ตอนที่พนักงานที่ดินและเจ้าหน้าที่ตำรวจมาเคาะประตูบ้านของครอบครัวเธอ แคมทำได้แค่เพียงยืนจังก้าขวางรถไถดินพร้อมกล้องถ่ายรูป ในมือ ปลอ่ยให้ความรู้สึกหมดสิ้นหนทางและความเหนื่อยเปลี่ยวกัดกินตัว แกอยู่ภายใน ครอบครัวของหญิงมีลูกเล็กสองคนอายุ 3 และ 6 ขวบ แกจดจำความโกรธแค้นของผู้เป็นพ่อได้ เค้าเตะสิบประตูของสถานีขนส่ง โห่ร้องประณามการปฏิบัติชั้นเลวโดยรัฐบาล ในขณะที่ผู้เป็นย่าไม่ได้เอ่ยอะไรออกมาสักคำเพียงแต่หีบเศษผ้าที่มาใช้ทำความสะอาด จัดที่นอน เตรียมให้หลานที่ร้องไห้อยู่ ตอนนั้นแกเกือบจะกลืนอารมณ์ไว้ไม่อยู่แล้ว แกเข้าใจแล้วว่าไม่ว่าจะอะไรยังไง ย่อมจะมีคนที่ไม่ยอมก้มหัวให้ความพ่ายแพ้เสมอภายหลังแกเริ่มศึกษาหมากรุกเพื่อเรียนรู้ที่จะเผชิญความพ่ายแพ้ให้เป็น แคมยังฝึกฝนการเผชิญหน้าผ่านการเล่นหมากรุกนี้อยู่ บ่อยครั้งแกมักจะพูดว่า ‘วันนี้แพ้อีกแล้ว’ แต่โคเฟงก็จะตอบกลับว่า ‘แพ้ชนะไม่สำคัญ ยังมีหนทางอยู่ข้างหน้าอีก’ บางทีแกอาจยังจะแพ้ในหนทางข้างหน้า แต่แกก็รู้ว่ายังมีถนนอีกหลายต่อหลายสายให้แกเดินต่อไปได้ชีวิตไม่ใช่เรื่องง่าย แต่แกก็ตัดสินใจแล้วว่าแกยังอยากจะมีชีวิตต่อไป เพราะไม่ว่าครั้งใดที่แกเดินเข้าใกล้จุดแห่งความพ่ายแพ้ยับเยิน แคมก็รู้ดีเสมอว่ารายละเอียดและคำพูดเหล่านี้จะช่วยหล่อเลี้ยงแกได้เสมอ

มีคนชราวัยเจ็ดสิบคนนั่งมกกล่าวไว้ว่า ‘อย่าเชื่อใจใครที่อายุมากกว่า สามสิบ เพราะว่าจะไม่เหลือความเป็นนักปฏิวัติเพียงพอแล้ว แต่อย่างน้อยคุณก็ยังมีโอกาสจะเกิดใหม่ได้’ การเกิดใหม่ไม่จำเป็นต้องผูกติดไว้กับเลขอายุ 30 เอาจริงๆ แล้ว คนเราควรที่จะเกิดใหม่ทุกวัน ผ่านการถามตัวเองในแต่ละเช้าว่าอะไรบ้างจำเป็นที่จะต้องดำเนินต่อไปเจ้าสิ่งที่เป็นต้องดำเนินต่อไปนี้แหละคือรายละเอียดปลีกย่อยของชีวิตในแต่ละวัน ช่วงเวลาที่ดูเหมือนว่าเราสามารถเปลี่ยนโลกนี้ได้ เป็นไปได้มั๊ยว่าการเปลี่ยนแปลงอาจไม่เพียงเกิดขึ้นบนท้องถนนเท่านั้น แต่เกิดขึ้นในซอกหลืบและทางขนานระหว่างผู้คน

東亞大笨蛋
EAST ASIAN MANUKE
มานูเกะแห่งเอเชียตะวันออก

名詞 *noun* คำนาม.

- 【日】 東アジア大バカバカ
- 【英】 East Asian Idiot, East Asian Manuke
- 【泰】 อีเดียทแห่งเอเชียตะวันออก, มานูเกะแห่งเอเชียตะวันออก
- 【拼音】 *dōng yà dà bèn dàn*

【例句一 *Example ตัวอย่าง*】「危險 東亞串聯！危險 東亞大笨蛋！」
」 *Danger, East Asia Unite! Danger, East Asian Idiot!* เอเชียตะวันออกรวมใจต้าน
ภัยอันตราย, อันตราย อีเดียทแห่งเอเชียตะวันออก!

【例句二 *Example ตัวอย่าง*】「今年1月，來自日本、沖繩與台灣的笨蛋窮
酸青年齊聚一堂，在東亞大笨蛋 party 集結，喊出屬於無權力者的怒吼。」
*In January of this year, poor idiots from Japan, Okinawa and Taiwan gathered together
to shout the roar of the powerless, a party of East Asian manuke.* เมื่อเดือนมกราคม
ที่ผ่านมา กลุ่มอียิปทผู้น่าอดสู จากญี่ปุ่น โอกินาวา และได้หวัน มารวมตัวกัน โห้ร้องเสียง
แห่งผู้น่าอับอายในนามพรรคมานูเกะแห่งเอเชียตะวันออก

【釋義 Definition คำจำกัดความ】

「笨蛋」的英譯「idiot」在其希臘文的詞源為「*idiōtes*」，意指「一個獨立的人」（相對於從屬某社會、政治、專業的組織），後延伸意思為「無法在公共生活上承擔責任的人」，接續又變成帶有「粗魯、無知、沒教養」之意。現代意義的笨蛋通常指「愚蠢、智力低下的人」，多屬貶義。「東亞大笨蛋」此一概念則是2013年前後，由東京「素人之亂」的松本哉（Matsumoto Hajime）提出。這概念源自日語「間抜け」（*manuke*），原意是在歌舞伎表演中無法掌握音樂節奏的情況，引伸意義為「不協調」，後演變成「笨拙、鹵莽、無厘頭」之意。

相對於傳統的政治主體想像，如「國民」、「工人」、「人民」、「公民」，松本哉過往曾提出「素人」與「窮人」，如「素人之亂」的「素人」是指非專業行動者，強調群眾作為行動主體而非由組織社團領導的可能性；而「窮人」則出現在一系列的「窮人大作戰」（由他提出的窮人生活方案系列，主張「不花一毛錢過生活」，例如在大學校園偷電煮咖哩飯），實際上是日本社會自90年代經濟泡沫化後產生大量零散工、「飛特族」（*freeter*）等，即使辛勤勞動但仍持續處於貧窮狀態的「不穩定階層」（*precarious class*）。「大笨蛋」的脈絡與以上兩者有點不同，此一主體想像較針對東亞各地非主流文化行動者的一種共同特質；它所強調的「笨」並非指愚蠢或反智，而是嘗試跳出策略計算，或以成果效益而行動的心態；「大笨蛋」將「idiot」的意思還原，重新強調那拒絕從屬一切的獨立個性，它對應的是現代性裡以強調理性和策略為行動座標的治理結構，因此我們可說「大笨蛋」具有一定程度的「反現代」特徵。

不過，在此必須提醒，「笨」在東亞各地社會始終是一種相當邊緣的存在；社會運動的主流其實是著重效益的「現實政治」（*Realpolitik*）！「笨」的特質屬此一政治結構內的反叛，它雖呈現對抗性，但若欠缺堅實社會條件支持，很容易被保守群眾解讀為不切實際、過度理想化（就像香港語境下的「左膠」）；同時，笨蛋們的邊緣狀態亦容易被體制吸收，如將「笨」描述為嬉皮、小確幸的消費態度；在此，笨蛋們還有更多論述工作需要處理。

進一步而言，無論是「素人」、「窮人」或「大笨蛋」，它其實也不應被理解為既定的「認同政治」，而是一種異質性的「預兆政治」（*prefigurative politics*）；作為一個政治主體的方案，它提示一種革命的可能性，藉以打開跨地域行動與對話的開端，並讓我們了解在其概念脈絡中的「抵抗」是如何形成；在此各地的實踐因而有了互相接合的可能性。

The English translation of ‘笨蛋’ (*bèn dàn*) is ‘idiot’—its Greek origin, ‘*idiōtēs*’, meaning ‘a person who is not subordinate to any social or political organisation in society’, and this idea was later extended to describe ‘a person who is unable to assume responsibility in public life’, subsequently coming to mean ‘rude, ignorant or uneducated’. The modern meaning of ‘idiot’ or ‘dumb ass’ usually refers to ‘a stupid person’ and is often used in a derogatory sense.

The term ‘東亞大笨蛋’ literally translated as ‘East Asian idiot’, was firstly introduced in 2013 by Hajime Matsumoto (松本哉), a core member of the Tokyo group **Amateur Riot** (素人之亂). The concept originates from the Japanese word *manuke* (間抜け), which originally means ‘inability to master the rhythm of music in a kabuki performance’ and by extension, ‘rude and stupid’.

In contrast to the traditional imagination of political subjectivities as ‘worker’, ‘people’ and ‘citizen’, Matsumoto has proposed the ‘amateur’ from **Amateur Riot** to append ideas of *manuke*, referring as such to non-professional activists and emphasising the possibility of the crowd as the main body of activism over organising leaders. In reference to the ‘precarious class’ of Japanese society, including a large number of casual workers and ‘freeters’ which emerged after the bursting of the economic bubble of the 1990s, he has also proposed *manuke* as ‘the poor’ of his Poor People’s Battles, a series of actions proposed for the poor to sustain a living ‘without spending a dime’, such as stealing electricity to cook curry rice on university campuses.

While *manuke* remains distinct from the amateur or the poor, its subjectivity suggests a shared characteristic across East Asia among cultural activists outside of the mainstream. This term emphasises stupidity, which does not mean anti-intellectualism but a mentality that tries to go beyond strategic calculation, or taking action with an expectation of results. It responds to structures of modern governance that emphasise rationality and strategy as the determinant of action, so we can say that the *manuke* has a certain degree of ‘anti-modern’ characteristics.

It must be reminded, however, that the mainstream of social movements is in fact a *Realpolitik* which emphasises effectiveness, and such stupidity has always held a rather marginal pre-sence in East Asian societies! Here, *manuke* represents a rebellion within this political structure, and although it is confrontational, when such practices are not supported by solid social conditions, it can easily be interpreted by conservative groups as unrealistic, useless, and overly idealistic (just like the understanding of the Hong Kong pejorative for the left, the ‘左膠 *leftards*’). At the same time, the marginalised conditions of *manuke* makes it easy to be absorbed by the system, like when it is described as a mere hippie or petty consumerist attitude. The *manuke* have, therefore, a lot more discursive work to do.

Whether we use *manuke* or ‘the poor’, they should not be understood as forms of identity politics but rather as a prefigurative politics. As a political project, *manuke* suggests modes of resistance and revolt that try to open up the dialogue of transregional activism. It offers further understandings of how resistance itself is formed, and thus where various local practices may have the possibility of interfacing with one another.

คำว่า “笨蛋” (*bèn dàn*) ในภาษาจีนแปลเป็นคำในภาษาอังกฤษได้ว่า ‘อิดีท’ (*idiot*) ซึ่งมีรากศัพท์มาจากคำภาษากรีก *idiotes* อันหมายถึง ‘บุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับทางสังคมหรือการเมืองใด ๆ’ แนวคิดข้างต้นนี้ในต่อมาได้ถูกขยายคำนิยามให้ครอบคลุม ‘บุคคลผู้ไม่สามารถมีความรับผิดชอบในชีวิตสาธารณะได้’ เข้าไปด้วย ส่งผลให้ในที่สุดคำดังกล่าวมีความหมายว่า ‘หยาบคาย โง่เขลา และไร้การศึกษา’ ในความหมายแบบโมเดิร์น คำว่า อิดีท (*idiot*) หรือ ‘dumb ass’ มักจะหมายถึง ‘คนโง่’ โดยเป็นคำที่มีน้ำเสียงเชิงดูถูกเหยียดหยาม

คำว่า ‘東亞大笨蛋’ แปลตรงตามตัวอักษรได้ว่า ‘อิดีทแห่งเอเชียตะวันออก’ โดยเริ่มใช้ครั้งแรกเมื่อปี 2013 โดย ฮาจิเมะ มัทสึ โมโตะ (松本哉) สมาชิกหลักของกลุ่มจลาจลมือสมัครเล่น (素人之亂 *Amateur Riot*) จากกรุงโตเกียว แนวคิดนี้พัฒนามาจากคำว่า มานูเกะ (間拔け *manuke*) ในภาษาญี่ปุ่น ซึ่งแต่เดิมสื่อความถึง ‘การขาดความเชี่ยวชาญเรื่องจังหวะดนตรีในการแสดงคาบูกิ’ และในต่อมาใช้เพื่อสื่อถึง ‘ความหยาบคายและโง่เขลา’

ในขณะที่จินตนาการเกี่ยวกับสำนึกคิดทางการเมืองที่มีมาแต่เดิมมักปรากฏผ่านแนวคิดเรื่อง ‘แรงงาน’ ‘ประชาชน’ หรือ ‘พลเมือง’ มัทสึ โมโตะกลับเสนอให้คำว่า ‘มือสมัครเล่น’ ดังที่ปรากฏในชื่อกิจกรรมจลาจลมือสมัครเล่นนั้นครอบคลุมแนวคิดจากคำว่ามานูเกะเข้ามาด้วย เพื่อสื่อความถึงนักเคลื่อนไหวที่ไม่ใช่มืออาชีพ พร้อมทั้งเน้นย้ำความเป็นไปได้ที่องค์กรหลักในการเคลื่อนไหวจะเกิดจากมวลชนมากกว่าจากกลุ่มผู้จัดจ้าน นอกไปจากนี้ มัทสึ โมโตะยังใช้แนวคิดเรื่อง ‘ชนชั้นสุมเสี่ยง’ (*precarious class*) ในการอธิบายกลุ่มคนในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งครอบคลุมทั้งกลุ่มลูกจ้างชั่วคราว (*casual workers*) ซึ่งมีเป็นจำนวนมากและกลุ่มแรงงาน ‘ฟรีเทอร์’ (*freeters*) ที่เกิดขึ้นหลังการแตกของเศรษฐกิจฟองสบู่ในยุค 90 จากแนวคิดนี้ มัทสึ โมโตะจึงนิยามมานูเกะให้หมายความถึง ‘คนจน’ ในบริบทของปฏิบัติการการต่อสู้ของคนจน (*Poor People's Battles*) ที่เขาเป็นผู้เสนอไว้ อันประกอบด้วยปฏิบัติการต่างๆ ที่มุ่งให้คนจนสามารถดำเนินชีวิตได้ ‘โดยไม่ต้องเสียเงินสักแดง’ เช่น การชโมยไฟฟ้าจากมหาวิทยาลัยมาใช้ทำข้าวแกงกระหรี เป็นต้น

ถึงแม้ว่ามานูเกะจะไม่เหมือนกับมือสมัครเล่นหรือคนจนสักทีเดียว สำนึกคิดแบบมานูเกะนั้นก็ยังชี้ให้เห็นถึงคุณสมบัติร่วมระหว่างกลุ่มนักเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมนอกกระแสในเอเชียตะวันออก คำว่ามานูเกะเน้นย้ำความโง่เขลา แต่ความโง่เขลาในที่นี้ไม่ใช่การต่อต้านปัญญา แต่หมายถึงสำนึกของการก้าวข้ามการคิดคำนวณเชิงยุทธวิธี หรือก็ลงมือทำโดยหวังผลลัพธ์ สำนึกนี้เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นมาจากโครงสร้างการบริหารรัฐแบบโมเดิร์นที่ซับซ้อนสิ่งต่างๆ โดยยึดถือความเป็นเหตุเป็นผลและยุทธศาสตร์ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสำนึกคิดมานูเกะมีลักษณะ ‘ต่อต้านโมเดิร์น’ อยู่ประมาณหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม เราต้องไม่ลืมว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมกระแสนั้นแท้จริงแล้วเป็นเรียลโพลิติก (*realpolitik*) ซึ่งเห็นได้จากการให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ ในขณะที่ความโง่เขลานั้นไม่เคยมีบทบาทสำคัญในสังคมเอเชียตะวันออกเลย! ในบริบทของโครงสร้างทางการเมืองเช่นนี้ มานูเกะจึงเป็นตัวแทนของการขัดขึ้น ที่ถึงแม้จะเน้นการปะทะ แต่ก็มักถูกกลุ่มอนุรักษ์นิยมมองว่าเป็นไปไม่ได้ ไร้ประโยชน์ และอุดมคติเกินไป เมื่อขาดสภาพทางสังคมมารองรับ (ไม่ต่างอะไรกับคำเหยียดหยามว่า 左膠 / *leftards* / ซ้ายบื้อ ที่คนใช้กับฝ่ายซ้ายในฮ่องกง) ในเวลาเดียวกัน การที่มานูเกะอยู่ในสภาพชายขอบส่งผล

ให้สำนึกนี้สิ่งที่จะถูกระบบกลืนกินได้ง่าย ยกตัวอย่างเช่นเวลาที่อธิบายมานูเกะว่าเป็นแค่พวกฮิปปี หรือแค่แนวคิดบริโภคนิยมหมุมหมิม ดั่งนั้นแล้ว ชาวมานูเกะจึงยังมีงานเชิงวาทกรรมที่ยังต้องทำอีกมาก

ไม่ว่าเราจะใช้คำว่า มานูเกะ หรือ ‘คนจน’ ก็ตาม เราควรเข้าใจว่าคำสองคำนี้คือการเมืองเชิงถวิลหา (prefigurative politics) ไม่ใช่รูปแบบหนึ่งของการเมืองเชิงอัตลักษณ์ (identity politics) ในฐานะที่เป็นโปรเจกต์ทางการเมือง มานูเกะเชิญชวนให้คิดถึงแนวทางการต่อต้านและจัดตั้งที่พยายามจะเริ่มบทสนทนาให้กับการเคลื่อนไหวข้ามภูมิภาค มานูเกะเผยความเข้าใจใหม่ๆ เกี่ยวกับวิธีที่การต่อต้านจัดตั้งก่อรูปก่อร่างขึ้นมา และด้วยเหตุนี้แล้วจึงเผยให้เห็นความเป็นไปได้อื่นๆ ที่ปฏิบัติการในระดับท้องถิ่นต่างๆ จะประสานเข้าหากันได้

【日參考文章 References】

- 江上賢一郎 2017, 〈非正常地重新聯結世界：亞洲文化圈中“MANUKE”〉, 《目錄》第二期, 香港：展銷場。
- EGAMI Kenichiro, “Being ‘Manuke’: Lessons on Uselessness in the Context of East Asia”, 『CATALOGUE』 No. 2 (Hong Kong: Display Distribute) 2017.
- 魯迅 1925, 〈聰明人、傻瓜和奴才〉, 《魯迅全集》, 北京：人民文學出版社。
- LU Xun, “The Wise Man, The Fool and the Slave”, *The Collected Works of Lu Xun* (Beijing: People’s Literature Publishing House) 1925.
- 松本哉 2012, 《素人之亂：日本抗議天王寫給22K崩世代的生存祕笈！》, 台北：推守文化。
- MATSUMOTO Hajime, *Amateurs’ Riot: The Survival Guide to the 22K Generation!* (Taipei: PHP Books) 2012.
- 松本哉 2018, 《大笨蛋造反指南》, 台北：行人出版社。
- MATSUMOTO Hajime, *The Manuke Guide to Revolt* (Taipei: Flâneur Culture Lab) 2018.

【延伸閱讀目 See Also】

現實政治 *Realpolitik*、認同政治 *identity politics*、預兆政治 *prefigurative politics*、東亞 East Asia、素人之亂 *Amateur Riot*、松本哉 MATSUMOTO Hajime

สารจากชมรมหนังสือดำในเกาหลี – เราคือใคร KOREA'S LITTLE BLACK BOOK CLUB, WHO ARE WE?

อนาคิสต์ยังงี้ในโลกเก่าเสมือนใหม่

Intersectional Anarchism in the Shells of the Old

In the spirit of the feminist slogan, “the personal is political,” I want to write about what the three of us— Gwangdae, Kulsse, and myself—who make up the **Little Black Book Club**, based in the capital region of South Korea, have been doing for the past few years, to introduce to you who we are as people living within, shaped by, and throwing questions and critiques out from amid the sociopolitical context of contemporary Korea.

Since learning about the making of the third edition of the **Black Book Assembly** newsletter, I have been thinking about the theme proposed by the editors, **Namkheun Collective** in Thailand, “What are we doing now that we are no longer able to protest?” In Korea, it’s been almost exactly five years since former President Park Geun-hye was impeached, following five months of weekly **Candlelight Demonstrations** in which millions of people around the country participated. Park was tried and found guilty of sixteen charges of corruption, bribery, and the abuse of power, and sentenced to twenty-two years in prison. In the meantime, South Korea has been governed by the administration of President Moon Jae-in, from the liberal Democratic Party of Korea, who came in as the political and moral antidote to Park. Moon had pledged to “eradicate the deep-rooted evils” of South Korean society and it was expected that he would expand and deepen the democratization of the country into daily life—the desire for which seemed to have been reborn after the 1980s democracy movement, amid the vibrant protest gatherings and concerts in Gwanghwamun Square and other hearts of the country every weekend.

I remember asking Gwangdae after Moon was elected president in early 2017—during that period of big hope and uncertainty, when the whole world seemed to be watching South Korean politics as a new model of peaceful democratic revolution—what he thought the future held. We were, as usual, sitting at the small table and chairs in the kitchen of his ground-floor flat on the edge of gentrifying, working-

class Mangwon—surrounded by racks stacked up to the ceiling full of jars and tubs of all sorts of fermented foods, cooking tools and appliances, boxes of flour, pasta, and granola, spices from different parts of the world, and an aging but coveted American-style stove with a baking oven from the 1980s—enjoying some soy hot chocolate with vegan cookies that he had baked.

Gwangdae, being strictly vegan for the last decade, devotes his days to cooking and baking at home, while being a leading participant of groups with fellow former residents of the now defunct **Binzip** shared rental housing community and cooperative bank—a radical woodcut printmaking group, an anti-Olympics movement group, and a beginner Eastern European-style brass band. By night he is a designated driver for Seoul’s salarymen, a worker in Korea’s platform economy, chauffeuring them home in their cars after their nighttime drinking sessions. At that time in early 2017, the streets were still freshly strewn with signs bearing hopeful protest slogans like, “**A March without Park Geun-hye—that’s what spring is!**” So, I was surprised when Gwangdae, whose nickname means “Clown” in Korean, answered with the strong tinge of cynicism that one develops after many years of hopes dashed, “I don’t expect that the Moon Jae-in administration will be very different than what we’ve had up until now. If anything, it might be even harder to protest what the Democratic Party of Korea tries to do, even though it will probably be the same kind of developmentalism as before.”

I remember feeling a confused sense

of disbelief at that moment, while at the back of my mind, there was a growing suspicion that what Gwangdae said might turn out to be true. My own agricultural neighborhood on the outskirts of the capital had miraculously survived most of Korea's rushed industrialization and urbanization push from the 1960s through the 2000s, having been labeled a "Restricted Development Zone," as part of the narrow green belt encircling Seoul in Gyeonggi Province. Seoul's Green Belt was designated under military dictator Park Chung-hee in the City Planning Law of 1971, to provide a strip of undeveloped land as a national security buffer around the city, as well as to ensure an agricultural food supply for Seoul's industrial labor force.

Yet, a few months after Moon Jae-in became president in 2017, one of the first policies he announced was the development of a 3rd Tier of New Towns or satellite cities, following two previous tiers of New Towns that had been built in layers progressively radiating out from the center of Seoul beginning in 1989. According to Moon's plan, which I learned was actually an iteration of a plan introduced under the Park Geun-hye administration, 600,000 square meters of rice paddies, fields, and villages in my rural neighborhood of Daeyami were assigned to be crushed under a development of 5,300 new apartments, with a small number—952 apartments—to be reserved for new young married couples. "Daeyami New Town" was planned under the government's "housing welfare" premise that building these new homes in my seemingly "nowhere" rural area on the outer periphery of Seoul would

enable a relatively tiny number of Korea's dwindling number of young married couples to pursue some version of the increasingly inaccessible South Korean developmental dream: investing in affordable apartment housing, which would rise in value and be sold at a profit, then moving to another, lower-priced apartment in another newly developed area farther away from Seoul. Since the division of the Korean peninsula into the communist North and capitalist South, forms of real estate speculation have been a common way for ordinary South Koreans to accumulate wealth in the absence of a sufficient social security system to sustain their livelihoods after legal retirement at age 60.

It's now late February 2022. Despite the projected sacrifice of rural lands surrounding Seoul, such as that of my own neighborhood, for these New Towns, the prices of real estate, particularly in the capital region, have risen to record levels, as has the total household debt. Meanwhile, South Korea's birthrate and marriage rate have continually dropped to historical lows, with 1 in 3 people living alone and the population rapidly declining. The country is in the throes of the fifth wave of the coronavirus pandemic, now with over 170,000 infection cases per day. And the impeached and jailed former President Park Geun-hye has been pardoned and released by the Moon administration, in what seems to have been a myopic political move to divide the conservative main opposition party—which has seen a distressing resurgence in popularity behind its neoliberal Trump-like candidate—before the upcoming presidential election on March 9.

Since 2017, we also witnessed the rise of a powerful feminist movement on the heels of the **Candlelight Revolution**, which protested for about three years against Korea's abortion ban, the illegal installation of secret cameras (*molka*) in women's bathrooms linked to porn websites, widespread sexual harassment and assault (the **MeToo movement**), and the patriarchal social order of the last fifty years as instituted and maintained through family and labor relations (see bestseller *Kim Jiyoung Born 1982*). The activism of the feminist movement laid bare how entrenched Korea's patriarchal social order is, as a number of high-level Democratic Party of Korea politicians collapsed one after the other amid allegations of sexual harassment and assault. The movement was also met with a backlash from young men claiming "men's rights," arguing for the abolition of the Ministry of Gender Equality and Family as its mere existence amounts to "reverse discrimination." In a twisted irony, after three years of the feminist movement, these reactionary "men's rights" demands have somehow reclaimed the center stage in the pledges of this election's presidential candidates, shifting public sentiment against the feminist movement under the rhetoric of "fairness."

This moment is the one in which we are in right now in South Korea; having gone from ambiguous hope in deepening the democratic politics of the **Candlelight Revolution**, to the short-sighted and solipsistic failures of the liberal politicians who took power amidst it, ever-worsening economic inequality and still insufficient

social welfare support, and the unwillingness of male-dominated South Korean society to accept the feminist movement's strident calls to end the patriarchal order. There's a pervasive feeling of disillusionment across society, particularly among young people and women—even though women are the majority of the population—going into this presidential election.

I asked Kulsse to comment on the political situation, given the fact that I have only lived in Korea for eight years and worried that my perspective was lacking in terms of the long *duree*. Kulsse is now in Australia after completing her two-year contract as a precariously employed archivist responsible for maintaining the records associated with the life and work of one of Korea's most revered labor activists, who died in 1970 by self-immolation in protest of unjust labor conditions among primarily women garment workers here. In 2020, when we began preparing the Korean edition of the **BBA** newsletter, our group would sometimes gather in one of the meeting spaces at her workplace, in a neighborhood known for its small factories and merchants hidden in a labyrinth of alleyways, which had faced waves of government and private redevelopment project-led displacement. The building had been refashioned out of an older structure to hold exhibitions commemorating that labor activist by former Democratic Party of Korea Mayor Park Won-soon, who, several months into our preparations, committed suicide amidst allegations that he had sexually harassed one of his female staff members.

Throughout our preparations for the newsletter, Kulsse, whose nickname in Korean means, “Who knows,” suffered from what seemed frequent, inexplicable health problems. The last time the three of us met in person before she flew to Australia, last December right before the Omicron wave of the pandemic exploded, in Gwangdae’s kitchen, sharing Kulsse’s favorite rye bourbon, Gwangdae’s vegan pizza napolitana, and my naturally fermented rye bread, Kulsse confessed to us that her work environment had been so stressful, that she had developed myriad health problems—from a thyroid tumor to back pain to mental health issues. Having suffered enough, she planned to take all of next year off to travel to Australia, with the possibility of even emigrating there. “Honestly, there’s nothing left to say,” she replied to me in an exasperated tone. “I find it so hard to watch the news that I deliberately haven’t watched anything about Korea’s political situation in so long. It’s been about twenty years like that for me, and after Park Geun-hye became president, I really avoided the news. I don’t even know what day the election is, in fact,” she wrote.

Despite this intensely difficult chain of sociopolitical ups and downs that has structured South Korean society and our own lives as subjects of it over the past few years, the three of us somehow managed to continue our work together. We organized three events: the first **Anarchy Summer** series talk in about a decade in 2019; the book share event, **Little Black Books in My Book Shelf**, in 2019; and another **Anarchy Summer** talk in 2020. We

traveled and deepened our connections with likeminded, inspiring people in Hong Kong, Japan, New York, Berlin, and Australia. When the pandemic hit in early 2020, the feelings of support we felt from these fruitful linkages enabled us to jump right into proposing the Korean edition of the **BBA** newsletter, which, though we struggled to finish it over the course of 2020 with just the three of us doing everything, including the translating, we managed to put out a “temporary,” incomplete version, designed thanks to Portable, in time to include it in the **New York Anarchist Book Fair** of late 2020.

Throughout 2021, though initially under the premise of finishing the temporary version of the newsletter, we continued meeting every few months amidst the increasingly severe waves of Delta and Omicron variant infections, with the three of us then all working full-time. The fully translated Korean edition of the newsletter ballooned in length due to us aspiring to translate everything into both English and Korean, expanding even beyond the initial layout, and thus, remaining as yet temporary and incomplete. Still, last year we shared more of our private lives, along with issues of personal and political concern, with each other than ever. I think that’s why, at the end of 2021, prompted by Portable’s question about the future of the **BBA** website, we made the suggestion to get in more regular contact with you all again, in the hopes of generating new forms of ongoing communication and informal ways of getting to know each other.

In spite of these heavy feelings of cynicism, exasperation, and

disillusionment toward the structural issues we face in South Korean society from the entrenched, undemocratic ways of doing politics, rigid hierarchies among status groups, and outmoded social orders, the three of us individually and together seem still to manage to articulate questions that poke holes in these staid logics through living our daily lives and thinking about the world somehow differently. The last few times we met in person, we shared our thoughts about several intersectional issues. Gwangdae reflected on how he has become conscious of the sense of security and established community he always has around him as a young male in South Korean society, which derive from his privileged gender and sexual orientation here, and how, regardless of his precarious employment status, he fits the norm of the privileged national subject of South Korea, fueling his interest in and support of Korea's feminist and queer movements. Kulsse shared how the isolation of a megacity upbringing, along with a lack of family interest in her life as a younger daughter, led her to suppress workplace exploitation and privatize her health

issues, whereas she wants to escape to another environment and community where she is healthy, supported, and free. I spoke of the systemic discrimination faced by Korea's residents of foreign nationality, and how it had become more blatant amid the government's changing pandemic strategy, which has wavered between managing public health in a semi-authoritarian manner and dropping nearly all restrictions in the name of "personal responsibility," "the self-employed," and "the economy," along with the lack of emotional support I feel as a mixed Korean-American woman of foreign nationality living here, while working on expressing myself through natural baking experiments in my endangered rural eco-village. Although we are no longer protesting, we may be doing something just as important: we are still here continuing to think, meeting when and how possible; sharing our concerns, critiques, and activities; giving support to each other and challenging ourselves to democratize this society from every intersectional angle of our daily lives, as there are so many that still need it.

← 145

ภาพของจดหมายข่าวมีชื่อ ฉบับจัดทำที่เกาหลี คุณชนาจดหมายข่าวฉบับนี้ไปท้อสเตรเซียเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2022 ในช่วงปลายฤดูหนาวของเกาหลี ปกหลังเป็นภาพพิมพ์ด้วยเทคนิคไม้ดัด สลักโดย กวางแด (Gwangdae) เพื่อถ่ายทอดมุมมองที่เขามีต่อกลุ่มพวกเรา พร้อมเขียนกำกับไว้ว่า "매일매일 아나키즘 Every single day anarchism" หรือ อนาธิปไตยในทุกวัน ภายโดยสตีเวน จาง ที่คาเฟ่รูฟท็อปแห่งหนึ่งในเมลเบิร์น ปี 2022
A copy of the Korean edition of the BBA newsletter Kulsse brought to share in Australia in February 2022, late winter in Korea. The back cover shows a woodcut print by Gwangdae, reflecting his perspective on our group, with the words, "매일매일 아나키즘 Every single day anarchism".
PHOTO // Steven CHANG from a rooftop café, 2022 Melbourne.

→ ด้านขวา 右 right

ร:ห้วงการประชุมชนรปคหนังสือดำ คุณชวน่านไฟฟ้าไรต์ในครัวของกวางแด (Gwangdae)
เดือนสิงหาคม ปี 2020

A meeting of the Little Black Book Club; Kulsse reading tarot cards in Gwangdae's kitchen, August 2020.

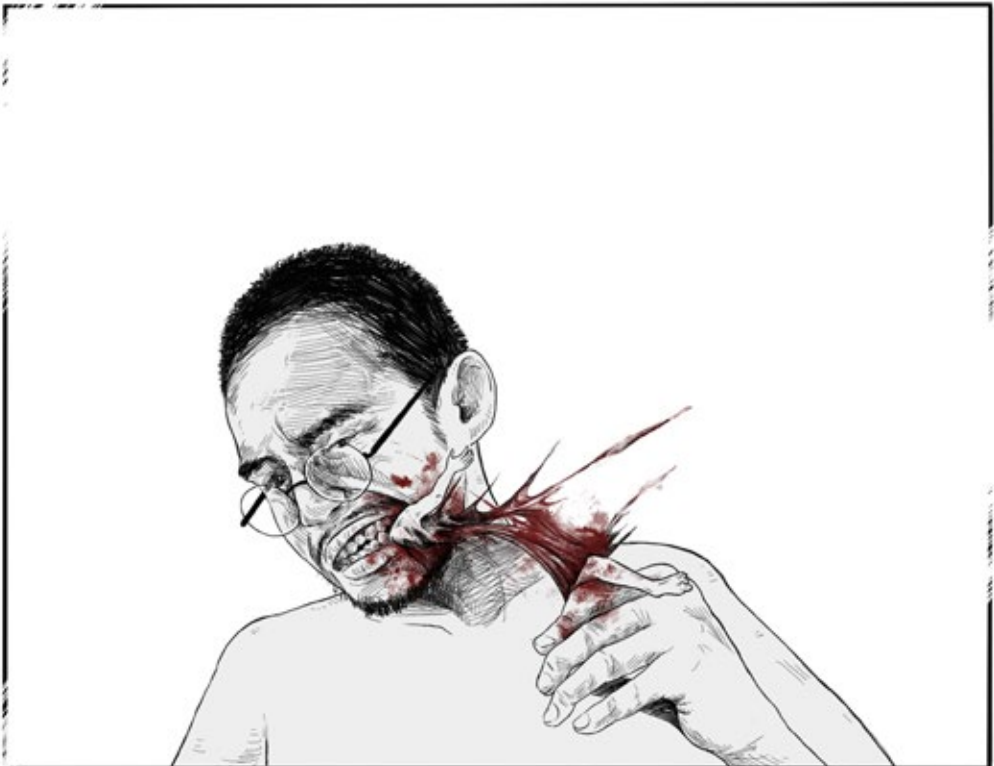

ภาพของควางน้ำในทุ่งนาบริเวณพื้นที่ที่กำลังถูกทุบเพื่อสร้างแดยามิ นิว ทาวน์ในเมืองหลวงโซล ประเทศเกาหลี ภาพนี้เป็นส่วนหนึ่งในนิทรรศการศิลปะสาธารณะ: “안녕 대야미 Goodbye Daeyami” หรือลาก่อน แดยามิ เดือนตุลาคม ปี 2021
A photograph of a water deer near a rice paddy slated to be bulldozed for Daeyami New Town, on the periphery of Seoul in Gyeonggi Province, part of the public art exhibition, “안녕 대야미 Goodbye Daeyami,” October 2021.

เชื่อมให้ขาด
DIS/CONNECTED

ยัง
ยังไม่พอ
...
more,
more
...

เอาอีก
อีก
อีก !!!!
more,
more,
more
!!!!!!

แล้ว
ยังไปต่อ?

Now,
what?

หรือฉันควรจะกลืน
มือไปเลยทั้งมือ
กายทั้งร่าง

Should I swallow
My entire hand
My entire body?

หรือว่าฉันควรจะ
กลืนตัวเธอ

Or should I just
Swallow you?

และมนุษย์ที่เหลือ
ทั้งโลก

And the rest of
Human beings

อย่างน้อย
ก็คง
ไม่โดดเดี่ยว
.....

so ... then
I can feel
connected
...

หนังสือเล่มนี้เป็นจดหมายข่าวฉบับที่ 3 ของ**แบล็ก-บุ๊ก-แอสเซมบลี** (เรียกสั้นๆ ว่า บีบีโอ) บีบีโอไม่ได้เป็นองค์กรทุนหนา ไม่ได้มีแต่จะเป็นกลุ่มก้อนที่ชัดเจน แต่เป็นการ “ชุมนุม” กันของสารพัดคนๆ จากหลากหลายด้านที่มารวมตัวสุมหัวกับคิดกันว่าฝันที่ลูกหาว่า “เพื่อง” มีความเป็นไปได้จริงๆ อะไร-ยังไปได้บ้าง หน้าปกหนังสือเขียนกำกับไว้ว่าเป็น “ริวิวบานานที่มีคน” ซึ่งพูดกันตรงๆ ก็คือ มีเวลาเมื่อไหร่ (เมื่อเสร็จงานประจำงานผืนงานประจำวงงานเข้าสังคม)ก็ทำ ไม่ได้ผูกมัดความเร็วหรือความถี่ในการผลิต

จดหมายข่าวฉบับที่ 3 นี้ถือตัวขึ้นที่กรุงเทพฯ ประเทศไทย และมี **วิคตอเรีย** จากน้ำขึ้นคอลเลกทีฟ และ **พกพา** หรือ **易拎 PORTABLE** จาก **展销場 Display Distribute** เป็นบรรณาธิการเฉพาะกิจ ขอขอบคุณนักแปลภาษาไทย-อังกฤษดังต่อไปนี้ **ปัทมฤดี** และ **เรวัตวิคตอเรีย** แห่งน้ำขึ้นคอลเลกทีฟ และ **ดิโยน ณ มานดารูน** ขอขอบคุณนาง **ลิตา** แห่งน้ำขึ้นสำหรับคำปรึกษาทางความงาม แปลภาษาไทย-อังกฤษโดย **闞 Chuǎng, narcissan**, และ **易拎 พกพา** แปลภาษาอังกฤษ-อินโดนีเซียโดย **sixtyten** แปลและค้นคว้าภาษาอังกฤษ-เกาหลีโดย **GWANGDAE** และ **Isanghan NARA** ขอออกตัวขอภัยไว้ ณ ที่นี้ที่เราไม่สามารถแปลทุกบทความ หรือหากมีตัวหนังสือตกหล่นหรือสะกดผิด งานนี้เรากำลังทำกันอย่างบ้านๆ ทำกันเท่าที่ไหว ทำแบบทำทุกอย่างให้เธอแล้วจริงๆ สุดท้ายนี้หากอยากแจกกง่าย แจกเลยคะ แต่อย่างไรก็บอกก็กล่าวก็เครดิตกันนิดกันหน่อย ฉบับนี้เราตีพิมพ์ออกมา 70 เล่มที่ร้านเมตตาปริ้นตัง เมื่อเดือนมีนาคม 2022 และอีก 50 เล่มเมื่อเดือนมิถุนายน 2022 สามารถดาวน์โหลดจดหมายข่าวทั้งฉบับนี้และฉบับก่อนหน้าได้ทาง www.blackbook.page และติดต่อเราได้ทาง assembly@blackbook.page

The third issue of the **黑書眾半年多報 Black Book Assembly More-Than-Half-a-Year-in-Review** has been produced from Bangkok, Thailand, and co-edited by **VICTORIA** of **Namkheun Collective** and **易拎 PORTABLE** of **展销場 Display Distribute**. Translations between Thai and English by **KRITTI, Dion de MANDAROON,** and **VICTORIA**. Chinese and English translations by **闞 Chuǎng, narcissan,** and **易拎 PORTABLE**. Bahasa Indonesian and English translation by **sixtyten**, and additional Korean research and assistance by **GWANGDAE** and **Isanghan NARA**. We apologise for spelling and grammar errors and the fact that we could not translate everything. This is a completely self-organised endeavour, gently assisted by a small travel grant, good food, commitments to look for one another ... and that which has not fully come into being.

Arrangement by **ourwork.is** with pirated software and fonts on a secondhand laptop purchased with cash at a McDonald's near Hong Kong University in December of 2021. The **黑書眾** masthead calligraphy is by **余在思 Jonathan**. Except for content from “The Mycelium (Does Not Play Dice)”, which was first published in 2012 by the Australian National Botanic Gardens and Australian National Herbarium, all other content is freely available for non-commercial quotation and distribution, with attributions to the respective authors, photographers, and illustrators kindly requested **[CC BY-NC 4.0]**. But please contact us [assembly@blackbook.page] if you wish to distribute beyond personal reading, as we would like to get to know you and receive acknowledgement for our work. Seventy copies printed on demand at **Metta Printing** in Bangkok, March 2022, second run of 50 copies in June 2022, and digital PDFs of all issues downloadable at: www.blackbook.page.